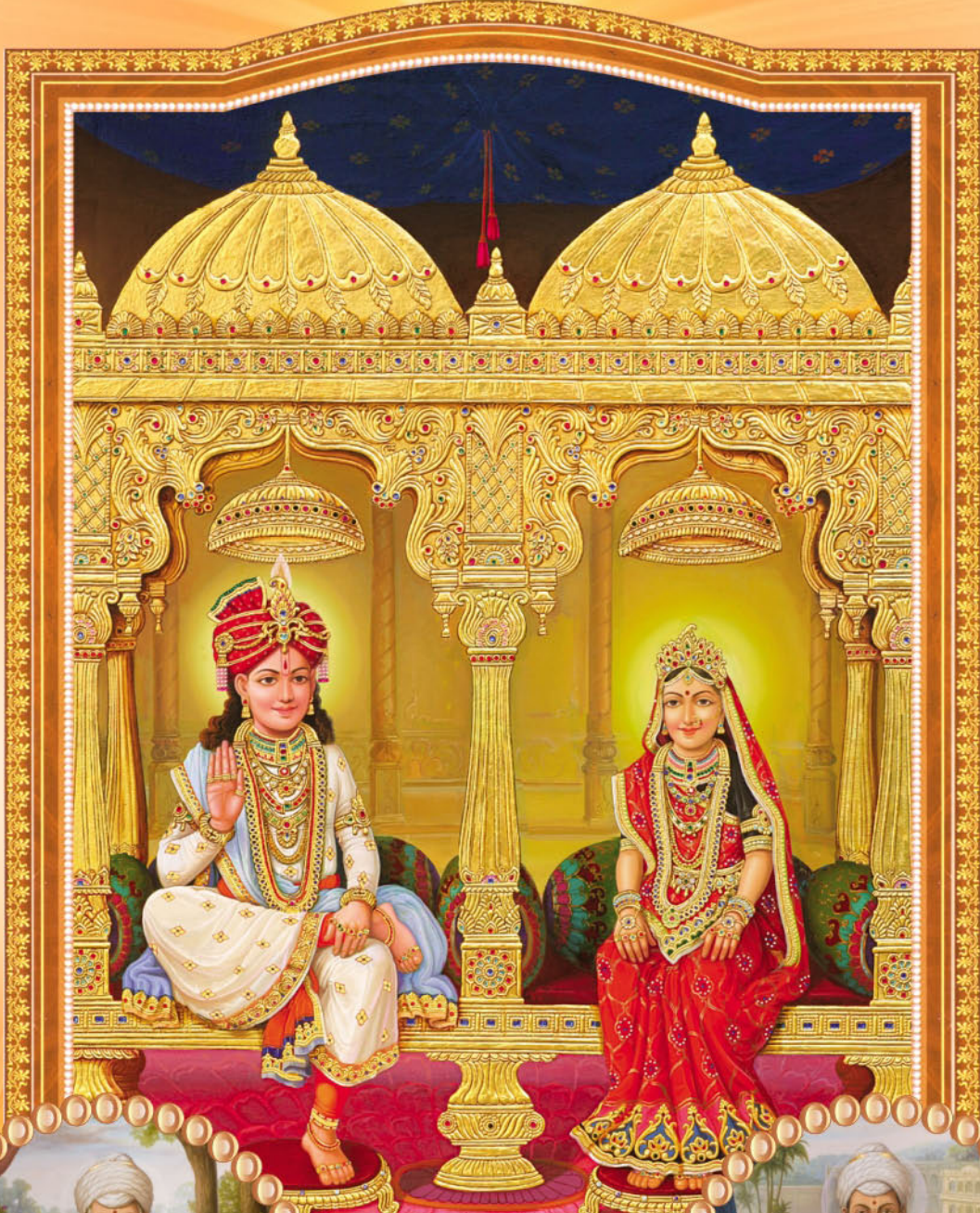

महामति श्री प्राणनाथजी प्रणीत

श्री खुलासा

श्री राज श्यामाजी

प्रकाशक

श्री ५ नवतनपुरीधाम

जामनगर

निजानन्दाचार्य श्री देवचन्द्रजी महाराज

महामति श्री प्राणनाथजी महाराज

શ્રી તારતમ સાગર

“નિજનામ શ્રીકૃષ્ણજી, અનાદિ અક્ષરાતીત” ॥
સો તો અબ જાહેર ભયે, સબ વિધ વતન સહીત ॥

શ્રી ખુલાસા ગ્રન્થ પ્રારંભ

બાની હકી સૂરત ફજરકી, રૂહેં અરસ કી દિલ દે દેખિયો

શ્રી ખુલાસાગ્રંથનું અવતરણ વિ.સં. ૧૭૩૮ અને ૧૭૪૩ની મધ્યમાં (રામનગરથી આરંભ કરીને શ્રીપદાવતીપુરી પત્રામાં) સંપન્ન થયું જેમાં વેદ-ક્રતેબમાં છુપાયેલાં ગૂઢ રહસ્યોનું સમદષ્ટિથી મૂલ્યાંકન કરીને સર્વધર્મ સમભાવની પૃષ્ઠભૂમિ તૈયાર કરવામાં આવી છે. આ ગ્રંથમાં કુલ ૧૮ પ્રકરણ અને ૧૦૨૦ ચોપાઈઓ છે, તથા ભાષા હિન્દી છે.

ખુલાસા ફુરમાનકા (કુરાનનું સ્પષ્ટીકરણ)

એ હોત ફુરમાયા હક કા, જો ક્રિયા ખુલાસા એ ।
ક્રિએ હાદીને જાહેર, યાહી મગજ મુસાફ કે ॥ ૧ ॥

મહામતિ કહે છે, સદ્ગુરુ (હાદી) શ્રી દેવચંદ્રજી મારા હૃદયમાં બિરાજમાન થઈને મારા દ્વારા, આ ખુલાસા ગ્રંથના માધ્યમથી, પરમાત્માના આદેશને કુરાનમાં જે કહેવામાં આવ્યો છે તેનું રહસ્ય સ્પષ્ટ કરે છે.

એ દેખો ખુલાસા ફુરમાન કા, મોમિન કરેં બિચાર ।
રૂહેં હક સૂરત દિલ મેં લઈ, છોડી દુનિયાં કર મુરદાર ॥ ૨ ॥

હે સજ્જનો ! કુરાનમાં દર્શાવેલ સિદ્ધાંતોનું સ્પષ્ટીકરણ જુઓ. ફક્ત બ્રહ્મસૃષ્ટિ જ આ અંગે વિચાર કરી શકે કારણ કે તેઓએ પરમાત્માના સ્વરૂપને પોતાના હૃદયમાં ધારણ કરીને મિથ્યા જગતને તુચ્છ માન્યું છે.

ચૌદે તબક હોસી કાયમ, ઈન નુકતે ઈલમ હુકમ ।
હક અરસ વાહેદત મેં, હુઆ રોસન દિન ખસમ ॥ ૩ ॥

દિવ્ય તારતમ જ્ઞાન અને પરમાત્માના આદેશથી આ ચૌદ લોકયુક્ત બ્રહ્માંડ અખંડ થઈ જશે. પરબ્રહ્મ પરમાત્મા અખંડ અવિનાશી, અદ્વૈત ધામમાં રહે છે. તેઓના દિવ્ય તારતમ જ્ઞાનના

પ્રકાશથી હવે, આત્મજાગૃતિનો દિવસ પ્રગટ થઈ ગયો છે.

બડાઈ નુકતે ઈલમ કી, કહૂં જાહેર ન એતે દિન ।

ખોલે દ્વાર ખિલવત કે, એહી કુંજ બકા વતન ॥ ૪ ॥

આ દિવ્ય તારતમ જ્ઞાનનો મહિમા, આજ સુધી ક્યાંય પણ પ્રગટ થયો નથી. હવે તેના દ્વારા અદ્વૈતનું રહસ્ય (માર્ગ) સ્પષ્ટ કરી દીધું છે. વસ્તુતઃ આ અખંડ પરમધામની ચાવી છે.

ખુલે દ્વાર સબ અરસોં કે, એહી રૂહ અલ્લા ઈલમ ।

એહી લુદંની ખુદાઈ, એ કૌલ હક હુકમ ॥ ૫ ॥

નિજાનંદ સ્વામી શ્રી દેવચંદ્રજીએ આપેલ આ તારતમ જ્ઞાન દ્વારા (વૈકુંઠથી લઈને પરમધામ સુધી) બધાં ધામોનાં દ્વાર ખુલ્લી ગયાં છે. આ તારતમ જ્ઞાન, પરમાત્માનું જ્ઞાન છે. તેનાં વચન સાક્ષાત્ પરમાત્માનાં વચન છે અને તેઓની જ આજ્ઞાથી પ્રગટ થયાં છે.

એ કલામ આએ હકસે, એ નુકતા કહ્યા જે ।

એ જાનેં બિયારેં મોમિન, જિન વાસ્તે હુઆ એ ॥ ૬ ॥

આ વચન પરબ્રહ્મ પરમાત્માએ જ અવતરિત કર્યાં છે. તારતમનાં બીજ વચનોને કુરાનમાં નુકતા (બીજ) કહેવામાં આવે છે. જે બ્રહ્મમુનિઓ માટે આ જ્ઞાન અવતરિત થયું છે, તેઓ જ તેના પર વિચાર કરશે.

કિયા બેવરા ઈન વાસ્તે ઉતરે અરસસે રૂહેં ફિરસ્તે ।

મોમિન મુતકી એ સુન કે, રેહે ના સકે જુદે ॥ ૭ ॥

પરમધામથી બ્રહ્મસૃષ્ટિ અને અક્ષરધામથી ઈશ્વરીસૃષ્ટિ આ સંસારમાં અવતરિત થઈ છે. તેઓ માટે જ અહીં કુરાન અને પુરાણના જ્ઞાનનું સ્પષ્ટીકરણ થયું છે. આ વચનો સાંભળીને બ્રહ્મસૃષ્ટિ અને ઈશ્વરસૃષ્ટિ પોતાના ધામથી અલગ રહી શકતી નથી.

જાહેર હુઆ ફુરમાન સે, ક્યોં આરફ કરેં ના સહૂર ।

રૂહેં ફિરસ્તે ઔર દુનિયાં, એ લિખ્યા તીનોં કા મજફૂર ॥ ૮ ॥

આ વાત કુરાનથી જ સ્પષ્ટ થઈ છે, તે છતાં પણ વિદ્વાન (આરફ) આ અંગે વિચાર કેમ કરતા નથી ? કુરાનમાં બ્રહ્મસૃષ્ટિ, ઈશ્વરસૃષ્ટિ તથા જીવસૃષ્ટિ આ ત્રણેયનું વૃત્તાન્ત લખવામાં આવ્યું છે.

દેખો દોઊ પલડે, એકદુની ઔર અરસ અરવાએ ।

રૂહેં ફિરસ્તે પૂજેં બકા સૂરત, ઔર લિખ્યા દુનિયાં ખુદા હવાએ ॥ ૯ ॥

આ બંનેને ત્રાજવે તોળીને જુઓ. એક તરફ સંસારના જીવ છે તો બીજી તરફ અખંડ ધામના આત્માઓ છે, જેમાં બ્રહ્માત્માઓ અને ઈશ્વરી સૃષ્ટિ પરમાત્માના સ્વરૂપનું ધ્યાન કરે છે તથા સંસારના જીવ શૂન્ય-નિરાકારને જ પરમાત્મા માને છે.

એ જો ગિરો અરસ અજમ કી, તિનપેં હકીકત મારફત ।

બડી બડાઈ રૂહન કી, બીય લાહૂત બકા વાહેદત ॥ ૧૦ ॥

પરમધામના આ બ્રહ્માત્માઓને યથાર્થ જ્ઞાન અને પૂર્ણ જાણકારી છે. બ્રહ્માત્માઓનો આજ સૌથી

મોટો મહિમા (પ્રશંસા) છે, કે તેઓ અખંડ અવિનાશી પરમધામમાં અદ્વૈત રૂપે રહેનારા છે.

નૂર મકાન સે પૈદા હુઈ, એ જો ગિરો ફિરસ્તન ।

કાયમ વતન સે ઉતરે, સો પોહોંયે ન હકીકત બિન ॥ ૧૧ ॥

અક્ષરધામથી પ્રગટ થયેલા આત્માઓ ઈશ્વરીસૃષ્ટિનો સમૂહ કહેવાય છે. તે સર્વે અક્ષરધામથી અવતરિત થયેલ છે, તેથી યથાર્થ જ્ઞાન વિના ત્યાં પહોંચી શકાય નહીં.

એ બેવરા સિપારે આમ મેં, ઈન્ના ઈન્જુલના સૂરત ।

રૂહેં ફિરસ્તે દે સલામતી, કરેં હુકમ ફજર બખત ॥ ૧૨ ॥

કુરાનના આમ સિપારા (અધ્યાય)ના ઈન્ના ઈન્જુલના નામના (પ્રકરણ)માં એવો ઉલ્લેખ છે કે બ્રહ્માત્માઓ અને ઈશ્વરીસૃષ્ટિ દરેક જીવોને સુરક્ષા પ્રદાન કરી અખંડ મુક્તિ આપશે તથા અંતિમ (આત્મ જાગૃતિ અર્થાત્ કયામતના) સમયે તેઓનો જ આદેશ ચાલશે.

એ પૈદા બની આદમ કી, એ જો સકલ જહાન ।

સો ક્યોં કર આવે અરસ મેં, બિના અપને મકાન ॥ ૧૩ ॥

સંસારના દરેક જીવ મનુ (આદમ)નાં સંતાન કહેવાય છે, તેથી તેઓ પોતાનું (ક્ષર બ્રહ્માંડ) ઘર છોડીને પરમધામના માર્ગ પર કેવી રીતે આવી શકે ?

જાહેર સિપારે આઠ મેં, લિખ્યા પૈદા આદમ હવાએ ।

ઈબલીસ લિખ્યા દુની નસલેં, ઔર દિલ પર એ પાતસાહ ॥ ૧૪ ॥

કુરાનના આઠમા અધ્યાય(સિપારા)માં સ્પષ્ટ લખેલું છે કે સંસારનાં પ્રાણીઓ આદમ અને હવાથી ઉત્પન્ન થયાં છે, તથા તેઓને ઈબલીસ (મન)ની સૃષ્ટિ પણ કહેવાય છે. આ મન તેઓ સર્વેના હૃદયનો સમ્રાટ (શાસક) બનીને તેઓ પર શાસન કરે છે.

ભયા નિકાહ આદમ હવા, દુની નિકાહ ઈબલીસ ।

એ જાહેર લિખ્યા ફુરમાન મેં, પૂજે હવા અપની ખાહિસ ॥ ૧૫ ॥

જેવી રીતે આદમનો પરિણય (નિકાહ) હવા સાથે થયો, તેવી રીતે સંસારનાં પ્રાણી મનની સાથે બંધાયેલા છે. કુરાનમાં એ સ્પષ્ટ રીતે લખેલું છે કે સંસારના લોકો પોતાની ઈચ્છા અનુસાર હવા અથવા માયાની પૂજા કરે છે.

તિન હવા હિરસસે પૈદા હુઈ, અપની ખાહિસેં જે ।

સો ફેલ કર જુદે પડે, એ જો ફિરેં દુનિયાં કે ફિરકે ॥ ૧૬ ॥

આ માયાથી ઉત્પન્ન થયેલા સંસારના જીવો પોતાની ઈચ્છા અનુસાર આચરણ (વ્યવહાર) કરીને એક-બીજાથી અલગ થયા અને વિભિન્ન સંપ્રદાયોમાં વહેંચાઈ ગયા.

પૈદાસ બીય ઈબલીસ કહ્યા, એ જો આદમ કી નસલ ।

પૂજે હવા કો ખુદા કર, દુનિયાં એહ અકલ ॥ ૧૭ ॥

આ આદમનાં સંતાન પણ ખરેખર મન (ઈબલીસ)ની જ સૃષ્ટિ કહેવાય છે. તેથી તે સર્વે માયાને જ પરમાત્મા માનીને પૂજે છે તથા તેઓની બુદ્ધિ પણ એવી જ છે.

કહ્યા કુલફ આડે ઈમાન કે, હવાઈ કા દેખ ।
દુની કા લિખ્યા બેવરા, સોએ કહું વિવેક ॥ ૧૮ ॥

સંસારના જીવોની શ્રદ્ધા અને વિશ્વાસ પર માયાનું આવરણ (તાલા) છવાયેલું છે. કુરાનમાં આ જીવોનું વર્ણન પણ આ પ્રકારે લખેલું છે, જેને હું અહીં વિવેકપૂર્વક કહી રહ્યો છું.

રાહ પકડે તૌહીદ કી, ધરે મહંમદ કદમો કદમ ।
સો જાનો દિલ મોમિન, જિન દિલ અરસ ઈલમ ॥ ૧૯ ॥

જે જીવાત્માઓ અદ્વૈતનો માર્ગ ગ્રહણ કરીને અંતિમ મહંમદ (મારા)નાં પદચિહ્નો પર ચાલે છે તથા જેઓનાં હૃદય પરમધામના જ્ઞાનથી પ્રકાશિત છે, તેવા બ્રહ્માત્માઓના હૃદયને પરમધામ કહેવાયું છે.

કહ્યા સેજદા આદમ પર, અજાજલેં ફેર્યા ફુરમાન ।
સો લિખી લાનત સબન કો, જો ઔલાદ આદમ જહાન ॥ ૨૦ ॥

કુરાનમાં એવો ઉલ્લેખ છે : પરમાત્માએ અજાજલને કહ્યું કે તું આદમને નમન (સેજદા) કર. પરંતુ અજાજલે તે આદેશનું ઉલ્લંઘન કર્યું. આ અવજ્ઞાથી આદમને જે શાપ મળ્યો, તેનાથી આજે સંસારના દરેક જીવ (આદમના સંતાનો) પ્રભાવિત છે.

અસલ દુની કી એ ભઈ, જો લિખી માહેં ફુરમાન ।
પાતસાહી ઈબલીસ દિલ પર, જો કરત હે સૈતાન ॥ ૨૧ ॥

કુરાનના કથનાનુસાર સંસારના જીવોની વાસ્તવિકતા (સચ્ચાઈ) આ જ છે. કારણ આ દરેક જીવના હૃદય પર દુષ્ટ મન (ઈબલીસ) શાસન કરે છે.

ગુનાહ ક્રિયા અજાજલેં, દુની દિલ લગી લાનત ।
દૂંઢેં દજાલકો બાહેર, પાવેં ન લિખી ઈસારત ॥ ૨૨ ॥

અપરાધ તો અજાજલે કર્યો પરંતુ સંસારના જીવોના હૃદયમાં દુષ્ટ મન (ઈબલીસ)ના બેસી જવાથી તે દરેકને ધિક્કાર મળ્યો. તેથી સંસારના લોકો મન પર બેઠેલા આ શત્રુ (દજાલ)ને ઓળખ્યા વિના તેને બહાર શોધે છે. આ રીતે કતેબમાં લખેલા સંકેતો સમજી શકતા નથી.

ઈબલીસ લિખ્યા દુની નસલેં, પાતસાહી કરે દિલોં પર ।
ઐસા લિખ્યા તો ભી ના સમજે, એ દેખેં ના રૂહ કી નજર ॥ ૨૩ ॥

કુરાનમાં લખેલું છે કે આદમના સંતાનના હૃદય પર મન (ઈબલીસ) શાસન કરે છે. આટલું સ્પષ્ટ લખ્યા પછી પણ લોકો સમજતા નથી કારણ તેઓ આત્મ-દૃષ્ટિથી જોઈ શકતા નથી.

ચૌદે તબક કે તખત, બૈઠા મલકૂત અજાજલ ।
રાહ મારત સબ દુની દિલોં, ઈબલીસ ઈનોં વકીલ ॥ ૨૪ ॥

કુરાન અનુસાર ચૌદ લોકના સિંહાસન સ્વરૂપ વૈકુંઠ (મલકૂત)માં અજાજલ ફિરસ્તા બેસે છે. સંસારના લોકોના હૃદયમાં બેસીને તેમનો વકીલ મન (ઈબલીસ) પરબ્રહ્મ પ્રાપ્તિના માર્ગમાં અંતરાય ઊભા કરે છે.

બુરકા હવા કા સિર પર, લે બૈઠા બુજરક ।
દે કુલફ આડે ઈમાન કે, કિએ સબ હવા કે તાલુક ॥ ૨૫ ॥

આ અજાજલ પોતાના શિરે નિરાકારનો પડદો નાંખીને પોતે મહાન બની બેઠો છે. તેણે સંસારના જીવોના વિશ્વાસ પર તાળું લગાવી દીધું છે, અને દરેકને શૂન્ય-નિરાકારને આધીન કર્યા છે.

તોડ હવા કુલફ લે ઈમાન, સોઈ કહ્યા સિરદાર ।
હવા તરફ કર લેવેં તૌહીદ, એ બલ પૈગંમરી હુસિયાર ॥ ૨૬ ॥

જે આત્મા પોતાના દૃઢ વિશ્વાસથી શૂન્ય નિરાકાર (હવા) રૂપી તાળાને તોડીને આગળ ધપે છે તે જ શ્રેષ્ઠ શિરોમણિ કહેવાય છે. તે શૂન્ય-નિરાકારનો ત્યાગ કરીને અદ્વૈતનો માર્ગ ગ્રહણ કરે છે, તેઓની આ શક્તિ તથા વિલક્ષણતા જ તેઓને શ્રેષ્ઠ સિદ્ધ કરે છે.

પૂજે હવા કૌલ તોડ કે, એ ફૌજ સબે ઈબલીસ ।
લેને બુજરકી જુદે પડે, કર એક દૂજે કી રીસ ॥ ૨૭ ॥

રસૂલ મહમ્મદની આજ્ઞાનું ઉલ્લંઘન કરીને, શૂન્ય-નિરાકારની પૂજા કરવાવાળાને કુરાનમાં ઈબલીસની સેના કહેવાઈ છે. આ લોકો રસૂલ મહમ્મદના પશ્ચાત્ પોતાની પ્રતિષ્ઠા પ્રાપ્ત કરવા માટે એક-બીજાનો વિરોધ કરી અલગ-અલગ (ફિરકા) સંપ્રદાયમાં વહેંચાઈ ગયા.

સિપારે આઠમેં મિને, જહૂદ નસારે જુદે પડે ।
ત્યોં કૌલ તોડ મહમ્મદ કે, એક દીન પર રહે ના ખડે ॥ ૨૮ ॥

કુરાનના આઠમા સિપારામાં લખ્યું છે કે યહૂદી અને ખ્રિસ્તી (નસારે) અલગ-અલગ થઈ ગયા. તે પ્રકારે મહમ્મદના અનુયાયી પણ તેઓનાં વચનોનું ઉલ્લંઘન કરી એક ધર્મમાં રહી શક્યા નહીં.

કહ્યા અરસ દિલ મહમ્મદ કા, એ પૂજત સબ પથર ।
માએને મુસાફ સબ બાતૂન, ઔર એ લેત સબ ઊપર ॥ ૨૯ ॥

રસૂલ મહમ્મદે કહ્યું હતું કે આ હૃદય જ પરમાત્માનું ઘર છે. પરંતુ તેઓના અનુયાયી પથ્થરને ખુદા માનીને પૂજવા લાગ્યા. કુરાનના અર્થ રહસ્યમય છે પરંતુ આ લોકો બાહ્ય દૃષ્ટિથી તેના શબ્દાર્થ માત્રને જ ગ્રહણ કરે છે.

લોક લાનત જાને ઈબલીસ કો, સો તો સબ દિલોં પાતસાહ ।
લોક દૂંદેં બાહેર દજાલ કો, ઈન કિએ તાબેં અપની રાહ ॥ ૩૦ ॥

આ લોકો એટલું જ જાણે છે કે ઈબલીસને જ ધિક્કાર મળ્યો હતો, પરંતુ તે તો દરેકના હૃદય પર શાસન કરે છે. તેઓ આ દુષ્ટને બહાર શોધે છે, પરંતુ તે તો દરેકને પોતાને આધીન કરી કુટીલ માર્ગ પર ચલાવી રહ્યો છે (દરેકને પથભ્રષ્ટ કરી રહ્યો છે).

યકીન ન રહે ઊપર કા, જો હોએ જરા સમયા સખત ।
તો યકીન ઉઠા સબન સે, જો આએ પોહોચી સરત ॥ ૩૧ ॥

ક્યારેક જ્યારે આપત્તિ આવે છે ત્યારે પ્રવાહમાં ખેંચાતા લોકોનો વિશ્વાસ વિચલિત થઈ જાય છે. તેથી જ્યારે આત્મ-જાગૃતિનો સમય નક્કી આવી ગયો ત્યારે દરેકના હૃદયમાંથી વિશ્વાસ ઊઠી ગયો.

તો જોરા ક્રિયા દજાલ ને, દેખો આએ નામે વસિયત ।

લિખાએ મહંમદ મેહેદિએ, તો ભી દેખે ના પોહોંચી ક્યામત ॥ ૩૨ ॥

આ પ્રકારે જ્યારે દુષ્ટ કળિયુગનો અત્યાચાર વધવા લાગ્યો ત્યારે મક્કાથી ચાર વસિયતનામા (અધિકાર પત્ર) આવ્યા. જે ખરેખર અંતિમ સમયના ધર્મગુરુ (મહંમદ મહદી) નિજાનંદ સ્વામીની પ્રેરણાથી જ લખવામાં આવ્યા હતા, તે છતાં પણ ક્યામત (આત્મ-જાગૃતિ)ના આ નિશ્ચિત સમયને બાહ્ય દૃષ્ટિવાળા (ઔરંગઝેબ બાદશાહ જેવા) લોકો ન સમજી શક્યા.

દિલ મોમિન અરસ કહ્યા, કહ્યા દુની દિલ સૈતાન ।

એ જાહેર ઇન વિધ લિખ્યા, આરફ ક્યોં ન કરેં બયાન ॥ ૩૩ ॥

બ્રહ્માત્માઓના હૃદયને પરમધામ કહ્યું છે અને સાંસારિક લોકોના હૃદયને શેતાનનું ઘર કહ્યું છે. કુરાનમાં આ સ્પષ્ટ લખેલું છે. તે છતાં પણ વિદ્વાન (આરિફ) તેનું આવું વર્ણન કેમ કરતા નથી ?

જો કોઈ દુનિયાં કુંન સે, આએ ના સકે માહેં અરસ ।

જો રૂહેં ફિરસ્તે ઉતરે, સોઈ અરસોં કે વારસ ॥ ૩૪ ॥

પરમાત્મા દ્વારા “હો જા” (કુંન) આ પ્રકારે કહેવાથી જે સાંસારિક જીવોની ઉત્પત્તિ થઈ છે તે પરમધામમાં પહોંચી શકે નહીં. જે પરમધામથી બ્રહ્માત્માઓ અને અક્ષરધામથી ઈશ્વરી સૃષ્ટિ અવતરિત થઈ છે તે જ ક્રમશઃ પરમધામ તથા અક્ષરધામના અધિકારી છે.

રૂહેં આઈયાં જુદે ઠોર સે, ઔર જુદાઈ ચલન ।

દુનિયાં રાહ ક્યોં લે સકે, જિન રાહ મહ હોવેં મોમન ॥ ૩૫ ॥

આત્મા તો આ નશ્વર સંસારમાં જુદા-જુદા ધામથી આવેલ છે, અને તેઓના વ્યવહાર પણ સંસારના જીવોથી ભિન્ન છે. તેથી સંસારના જીવ તે માર્ગને કેવી રીતે ગ્રહણ કરી શકે કે જેના પર બ્રહ્માત્માઓ સહજ રીતે સમર્પિત થાય છે ?

મોમિન રૂહેં કરેં કુરબાનિયાં, ઔર મતા વજૂદ સમેત ।

છોડ દુની ઈસક લેવહીં, દિલ અરસ હુઆ ઇન હેત ॥ ૩૬ ॥

બ્રહ્માત્માઓ પરમાત્માના નામ પર પોતાના તન, મન, ધન સહિત સમર્પિત થઈ જાય છે. તેઓ આ માયાને છોડીને પરમાત્માના પ્રેમને ગ્રહણ કરે છે, જેના કારણે તેઓનાં હૃદય પરમાત્માનું ધામ બની ગયાં છે.

અરસ કહ્યા દિલ મોમિન, કોઈ એતા ન કરે સહૂર ।

આએ વજૂદ બીચ આદમ, ઇનોં દિલ ક્યોં હુઆ રોસન નૂર ॥ ૩૭ ॥

બ્રહ્માત્માઓના હૃદયને પરમધામ કહ્યું છે. સંસારના લોકો એટલો વિચાર કરતા નથી કે જે બ્રહ્માત્માઓ સંસારમાં આવીને નશ્વર માનવ તન ધારણ કરે છે, તેઓનું હૃદય કેવી રીતે આટલું પ્રકાશિત થયું ?

દુની દિલ પર ઇબલીસ, દિલ મોમિન અરસ હક ।

કુરાન કૌલ તો ના બિયારહીં, જો ઇનોં અકલ નહીં રંચક ॥ ૩૮ ॥

સાંસારિક લોકોના હૃદય પર શેતાન બેઠેલો છે અને બ્રહ્મમુનિઓના હૃદયમાં પરમાત્માની બેઠક છે. તેથી આ લોકો કુરાનમાં લખેલાં આ વચનો પર વિચાર કરતા નથી, કારણ તેઓમાં લેશમાત્ર પણ આધ્યાત્મિક જ્ઞાન નથી.

એ દેખેં દિલ અરસ મોમિન, અરસ હક બિના હોએ ક્યોં કર ।

એહ બિચાર તો ના કરેં, જો કુલફ કહે દિલોં પર ॥ ૩૯ ॥

કુરાનના જાણકાર વિદ્વાન પણ કુરાનના આ પ્રસંગને નિરખે છે કે બ્રહ્માત્માઓના હૃદય પરમધામ છે. અર્થાત્ પરમાત્માના આવ્યા વિના બ્રહ્માત્માઓએ ધારણ કરેલા આ નશ્વર દેહનું હૃદય કેવી રીતે પરમધામ થઈ શકે છે ? આ લોકો કુરાનનાં વચનો પર વિચાર કરતા નથી કારણ કે તેઓના હૃદય પર તાળાં લાગેલાં છે.

બીય કુરાન રૂહોં કા લિખ્યા, ઈનોં અસલ અરસ મેં તન ।

યોં હક કલામ કહે જાહેર, મેં બીય અરસ દિલ મોમન ॥ ૪૦ ॥

કુરાનમાં એ પણ લખેલું છે કે બ્રહ્મમુનિઓનાં ચિન્મય શરીર (પરઆત્મા) પરમધામમાં છે. આ પ્રકારે પરમાત્માએ પોતાનાં વચનોમાં કહ્યું છે કે, હું બ્રહ્માત્માઓના હૃદયને પોતાનું ધામ બનાવીને બેઠો છું.

પથર પાની આગ પૂજત, કિન જાની ના હક તરફ ।

કહ્યા દરિયા હૈવાન કા, સમઝ ના કરે એક હરફ ॥ ૪૧ ॥

સાંસારિક લોકો પથ્થર, પાણી, અગ્નિ (વગેરે જડ પદાર્થો)ને પૂજે છે, તેમાંથી કોઈએ પણ પરમાત્માની દિશાને જાણી નથી, તેથી કુરાનમાં સંસારને પશુ વૃત્તિવાળાનો સમુદ્ર કહેવામાં આવ્યો છે. કારણ સંસારના જીવો કુરાનનાં ગૂઢ રહસ્યોના એક શબ્દને પણ સમજવાનો પ્રયત્ન કરતા નથી.

હોએ ભોમ બકા કી કંકરી, તાએ પૂજે ચૌદે તબક ।

કુરાન બતાવે બકા મોમિન, પર દુનિયાં અપની મત માફક ॥ ૪૨ ॥

જો અખંડ પરમધામનો એક કણ પણ આ નશ્વર જગતમાં આવે તો ચૌદ લોકમાં એની પૂજા થાય. કુરાન સ્પષ્ટ કહે છે કે બ્રહ્માત્માઓ અખંડ પરમધામથી અવતરિત થયા છે, પરંતુ સાંસારિક લોકો તેઓને ઓળખ્યા વિના જ પોતાની બુદ્ધિ અનુસાર ચાલે છે.

ઈત સહૂર દુની કા ના ચલે, સુરૈયા છોડે ના ઈનોં અકલ ।

સરભર કરે મોમિન કી, જિનકી અરસ અસલ ॥ ૪૩ ॥

આ વિષયમાં સંસારના જીવોની સમજ કામ કરતી નથી, કારણ કે તેઓની બુદ્ધિ જ્યોતિ સ્વરૂપને છોડીને આગળ જઈ શકતી નથી. તેથી આ લોકો આ બ્રહ્માત્માઓને પણ પોતાની સમાન માને છે, જેઓનું મૂળ ઘર પરમધામ છે.

કેહેલાવેં મહંમદ કે, ચલેં ના મહંમદ સાથ ।

ડારેં જુદાગી દીન મેં, કહેં હમ સુનત જમાત ॥ ૪૪ ॥

આ લોકો રસૂલ મહંમદના અનુયાયી તો કહેવાય છે પરંતુ તેઓના સિદ્ધાંતાનુસાર નથી ચાલતા અને ધર્મમાં વાંધા ઊભા કરીને દાવો કરે છે કે તેઓ જ સુન્ની સમુદાયના છે.

પેહેયાન નહીં મોમિન કી, જિનમેં અહંમદ સિરદાર ।

જો રૂહેં કહી દરગાહ કી, બીચ બકા બારે હજાર ॥ ૪૫ ॥

આ લોકોને આ બ્રહ્મમુનિઓની ઓળખ નથી. જેમણે શ્રી કૃષ્ણજીને હૃદયમાં ધારણ કર્યા છે, તેવા સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજી (શ્રી શ્યામાજીના અવતારરૂપ) શિરોમણિ છે. અર્થાત્ આ બાર હજાર બ્રહ્મસૃષ્ટિ અખંડ પરમધામની કહેવાય છે.

ઢૂંઢ પાએ ના પકડે મોમિન કે, પર હુઆ હક હાથ સહૂર ।

જો મેહેર કરે મેહેબૂબ, તબ એ હોએ જહૂર ॥ ૪૬ ॥

સંસારના લોકો પણ પોતાની બુદ્ધિ અનુસાર શોધ તો કરે છે, પરંતુ હજી સુધી તેઓ બ્રહ્માત્માઓનાં ચરણોને પકડી શક્યા નથી. કારણ આ સમજ પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્માને આધીન છે. જ્યારે પરમાત્મા તેઓ પર કૃપા કરશે ત્યારે તેઓના હૃદયમાં જ્ઞાનનો પ્રકાશ ફેલાશે.

દિલ મોમન અરસ કહ્યા, બડા બેવરા ક્રિયા ઈત ।

દુની દિલ પર ઈબલીસ, યોં કહે કુરાન હજરત ॥ ૪૭ ॥

બ્રહ્મપ્રિયાઓના હૃદયને પરમધામ કહ્યું છે. કુરાનમાં તેઓના મહિમાનું વર્ણન વિસ્તારપૂર્વક કરેલું છે. આ પ્રકારે હજરત મહંમદે કુરાનમાં એ પણ કહ્યું છે કે, સંસારના લોકોના હૃદયમાં દુષ્ટ ઈબલીસની બેઠક છે.

દુની ન છોડે તિન કો, જો મોમિનોં મુરદાર કરી ।

દુની હવા કો હક જાનહીં, રૂહોં હક સૂરત દિલ ધરી ॥ ૪૮ ॥

કારણકે સાંસારિક જીવ આ માયાનો ત્યાગ કરી શકતા નથી, જેને બ્રહ્માત્માઓએ અસત્ય ગણીને છોડી દીધી છે. દુનિયા નિરાકાર (હવા)ને જ બ્રહ્મ માને છે, પરંતુ બ્રહ્મમુનિઓએ તો પરબ્રહ્મના સ્વરૂપને હૃદયમાં ધારણ કરેલ છે.

રાહ દોગિ જુદી પરી, દોગિ એક હોવે ક્યોં કર ।

તરક કરી જો મોમિનોં, સો હુઆ દુની કા ઘર ॥ ૪૯ ॥

આ રીતે સંસારિક જીવ અને બ્રહ્માત્માઓના માર્ગ અલગ-અલગ થઈ ગયા. આ બંને એક કેવી રીતે થાય ? જે માયાનો બ્રહ્માત્માઓએ અસત્ય માનીને ત્યાગ કર્યો છે તેને જ સાંસારિક જીવોએ પોતાનું ઘર માની લીધું છે.

મોમિન ઉતરે અરસ સે, સો અરસ બિલંદી નૂર ।

એ જો રૂહેં કહીં દરગાહ કી, હક વાહેદત જિનોં અંકૂર ॥ ૫૦ ॥

બ્રહ્માત્માઓ પરમધામથી અવતરિત થયા છે તે સર્વોચ્ચ પરમધામ પ્રકાશમય છે. આ પરમધામના આત્માઓનો અદ્વૈત સંબંધ (અંકુર) પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્માની સાથે છે.

રૂહેં અરસ અજમ કી, જાકી હક હાદીસોં નિસબત ।

એ હંમેસા બીચ અરસ કે, હક જાત વાહેદત ॥ ૫૧ ॥

અખંડ પરમધામના આત્માઓનો સંબંધ શ્રીરાજજી તથા શ્યામાજીની સાથે છે. આ આત્માઓ સર્વદા પરમધામમાં રહે છે, તેથી પરમાત્માની અંગસ્વરૂપા હોવા છતાં પણ અદ્વૈત છે.

રૂહોં તીન બેર ખેલ દેખિયા, બીય બૈઠે અપને વતન ।

બડી દરગાહ અરસ અજીમ કી, જિત અસલ રૂહોં કે તન ॥ ૫૨ ॥

આ બ્રહ્માત્માઓએ પોતાના ઘરમાં જ બેસીને માયાનો ખેલ ત્રણ વાર નીરખ્યો. ખરેખર સર્વોત્તમ પરમધામ જ તેઓનું ઘર છે, જ્યાં તેઓના મૂળ ચિન્મય સ્વરૂપ (પરઆત્મા) વિદ્યમાન છે.

એ હુકમેં કજા કરી, અવલ સે આખર ।

હક અરસ મતા મોમિન કા, લિયા સબ ફિરકોં દાવા કર ॥ ૫૩ ॥

પરમાત્માના આદેશથી જ આ નિર્ણય કરવામાં આવ્યો છે કે બ્રહ્માત્માઓ પરમધામથી અવતરિત થયા છે અને અંતે પરમધામમાં જ જાગૃત થશે. ખરેખર બ્રહ્માત્માઓની સંપત્તિ જ પરમધામ છે. તે છતાં પણ વિભિન્ન સમુદાયો (ફિરકોં)ના અનુયાયીઓએ તેના પર પોતાનો અધિકાર જમાવવાનું ઈચ્છ્યું.

કરની કો દેખે નહીં, જો હમ ચલત ભાંત કિન ।

વહ દુનિયાં કો છોડે નહીં, જો મુરદાર કરી મોમિન ॥ ૫૪ ॥

સાંસારિક જીવ એ પણ નથી જોતા કે તેઓનું પોતાનું આચરણ કેવા પ્રકારનું છે. તેઓ માયાને છોડી શકતા નથી, જેને બ્રહ્માત્માઓએ તુચ્છ માની છે.

મોમિનોં કે માલ કા, દાવા કિયા સબન ।

તબ હો ગએ ખેલ કબૂતર, હુઆ જાહેર બકા અરસ દિન ॥ ૫૫ ॥

સંસારના બધા લોકોએ બ્રહ્માત્માઓના ધન ‘પરમધામ’નો દાવો કર્યો, પરંતુ અખંડ પરમધામના દિવ્ય પ્રકાશ સ્વરૂપ તારતમ જ્ઞાનનો ઉદય થવાથી આ બધા જાદુગરના ખેલના કબૂતરની જેમ ઊડી ગયા.

ગુનાહ એહી સબન પર, એ જો જૂઠી સકલ જહાન ।

દાવા કિયા વાહેદત કા, પછતાસી હુએ પેહેયાન ॥ ૫૬ ॥

આ જૂઠા સંસારના દરેક જીવોને આજ દોષ લાગ્યો (તેઓ અપરાધી બન્યા) કે તેઓએ અખંડ પરમધામનો દાવો કર્યો, વાસ્તવિકતાની ઓળખ થયા પછી તેઓને અવશ્ય પશ્ચાત્તાપ થશે.

અબ એ સુધ કિનકો નહીં, પર રોસી હુએ રોસન ।

એ સબ હોસી જાહેર, ઊગે કાયમ સૂરજ દિન ॥ ૫૭ ॥

આમાંથી કોઈને પણ હજી સુધી આ તથ્યનું જ્ઞાન થયું નથી. પરંતુ આ જ્ઞાન પ્રકાશિત થયા પછી બધા લોકો રડશે. અખંડ તારતમ જ્ઞાનરૂપી સૂર્યના પ્રગટ થયા પછી આ બધી વાતો સ્પષ્ટ થઈ જશે.

રૂહેં જો દરગાહ કી, હક જાત વાહેદત ।

એ જાને અરસ અરવાહેં, જિન મોમિનોં નિસબત ॥ ૫૮ ॥

પરમધામના આત્માઓ પૂર્ણબ્રહ્મની અંગસ્વરૂપા હોવાથી અદ્વૈત છે. આ રહસ્યને બ્રહ્માત્માઓ જ જાણે છે જેઓનો સંબંધ શ્રીરાજજી સાથે છે.

ઔર ગિરો ફિરસ્તન કી, જિન કા કાયમ વતન ।

દુનિયાં કાયમ હોએસી, સો બરકત ગિરોહ ઇન ॥ ૫૯ ॥

બીજો સમુદાય ઈશ્વરી સૃષ્ટિનો છે, જેમનું ઘર અક્ષરધામ છે. આ બ્રહ્માત્માઓ તથા ઈશ્વરી સૃષ્ટિના પ્રતાપથી સાંસારિક જીવોને પણ અખંડ મુક્તિ મળશે.

ઔર જો ઉપજે કુંન સે, જો આદમ કી નસલ ।

તો દાવા કિયા મોમિનોં કા, જો દુસમન ઈબલીસ અસલ ॥ ૬૦ ॥

સંસારના અન્ય જીવ ‘કુંન’ (હો જા) કહેવાથી ઉત્પન્ન થયા છે તેઓને આદમના વંશજ માનવામાં આવ્યા છે. આવા જીવોએ બ્રહ્માત્માઓની સંપત્તિ પર પોતાનો અધિકાર એટલે જમાવ્યો છે કે તેઓએ તેમના શત્રુ ઈબલીસને પોતાના હૃદય પર બેસાડ્યો છે.

એ લિખ્યા સિપારે ચૌદ મેં, ગિરો ભાંત હૈ તીન ।

મહંમદ સમઝાઓ તિનોં ત્યોં કર, જિનોં જૈસા યકીન ॥ ૬૧ ॥

આ પ્રકારે કુરાનના ચૌદમા પ્રકરણ (સિપારે)માં ત્રણ પ્રકારના આત્માઓનું વર્ણન છે. અંતિમ મહંમદ(મને)ને સદ્ગુરુએ એવો આદેશ આપ્યો છે કે આ ત્રણેય સમુદાયને જેવા પ્રકારનો વિશ્વાસ તેઓને હોય એવી રીતે સમજાવો.

કિયા તીનોં ગિરોં કા બેવરા, સરીયત તરીકત હકીકત ।

હુકમ હુઆ મહંમદ કો, કર તીનોં કી હિદાયત ॥ ૬૨ ॥

આ પ્રકારે કુરાનમાં ત્રણેય સમુદાયનું વિવરણ કરીને તેઓને કર્મ, ઉપાસના તથા જ્ઞાનમાર્ગના આધારે ઉપદેશ આપવા માટે અંતિમ મહંમદને આદેશ આપેલ છે.

હકીકતસોં સમઝાવના, સમઝેં ઈસારતસોં મોમન ।

હક સૂરત દ્રઢ કર દઈ, તબ દિલ અરસ હુઆ વતન ॥ ૬૩ ॥

એમ પણ કહેવામાં આવ્યું છે કે બ્રહ્માત્માઓને યથાર્થ જ્ઞાન દ્વારા સમજાવજો, તેઓ સંકેત માત્રથી જ સમજી જશે. જ્યારે એ બ્રહ્માત્માઓએ પરબ્રહ્મ પરમાત્માના સ્વરૂપને પોતાના હૃદયમાં આરૂઢ કર્યું ત્યારે તેઓનાં હૃદય પરમધામ કહેવાયાં.

ઔર રાહ જો તરીકત, ગિરો ફિરસ્તોં બંદગી કહી ।

સો સમઝેંગે મીઠી જુબાંન સોં, સમઝ પોહોંચે જબરૂત સહી ॥ ૬૪ ॥

ત્યાં જે બીજો ઉપાસના (તરીકત)નો માર્ગ કહેવામાં આવ્યો છે તે ઈશ્વરી સૃષ્ટિ (ફિરસ્તાઓ)ની ઉપાસના (બંદગી)નો માર્ગ છે. તેઓ મધુરવાણીથી સમજશે અને સમજ્યા પછી અક્ષરધામ પહોંચી જશે.

તીસરી ગિરો સરિયત સે, જો કરસી જેહેલ જિદાલ ।

સો સમઝેંગે જિદૈસોં, કયા કરેં પડે બંધ દજાલ ॥ ૬૫ ॥

ત્રીજો સમુદાય સાંસારિક જીવોનો છે, જેઓ કર્મકાંડનું અનુસરણ કરીને નિરર્થક હઠ કરે છે. આવા લોકો હઠ(આગ્રહ) પૂર્વક કહેવાથી જ સમજશે કારણ કે આ લોકો દજાલ (સેતાન)ના બંધનમાં ફસાયેલા છે.

એ પઢે સબ જાનત હેં, દિલ પર દુસમન પાતસાહ ।

લે લાનત બૈઠા દિલ પર, એ ઈબલીસ મારત રાહ ॥ ૬૬ ॥

કુરાન વાંચવાવાળા આ લોકો પણ આ બધું સારી રીતે જાણે છે, પરંતુ તેઓના હૃદયમાં પણ દુષ્ટ ઈબલીસ બેસીને રાજ કરી રહ્યો છે. આ દુષ્ટ ધિક્કારને પાત્ર થઈને પણ તેઓના હૃદયમાં બેઠો છે અને દરેકના માર્ગમાં અવરોધ કરી રહ્યો છે.

કુરાન પઢેં ચલેં સરિયત, કરેં દાવા મોમિનોં રાહ ।

પર ક્યા કરેં કુંજ બિના, પાવેં ના ખુલાસા ॥ ૬૭ ॥

તેથી કુરાન વાંચ્યા પછી પણ આ લોકો કર્મકાંડનો માર્ગ ગ્રહણ કરે છે અને બ્રહ્મસૃષ્ટિના માર્ગનો દાવો કરે છે. પરંતુ શું થાય, તારતમ જ્ઞાનરૂપી ચાવી વિના આ લોકો ગૂઢ રહસ્યનું સ્પષ્ટીકરણ કરી શકતા નથી.

મોમિન દુની એ તફાવત, જ્યોં ખેલ ઔર દેખનહાર ।

મોમિન મતા હક વાહેદત, દુનિયાં મતા મુરદાર ॥ ૬૮ ॥

બ્રહ્મસૃષ્ટિ અને સાંસારિક જીવોમાં ફક્ત આ જ અંતર છે, જેવું રમતના ખેલાડીઓ અને દર્શકો વચ્ચે હોય છે. બ્રહ્મમુનિઓનું ધન અદ્વૈત પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્મા છે જ્યારે સાંસારિક જીવોનું ધન નશ્વર સંસાર છે.

સબોં દાવા કિયા અરસ કા, હિંદૂ યા મુસલમાન ।

વેદ કતેબ દોઊ પઢે, પડી ન કાહૂં પેહેચાન ॥ ૬૯ ॥

હિન્દુ અથવા મુસલમાન દરેકે પરમધામનો દાવો કર્યો છે. બંનેય વેદ તથા કતેબનું અધ્યયન કરે છે પરંતુ કોઈનેય વાસ્તવિક રહસ્ય (પરમધામ)ની પિછાણ થઈ નથી.

કહ્યા દાવા સબ કા તોડ્યા, દિયા મતા મોમિનોં કોં ।

લિએ અરસ વાહેદત મેં, ઔર કોઈ આએ ન સકે ઈનમોં ॥ ૭૦ ॥

સદ્ગુરુએ મારા હૃદયમાં બેસીને તારતમ જ્ઞાન દ્વારા દરેકના દાવાને નકામો બનાવીને બ્રહ્માત્માઓને અખંડ ધન આપ્યું અને તેઓને અદ્વૈત પરમધામમાં લઈ ગયા. તેમના સિવાય પરમધામમાં કોઈ પણ પ્રવેશ કરી શકશે નહીં.

સિપારે સતાઈસ મેં, લિખે દુની કે સુકન ।

એ ક્યોંએ પાક ન હોવહીં, એક તૌહીદ આબ બિન ॥ ૭૧ ॥

કુરાનના સત્તાવીસમા સિપારે (અધ્યાય)માં સાંસારિક જીવોની વાતો લખવામાં આવી છે. એક અદ્વૈત પરમાત્માના પ્રેમરૂપી જળ વિના આ લોકો કોઈ પણ પ્રકારે પવિત્ર નહીં થઈ શકે.

મોકોં પાક હોએ સો છૂઈયો, યોં કેહેવે ફુરમાન ।

કરે ગુસલ તૌહીદ આબ મેં, ઈન પાકી પકડો કુરાન ॥ ૭૨ ॥

કુરાનમાં એ પણ કહ્યું છે, “પવિત્ર થયા વિના મને સ્પર્શ કરશો નહીં. અદ્વૈત (બ્રહ્મજ્ઞાન રૂપી) જળમાં સ્નાન કરી પવિત્ર થઈને જ મને સ્પર્શ કરજો.”

સો પાક કહે રૂહ મોમિન, જિનકો તૌહીદ મદત ।

સો પીઠ દેવેં દુનીય કો, જિનપેં મુસાફ મારફત ॥ ૭૩ ॥

બ્રહ્માત્માઓને જ આવા પવિત્ર આત્માઓ કહેવામાં આવ્યા છે, તેઓને જ અદ્વૈત પરબ્રહ્મ પરમાત્માની સહાયતા પ્રાપ્ત છે. આ પવિત્ર આત્માઓ જ સંસારને પીઠ દઈ શકશે, જેઓની પાસે કુરાનની પૂર્ણ ઓળખ છે.

સો સરિયત કો હૈ નહીં, એ તો ખડે જાહેરી ઊપર ।

એક હાદી કે લડ જુદે હુએ, એ જો નારી ફિરકે બહતર ॥ ૭૪ ॥

આ ઓળખ કર્મકાંડના માર્ગે ચાલવાવાળા લોકો પાસે નથી કારણ કે આ લોકો તો બાહ્ય અર્થને લઈને જ ઊભા છે. એક જ ગુરુ (મહંમદ)ના અનુયાયી હોવા છતાં પણ આ લોકો પરસ્પર વાદ-વિવાદ કરીને અલગ થયા છે તથા તેઓ જ નરકની આગમાં શેકાય તેવા બોંતેર ફિરકા કહેવાય છે.

લિખ્યા કુરાન કા માજજા, ઔર નબીકી નબુવત ।

એક દીન જબ હોવહીં, દોઊ તબ હોવે સાબિત ॥ ૭૫ ॥

કુરાનમાં આ પ્રમાણે લખ્યું છે કે કુરાનના રહસ્ય પૂર્ણ ચમત્કાર અને પેગંબરની પેગંબરી આ બંને ત્યારે જ સત્ય સિદ્ધ થશે જ્યારે સંસારમાં એક સત્ય ધર્મ સ્થાપિત થશે.

મહંમદ ચાહે સબોં મિલાવને, એ સબ જુદાગી ડારત ।

એ સબ ગુમાને જુદે કિએ, દુસમન રાહ મારત ॥ ૭૬ ॥

રસૂલ મહંમદ તો દરેકને એક સૂત્રમાં પરોવવા ઈચ્છતા હતા, પરંતુ તેઓના અનુયાયી પરસ્પર મદભેદ ઊભા કરીને અલગ-અલગ થઈ રહ્યા છે. તેઓ બધા અભિમાનને કારણે અલગ થયા છે, કારણ શત્રુ બનીને તેઓના હૃદયમાં બેઠેલો ઈબલીસ તેમના માર્ગમાં અંતરાય ઊભા કરે છે.

એક ફિરકા નાજી કહ્યા, જિત લિખી હક હિદાયત ।

એક દીન કિયા ચાહે, એહી મોમિનોં વાહેદત ॥ ૭૭ ॥

આ સિવાય નિષાવાન લોકોનો એક સમુદાય નાજી ફિરકા કહેવાયો, જેઓને પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્માનો નિર્દેશ પ્રાપ્ત છે. તેઓ જ અદ્વૈત ધામની બ્રહ્મસૃષ્ટિ છે જે એક સત્ય ધર્મનું સ્થાપન કરવા ઈચ્છે છે.

બસરી મલકી ઔર હકી, લિખી મહંમદ તીન સૂરત ।

હોસી હક દીદાર સબન કો, કરસી મહંમદ સિફાયત ॥ ૭૮ ॥

બશરી (માનવી), મલકી (તારતમ જ્ઞાન રૂપી સંપત્તિવાળા), તથા હકી (પરમાત્માનો આદેશ ધારણ કરેલા) આ ત્રણેય પરમાત્મા દ્વારા પ્રશંસિત (મહંમદ) શ્યામાજીના સ્વરૂપ છે. તેઓ જેઓની ભલામણ (સિફારિશ) કરશે તે બધા બ્રહ્માત્માઓને પરમાત્માનાં દર્શન થશે.

ઈનોં હક બકા દેખાએ કે, કરસી સબોં એક દીન ।

હક સૂરત દ્રઢ કર દઈ, દેસી સબોં યકીન ॥ ૭૯ ॥

આ સ્વરૂપ દુનિયાને અખંડ પરમધામનાં દર્શન કરાવીને એક ધર્મની સ્થાપના કરશે. દરેકના હૃદયમાં પૂર્ણબ્રહ્મના સ્વરૂપને આરૂઢ (દઢ) કરાવીને સર્વને એક પરમાત્મા પ્રતિ વિશ્વાસ અપાવશે.

મોમિન ગુસલ હૌજ કૌસર, માહેં ઈસા મેહેદી મહંમદ ।

પકડેં એક વાહેદત કો, ઔર કરેં સબ રદ ॥ ૮૦ ॥

બ્રહ્મમુનિ હૌજ કૌસરમાં સ્નાન કરે છે, તેઓની સાથે ઈસુ, મહદી તથા મહંમદ છે. તેઓએ એક જ અદ્વૈત બ્રહ્મને પોતાના હૃદયમાં ધારણ કરી બીજા બધાને નકામા બનાવી દીધા છે.

હક બતાવત જાહેર, મેરે ખૂબો મેં મહંમદ ખૂબ ।

સો મોમિન છોડેં ક્યોં કદમ, જાકો હકેં કહ્યા મેહેબૂબ ॥ ૮૧ ॥

કુરાન અંતર્ગત પરમાત્માએ સ્પષ્ટ કહ્યું છે કે, મારા પ્રિય આત્માઓમાં પ્રશંસિત (મહંમદ) શ્યામાજી અતિ પ્રિય છે. તે શ્યામાજીના ચરણકમળોને બ્રહ્માત્માઓ કેવી રીતે છોડે જેઓને સ્વયં પરબ્રહ્મે પોતાના પ્રિયતમ કહ્યાં છે.

માસૂક આસિક દોઝી જાને દુની, હક મોમિન માહેં ખિલવત ।

ઉતરી અરવાહેં અરસ સે, તો ભી પઢે ન પાવેં વાહેદત ॥ ૮૨ ॥

સાંસારિક જીવ, પ્રેમી આત્માઓ (આશિક) અને પ્રિયતમ પરમાત્મા (માસૂક) બન્નેને અલગ-અલગ સમજે છે, પરંતુ પરમધામમાં બ્રહ્મપ્રિયાઓ તથા શ્રીરાજજી અદ્વૈત સ્વરૂપમાં છે. બ્રહ્માત્માઓ પરમધામથી આ જગતમાં અવતરિત થયા છે, તે છતાં પણ કુરાનનું અધ્યયન કરવાવાળા આ અદ્વૈત ભાવને સમજી શકતા નથી.

મહંમદ બતાવેં હક સૂરત, તિનકા અરસ દિલ મોમન ।

સો અરસ દિલ દુની છોડ કે, પૂજે હવા ઉજાડ જો સુન ॥ ૮૩ ॥

રસૂલ મહંમદે પરમાત્માના સ્વરૂપને દર્શાવ્યું છે અને તેઓનું ધામ બ્રહ્મ આત્માઓનું હૃદય બતાવ્યું છે. આવા (ધામ-હૃદય) બ્રહ્મ-આત્માઓને છોડીને સંસારી જીવ ઉજાડ, શૂન્ય-નિરાકારની પૂજા કરે છે.

ઈબલીસ કહ્યા દુની દુસમન, તો કિયા મોમિનોં મતા કા દાવા ।

સો સમઝે ના ઈસારતેં, જિન તાલે ઈબલીસ હવા ॥ ૮૪ ॥

સાંસારિક જીવોના હૃદયમાં શત્રુ બનીને ઈબલીસ બેઠો છે. તેથી તેઓ બ્રહ્માત્માઓની અખંડ સંપત્તિ પર પોતાનો અધિકાર જમાવે છે. તેઓ કુરાનની સાંકેતિક વાતો પણ સમજતા નથી કારણ કે તેઓના ભાગ્યમાં જ ઈબલીસ અને હવા છે.

જોસ ગિરો મોમિનોં પર, હકેં ભેજ્યા જબરાઈલ ।

રૂહેં સાફ રહેં આઠોં જામ, ઔર ઈબલીસ દુની દિલ ॥ ૮૫ ॥

શ્રી રાજજીએ જોશરૂપ જિબ્રીલ ફિરસ્તાને પોતાના બ્રહ્માત્માઓ માટે મોકલ્યો છે, કારણ કે બ્રહ્માત્માઓ આઠેય પહોર પવિત્ર રહે છે. સાંસારિક લોકોના હૃદય પર તો તમોગુણી ઈબલીસની બેઠક છે.

અરસ સે આયા અસરાફીલ, દિયા કે વિધ સૂર બજાએ ।

સો સોર પડ્યા બ્રહ્માંડ મેં, પાક કિએ કાજી કજાએ ॥ ૮૬ ॥

ઈશ્નાફિલ ફિરસ્તો અખંડ ધામથી અવતરિત થયો અને તેણે વિવિધ રૂપે અખંડ જ્ઞાનના સૂર રેલાવ્યા, જેનો ધ્વનિ બ્રહ્માંડમાં ચારેય બાજુ ફેલાઈ ગયો. આ રીતે પરમાત્માએ ન્યાયમૂર્તિ (કાજી)ના રૂપમાં પ્રગટ થઈને બધા જીવોને પવિત્ર કરીને ન્યાય આપ્યો.

તો અરસ કહ્યા દિલ મોમિન, પાયા અરસ ખિતાબ ।

ઈતહીં ગિરો પૈગંમરોં, કાજી કજા ઈત કિતાબ ॥ ૮૭ ॥

બ્રહ્મસૃષ્ટિના હૃદયને પરમધામ કહ્યું છે કારણ કે તેઓને જ પરમધામના હોવાનું સૌભાગ્ય પ્રાપ્ત થયું છે. તેઓની મધ્યમાં પેગંબરનો સમુદાય સમાયેલો છે અને કુરાન અનુસાર પરમાત્માએ પણ તેઓની સાથે આવીને ન્યાય આપ્યો છે.

ફુરમાન આયા ઈમામ પર, ફુંજી રૂહ અલ્લા ઈલમ ।

ખુલી હકીકત હુકમે, ઈસારતેં રમૂજેં ખસમ ॥ ૮૮ ॥

કુરાનનાં રહસ્યોને સ્પષ્ટ કરવાનો આદેશ અંતિમ ધર્મગુરુ (ઈમામ)ને પ્રાપ્ત થયો, તેઓને માટે સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજી તારતમ જ્ઞાનરૂપી ચાવી લઈને આવ્યા છે. હવે પરમાત્માની આજ્ઞાથી જ કુરાન તથા પુરાણની સાંકેતિક વાત તથા પરમધામની પ્રેમવાર્તાનું રહસ્ય સ્પષ્ટ થશે.

જો લિખ્યા જિન તાલે મિને, માહેં હક ફુરમાન ।

રૂહેં ફિરસ્તે ઔર ફું સે, તીનોં કી નસલ કહી નિદાન ॥ ૮૯ ॥

પરમાત્માના આદેશ અનુસાર જેના ભાગ્યમાં જેવું લખ્યું હતું તેવું તેણે પ્રાપ્ત કર્યું. બ્રહ્મસૃષ્ટિ, ઈશ્વરીસૃષ્ટિ અને જીવસૃષ્ટિ આ ત્રણેયની ઉત્પત્તિ સ્પષ્ટ થઈ ગઈ.

બેવરા હુઆ મુસાફ કા, એક દુનિયાં ઔર અરસ હક ।

હક અરસ મેં સબ કહ્યા, દુનિયાં નહીં રંચક ॥ ૯૦ ॥

કુરાનની પૂર્વોક્ત વાતોનું નિરૂપણ થઈ જવાથી નશ્વર સંસાર તથા પરબ્રહ્મનું અખંડ ધામ સ્પષ્ટ થઈ ગયું છે. અખંડ ધામની બધી જ સંપત્તિઓ અલૌકિક છે, જ્યારે સંસાર નાશવંત હોવાથી તેની સરખામણીએ અસ્તિત્વહીન (નહિવત્) છે.

ઔર બેવરા કહ્યા જાહેર, દુનિયાં ઔર મોમન ।

દુની પૈદા જુલમત સે, મોમિન અસલ અરસ તન ॥ ૯૧ ॥

સાંસારિક જીવ તથા બ્રહ્માત્માઓનું વિવરણ વધારે સ્પષ્ટ થઈ ગયું છે. સંસારના જીવોની ઉત્પત્તિ શૂન્ય-નિરાકારમાંથી છે તથા બ્રહ્માત્માઓનું મૂળ તન (પર-આત્મા) પરમધામમાં છે.

એ જો દુનિયાં ચૌદે તબક, હક કે ખેલોને ।

ઐસે કે પૈદા હોત હેં, કોઈ કાયમ ન ઈનોં મેં ॥ ૯૨ ॥

ચૌદ લોકના જીવ પરમાત્માનાં રમકડાં જેવા છે. આવાં બ્રહ્માંડ અનેકવાર ઉત્પન્ન થાય છે, પરંતુ તેમાં કોઈ અખંડ નથી.

સાંચ ઔર ગૂઠ કો, દોઊ જુદે કિએ બતાએ ।

હક મોમિન બિના દુનિયાં, બૈઠી કુફર ખેલ બનાએ ॥ ૮૩ ॥

સત્ય પરમધામ અને મિથ્યા સંસાર બન્નેની ભિન્નતા સ્પષ્ટ કરી દીધી છે. શ્રીરાજજી અને બ્રહ્માત્માઓની ઓળખ વિના સંસારના જીવ આ સ્વપ્નની રમત રમી રહ્યા છે.

જબ ખુલી મુસાફ મારફત, તબ હુઆ બેવરા રોસન ।

ખેલ ભી હુઆ જાહેર, હુએ જાહેર બકા મોમન ॥ ૮૪ ॥

કુરાનનું રહસ્ય સ્પષ્ટ થવાથી સર્વ વાતોનું સ્પષ્ટીકરણ થઈ ગયું. અક્ષર દ્વારા રચાયેલા આ બ્રહ્માંડની નશ્વરતા અને અખંડ પરમધામથી બ્રહ્મમુનિઓના પ્રાગટ્યનું રહસ્ય પણ સ્પષ્ટ થઈ ગયું.

દુનિયાં દિલ પર ઈબલીસ, તો રાહ પુલ સરાત કહી ।

વજૂદ ન છોડે જાહેરી, તો દસ ભાંત દોજખ ભઈ ॥ ૮૫ ॥

સાંસારિક જીવોના હૃદયમાં તમોગુણી ઈબલીસ બેઠેલ છે તેથી તેઓનું ધર્મ માર્ગ પર ચાલવું તલવારની ધાર (પુલસિરાત) પર ચાલવા સમાન કહેવામાં આવ્યું છે. આવી બાહ્ય દૃષ્ટિવાળા લોકો નશ્વર પદાર્થ (તન)નો મોહ છોડતા નથી તેથી તેઓ માટે દસ પ્રકારના નરક (દોજખ) બતાવવામાં આવ્યાં છે. [કુરાનમાં વર્ણવેલ દસ પ્રકારના નરક (દોજખ) - (૧) અવિશ્વાસુ લોકો વાંદરાના મુખવાળા બનશે, (૨) હરામખોર સુવ્વર બનશે, (૩) ખરાબ કર્મ કરવાવાળા ગધેડા બનશે, (૪) વ્યાજ ખાવાવાળા આંધળા થશે, (૫) પોકાર ન સાંભળનારા બહેરા થશે, (૬) અત્યાચારનો આદેશ કરવાવાળા ગુંગાં થશે, (૭) મિથ્યાને સત્ય કહેવાવાળા ભણેલાની જીભ ફાટી જશે અને તેમાંથી રક્ત અને પરુ વહેશે, (૮) બીજાને દુઃખ પહોંચાડનારને શૂળી પર ચઢાવાશે, (૯) ચાડી-યુગલી કરવાવાળાના હાથ-પગ કપાશે, (૧૦) કઠોર હૃદયવાળાઓને આઘાત પહોંચાડવામાં આવશે.]

ભિસ્ત દઈ તિન કો, જો હુતે દુસમન ।

સબોં લઈ થી હુજત, હમ વારસી લે મોમન ॥ ૮૬ ॥

બ્રહ્માત્માઓએ એ જીવોને પણ મુક્તિસ્થાનનું (બહિશ્ત) સુખ આપ્યું, જેઓ તેઓની સાથે શત્રુતા રાખતા હતા. આ બધા જીવોએ એવો દાવો કર્યો હતો કે તેઓ જ બ્રહ્મમુનિ છે અને પરમધામની સંપત્તિના અધિકારી પણ તેઓ છે.

મેહેર હુઈ દુનિયાં પર, પાઈ તિનોં આઠોં ભિસ્ત ।

બીજ ખુતા કધૂ ના હુતા, કરી હુકમે કિસમત ॥ ૮૭ ॥

હવે તો સંસારના જીવો ઉપર અતિ કૃપા થઈ ગઈ કારણ કે તેઓને આઠેય મુક્તિસ્થાનોનું સુખ પ્રાપ્ત થયું છે. તેઓની પાસે અંકુર (બીજ) અથવા ક્ષમતા કશું પણ નહોતું તે છતાં પણ પરમાત્માના આદેશે તેઓનું ભાગ્ય ખોલી દીધું.

મેહેર કરી બડી મહંમદે, આઠોં ભિસ્તોં પર ।

દોઊ ગિરો દોઊ અરસોં, પોહોંચે રૂહેં ફિરસ્તે યોં કર ॥ ૮૮ ॥

જીવોને આઠેય મુક્તિ સ્થાનોનું સુખ પ્રદાન કરી, અંતિમ મહંમદે તેઓ પર મોટો અનુગ્રહ કર્યો. આ પ્રકારે બ્રહ્મસૃષ્ટિ તથા ઈશ્વરી સૃષ્ટિ (બંને સમુદાય) અનુક્રમે પરમધામ તથા અક્ષરધામ (બંને ધામ) પહોંચી ગયા.

કોઈ આએ ન સકે અરસ મેં, જાકી નસલ આદમ નિદાન ।

દૈ હૈયાતી સબન કો, મેહેર કર સુભાન ॥ ૯૯ ॥

નિશ્ચિત રૂપે આદમના સંતાનોમાંથી કોઈપણ અખંડ સ્થાનમાં પ્રવેશ કરી શકતું નથી. ધામધણીએ જ કૃપા કરીને (મારા વડે) તેઓ સર્વેને અખંડ મુક્તિ પ્રદાન કરાવી.

કરેં હિંદૂ લડાઈ મુઝસે, દૂજે સરિયત મુસલમાન ।

પાયા અહંમદ માસૂક હક કા, અબ છોડોં નહીં ફુરકાન ॥ ૧૦૦ ॥

કેટલાય કર્મકાંડી હિન્દુ તથા શરીયત પર ચાલવાવાળા મુસલમાન મારી સાથે ઝઘડે છે. પરંતુ મેં પરમાત્માના પ્રિયતમ શ્યામા સ્વરૂપ સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજીના તારતમ બળને પ્રાપ્ત કર્યું તેથી હવે હું કુરાનના ગૂઢ રહસ્યને સ્પષ્ટ કરવાનું છોડીશ નહીં.

છતે આગા લિયા ઈન સમેં, જબ દોગી સે લાગી જંગ ।

હુકમ લિયા સિર યકીન, છોડ દુની કા સંગ ॥ ૧૦૧ ॥

આવા સમયમાં મહારાજા છત્રસાલ અગ્રેસર થયા જ્યારે બંને (હિન્દુ અને મુસલમાનો)થી સંઘર્ષ છોડવામાં આવ્યો હતો. તેઓએ સાંસારિક આસક્તિને છોડીને મારો આદેશ વિશ્વાસપૂર્વક શિરોધાર્ય કર્યો.

કિયા ખુલાસા જાહેર, લે બેસક હક ઈલમ ।

દિયા મહંમદ મેહેદીને, ગિરો મોમિનોં હાથ હુકમ ॥ ૧૦૨ ॥

બધા સંદેહોને દૂર કરવાવાળા બ્રહ્મજ્ઞાન-તારતમજ્ઞાન દ્વારા આ પ્રકારે સદ્ગુરુએ (મારા હૃદયમાં બિરાજીને) કુરાનનાં રહસ્યોનું સ્પષ્ટીકરણ કરાવ્યું તથા બ્રહ્માત્માઓની જાગૃતિની સંપૂર્ણ જવાબદારી મને સોંપવામાં આવી.

પ્રકરણ ૧ ચોપાઈ ૧૦૨

ખુલાસા - ગિરો દીનકા (ધર્મનિષ્ઠ સમુદાયનું સ્પષ્ટીકરણ)

એ દેખો ખુલાસા ગિરો દીન કા, કહૂં ફુરમાયા ફુરમાન ।

હક હાદી ગિરોહ અરસ કી, સક ભાંન કરાગિં પેહેયાન ॥ ૧ ॥

હે સુન્દરસાથજી ! કુરાન અંતર્ગત જે બ્રહ્માત્માઓ તથા સત્યધર્મનું વિવરણ કરેલું છે, તેનું સ્પષ્ટીકરણ હું અહીં કરી રહ્યો છું. હવે હું બધા સંશયોને દૂર કરી શ્રીરાજજી, શ્યામાજી તથા બ્રહ્મસૃષ્ટિની ઓળખ કરાવું છું.

હક સૂરત હાદી સાહેદ, મસહૂદ હૈ ઉમત ।

સો હક ખિલવત સબ જાનહીં, ઔર એ જાને ખેલ રોજ કયામત ॥ ૨ ॥

સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજી મહારાજ પરમાત્માના સ્વરૂપના સાક્ષી છે અને બ્રહ્માત્માઓ તેઓને ગ્રહણ

કરવાવાળા છે. બ્રહ્માત્માઓ જ બ્રહ્મધામ (મૂલ મિલાવા) ને જાણે છે અને આત્મ-જાગૃતિ (ક્યામત)ના દિવસની લીલા પણ જાણે છે.

હક બકામેં જેતા મતા, સો છિપે ના મોમિનોં સે ।

બેલ મેં આએ તો ભી અરસ દિલ, એ લિખ્યા ફુરમાન મેં ॥ ૩ ॥

શાશ્વત પરમધામનો વૈભવ બ્રહ્માત્માઓથી છૂપો નથી. માયાની જુટી રમતમાં આવવા છતાં પણ તેઓના હૃદયને કુરાનમાં પરમધામ કહીને ઉલ્લેખ કરેલો છે.

લિખ્યા નામેં મ્યારાજ મેં, હરફ નબે હજાર ।

તીસ તીસ તીનોં સરૂપોં પર, દિએ જુદે જુદે અખત્યાર ॥ ૪ ॥

મ્યારાજનામા પુસ્તકમાં નેવું હજાર શબ્દોનું વર્ણન મળે છે. તેમાંથી ત્રીસ-ત્રીસ હજાર શબ્દ ત્રણેય સ્વરૂપો (બશરી, મલકી અને હકી) પર વહેંચી દીધા તથા તેને ખોલવાના અલગ-અલગ અધિકાર પણ આપ્યા છે.

એક જાહેર કિએ બસરિએ, દૂજે રબે મલકી પર ।

તીસરે સૂરત હકીય પેં, સો ગુઝ ખોલ કરસી ફજર ॥ ૫ ॥

એક બશરી સ્વરૂપે (રસૂલ મહંમદે) ત્રીસ હજાર શબ્દોથી શરીયતનો માર્ગ પ્રગટ કર્યો. બીજા મલકી સ્વરૂપ (શ્રી દેવચંદ્રજી) ને યથાર્થ જ્ઞાન પ્રગટ કરવાનું દાયિત્વ સોંપવામાં આવ્યું. ત્રીજા હકી સ્વરૂપને (મને) એવું દાયિત્વ સોંપવામાં આવ્યું છે કે તેઓ આ યથાર્થ જ્ઞાનથી બધા ધર્મગ્રંથોના ગૂઢ રહસ્ય સ્પષ્ટ કરી જ્ઞાનનું પ્રભાત કરશે.

કહી સૂરત તીન રસૂલ કી, હુઈ તીનોં પર ઈનાયત હક ।

કિયા તીનોં કા બેવરા, હરફ નબે હજાર બેસક ॥ ૬ ॥

રસૂલ મહંમદે પરમાત્માના આદેશ (હુકમ)નાં આ ત્રણેય સ્વરૂપોનું વિવરણ આપીને કહ્યું કે આ ત્રણેય પર પરમાત્મા શ્રીરાજજીની કૃપા દૃષ્ટિ થઈ છે. આ પ્રકારે ત્રણેયનું સ્પષ્ટીકરણ નિઃશંકપણે નેવું હજાર શબ્દો દ્વારા કરવામાં આવ્યું છે.

રાહ ચલાઈ બસરિએ ફુરમાને, દઈ કુંજ મલકી હકીકત ।

હકી હક સૂરત, કિયા જાહેર દિન મારફત ॥ ૭ ॥

કુરાન અનુસાર રસૂલ મહંમદે શરીયતનો માર્ગ ચલાવ્યો. બીજા મલકી સ્વરૂપ શ્રી દેવચંદ્રજીને પરમધામના દ્વાર ખોલવાની ચાવી રૂપ તારતમ જ્ઞાન પ્રાપ્ત થયું. હકી સ્વરૂપે (મેં) તારતમ જ્ઞાનના પ્રકાશથી પરબ્રહ્મના સ્વરૂપની પૂર્ણ પિછાણ કરાવી દીધી.

એ અવલ કહ્યા રસૂલેં, હોસી જાહેર બખત ક્યામત ।

મતા સબ મ્યારાજ કા, કરી જાહેર ગુઝ ખિલવત ॥ ૮ ॥

રસૂલ મહંમદે કુરાનમાં પહેલાં પણ આ વાત કહી છે કે પરબ્રહ્મની ઓળખ આત્મ-જાગૃતિ (ક્યામત)ના સમયે થશે. આ પ્રકારે દર્શન રાત્રિ (શબેમ્યારાજ)ની વાતો અને મૂલ મિલાવાની ગૂઢ વાતો પણ અત્યારે પ્રગટ કરી દીધી છે.

એ જો કાગદ વેદ કતેબ કે, તામેં જરા ન હુકમ બિન ।

દુનિયાં સબ તિન પર ખડી, એ જો અઠારે વરન ॥ ૯ ॥

આ વેદ અને ક્તેબ ગ્રંથમાં પરમાત્માના આદેશ સિવાય બીજું કશું જ નથી. સંસારના દરેક જીવ, જેઓના અંતર્ગત અઢાર વર્ણ સમાયેલા છે, તે સર્વે આ (વેદ-ક્તેબ) ગ્રંથોના આધારે ટકી રહ્યા છે. (ચૌદ વિદ્યા અને ચાર વર્ણ એમ અઢાર વર્ણ માનવામાં આવ્યા છે.)

કલામ અલ્લા જો ફુરમાન, સો ઈન સબસે ન્યારા જાન ।

લ્યાયા પૈગંબર આખરી, હક કે કૌલ પરવાન ॥ ૧૦ ॥

કુરાનને “પરમાત્માની વાણી” કહેવામાં આવે છે, તેથી તે આ સંસારની વાણીથી ભિન્ન છે. પરમાત્માને લગતાં આ ખરાં વચનોને અંતિમ પેગંબર રસૂલ મહંમદ લઈને આવ્યા છે.

કહ્યા મહંમદ કા સબ હુઆ, જો કાફર કરતે થે રદ ।

ફિરવલે સબન પર, મહંમદ કે સબદ ॥ ૧૧ ॥

હવે રસૂલ મહંમદની ભવિષ્યવાણી સત્ય સિદ્ધ થઈ, જેને અધર્મી લોકો અસ્વીકાર કરતા હતા. આ રીતે રસૂલ મહંમદના શબ્દ સર્વત્ર ફેલાઈ ગયા.

ઈત મુનાફક ખતરા લ્યાવતે, જો કુરાને કહી ક્યામત ।

સો ખાસ રૂહેં મોમિન આએ, જાકે દિલ અરસ ન્યામત ॥ ૧૨ ॥

અવિશ્વાસ ધરાવતા લોકો કુરાનમાં લખેલી આત્મ-જાગૃતિ (ક્યામત)ના સમય વિશે શંકા કરતા હતા. હવે તો બ્રહ્માત્માઓ અવતરિત થયા છે જેઓના હૃદયમાં પરમધામની સંપત્તિ ભરેલી છે. (તેઓ આ બાબતે શંકા કેમ કરશે ?)

એ દેખો તુમ બેવરા, કહાવેં બંદે મહંમદ ।

સહૂર ના કરે બાતૂન, કોઈ ન દેખે છોડ હદ ॥ ૧૩ ॥

હે સુન્દરસાથજી ! રસૂલ મહંમદના અનુયાયી (બંદા) કહેવાય છે તેઓનું વિવરણ તો જુઓ. તેઓ કુરાનના ગૂઢ રહસ્ય પર વિચાર પણ કરતા નથી તથા ક્ષર બ્રહ્માંડ (હદ)ને છોડીને આગળ જોતા પણ નથી.

એ દુનિયાં કિન પૈદા કરી, કૌન લ્યાયા હૂદ તોફાન ।

કિન રાખી ગિરોહ કોહતૂર તલે, કિન ડુબાઈ સબ જહાન ॥ ૧૪ ॥

આ સંસારના જીવોને કોણે ઉત્પન્ન કર્યા અને વ્રજનો ઈન્દ્ર કોપ (હૂદ તોફાન) કોણે કરાવ્યો, કોણે ગોવર્ધન પર્વત (કોહતૂર)ને ઉપાડીને વ્રજવાસીઓની રક્ષા કરી ? અને બીજી સૃષ્ટિને ડૂબાડી દીધી ?

કિન ફેર દુની પૈદા કરી, ફેર કૌન લ્યાયા નૂહ તોફાન ।

કિન ઐસી કિસ્તી કર તારી ગિરો, કિન ડુબાઈ સબ કુફરાન ॥ ૧૫ ॥

તદ્ ઉપરાંત ફરીથી સંસારની સૃષ્ટિ કોણે કરી, નૂહ તૂફાન (વ્રજથી રાસ જવાના સમયનો પ્રલય) કોણે કરાવ્યું, યોગમાયા રૂપી હોડીમાં બેસાડીને વ્રજની ગોપીઓને (ખાસી ગિરોહને) કોણે પાર ઉતારી, અને અન્ય અવિશ્વાસુજનોને કોણે ડૂબાડ્યા ?

તીન બેટે નૂહ નબીય કે, બેર તીસરી દુની ઈનસે ।

હક કુરમાન ગિરો ઊપર, મહંમદ લ્યાએ ઈનમેં ॥ ૧૬ ॥

કુરાન અનુસાર વસુદેવજી (નૂહ નબી) ના ત્રણ પુત્રો કહેવામાં આવ્યા છે. તેઓના દ્વારા જ (રાસ પછી) ત્રીજી વાર સંસારની આ સૃષ્ટિ થઈ છે. આ સૃષ્ટિમાં રસૂલ મહંમદ બ્રહ્મપ્રિયાઓ માટે પરમાત્માનો સંદેશ લઈને આવ્યા છે.

કહ્યા સ્યામ બાપ ઉન લોગોં કા, રૂમ ફારસ આરબન ।

સબ તુરકોં બાપ યાફિસ, હામ બાપ હિંદુસ્તાન સબન ॥ ૧૭ ॥

રોમ (રૂમ), ઈરાન (ફારસ), આરબ (અરબ), વગેરે દેશોના સંરક્ષક (પિતા)ને કુરાનમાં શ્યામ અર્થાત્ સામ કહ્યા છે. આ પ્રકારે તુર્કસ્તાનના સંરક્ષક (પિતા)ને યાફિસ તથા ભારતીયોના સંરક્ષકને હામ કહ્યા છે.

કુરાન હકીકત ન ખુલી, ના સ્યામ રસૂલ પેહેયાન ।

ના પાવેં મહંમદ ગિરોહ કો, જો સૌ સાલ પહે કુરાન ॥ ૧૮ ॥

આજ સુધી કુરાનનો ગૂઢાર્થ સ્પષ્ટ થયો નથી. શ્યામ (કૃષ્ણ) અને રસૂલ સ્વરૂપની ઓળખ પણ કોઈનેય થઈ નથી. પરમાત્મા દ્વારા પ્રશંસિત (મહંમદ), શ્યામાજી તથા તેઓના સમુદાયની ઓળખ પણ કોઈનેય થઈ શકી નહીં, પછી ભલે તેઓ સો વર્ષ સુધી કુરાન વાંચતા રહ્યા.

એ સબ મુખથેં કહેં મહંમદ કો, એ અવલ એ આખર ।

બડે કામ નજીકી હક કે, એ કિન કિએ મહંમદ બિગર ॥ ૧૯ ॥

સંસારના લોકો મુખથી તો મહંમદનું નામ લે છે અને તે રસૂલને પ્રારંભિક (અવલ) તથા અંતિમ (આખર) પેગંબર માને છે. પરંતુ પરબ્રહ્મ પરમાત્માનો સાક્ષાત્કાર કરીને બ્રહ્માંડનાં રહસ્યોને સ્પષ્ટ કરવાનું કાર્ય પણ મહંમદ સિવાય કોણે કર્યું છે ?

એક ખુદા હક મહંમદ, હર જાતેં પૂજેં ધર નાહીં ।

સો દુનિયાં મેં યા બિના, કોઈ નહીં કિત કાહૂં ॥ ૨૦ ॥

રસૂલ મહંમદે કહ્યું કે એક જ પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્મા છે પરંતુ વિભિન્ન જાતિ તથા સંપ્રદાયવાળા તેઓને ભિન્ન-ભિન્ન નામથી પૂજે છે. હકીકતે એક પરમાત્મા સિવાય બીજું કોઈ આ સંસારમાં ક્યાંય નથી.

ઓ ખાસી ગિરો ઔર મહંમદ, આએ દો બેર માહેં જહૂદન ।

ગિરો બચાઈ કાફર ડુબાએ, એ કામ હોએ ના મહંમદ બિન ॥ ૨૧ ॥

બ્રહ્મસૃષ્ટિ તથા શ્યામસ્વરૂપ મહંમદ હિન્દુઓની મધ્યે બે વાર (ત્રણ અને રાસમાં) આવ્યા. તેઓએ બ્રહ્માત્માઓને પોતાના રક્ષણમાં લીધા અને નાસ્તિકોને ડૂબાડ્યા. શ્રી કૃષ્ણ (મહંમદ) સિવાય બીજા કોઈથી આ કાર્ય થઈ શકે નહીં.

સબ જાતેં નામ જુદે ધરે, ઔર સબકા ખાવંદ એક ।

સબકો બંદગી યાહી કી, પીછે લડે બિન પાએ વિવેક ॥ ૨૨ ॥

બધી જાતિના લોકો એકજ પરમાત્માને અલગ-અલગ નામથી પોકારે છે. પરંતુ પરમાત્મા (સ્વામી) તો સર્વેના એકજ છે. અર્થાત્ પૂજા તો દરેકને તેઓની જ કરવાની છે. પરંતુ વિવેકના અભાવે સર્વે પરસ્પર કલેશ કરે છે.

રૂહેં અરસસે લૈલત કદરમેં, હક હુકમેં ઉતરે બેર તીન ।

સુધ ખાસ ગિરો ન મહંમદ, કહે હમ મહંમદ દીન ॥ ૨૩ ॥

શ્રી રાજજીના આદેશથી આ મહિમામયી બ્રહ્મરાત્રિ (લૈલતુલ્કદ્ર)માં પરમધામથી બ્રહ્માત્માઓ ત્રણ વાર અવતરિત થયા. જેઓને વિશેષ સમુદાય બ્રહ્મસૃષ્ટિ તથા શ્યામ સ્વરૂપ મહંમદની ઓળખ છે જ નહીં તે લોકો પોતાને મહંમદ દ્વારા સ્થાપિત ધર્મમાં હોવાનો દાવો કરે છે.

એક બેર ગિરો હૂદ ઘર, બેર દૂજ કિસ્તી પર ।

તીસરી બેર માસ હજાર લોં, સદી અગ્યારહીં હિસાબ ફજર ॥ ૨૪ ॥

પહેલીવાર બ્રહ્મસૃષ્ટિનો સમુદાય નંદબાબા (હૂદ)ને ઘેર વ્રજમાં આવ્યો. બીજીવાર યોગમાયારૂપી હોડી દ્વારા વ્રજથી રાસમાં ગયો. ત્રીજીવાર હજાર માસ (વિ.સં. ૧૬૩૮ થી ૧૭૨૧) સુધી આ જગતમાં ઊતર્યો. જેને મહંમદની અગિયારમી શતાબ્દી કહેવામાં આવી. એ સમયે તારતમ જ્ઞાનનો પ્રકાશ થયો. (શ્રી દેવચંદ્રજી મહારાજના જન્મથી લઈને મહામતિો શ્રી પ્રાણનાથજીના દીવ પ્રસ્થાન સુધી ૮૩ વર્ષ અર્થાત્ ૧૦૦૦ મહિના થાય છે.)

જાહેર પેહેચાન કહી રસૂલેં, ગિરો ખાસી ઔર ક્યામત ।

સહૂર કરેં દિલ અકલેં, તો દોઝી પાવેં હકીકત ॥ ૨૫ ॥

રસૂલ મહંમદે બ્રહ્માત્માઓ તથા આત્મજાગૃતિ (ક્યામત)ના દિવસની ઓળખ સ્પષ્ટ કહી છે. વિવેક બુદ્ધિથી વિચાર કરવાથી પણ ઉપરોક્ત બંને રહસ્યો સ્પષ્ટ થશે.

હજાર સાલ કહે દુની કે, સો ખુદાએ કા દિન એક ।

લૈલત કદર કા ટૂક તીસરા, કહ્યા હજાર મહીને સે વિસેક ॥ ૨૬ ॥

કુરાનમાં કહ્યું છે કે સંસારનાં એક હજાર વર્ષ વીતી જાય ત્યારે પરમાત્માનો એક દિવસ થાય છે. આ પ્રકારે મહિમામયી બ્રહ્મ રાત્રિ (લૈલતુલ્કદ્ર) ના ત્રીજા ચરણ (જાગણી લીલા)ને હજાર મહિનાથી પણ વધારે કહ્યા છે.

સૌ સાલ રાત અગ્યારહીં લગ, એક દિન કે સાલ હજાર ।

અગ્યારેં સદી અંત ફજર, એહી ગિરો હૈ સિરદાર ॥ ૨૭ ॥

(હદીસોમાં ક્યામતના સંદર્ભમાં કહેવામાં આવ્યું છે, તે ‘ફર્દા-એ-રોજ’ કાલે થશે તે જ વાત અહીં સ્પષ્ટ કરી રહ્યા છે.) રસૂલ મહંમદની અગિયારમી શતાબ્દી પછી સો વર્ષની રાત્રિ અને હજાર વર્ષનો દિવસ વીતી ગયો (આ રીતે કાલ એટલે એક દિવસ અને એક રાત વીતી ગયા પછી) અગિયારમી શતાબ્દીના અંતમાં બ્રહ્મજ્ઞાનનું પ્રભાત થવાની વાત કહી છે. આ સમયે પરમધામથી અવતરિત આત્માઓ જ શિરોમણિ બ્રહ્માત્માઓ કહેવાશે.

રૂહેં ગિરો તબ ઈત આઈ નહીં, તો યોં કરી સરત ।

કહ્યા ખુદા હમ ઈત આવસી, ફરદા રોજ ક્યામત ॥ ૨૮ ॥

રસૂલ મહંમદના સમયમાં બ્રહ્માત્માઓ સંસારમાં આવ્યા નહોતા, તેથી તેઓએ વચન આપ્યું હતું કે કાલના દિવસે (કાલે) ક્યામત થશે અને આ દિવસે પરમાત્માએ પોતે અહીં આવવાનું કહ્યું છે.

જબ એક રાત એક દિન હુઆ, સો એહી ફરદા ક્યામત ।

એહેલ કિતાબ મોમિન કહે, હાદી કુરાન સૂરત ॥ ૨૯ ॥

અત્યારે એક રાત (સો વર્ષ) અને એક દિવસ (એક હજાર વર્ષ) વહી ગયાં છે. તેથી આ (અગિયારમી શતાબ્દી)ને કાલનો દિવસ (ફર્દા એ રોજ) ક્યામત કહ્યો છે. કુરાન ગ્રંથના ઉત્તરાધિકારી બ્રહ્માત્માઓ જ છે અને તેઓ જ સદ્ગુરુનું સ્વરૂપ તથા કુરાનનાં ગૂઢ રહસ્યને સમજી શકશે.

આએ વસીયતનામેં મકે સે, ઉઠ્યા કુરાન દુની સે બરકત ।

સો અગ્યારૈં સદી અંત ઉઠસી, રૂહેં હાદી કુરાન સોહોબત ॥ ૩૦ ॥

મુસલમાનોના પવિત્ર સ્થાન મક્કાથી (ઔરંગઝેબના નામ પર) ચાર અધિકાર પત્ર (વસિયતનામાં) આવ્યા. જેમાં આ રીતે લખવામાં આવ્યું છે - કુરાનમાં આપવામાં આવેલ સંકેતો અનુસાર અરબથી હવે ધર્મનો અભ્યુદય અને કુરાનની આધ્યાત્મિકતા ઊઠી ગયાં છે. અર્થાત્ કુરાનની ભવિષ્યવાણી અનુસાર અગિયારમી શતાબ્દીના અંતમાં બ્રહ્માત્માઓ તારતમ જ્ઞાન દ્વારા કુરાનનાં ગૂઢ રહસ્યોને સમજ્યા.

ઝંડા ઈસે મેહેદીયને, ખડા કિયા હૈ જિત ।

સો આઈ ઈત ન્યામતેં, હક હકીકત મારફત ॥ ૩૧ ॥

જે ભારતવર્ષમાં સદ્ગુરુ (મહદી) શ્રી દેવચંદ્રજી (ઈસા) એ સત્યધર્મનો ઝંડો સ્થાપિત કર્યો છે, ત્યાં હવે પરમાત્માનું યથાર્થ જ્ઞાન (હકીકત) તથા તેમની પૂરી પિછાણ (મારફત)ની સાથોસાથ પરમધામની સંપત્તિ પણ આવી ગઈ.

કહી થી બરકત દુની મેં, સો દુનિયાં માફક ઈમાન ।

સો ભી જાહેર ઠોર સબે ઉઠે, હિંદૂ યા મુસલમાન ॥ ૩૨ ॥

કુરાનમાં એમ પણ કહેવામાં આવ્યું છે કે કુરાન દ્વારા ધર્મનો અભ્યુદય (બરકત) થશે તથા તેનું ફળ શ્રદ્ધા અને વિશ્વાસને અનુરૂપ લોકોને મળશે. હવે તારતમ જ્ઞાનનો અભ્યુદય થવાથી હિન્દુ અથવા મુસલમાન દરેકને ઉપાસનાનું બાહ્ય સ્થાન (આગ, પાણી, પથ્થર વગેરે) અસ્તિત્વહીન થઈ ગયાં, અર્થાત્ સર્વે લોકો એક જ પરમાત્માની ઉપાસનામાં લાગી ગયા.

જબ મુસાફ હાદી ગિરો ચલી, પીછે દુની રહે ક્યોં કર ।

ખેલ કિયા જિન વાસ્તે, સો જાગે અપની સરત પર ॥ ૩૩ ॥

જ્યારે વેદ-ક્રતેબના ગૂઢ અર્થોને સ્પષ્ટ કરીને બ્રહ્માત્માઓને જાગૃત કરીને સદ્ગુરુ (હાદી) તેઓને પરમધામ લઈ જશે ત્યારે સંસારના લોકો કેવી રીતે રહી શકશે ? જે બ્રહ્માત્માઓ માટે આ નશ્વર ખેલ બનાવ્યો છે તેઓ બધા પોતાના નિર્ધારિત સમયે જાગૃત થઈ રહ્યા છે.

દેખો તીન બેર ગિરો વાસ્તે, હક હુએ મેહેરબાન ।

રાખ લઈ ગિરો પનાહ મેં, હુબાએ દઈ સબ જહાન ॥ ૩૪ ॥

જુઓ, પોતાની અંગનાઓ માટે ધામધણીએ ત્રણવાર (હુદ તોફાન, નૂહ તોફાન, ક્યામતનો દિવસ અથવા વ્રજ, રાસ અને જાગણીમાં પોતે પધારીને) વિશેષ કૃપા કરી છે. તેઓએ બ્રહ્માત્માઓને પોતાના રક્ષણમાં રાખ્યા અને સંસારનો લય કર્યો.

રસૂલ આએ જિન બખત, કંગૂરા ગિરા બુતખાને કા ।

તબ લોગોં કહ્યા રસૂલ કા, જાહેર હોને કા માજજા ॥ ૩૫ ॥

જ્યારે રસૂલ મહંમદ આ સંસારમાં આવ્યા ત્યારે દેવસ્થાનનો કાંગરો (નાનું શિખર) ખરી પડ્યો. ત્યારે લોકોએ કહ્યું કે આ પેગંબરના અવતરણનો સંકેત (ચમત્કાર) છે. (તાત્પર્ય એ છે કે રસૂલે આવીને મૂર્તિપૂજાના સ્થાને એક પરમાત્માની વાત કહી).

અબ દેખો માજજા રબ આખરી, સબ ઉઠાએ સેજદે ઠૌર ।

રોસન હુઆ દિન અરસ બકા, કોઈ ઠૌર રહી ના સેજદે ઔર ॥ ૩૬ ॥

હવે આ અંતિમ સમયના પરમાત્માના પ્રાગટ્યનો ચમત્કાર જુઓ. તેઓએ તો બાહ્ય પૂજા (કર્મ કાંડ)ના સ્થાનનું અસ્તિત્વ જ મિટાવી દીધું. જ્યારે અખંડ પરમધામના દિવ્ય જ્ઞાનના પ્રકાશનું પ્રભાત થઈ ગયું ત્યારે પરમધામને છોડીને નમન કરવા માટે બીજું કોઈ સ્થાન રહ્યું નહીં (તાત્પર્ય એ છે કે તારતમ જ્ઞાનના પ્રકાશમાં પરમધામનું સ્પષ્ટીકરણ થવાથી તેના સિવાય નમન કરવા યોગ્ય અન્ય કોઈ સ્થાન રહ્યું નહીં.)

સિપારે ઓગનતીસમેં, ઈન વિધ લિખે કલામ ।

અરસ બકા પર સેજદા, કરાવસી ઈમામ ॥ ૩૭ ॥

કુરાનના ઓગણત્રીસમા સિપારા (અધ્યાય)માં આ પ્રકારે વચન લખેલાં છે કે અંતિમ સમયના ધર્મગુરુ (ઈમામ) સર્વે પ્રાણીઓને અખંડ પરમધામ પર નમન કરાવશે.

ઔર આગે બુત બોલે હુતે, સાંચા આખરી પેગંબર ।

ફુરમાન લ્યાયા હક કા, તુમ ઝૂઠે હો કાફર ॥ ૩૮ ॥

પહેલાં પણ રસૂલ મહંમદના સમયમાં મૂર્તિઓમાંથી અવાજ આવ્યો હતો કે અંતિમ પેગંબરનાં કથનો સત્ય છે તેઓ પરમાત્માનો સંદેશ લઈને આવ્યા છે, જેના પર અવિશ્વાસ કરવાવાળા તમે નાસ્તિક છો.

અબ બેત અલ્લા પુકારત, ભેજ સાહેદી નામે વસીયત ।

તો ભી દુની ના દેખહીં, જો ઐસે સૌં ખાએ લિખે સખત ॥ ૩૯ ॥

હવે આ સમયે પણ મક્કા (ખુદાના ઘેર)થી ફરીથી આકાશવાણી થઈ. ત્યારે ઈમામ મહદીના અવતરણની સાક્ષી માટે ઔરંગઝેબના નામ પર ચાર વસિયતનામા મોકલાવ્યા. આ વસિયતનામામાં બહુ કડક શબ્દોમાં શપથપૂર્વક કહેવામાં આવ્યું છે છતાં સંસારના લોકો તે તરફ જોતા નથી.

મકે મદીને દીન કા, ખડા થા નિસાન ।

સો હુઆ ફુરમાયા હક કા, કરસી દજાલ કુફરાન ॥ ૪૦ ॥

મક્કા અને મદીનામાં ઈસ્લામ ધર્મના ચિહ્ન સ્વરૂપ ઝંડો ફરકાવ્યો હતો. તે સમયે રસૂલે કહ્યું હતું કે ભવિષ્યમાં અહીં દજાલ ઉપદ્રવ કરશે. ખરેખર આજે કુરાનનું કથન સત્ય થઈ રહ્યું છે.

તો જોરા ક્રિયા દજાલને, લોગોં છુડાએ દિયા યકીન ।

અગ્યારેં સદી કે આખર, રહ્યા ન કિન કા દીન ॥ ૪૧ ॥

ખરેખર અત્યારે સેતાનોએ પોતાનું વચ્ચસ્વ જમાવી દીધું છે. કારણ કે લોકોમાં કુરાન (વચનો) પ્રત્યે વિશ્વાસ નથી રહ્યો. રસૂલ મહંમદ પછી અગિયારમી સદીના અંતે કોઈનો પણ ધર્મ બચ્યો નહિ.

ગજબ હુઆ દુનિયાં પર, ખેંચ લિયા કુરમાન ।

હાદી ભેજે નામે વસીયત, ઇત રહ્યા ન કિનોં ઈમાન ॥ ૪૨ ॥

દુનિયામાં બહુ જ આશ્ચર્યની ઘટના બની કે મક્કામાંથી કુરાનની શક્તિ ખેંચી લેવાઈ. ત્યારે ત્યાંના ધર્મગુરુઓએ (ઔરંગઝેબના નામ પર) વસિયતનામું મોકલાવ્યું. તેમાં લખ્યું હતું કે હવે અહીં (મક્કામાં) ધર્મ પ્રત્યે કોઈને પણ શ્રદ્ધા રહી નથી. [વસિયતનામામાં ચાર વસ્તુઓ રજૂ કરાઈ હતી : બરકત (શક્તિ), સફક્ત (હુઆ), કુરાન અને ઈમાન].

આએ દેવ કુરમાએ હક કે, બીચ હિંદુસ્તાન ।

કરો સબોં પર અદલ, માર દૂર કરો સૈતાન ॥ ૪૩ ॥

પરબ્રહ્મ પરમાત્માનાં આદેશથી દેવોના દેવ સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજી ભારત ભૂમિ (હિન્દુસ્તાન)માં પ્રગટ થયા. તેમણે તેમના ઉત્તરાધિકારીને (મને) કહ્યું, હવે બધાને ન્યાય આપો અને દુષ્ટ કળિયુગરૂપી નાસ્તિકતાને દૂર હટાવો.

આયા બીચ હિંદુઅન કે, મુસાફ હક હુકમ ।

સો ખલક રાની ગઈ, જિન છોડે હક હાદી કદમ ॥ ૪૪ ॥

હકીકતે પરમાત્માનો આદેશ અને કુરાનની આધ્યાત્મિક શક્તિ હિન્દુઓમાં આવી ગયાં. હવે જેઓ સાચા સદ્ગુરુના ચરણ-શરણને છોડી દેશે તેમને ધિક્કાર મળશે.

કુરમાન દૂજા લ્યાયા સુકદેવ, સો ઢાંખ્યા થા એતે દિન ।

સો પ્રગટ્યા અપને સમે પર, હુઆ હિંદુઓં મેં રોસન ॥ ૪૫ ॥

પરમાત્માનો બીજો સંદેશ શ્રીમદ્ ભાગવત લઈને શુકદેવ મુનિ પહેલેથી જ આવ્યા છે. આનું ગૂઢ રહસ્ય આજ સુધી છુપાયેલ હતું. તે પણ નિર્ધારિત સમયે પ્રગટ થઈ ગયું અને હિન્દુઓમાં તેનો પ્રકાશ ફેલાઈ ગયો.

પરમહંસ જાહેર ભએ, જાહેર ધામ ધની અખંડ ।

કુલી કાલિંગા મારિયા, મુક્તિ દઈ બ્રહ્માંડ ॥ ૪૬ ॥

પરમહંસ બ્રહ્મમુનિ અને અખંડ ધામધણી પ્રગટ થઈ ગયા. આ બ્રહ્માત્માઓએ કળિયુગરૂપી નાસ્તિકતાનો નાશ કર્યો અને બ્રહ્માંડના જીવોને અખંડ મુક્તિ પ્રદાન કરી.

જૂઠ અમલ સબે ઉઠે, આએ સાહેબ બીચ હિંદુઅન ।

દાભા જાહેર હુઈ મકે સે, આએ હિંદ મેં મેહેદી મોમન ॥ ૪૭ ॥

હિંદુઓમાં પરમાત્મા પ્રગટ થવાથી ધર્મની જૂઠી માન્યતાઓ (કર્મકાંડ) નિરર્થક થઈ ગઈ. ઈમામ મહદી (છેલ્લા સમયના ધર્મગુરુ) બ્રહ્માત્માની સાથે ભારતવર્ષમાં પ્રગટ થઈ ગયા છે અને મક્કામાં દાભાતલઅર્જ ઉત્પન્ન થયો. (મક્કાના લોકોમાં પાશવી વર્તન વધવા લાગ્યું, જેથી ત્યાં ઉપદ્રવ થવા લાગ્યો, રસૂલ મહંમદે પહેલાંથી જ આ પ્રકારની ભવિષ્યવાણી કરી હતી.)

દો બેર ડુબાઈ જહાન કો, ગિરો દો બેર બયાઈ તોફાન ।

તીસરી બેર દુની નઈ કર, આખર ગિરો પર લ્યાએ ફુરમાન ॥ ૪૮ ॥

પરમાત્માએ દુનિયાના જીવોને બેવાર (હૂદ અને નૂહ તોફાનમાં) ડૂબાડી દીધા અને બ્રહ્માત્માઓને બે વખત એ ઉપદ્રવથી બચાવ્યા. ફરીથી ત્રીજીવાર નવી સૃષ્ટિ કરી. છેલ્લા સમયે બ્રહ્માત્માઓ માટે પોતાનો આદેશ પત્ર મોકલ્યો.

યોં અરસ ગિરો જાહેર કરી, માહેં કુરાન પુરાન ।

કિન પાઈ ના સુધ રૂહેં અરસ કી, આપ અપની આએ કરી પેહેયાન ॥ ૪૯ ॥

આ પ્રકારે કુરાન તથા પુરાણના માધ્યમથી પરમધામના બ્રહ્માત્માઓને (તેમના લક્ષણ સહિત) પ્રગટ કર્યા. તેમ છતાં પરમધામની બ્રહ્મસૃષ્ટિઓ અંગે કોઈ જીવોને ભાન થયું નહિ, આથી પરમાત્માએ સ્વયં પ્રગટ થઈને તેમની અંગનાઓની ઓળખાણ કરાવી છે.

એહી ખાસી ગિરો હાદી સંગ, એહી ફરદા ક્યામત ।

જાહેર દેખાવે નામે વસીયત, કછૂ છિપી ના રહી હકીકત ॥ ૫૦ ॥

સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજી (હાદી)ની સાથે આવેલ બ્રહ્માત્માઓ જ કુરાનમાં વર્ણન કરેલ ખાસી ગિરોહ છે અને અગિયારમી શતાબ્દી જ ફરદા રોજ ક્યામત અર્થાત્ આત્મ-જાગૃતિની ઘડી છે. મક્કાથી આવેલ વસિયતનામું પણ આ વાત સ્પષ્ટ કરે છે. હવે આ વાસ્તવિકતા કોઈનાથી છૂપી રહી નથી.

સો પેહેયાન ક્યોં કર સકે, જો પકડે પુલ સરાત ।

છોડે ના વજૂદ નાસૂતી, જાન બૂઝકે કટાત ॥ ૫૧ ॥

જે લોકો કર્મકાંડને જ ધર્મમાર્ગ સમજીને તેનું અનુસરણ કરે છે અને શરીરનું ખોટું અભિમાન (નાસૂતી વજૂદ)ને છોડી નથી શકતા, તેઓ બ્રહ્માત્માઓ અને પરબ્રહ્મ પરમાત્માને કેવી રીતે ઓળખી શકશે ? આથી તે જાણીજોઈને તલવારની ધાર (પૂલેસિરાત)થી કપાઈને નરકમાં જતા હોય છે.

નાસૂત ઊપર લોક જાનત, આસમાન સાતમેં મલકૂત ।

તિન પર હવા જુલમત, તિન પર નૂર બકા જબરૂત ॥ ૫૨ ॥

દુનિયાનાં લોકો એ જાણે છે કે મૃત્યુલોક (નાસૂત)થી પણ ઉપર સાતમા આકાશ પર વૈકુંઠ (મલકૂત) છે. તેથી તેની ઉપર શૂન્ય નિરાકાર (લા-હવા) કે અંધકાર (જુલ્મત)નું આવરણ છે. તથા તેનાથી પણ પાર તેજોમય અખંડ અક્ષરધામ છે.

બુજરકી પૈગંમરોં, પાઈ જબરાઈલ સે ।

હુએ નજીકી હક કે, સો સબ ન્યામત દઈ ઈનને ॥ ૫૩ ॥

અવતારી પુરુષો (પેગંમરો)એ અક્ષરબ્રહ્મના આવેશ (જિબ્રીલ ફિરસ્તા) દ્વારા દુનિયામાં મહત્તા પ્રાપ્ત કરી છે. જિબ્રીલ ફિરસ્તાની મદદથી જ્ઞાનરૂપી સંપત્તિ પ્રાપ્ત કરવાથી જ અવતારો (પેગંમરો)એ અવિનાશી પરમાત્માની નજીકની વાતો કરી છે.

સો જબરાઈલ જબરૂત સે, આગે લાહૂત મેં ન જવાએ ।

નૂર તજલ્લા કી તજલ્લી, પર જલાવત તાએ ॥ ૫૪ ॥

એ ચિન્મય દૂત (નૂરી ફિરસ્તા) જિજ્ઞાસુ પણ અક્ષરધામ (જબરૂત)થી આગળ પરમધામ (લાહૂત)માં નથી જઈ શકતો. અક્ષરાતીત બ્રહ્મ (નૂરતજલ્લા)નાં દિવ્ય તેજ (તજલ્લી)થી એનાં અંગ બળવા લાગે છે.

જબરૂત ઉપર અરસ લાહૂત, ઈત મહંમદ પોહોંચે હજૂર ।

રદબદલ બંદગી વાસ્તે, કરી હકસોં આપ મજકૂર ॥ ૫૫ ॥

અક્ષરધામથી પર પરમધામમાં પરબ્રહ્મ પરમાત્મા સમક્ષ એમના આદેશ સ્વરૂપ મહંમદ પહોંચી ગયા. એમણે પરમાત્માની સાથે ઉપાસનાની બાબતમાં (ઉપાસનામાં છૂટ આપવા માટે) ચર્ચા કરી. આ પ્રમાણે રસૂલે સ્વયં પરમાત્મા જોડે ચર્ચા કરી.

લ્યાએ ફુરમાન ઈસારતેં ઈત થેં, સો નાસૂતી ક્યોં સમઝાએ ।

મારફત અરસ અજમમેં, એ પુલ સરાતેં અટકાએ ॥ ૫૬ ॥

રસૂલ મહંમદ આ જ પરમધામથી સંકેતરૂપે પરમાત્માનો આદેશ (કુરાનના માધ્યમથી) લઈને આવ્યા, પરંતુ દુનિયાના જીવો એ સંકેતોને કેવી રીતે સમજી શકે ? પરમાત્માની પૂરી ઓળખ હોય તો જ પરમધામમાં પહોંચી શકાય છે. નહિતર પૂલેસિરાતમાં જ કપાવું પડે છે.

જાહેર લિખી આદમ કી, સબ ઔલાદ પૂજે હવાએ ।

એક મહંમદ કહે મેં પોહોંચિયા, નૂર પાર સૂરત ખુદાએ ॥ ૫૭ ॥

કુરાનમાં સ્પષ્ટ લખ્યું છે કે આદમનું સંતાન (સંસારના જીવ) શૂન્ય નિરાકારને જ પરમાત્મા માનીને તેની પૂજા કરે છે. માત્ર મહંમદે જ કહ્યું છે કે હું અક્ષરથી પણ પર ચિન્મય સ્વરૂપ પરમાત્મા પાસે જઈને આવ્યો છું.

દુનિયાં ચૌદે તબક મેં, કિન સુરૈયા ઉલંઘી ના જાએ ।

ફના તલે લા મકાન કે, એ તિનમેં ગોતે ખાએ ॥ ૫૮ ॥

આ ચૌદ લોકોના જીવોમાંથી કોઈએ પણ જ્યોતિ સ્વરૂપ તથા શૂન્યનિરાકારને પાર નથી કર્યો. આ નશ્વર બ્રહ્માંડની અંતર્ગત શૂન્ય નિરાકારમાં જ તે ગોથાં ખાતા રહ્યા.

હક સૂરત કિન દેખી નહીં, હે કેસી સુની ન કિન ।

તરફ ન જાની ચૌદે તબકમેં, મહંમદ પોહોંચે ઠૌર તિન ॥ ૫૯ ॥

આ જીવોમાંથી કોઈએ પણ પરમાત્માના સ્વરૂપને ન તો પોતાની આંખોથી જોયું છે અને ન તેમના કાનોથી સાંભળ્યું. આ ચૌદ લોકમાં પરમાત્માની દિશા પણ કોઈને મળી નહિ, એવા અગમ્ય સ્થાન ઉપર રસૂલ મહંમદ પહોંચી શક્યા.

કરી મહંમદેં મજકૂર તિનસોં, સુને હરફ નબે હજાર ।

જહૂદ તિન સાહેબ કો, કહે સુંન નિરાકાર ॥ ૬૦ ॥

રસૂલ મહંમદે મ્યારાજના સમયમાં તે પરબ્રહ્મ પરમાત્માની સાથે વાતો કરી અને તેમના નેવું હજાર શબ્દો સાંભળ્યા. પરંતુ યહૂદી લોકો આવા પરમાત્માને શૂન્ય નિરાકાર કહે છે.

એ ભી કહે હક કી સૂરત નહીં, જો કહાવેં મહંમદ કે ।

સોઈ સબદ સુન પકડ્યા, આગૂં કાફર કેહેતે થે જે ॥ ૬૧ ॥

પરંતુ પોતે રસૂલ મહંમદના અનુયાયી કહેવાવાળા લોકો પણ કહે છે કે પરમાત્માની કોઈ આકૃતિ નથી. તેમણે પણ પરમાત્માને નિરાકાર કહેવાનું શરૂ કર્યું. જેમકે અજ્ઞાની જીવ (નાસ્તિક લોકો) પહેલેથી જ કહ્યા કરતા હતા.

તો કાહે કો કહાવેં મહંમદ કે, જો ઈતના ન કરેં સહૂર ।

કૌલ મહંમદ કા રદ હોત હૈ, જો હકસોં કિયા મજકૂર ॥ ૬૨ ॥

જો આ લોકો આટલો પણ વિચાર નથી કરી શકતા, તો પોતાને રસૂલ મહંમદના અનુયાયી કેમ કહે છે ? પરમાત્માને નિરાકાર માની લેવાથી રસૂલ મહંમદનાં આ વાક્યો અસત્ય સાબિત થાય છે કે એમણે મ્યારાજ (દર્શન)ના સમયે પરમાત્મા જોડે વાતો કરી છે.

જાસોં પાઈ બુજરકી મહંમદે, હક મિલેકે સુકન ।

સો સુકન ટૂટત હૈ, કર દેખો દિલ રોસન ॥ ૬૩ ॥

પરમાત્માને મળીને વાતો કરવાને કારણે જ તો રસૂલ મહંમદ બીજા પેગમ્બરોથી શ્રેષ્ઠ કહેવાયા (એમને મહાનતા મળી). એ જ પરમાત્માને નિરાકાર માની લેવાથી રસૂલ મહંમદનાં આ વચન અસત્ય સાબિત થઈ જાય છે. જરા હૃદયમાં જ્ઞાનનો પ્રકાશ ભરીને તો જુઓ.

કાફર ન માને હક સૂરત, તાકો કધૂ અચરજ નાહેં ।

કેહેલાવેં મહંમદ કે પૂજે હવા, એ બડા જુલમ દીન માહેં ॥ ૬૪ ॥

જો અજ્ઞાની લોકો પરમાત્માની આકૃતિને ન સ્વીકારે તો એમાં કોઈ આશ્ચર્ય નથી. પરંતુ પોતાને રસૂલ મહંમદના અનુયાયી કહેવાવાળા જેમ શૂન્ય નિરાકારની આરાધના કરવા લાગે તો રસૂલ દ્વારા ચલાવેલ ધર્મ ઉપર આ મોટું અન્યાયવાળું કાર્ય છે.

કહે મહંમદ કરું મેં એક દીન, જિન કોઈ જુદે પડત ।

કુરાન માજજા મેરી નબુવત, હુએ એક દીન હોએ સાબિત ॥ ૬૫ ॥

રસૂલ તો કહે છે કે હું બધાંને એક જ છત્ર-છાયામાં લાવીશ, જેથી કોઈ એકબીજાથી અલગ થઈ ન જાય. એમણે એમ પણ કહ્યું, કુરાનનું ચમત્કાર પૂર્ણ રહસ્ય અને મારું પેગમ્બરી (ઈશ્વરીય દૂત) થવું તો એક ધર્મ થવાથી જ સાબિત થશે.

તુમ કરત મુઝસે દુસમની, મેં કિયા ચાહોં એક રાહ ।

તો જુદે પડત કે દીન સે, જો દિલોં ઈબલીસ પાતસાહ ॥ ૬૬ ॥

રસૂલે એમ પણ કહ્યું, તમે મારી વાત ન માનીને મારાથી શત્રુતા રાખી રહ્યા છો. હું તો બધાને માટે એક જ રસ્તો પસંદ કરવા માંગુ છું. તમારામાંથી કેટલાક આથી ધર્મથી અલગ થઈ રહ્યા છે. કારણ કે એમના હૃદયમાં દુષ્ટ ઈબલીસ(સેતાન) સમ્રાટ બનીને બેઠો છે.

કુરાન માજજા નબી નબુવત, સાબિત હુઆ ન ચાહેં ।

લડ ફિરકે જુદે હુએ, જો બુજરક કહાવેં દીન માહેં ॥ ૬૭ ॥

આ રીતે કુરાનને માનવાવાળા લોકો પણ કુરાનના ચમત્કારપૂર્ણ રહસ્ય અને પેગમ્બરની પેગમ્બરી સત્ય સાબિત થવા દેતા નથી. આથી ધર્મમાં પોતાને મહાન જ્ઞાની કહેવાવાળા લોકો પરસ્પર લડી-ઝઘડીને કેટલાય ફાંટાઓ (સંપ્રદાયો)માં વહેંચાઈ ગયા.

આએ રસૂલેં હક જાહેર ક્રિયા, ક્રિયા અરસોં કા બયાન ।

હૌજ જોએ બાગ કે બૈઠકેં, સબ હકીકત લ્યાયા ફુરમાન ॥ ૬૮ ॥

રસૂલ સાહેબે તો સંસારમાં આવીને પરમાત્માના સ્વરૂપની વિસ્તૃત ચર્ચા કરી તથા અખંડ ધામનું વર્ણન કર્યું. એટલું જ નહીં પરમધામનાં હૌજકૌસરતાલ, યમુનાજી, વિવિધ વન ઉપવન તથા ત્યાંના વિશ્રામની બેઠકો વગેરેનું વિવરણ પણ તેમણે કુરાનના માધ્યમથી જ પ્રસ્તુત કર્યું.

કહાવેં ફિરકે બુજરક, હુએ આપમેં દુસમન ।

મહંમદ મતા અરસ બકા, લિયા જાએ ન હવા કે જન ॥ ૬૯ ॥

આ રીતે રસૂલ મહંમદના અનુયાયી કહેવડાવવાળા લોકો પણ પોત-પોતાના સંપ્રદાયોને શ્રેષ્ઠ કહેવડાવવાના ચક્કરમાં અંદરોઅંદર શત્રુતા વધારી રહ્યા છે. કારણ કે નિરાકારવાદી લોકોથી રસૂલ મહંમદ દ્વારા બતાવાયેલ પરમધામની અખંડ સંપદા ગ્રહણ કરી શકાતી નથી.

જો લોં હક સૂરત પાવેં નહીં, તો લોં મહંમદ ઔરોં બરાબર ।

દઈ કે બુજરકિયાં, લિખે લાખોં પૈગંમર ॥ ૭૦ ॥

પરમાત્માની આકૃતિની વાત ના કરી હોત તો રસૂલ મહંમદ પણ બીજા પેગમ્બરોની જેમ સમાન જ મનાયા હોત. આમ તો બીજા પેગમ્બરો, જે લાખોની સંખ્યામાં માનવામાં આવ્યા, તેમને પણ કેટલીય મહાનતા પ્રદાન કરવામાં આવી છે.

તબ પાવેં રસૂલ કી બુજરકી, જબ પેહેચાન હોવે હક ।

હકેં માસૂક કહ્યા તો ભી ના સમજેં, ક્યા કરે આમ ખલક ॥ ૭૧ ॥

એ બધા પેગમ્બરોમાં રસૂલની મહાનતા ત્યારે જ જણાશે જ્યારે પરમાત્માની ઓળખ થઈ જશે. ખુદ પરમાત્માએ એમના સંદેશવાહક મહંમદને પોતાના પ્રેમપાત્ર કહ્યા છે તેમ છતાં આ માયાના જીવો (આમખલક) રસૂલની મહત્તા સમજતા નથી.

જાહેર રાહ મારે દુસમન, ઈબલીસ દિલોં પર ।

જાહેરી ઈલમેં નફા ના લે સકે, પેહેચાન હોએ ક્યોં કર ॥ ૭૨ ॥

એ સ્પષ્ટ છે કે એમના હૃદયમાં બેઠેલા શત્રુ (ઈબલીસ)એ જ એમને માર્ગથી ચલિત કરી દિધાં છે. કારણ કે માત્ર બાહ્યજ્ઞાન લેનાર વ્યક્તિ બ્રહ્મજ્ઞાનનો લાભ નથી લઈ શકતી તો પછી તેને પરમાત્માની ઓળખ કેવી રીતે થશે ?

બકા પોહોંચ્યા એક મહંમદ, કહી જિનકી તીન સૂરત ।

તિત ઔર કોઈ ન પોહોંચિયા, જો લઈ ઈનોં બકા ખિલવત ॥ ૭૩ ॥

અખંડ પરમધામમાં તો માત્ર મહંમદ જ જઈ શક્યા છે. એમનાં ત્રણ સ્વરૂપ (બશરી, મલકી અને હકી) કહેવાયાં છે. જ્યાં બીજા કોઈ પહોંચી શક્યા નથી, એવા પરમધામની અંતરંગ બેઠક (મૂલમિલાવા)નો અનુભવ આ ત્રણેયે પ્રાપ્ત કર્યો.

દેસી હકીકત સબ અરસોં કી, નૂર જમાલ સૂરત ।

કેહેસી નિસબત વાહેદત, રખે ન ખતરા બીચ ખિલવત ॥ ૭૪ ॥

આવા જ સ્વરૂપનાં વિવિધ ધામોનું ખરું જ્ઞાન આપીને અક્ષરાતીત પરમાત્માના તેજોમય સ્વરૂપનું વર્ણન કરીશું અને આવા પરમબ્રહ્મની સાથે બ્રહ્માત્માઓના અદ્વૈત સંબંધની વાત સ્પષ્ટ કરીશું, જેનાથી પરમધામનાં ગૂઢ રહસ્યોના વિષયમાં કોઈનેય શંકા રહેશે નહીં.

સરત કરી જો રસૂલે, સો પોહોંચ્યા આએ બખત ।

તિન ઈમામકો ના સમઝે, જિનપેં કુંજી કયામત ॥ ૭૫ ॥

રસૂલ મહંમદે જે નિશ્ચિત સમય કહ્યો હતો તે અવસર હવે આવી ગયો છે. પરંતુ બાહ્ય દૃષ્ટિવાળા સાંસારિક જીવો એવા સદ્ગુરુ (ઈમામ)ને નથી ઓળખતા જેમની પાસે કયામતનું રહસ્ય સ્પષ્ટ કરનારી તારતમ જ્ઞાનરૂપી ચાવી છે.

બકા સે આએ રૂહ અલ્લા, ઔર મહંમદ મેહેદી ઈમામ ।

મેં જો કરી મજકૂર, સો દેસી સાહેદી તમામ ॥ ૭૬ ॥

રસૂલ મહંમદે કહ્યું છે કે સદ્ગુરુ શ્રી દેવચન્દ્રજી (રૂહઅલ્લા) અને ઈમામ મહદી પરમધામથી આ ભૂતળ પર આવશે અને પરમાત્મા સાથે થયેલી મારી ચર્યાની સાક્ષી આપશે.

કુરાન માજજા નબી નબુવત, દોઊ સાબિત હોવેં તબ ।

દજાલ મારકે એક દીન, આએ રૂહઅલ્લા કરસી જબ ॥ ૭૭ ॥

ત્યારે કુરાનનાં ચમત્કારપૂર્ણ રહસ્યો તથા પેગમ્બરની પેગમ્બરી સત્ય સાબિત થશે. તે સમયે સદ્ગુરુશ્રી દેવચન્દ્રજી (રૂહઅલ્લા) દુષ્ટ કળિયુગ(નાસ્તિકતા)ને નિર્મૂળ કરી એક સત્ય ધર્મની સ્થાપના કરશે.

મસી ઔર ઈમામ, જબ દેસી મેરી સાહેદી ।

મેં ગુઝ કરી નૂર જમાલસોં, સો હોસી જાહેર બુજરકી ॥ ૭૮ ॥

સદ્ગુરુ (મસી) અને ઈમામ મહદી જ્યારે મારી સાક્ષી આપશે, ત્યારે મેં જે પરમાત્મા સાથે વાત કરી છે, એની મહત્તા સ્પષ્ટ થઈ જશે.

મેં દુનિયાં લ્યાયા જો દીન મેં, સો મેં દેખત હોં અબ ।

ફિરકે હોસી મેરે તિહતર, આખર હોએગી તબ ॥ ૭૯ ॥

સંસારના જે લોકોને હું કર્મકાંડ (શરાઅ)માં બાંધીને ઈસ્લામ ધર્મમાં લઈ આવ્યો છું, હવે એમનું ભવિષ્ય જોઈ રહ્યો છું. મારા આ અનુયાયી તોંતેર સંપ્રદાયો (ફિરકાઓ)માં વહેંચાઈ જશે, ત્યારે અંતિમ દિવસે, કયામતની ઘડી આવી જશે.

તબ એ બુજરક આવસી, સાહેબ જમાને કે ।

હક કરસી હિદાયત તિનકો, ઈનોં સંગ નાજી ફિરકા જે ॥ ૮૦ ॥

તે સમયે એ મહાન સ્વરૂપ (ઈમામ મહદી) પ્રગટ થશે, જે અંત સમય (કયામતની ઘડી)ના સ્વામી કહેવાશે. પોતે જ પરમાત્મા પ્રત્યક્ષ પ્રગટ થઈને એમને આત્મ-જાગૃતિનું માર્ગદર્શન આપશે. એમની સાથે નાજી સમુદાય રહેશે.

હરફ ગુઝ જો હુકમેં, મેં રખે છિપાએ ।

સો અરસ મતા હક ખિલવત, જાહેર કરસી આએ ॥ ૮૧ ॥

પરમાત્માની આજ્ઞાથી જ મેં તેમની સાથે થયેલી વાતના થોડાક રહસ્યમય શબ્દો (પ્રસંગ) ગુપ્ત રાખ્યા છે. પરમધામનો અખંડ વૈભવ અને ત્યાંની અંતરગત લીલાઓનું રહસ્ય તે મહાન સ્વરૂપ (ઈમામ) પ્રગટ થઈને પ્રકાશિત કરશે.

મતા સબ મ્યારાજ કા, કિયા અરસમેં હકેં મજકૂર ।

જો મેહેર હમેસા મુઝપર, સોએ સબ કરસી જહૂર ॥ ૮૨ ॥

સાક્ષાત્કાર સમયે મેં પરમધામમાં જે પણ જોયું અને જે વાર્તાલાપ થયો તથા મારા પર હમેશાં પરમાત્માની જેવી કૃપા થઈ રહી છે એ બધા પ્રસંગોને ઈમામ મહદી પ્રકાશિત કરશે.

ઔર ફિરકે સબ આવસી, ઔર સબ પૈગંમર ।

હોસી હિસાબ સબન કા, હાથ હકી સૂરત ફજર ॥ ૮૩ ॥

ત્યારે બધા સમુદાય (ફિરકા)માં વહેંચાયેલા લોકો અને બધા પેગમ્બરો એકી સાથે એકત્રિત થશે. જ્ઞાનના તે પ્રભાતના સમયે બ્રહ્મસ્વરૂપ ઈમામ મહદીના હાથે બધાંનો ન્યાય થશે.

એ જાહેર લિખ્યા ફુરમાન મેં, પર ખુલે ના બિના ખિતાબ ।

ગુઝ બાતૂન હોસી જાહેર, જબ હક લેસી હાથ કિતાબ ॥ ૮૪ ॥

ઉપર્યુક્ત બધી વાતો કુરાનમાં સ્પષ્ટ લખી છે. પરંતુ પરમાત્માની પદવી લઈને આવવાવાળા ઈમામ મહદી વગર આ રહસ્ય સ્પષ્ટ થયું નથી. જ્યારે ઈમામ મહદી રૂપે આવેલા પરમાત્મા પોતાના હાથમાં આ ગ્રંથ (કુરાન) લેશે ત્યારે બધાં જ ગૂઢ રહસ્ય જાતે જ સ્પષ્ટ થઈ જશે.

હક જાહેર હુએ બિના, મેરી બુજરકી જાહેર ક્યોં હોએ ।

કાયમ સૂર ઊગે બિના, ક્યોં ચીન્હેં રાત મેં કોએ ॥ ૮૫ ॥

રસૂલે એમ પણ કહ્યું છે કે ખુદ પરમાત્મા પ્રગટ થયા વિના મારી મહત્તા કેવી રીતે પ્રગટ થશે ? અખંડ સૂર્ય (દિવ્ય બ્રહ્મજ્ઞાન)નો ઉદય થયા વગર અજ્ઞાનની રાત્રિમાં કોણ પિછાણી શકે છે ?

અરસ કહ્યા દિલ મોમિન, સબ અરસ મેં ન્યામત ।

કહ્યા ઔર દિલોં પર ઈબલીસ, અબ દેખો તફાવત ॥ ૮૬ ॥

બ્રહ્માત્માઓના હૃદયને પરમાત્માનું ધામ કહેવાયું છે. એ જ હૃદયમાં પરમધામની બધી સંપદા સમાયેલી છે. સંસારના બીજા લોકોના હૃદય પર તો ઈબલીસનું સામ્રાજ્ય કહેવાયું છે. જુઓ, બ્રહ્માત્માઓ અને સંસારના સામાન્ય જીવોમાં આ જ અંતર છે.

મોમિન હક બિના કહૂ ના રખેં, કરી મુરદાર ચૌદે તબક ।

મહંમદે મોમિનોં રાહ એ દઈ, એ રાહ ક્યોં લેવેં હવાઈ ખલક ॥ ૮૭ ॥

બ્રહ્માત્માઓ પોતાના હૃદયમાં પરમાત્મા સિવાય કશું જ રાખતા નથી. તેમણે તો ચૌદ લોકની સંપદાઓને તુચ્છ ગણી છે. સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજી મહારાજે બ્રહ્માત્માઓને આ જ માર્ગ પર

ચાલવાનો ઉપદેશ આપ્યો છે. નિરાકારની ઉપાસના કરવાવાળા જીવ આ શ્રેષ્ઠતમ માર્ગને કેવી રીતે ગ્રહણ કરી શકે છે ?

મહામત કહે એ મોમિનો, રાહ બકા લ્યોગે તુમ ।

જિન કા દિલ અરસ કહ્યા, ઔરોં ના નિકસે મુખ દમ ॥ ૮૮ ॥

મહામતિ કહે છે, હે બ્રહ્માત્માઓ ! ઉક્ત અખંડ માર્ગ ઉપર તમે જ ચાલી શકશો, તમારા હૃદયને જ પરમાત્માનું ધામ કહ્યું છે. બીજા લોકો તો આ માર્ગની વાત પણ મોંથી નથી કહી શકતા. (પછી ચાલવાની વાત તો દૂર જ રહી.)

પ્રકરણ ૨ ચોપાઈ ૧૮૦

મ્યારાજનો ખુલાસો (સાક્ષાત્કારનું સ્પષ્ટીકરણ)

હક હાદી રૂહનસોં, જો કિયા કૌલ અવલ ।

એ ખુલાસા મ્યારાજકા, જો રૂહોં હુઈ રદ બદલ ॥ ૧ ॥

પરમધામમાં પરબ્રહ્મ પરમાત્માએ શ્યામાજી અને બ્રહ્માત્માઓની સાથે વાર્તાલાપ કરી સૌ પ્રથમ જે વચન આપ્યું અને બ્રહ્માત્માઓમાં પણ પરસ્પર જે ચર્ચાઓ થઈ એનું વિવરણ આ પ્રકરણ (મ્યારાજનો ખુલાસો-સાક્ષાત્કારનું સ્પષ્ટીકરણ)માં આપવામાં આવ્યું છે.

કૌલ અલસ્તો બે રબ કા, કિયા રૂહોંસોં જબ ।

હક ઈલમ લે દેખિએ, સોઈ સાઈત હે અબ ॥ ૨ ॥

કુરાન પ્રમાણે, પરબ્રહ્મે પોતાની અંગનાઓને “શું હું તમારો સ્વામી નથી (અલસ્તુ બિરબ્વિ કુમ)” આ પ્રમાણે કહીને પોતાનું સ્વામિત્વ દર્શાવ્યું, હજુ પણ તે ઘડી છે, સહેજ તારતમ જ્ઞાન (બ્રહ્મજ્ઞાન-હક ઈલ્મ)ની દૃષ્ટિથી તો જુઓ.

તબ બલે કહ્યા અરવાહોંને, અરસ સે ઉતરતે ।

કિયા જવાબ હકને, રૂહોં યાદ કિયા યાહિએ એ ॥ ૩ ॥

ત્યારે બ્રહ્માત્માઓએ પ્રત્યુત્તરમાં “નિ:સંદેહ (તમે અમારા સ્વામી છો.)” આ પ્રમાણે કહ્યું. આના જવાબમાં પરમધામથી સંસારમાં અવતરિત આત્માઓને ધામધણીએ ફરીથી કહ્યું, “હે આત્માઓ ! આ વાત તમને હંમેશા યાદ રહેવી જોઈએ.”

તુમ માહોં માહેં રહિયો સાહેદ, મેં કેહેતા હોં તુમ કો ।

યાદ રાખિયો આપમેં, ઈત મેં ભી સાહેદ હોં ॥ ૪ ॥

શ્રી રાજજીએ એમ પણ કહ્યું, ખેલમાં જઈને તમે એકબીજાના સાક્ષી બનજો. આ બધી વાતો હું તમને એટલા માટે કહું છું કે તમે આને યાદ રાખજો. હું પણ અહીં તમારો સાક્ષી રહીશ.

ઔર સાહેદ કિએ ફિરસ્તે, જિન જાઓ તુમ ભૂલ ।

ફરમાન ભેજૂંગા તુમ પર, હાથ માસૂક રસૂલ ॥ ૫ ॥

જુદા જુદા દેવી-દેવતાઓ (ફરિસ્તા) તમારી સાક્ષી માટે એટલા માટે છે કે તમે ભૂલી ન જાઓ. હું મારા પ્રિય રસૂલના હાથે તમારે માટે સંદેશાનો પત્ર (ફરમાન) મોકલીશ.

મ્યારાજ હુઆ મહંમદ પર, તોલોં હલતા હૈ ઊજૂ જલ ।

બૈઠક ગરમી ના ટરી, બેર ના ભઈ એક પલ ॥ ૬ ॥

જ્યારે રસૂલ મહંમદને સાક્ષાત્કાર થયો ત્યારે વજૂ કરેલ પાણી પણ હાલી રહ્યું હતું અને બેઠક (આસન)ની ગરમી પણ મટી નહોતી. એમને સાક્ષાત્કારમાં પળમાત્રનો પણ સમય લાગ્યો નથી. (રસૂલ મહંમદ નમાજને માટે આસન પરથી ઊઠીને હાથ ધોઈ પાછા આવી રહ્યા હતા. ત્યારે એટલામાં જ તેમને સાક્ષાત્કાર થયો. સાક્ષાત્કાર પછી એમને ખબર પડી કે વજૂ કરેલ હૌજનું પાણી પણ હજી સુધી હાલી રહ્યું છે અને આસનની ગરમી મટી નથી. એટલે કે પળમાત્રમાં જ દર્શન થયાં છે. આ ઉદાહરણ એટલા માટે આપવામાં આવે છે કે પરમધામમાં બ્રહ્માત્માઓ શ્રીરાજજી સાથે વાર્તાલાપ કરી રહ્યા છે. એજ સમયે જ્યારે શ્રી રાજજીએ કહ્યું, “શું હું તમારો સ્વામી નથી. ?” ત્યારે જવાબમાં બ્રહ્માત્માઓએ કહ્યું, નિઃસંદેહ (તમે અમારા ધણી છો) બસ આ જ શબ્દોનો અવાજ ગૂંજી રહ્યો છે એટલામાં જ બ્રહ્માત્માઓએ વ્રજ, રાસ અને જાગણી આ ત્રણેય લીલાઓ જોઈ અને તેઓ જાગ્રત પણ થયા એટલે કે બ્રહ્માત્માઓને દુનિયાનો ખેલ જોવામાં પણ માત્રનો જ સમય લાગ્યો છે.)

દિયા નિમૂના અસ્વાહોં કો, એક પલક બેર જાન ।

બલે જવાબ રૂહોં કહ્યા, અજૂં સોઈ અવાજ બીય કાન ॥ ૭ ॥

આ સાક્ષાત્કાર (મ્યારાજ)નું ઉદાહરણ એટલા માટે આપવામાં આવ્યું છે કે બ્રહ્માત્માઓને ખેલમાં આવીને પુનઃ પરમધામમાં જાગ્રત થવામાં પળભરનો જ સમય લાગ્યો. કારણ કે બ્રહ્માત્માઓએ જવાબમાં કીધેલા શબ્દો “નિઃસંદેહ (કાલ્બલા)” નો અવાજ હજી પણ કાનમાં ગૂંજી રહ્યો છે.

ઉતર આએ નાસૂતમેં, ભૂલ ગએ અરસ કી ।

ઈત પૈદા ફના કે બીયમેં, જાને હમ હમેસગી ॥ ૮ ॥

આટલા થોડા સમય માટે બ્રહ્માત્માઓ નશ્વર સંસારમાં અવતરિત થયા અને શાશ્વત પરમધામને જ ભૂલી ગયા. પળભરમાં જ ઉત્પન્ન થઈને લય થવાવાળા આ સંસારમાં એમને એવું પ્રતીત થાય છે કે જાણે અમે હંમેશાથી અહીં જ છીએ.

અરસ રૂહેં ભૂલી નાસૂતમેં, ઈનસોં હક હાદી નિસબત ।

તાએ લિખ ભેજ્યા ફુરમાનમેં, અજૂં સોઈ હૈ સાઈત ॥ ૯ ॥

પરમધામના બ્રહ્માત્માઓ આ દુનિયામાં આવીને ભૂલી ગયા છે. એમના સંબંધો તો પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્મા શ્રી રાજજી અને શ્યામાજીની સાથે છે. એમના માટે જ સંદેશપત્ર(કુરાન)માં લખી મોકલ્યું કે હજી પણ તે જ પળ છે.

હાએ હાએ એ સમયા ક્યોં ના રહ્યા, એ કેસા ભોમકા બલ ।

તો કહ્યા સિખરા સીંગ પર, રેહે ના સકે એક પલ ॥ ૧૦ ॥

હાય ! હાય ! એ પ્રસંગ હવે પળભર માટે પણ યાદ નથી આવતો, આ માયામયી ભૂમિનું આકર્ષણ કેટલું પ્રબળ છે ! આના માટે તો કહ્યું છે કે જેમ કોઈ પણ પશુના શીંગડા પર રાઈનો દાણો પળભર પણ ટકી શકતો નથી, તેમ આ બ્રહ્માંડનું અસ્તિત્વ પણ પળભરનું નથી.

આએ પડે તિન ફરેબમેં, ચૌદે તબકોં ન બકા તરફ ।

ફના બીચ સબ ખેલત, કોઈ બોલ્યા ન બકા હરફ ॥ ૧૧ ॥

આવા ક્ષણિક બ્રહ્માંડના નશ્વર ખેલમાં બ્રહ્માત્માઓ આવ્યા છે. અહીં ચૌદ લોકના પ્રાણીઓને અખંડ ધામનો બોધ નથી. બધા જ આ નશ્વર ખેલમાં ખેલી રહ્યા છે. આમાં કોઈએ પણ અખંડ જ્ઞાનનો એક શબ્દ પણ ઉચ્ચાર્યો નથી.

ખેલ ઝૂઠા ઝૂઠી રસમેં, રૂહેં ગૈયાં તિનમેં મિલ ।

અબ સીધા ક્યોંએ ના હોવહીં, જો હુકમેં ફિરાયા દિલ ॥ ૧૨ ॥

આ સંસારનો ખેલ પણ મિથ્યા છે, અને અહીંની રીતિ-નીતિ પણ જુઠી છે, પરંતુ બ્રહ્માત્માઓ પણ આ અનિત્યમાં ભળી ગયા. હવે સરળતાથી એમની સુરતા પરમધામ તરફ પાછી આવી શકતી નથી. કારણ કે શ્રીરાજજીના આદેશે (હુકમે) જ તેમના હૃદયને આવી રીતે પરિવર્તિત કરી દીધું છે.

કૌલ કિયા હકેં ઇનસોં, બીચ ખિલવત રૂહેં મજકૂર ।

દિયા ઇલમ લુદની ઇનકો, એ બીચ દરગાહ બિલંદી નૂર ॥ ૧૩ ॥

પરમધામ મૂલ મિલાવાની એકાન્ત બેઠકના પરિસંવાદમાં ધામધણીએ આ આત્માઓને (તે પરિસ્થિતિમાં પણ) જાગ્રત કરવાનું વચન આપ્યું હતું. આથી તેમણે જાતે આવીને વિશાળ અને તેજોમય પરમધામના આ આત્માઓને અખંડ તારતમ જ્ઞાન આપ્યું.

દેખો બડી બડાઈ ઇનકી, હકેં માસૂક ભેજ્યા ઇન પર ।

ભેજી હાથ કુંજી રૂહ અપની, ઔર દઈ અપની આમર ॥ ૧૪ ॥

જુઓ ! તેઓનો મહિમા ઘણો છે. ધામધણીએ તેઓને માટે પોતાની પ્રિયતમા (માશૂકા) શ્રીશ્યામાજીને સદ્ગુરુના રૂપમાં મોકલ્યાં. ધામધણીએ શ્રી શ્યામાજીના હાથે તારતમ જ્ઞાન રૂપી ચાવી મોકલાવી અને તેઓને પોતાની આજ્ઞારૂપી શક્તિ પણ પ્રદાન કરી.

હુકમ દિયા દિલ અરસ કિયા, હકેં કહ્યા મહંમદ માસૂક ।

એ કૌલ સુન રૂહ મોમિન, હાએ હાએ હુએ નહીં ટૂક ટૂક ॥ ૧૫ ॥

ધામધણી પોતાનો આદેશ આપીને શ્રી શ્યામાજીના (સદ્ગુરુના) હૃદયમાં પોતે બિરાજમાન થયા અને તેઓના હૃદયને પરમધામ બનાવી દીધું. ધામધણીએ શ્યામાજીને અત્યંત પ્રિય કહીને તેઓની પ્રશંસા કરી. હાય ! આવા વચન સાંભર્યા બાદ પણ બ્રહ્માત્માઓના હૃદયના ટુકડે-ટુકડા ન થયા.

જો કૌલ કિએ બીચ ખિલવત, હક હાદી રૂહોં મિલ ।

સો ક્યોં તુમેં યાદ ન આવહીં, અરસમેં તન તુમ અસલ ॥ ૧૬ ॥

પરમધામની અંતરંગ બેઠક મૂલમિલાવામાં શ્રીરાજજી, શ્યામાજી અને બ્રહ્માત્માઓએ સાથે મળીને પરસ્પર જે વચન આપ્યાં હતાં, હે સુન્દરસાથજી ! તે તમોને કેમ યાદ આવતાં નથી ? તમારું ચિન્મય શરીર (પરઆત્મા) તો પરમધામમાં જ છે.

લિખે પહાડ કર ઈસા મહંમદ, એ નિસાન આખર કે ।

હક બકા અરસ દેખાવહીં, દિન જાહેર કરસી એ ॥ ૧૭ ॥

કુરાનમાં ઈસા અને મહંમદને પર્વત સમાન મહાન (ઉચ્ચ) માન્યા છે અને એમ પણ કહ્યું છે કે તેઓ અંતિમ (આત્મ-જાગૃતિ-ક્યામતના) સમયે પ્રગટ થશે. (તેઓનું પ્રગટ થવું એજ ક્યામત સમયનો સંકેત છે). તેઓ પરબ્રહ્મ પરમાત્મા તથા અખંડ પરમધામની ઓળખ કરાવશે તથા આત્મજાગૃતિ(ક્યામત)ના દિવસની ઘોષણા કરશે. [આ પ્રસંગનું તાત્પર્ય એ છે કે સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજી (ઈસા) અને મહામતિ શ્રી પ્રાણનાથજી (મહંમદ) જેવી ઉચ્ચ વિભૂતિઓનું અવતરણ થયું છે તેથી ક્યામતનો સમય આવી ગયો છે, તેઓએ જ પૂર્ણબ્રહ્મ તથા પરમધામની ઓળખાણ કરાવીને ક્યામતના દિવસની ઘોષણા કરી છે.]

લિખ્યા સૂરજ મારફત કા, હોસી જાહેર મહંમદ સેં ।

આઈ અરસ રૂહેં ગિરો અહંમદી, કિએ જાહેર જબરાઈલેં ॥ ૧૮ ॥

કુરાનમાં એ પણ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે અંતિમ સમયના મહંમદથી મારફતના સૂર્યનો ઉદય થશે અર્થાત્ પૂર્ણ ઓળખ કરાવનાર તારતમ જ્ઞાન (મારફત) પ્રકાશિત થશે. કારણ, તેવા સમયે શ્રી શ્યામાજીના અવતાર સ્વરૂપ સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજી મહારાજની સાથે પરમધામના આત્માઓ (શ્યામાજીની અંગનાઓ) પ્રગટ થઈ છે. આ તથ્યની ઉદ્ઘોષણા (શ્રી ધણીજીના જોશ સાથે મારામાં અવતીર્ણ) જિબ્રીલ ફિરસ્તાએ કરી છે.

કરસી બકા અરસ જાહેર, તાકે નિસાન પહાડ બિલંદ ।

આખર અપને કૌલ પર, આએ જમાને ખાવંદ ॥ ૧૯ ॥

તેઓ મહાન સ્વરૂપ અખંડ પરમધામની ઓળખ પ્રગટ કરશે. તેઓની ઓળખ એવી હશે કે તેઓ ઉચ્ચ પર્વત જેવી મહત્તાવાળા હશે. આ રીતે પોતાનાં વચન અનુસાર અંતિમ યુગના પરમાત્મા પ્રગટ થઈ ગયા છે.

હક બકા કા કિબલા, કહ્યા જાહેર હોસી આખર ।

પાવેં ના માએના જાહેરી, મુસાફ માએને ઈસારત ॥ ૨૦ ॥

કુરાનમાં એ પણ જણાવવામાં આવેલ છે કે અંતિમ સમયમાં પૂર્ણ બ્રહ્મ પરમાત્માનું અખંડ પરમધામ જ સર્વ માટે પૂજ્ય ધામ (કિબલા) રૂપે ઘોષિત થશે. કુરાનના આ પ્રકારના રહસ્યને બાહ્યદૃષ્ટિ (શબ્દાર્થ કરવા)વાળા લોકો પ્રાપ્ત કરી શકે નહીં.

હકેં બુજરકી વાસ્તે, લિખી ઈસારતેં પહાડ કર ।

સો દુની પૂજે પહાડ જાહેરી, ઈનોં નાહીં રૂહકી નજર ॥ ૨૧ ॥

આવી વિભૂતિઓની મહત્તા દર્શાવવા માટે જ કુરાનમાં તેઓને પર્વતની ઉપમા આપી છે. પરંતુ સંસારના લોકો પ્રત્યક્ષ પહાડ (સફા અને મરવા)ને પૂજવા લાગ્યા. કારણ કે તેઓમાં આત્મ-દૃષ્ટિ નથી (અર્થાત્ તેઓ બ્રહ્મ અને બ્રહ્મધામથી વંચિત રહી ગયા).

કહે કુરાન ઈન જિમીસે, તરફ ન પાઈ અરસ હક ।

એ તેહેકીક કિન ના કિયા, કે દૂંઢ થકે બુજરક ॥ ૨૨ ॥

કુરાન સ્પષ્ટ કહે છે કે સંસારના જીવોને પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્મા તથા અખંડ પરમધામનો માર્ગ મળ્યો નથી. અહીં ઘણા જ્ઞાનીજન શોધતાં થાક્યા, પરંતુ તેઓ આ વિષયમાં નિશ્ચય કરી શક્યા નહીં.

જો બચી ગિરોહ કોહતૂર તલે, ઔર તોફાન કિસ્તી પર ।

બેર તીસરી લૈલત કદરમેં, જિન રોજ ક્યામત કરી ફજર ॥ ૨૩ ॥

સોઈ ગિરોહ ઈસલામ કી, ખેલ લૈલ દેખા દો બેર ।

તીસરી બેર ફજર કી, જાકે ઈલમેં ટાલી અંધેર ॥ ૨૪ ॥

આત્માઓના જે સમુદાયને ઈન્દ્ર કોપના સમયે વ્રજમાં ગોવર્ધન પર્વત નીચે રાખીને બચાવવામાં આવ્યા તથા જેઓને યોગમાયાની હોડી પર બેસાડીને વૃંદાવનમાં પહોંચાડ્યા અને જેઓને મહિમામયી બ્રહ્મરાત્રિ (લૈલતુલકદ્ર)ના ત્રીજા ચરણમાં (જાગણી લીલાના સમયે) સંસારમાં આવીને તારતમ જ્ઞાન દ્વારા અજ્ઞાનરૂપી અંધકારને દૂર કરી આત્મ-જાગૃતિનો પ્રકાશ ફેલાવ્યો, સત્ય (ધર્મ) માર્ગ પર ચાલવાવાળો આ સમુદાય બ્રહ્માત્માઓનો છે. તેમણે જ મહામયી બ્રહ્મરાત્રિ (લૈલતુલકદ્ર)ના પ્રથમ તથા બીજા ચરણમાં વ્રજ અને રાસની લીલાઓનો અનુભવ કર્યો છે અને આ ત્રીજા ચરણ-આત્મ-જાગૃતિ (જાગણી લીલા)ના પ્રભાતમાં પણ તેઓએ તારતમ જ્ઞાન દ્વારા અજ્ઞાનરૂપી અંધકારને દૂર કર્યો છે.

સિર બદલે જો પાઈએ, મહંમદ દીન ઈસલામ ।

ઔર ક્યા ચાહિએ રૂહન કો, જો મિલે આખર ગિરોહ સ્યામ ॥ ૨૫ ॥

પોતાનું મસ્તક આપીને પણ (માથા સાટે) જો સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજી દ્વારા નિર્દિષ્ટ સત્ય (ધર્મ) માર્ગ અને પોતાના ધામધણી શ્યામ (શ્રી કૃષ્ણજી) પ્રાપ્ત થતા હોય તો આ આત્માઓને બીજું શું જોઈએ ?

એ જો પૈદા જુલમત સે, સો કુંન કેહેતે ઉપજે ।

મગજ મુસાફ ન પાવત, લેત માએને ઊપર કે ॥ ૨૬ ॥

માયાના અંધકાર (નિરાકાર)થી ઉત્પન્ન થયેલા આ સંસારના જીવ પરમાત્મા દ્વારા ‘થઈ જા’ (કુંન) કહેવાથી ઉત્પન્ન થયા છે. તેથી કુરાનના ગૂઢ રહસ્યને સમજ્યા વિના તેઓ માત્ર બાહ્ય અર્થ જ ગ્રહણ કરે છે.

કૌલ હમારે નૂર પાર કે, સો ક્યોં સમજેં જુલમત કે ।

કુંન કેહેતે પૈદા હુએ, લા મકાન કે જે ॥ ૨૭ ॥

અક્ષરથી પણ પર અક્ષરાતીતનાં અમારાં વચનો (તારતમ જ્ઞાન)ને આ અજ્ઞાની જીવ કેવી રીતે સમજી શકે ? આ તો ફક્ત થઈ જા (કુંન) કહેવાથી ઉત્પન્ન થયેલા શૂન્ય-નિરાકારના જીવ છે.

લૈલત કદરમેં રૂહેં ફિરસ્તે, જો અરસસે ઉતરે ।

કૌલ કિયા હકેં જિનસોં, સો નૂર બાની સે સમજેંગે ॥ ૨૮ ॥

આ મહિમામયી બ્રહ્મરાત્રિમાં બ્રહ્માત્માઓ તથા ઈશ્વરીય સૃષ્ટિ અનુક્રમે પરમધામ તથા અક્ષરધામથી અવતરિત થયા છે. જે બ્રહ્માત્માઓને પરબ્રહ્મ પરમાત્માએ પોતાનું વચન આપ્યું છે ફક્ત તેઓ જ તારતમ જ્ઞાનને સમજી શકશે.

ફના જિમીકે બીયમેં, જાહેરી પહાડ પૂજત ।

દુનિયાં નજર ફના મિને, અરસ બકા ન કાહૂં સૂઝત ॥ ૨૯ ॥

આ નશ્વર ભૂમિકાના જીવ બહારથી દેખાતા પહાડ (સફા-મરવા)ની પૂજા કરે છે, કારણ કે આ બધાની દૃષ્ટિ અનિત્ય વસ્તુઓ પર જ લાગી રહે છે, તેથી તેઓને અખંડ પરમધામ દેખાતું નથી.

ઔર દિલ હકીકી અરસ મોમિન, કહ્યા તિન દિલકી ભી તરફ નાહેં ।

વાકી ઈત તરફ ક્યોં પાઈએ, દિલ રહત અરસ તન માહેં ॥ ૩૦ ॥

પરમધામના બ્રહ્માત્માઓ સત્ય હૃદયવાળા કહેવાય છે. તેથી તેઓના હૃદયના મર્મની કોઈને ખબર નથી. હકીકતે તેઓના હૃદય તે દિશામાં શા માટે જાય, તેઓના હૃદય તો ફક્ત પોતાના પર-આત્મ-સ્વરૂપમાં જ રહે છે.

દિલ અરસ મોમિન કહ્યા, જામેં અમરદ સૂરત ।

છિન ના છૂટે મોમિનસે, મેહેબૂબ કી મૂરત ॥ ૩૧ ॥

બ્રહ્માત્માઓના હૃદયને જ પરમધામ કહેવાયું છે. કારણ તેમાં કિશોર સ્વરૂપ પરબ્રહ્મ પરમાત્મા બિરાજમાન છે. તેથી બ્રહ્માત્માઓના હૃદયમાંથી પરમાત્માનું સ્વરૂપ ક્ષણભર પણ દૂર થતું નથી.

એ જો ફજર સૂર અસરાફીલ, નુકતા હુકમ બજાવત ।

લે કુફર બેઠે પહાડસે, સો જરે જ્યોં ઊડાવત ॥ ૩૨ ॥

કુરાનમાં કહ્યું છે કે, પ્રભાતના સમયે ઈસ્ત્રાફીલ ફિરસ્તા પરમાત્માની આજ્ઞાથી નુકતા-ઈલ્મના સૂર રેલાવશે, અર્થાત્ અક્ષરની બુદ્ધિ તારતમ જ્ઞાનનો શંખનાદ ફૂંકશે. પર્વત સમાન મિથ્યા જ્ઞાનનો અહંકાર લઈને બેઠેલા લોકોના અહંકારને તેઓ (ફિરસ્તા) ધૂળના કણની જેમ ઊડાવી દેશે, અર્થાત્ તારતમ જ્ઞાન સર્વેની બ્રાંતિને દૂર કરશે.

ઔર કુફર દુની જો પહાડ સી, સૂર દૂજે કાયમ કરત ।

હકેં મેહેર કર મોમિનોં પર, બાતૂન માએને લિખત ॥ ૩૩ ॥

વધુમાં પર્વત સમાન મિથ્યાભિમાન લઈને બેઠેલા નશ્વર જીવોને પણ તે ફિરસ્તા બીજા શંખનાદથી અખંડ કરશે. આ રીતે પરમાત્માએ કૃપા કરીને પોતાના બ્રહ્માત્માઓ માટે કુરાનમાં આ પ્રકારનાં ગૂઢ રહસ્ય લખ્યાં છે.

ફિરસ્તા નજીકી બુજરક, કિયા સબ જિમી સેજદા જિન ।

દઈ લાનત ન કિયા સેજદા, રદ કિયા વાસ્તે મોમિન ॥ ૩૪ ॥

કુરાન અનુસાર પરમાત્માની નજદીક રહેવાવાળા મહાન ફિરસ્તા અજાજીલે અખંડ ભૂમિકામાં સર્વત્ર નમન કર્યું. એવા અજાજીલને પણ (માત્ર આદમને નમન ન કરવાને લીધે) ધિક્કાર મળ્યો અને તેના નમનને નિરસ્ત (રદ) કરીને તેને નશ્વર જગતમાં મોકલી દીધો. આ પણ બ્રહ્માત્માઓ માટે જ કરવામાં આવ્યું છે, (બ્રહ્માત્માઓ માટે નશ્વર સંસારની સૃષ્ટિના કારણે તેને ધિક્કાર આપીને સંસારમાં મોકલ્યો છે.)

દિલ મોમિન અરસ કહ્યા, એ જો અસલ અરસમેં તન ।

એ લિખ્યા ફુરમાનમેં જાહેર, પર ક્રિયા ન બેવરા કિન ॥ ૩૫ ॥

બ્રહ્માત્માઓના હૃદયને પરમધામ કહ્યું છે. તેઓનું ચિન્મય શરીર પર-આત્મા પરમધામમાં છે. આ રીતે કુરાનમાં સ્પષ્ટ કહ્યું છે, પરંતુ કોઈએ પણ તેઓનું વર્ણન કર્યું નથી કે આ બ્રહ્માત્માઓ કોણ છે ?

ઔલિયા લિલ્લા રૂહેં મોમિન, બોહોત નામ ધરે ઉમત ।

એ સબ બડાઈ ગિરો એક કી, જો અરસ રૂહેં હક નિસબત ॥ ૩૬ ॥

આ બ્રહ્માત્માઓના સમૂહને ધર્મગ્રંથોમાં પરમાત્માના મિત્ર, સખીઓ વગેરે અનેક નામોથી પોકારવામાં આવ્યા છે જેઓનો સંબંધ જ પરબ્રહ્મ પરમાત્મા સાથે છે એવા બ્રહ્માત્માઓનો જ આ સઘળો મહિમા છે.

હકેં કલામ લિખે અપને, કહે મેં ભેજે મોમિનોં પર ।

સો ફિરકા ખોલે ઇસારતેં રમૂજેં, બિન મોમિન ન કોઈ કાદર ॥ ૩૭ ॥

પરમાત્માએ સંદેશપત્ર (કુરાન) દ્વારા પોતાનાં વચન લખીને બ્રહ્માત્માઓ માટે મોકલ્યાં છે. તેથી તે સમુદાય કુરાનના ગૂઢ સંકેતોના રહસ્યને સ્પષ્ટ કરશે. બ્રહ્માત્માઓ સિવાય અન્ય કોઈ પણ આ કાર્ય માટે સક્ષમ નથી.

હકેં લિખ્યા મેં કરૂં હિદાયત, એક નાજી ફિરકે કોં ।

સો હુઆ હજૂર લે હક ઇલમ, જલે બહતર દોજખમોં ॥ ૩૮ ॥

પરમાત્માએ કુરાન દ્વારા એવું કહેવડાવ્યું હતું કે હું બ્રહ્મમુનિઓના સમુદાય (નાજી ફિરકા)ને જ પોતાનું નિર્દેશન લખીને મોકલાવીશ. તે જ બ્રાહ્મી સમૂહ બ્રહ્મજ્ઞાન (તારતમ જ્ઞાન) દ્વારા પરમાત્માની નજદીક પહોંચ્યો. બાકીના ૭૨ સમુદાય (ફિરકા)ના સર્વે લોકો નરકાગ્નિમાં શેકાવા લાગ્યા.

લિખિયાં સબ બડાઈયાં, તિન સબ સિર હક હુકમ ।

સો સબ આમર દઈ હાથ રૂહન, ઈનોં દિલ અરસ કર બૈઠે ખસમ ॥ ૩૯ ॥

દરેક ધર્મગ્રંથોમાં બ્રહ્માત્માઓનો મહિમા વર્ણવવામાં આવ્યો છે. મોટાભાગે તેના પર જ પરમાત્માનો આદેશ છે. તે બ્રહ્માત્માઓના હાથમાં પરમાત્માએ પોતાનો (જીવોને મુક્તિ આપવા માટેનો) આદેશ આપ્યો અને તેઓના હૃદયને પરમધામ બનાવીને સ્વયં તેના ઉપર બિરાજ્યા.

ઔર દિલ હકીકી અરસ મોમિન, હકેં દિલ અરસ કહ્યા ઈન ।

દિલ મજાજી ગોસ્ત દુકડા, ઔર ઊપર કહ્યા દુસમન ॥ ૪૦ ॥

પરમધામના બ્રહ્માત્માઓ જ સત્ય હૃદયા છે. તેઓના જ હૃદયને પરમાત્માએ પોતાનું ધામ કહ્યું છે. સંસારના જીવોનાં હૃદય તો માત્ર માંસપિંડ છે અને તેમાં પણ દુષ્ટ શત્રુ (ઈબલીસ) બેઠેલો છે.

દુનિયાં દિલ મજાજી ઈબલીસ, દિલ હકીકી પર હક ।

એક ગિરો દિલ અરસ કહી, સોઈ અરસ રૂહેં બુજરક ॥ ૪૧ ॥

નશ્વર જીવોના જૂઠાં હૃદય ઉપર દુષ્ટ ઈબલીસ બેઠેલો છે અને સત્ય હૃદય પર પરમાત્માની બેઠક છે. જે એક સમુદાયના હૃદયને પરમધામ કહ્યું છે તે પરમધામના શ્રેષ્ઠ આત્માઓનો જ સમુદાય છે.

રૂહકી નજરોં પાઈએ, જો હક કે નજીકી ।

સો બૈઠે અપને મરાતબે, દેવેં હક કલામ સાહેદી ॥ ૪૨ ॥

પરબ્રહ્મના સાન્નિધ્યમાં રહેવાવાળા આત્માઓને આત્મ-દૃષ્ટિથી જ ઓળખવામાં આવે છે. તે આત્માઓ પોતાના સર્વોચ્ચ પદ ઉપર પ્રતિષ્ઠિત છે. કુરાનના વચન આ તથ્યની સાક્ષી આપે છે.

બડા ફિરસ્તા મલકૂત કા, જાએ સકે ના જબરૂત જિત ।

સુનને હકીકત કુરાન કી, રખતા નહીં તાકત ॥ ૪૩ ॥

વૈકુંઠધામ (મલકૂત)ના મોટા દેવ (ફિરસ્તા) ભગવાન વિષ્ણુની પણ અક્ષરધામ (જબરૂત) સુધીની ગતિ (પહોંચ) નથી. તેઓ સ્વયં કુરાનની યથાર્થતા સમજવામાં અસમર્થ છે. (તો પછી તેમના દ્વારા ઉત્પન્ન થયેલા માયાના જીવ કેવી રીતે સમર્થ બનશે ?)

મલકૂત જબરૂત લાહૂત, એ અરસ કર તીનોં લિખે ।

મલકૂત ફના બીયમેં, જબરૂત લાહૂત બકા એ ॥ ૪૪ ॥

વૈકુંઠ ધામ (મલકૂત), અક્ષરધામ (જબરૂત) અને પરમધામ (લાહૂત) આ ત્રણેયને કુરાનમાં શ્રેષ્ઠ ધામ કહેવામાં આવ્યાં છે. આ ત્રણેયમાં વૈકુંઠધામ નશ્વર ચૌદ લોકની અંતર્ગત આવે છે, પરંતુ અક્ષરધામ અને પરમધામ બન્ને અખંડ છે.

નૂર મકાન જબરૂત જો, પોહોંચ્યા જબરાઈલ જિત ।

અરસ અજીમ જો લાહૂત, હક હાદી રૂહેં બસત ॥ ૪૫ ॥

અક્ષરધામને પ્રકાશમય ધામ કહ્યું છે, જ્યાં જિબ્રીલ ફિરસ્તા પહોંચ્યા. જેનાથી પર સર્વોચ્ચ ધામ પરમધામમાં પરબ્રહ્મ પરમાત્મા, શ્યામાજી તથા તેઓના અંગસ્વરૂપ બ્રહ્માત્માઓ રહે છે.

આગૂં જબરાઈલ જાએ ના સક્યા, વાકી હદ જબરૂત ।

પોહોંચ્યા ન ઠૌર રૂહન કે, જિત નૂર બિલંદ લાહૂત ॥ ૪૬ ॥

મ્યારાજ (સાક્ષાત્કાર)ના સમયે જિબ્રીલ ફિરસ્તા અક્ષરધામથી આગળ જઈ શક્યા નહીં. તેઓની સીમા ફક્ત અક્ષરધામ છે, તેથી તેઓ બ્રહ્માત્માઓના સર્વોચ્ચ સ્થાન ચિન્મય પરમધામ પહોંચી શક્યા નહીં.

હક હાદી રૂહેં રૂહઅલ્લા, એ બીય અરસ વાહેદત ।

કરે ઈલમ લુદની બેવરા, ઈત ઔર ન કોઈ પોહોંચત ॥ ૪૭ ॥

પરબ્રહ્મ પરમાત્મા શ્રી રાજજી, શ્યામાજી તથા બ્રહ્માત્માઓ અદ્વૈત પરમધામમાં છે. તારતમ જ્ઞાન (ઈલ્મ લુદની) જ આ પરમધામનું વર્ણન આપે છે. આ અદ્વૈત ભૂમિકામાં અન્ય કોઈની પણ પહોંચ નથી.

વાહેદત નિસબત અરસ કી, જબ જાહેર હુઈ ખિલવત ।

એ સુકન સુન મોમિન, દિલ લેસી અરસ લજત ॥ ૪૮ ॥

પરમધામનો અદ્વૈત સંબંધ તથા મૂલમિલાવાનું અન્તરંગ રહસ્ય જ્યારે તારતમ જ્ઞાન દ્વારા સ્પષ્ટ થઈ ગયું છે તો આ વચનોને સાંભળીને બ્રહ્માત્માઓ પોતાના હૃદયમાં પરમધામના આનંદનો અનુભવ કરશે.

એ બીચ હમેસા ખિલવત કે, ઈનકો હક મારફત ।

વાહેદત એહી કેહેલાવહીં, બીચ અરસ અજમ ઉમત ॥ ૪૯ ॥

આ આત્માઓ સદાય મૂલમિલાવામાં જ બિરાજમાન છે. તેઓને જ પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્માની પૂર્ણ પિછાણ છે. આ બ્રહ્માત્માઓના સમૂહને પરમધામમાં અદ્વૈત સ્વરૂપ કહેવામાં આવે છે.

બીચ મ્યારાજ ઈસારતેં, માસૂક લિખ ભેજત ।

હાંસી કરને રૂહન પર, એ જો ફરેબ દેખાયા ઈત ॥ ૫૦ ॥

રસૂલ મહંમદને દર્શનના સમયે પરમાત્માએ પોતાનો જે સંદેશ સંકેત દ્વારા સમજાવ્યો તે જ કુરાનમાં લખવામાં આવ્યો છે. કારણ આ અદ્વૈત સ્વરૂપ બ્રહ્માત્માઓની સાથે મજાક (મનોવિનોદ) કરવા માટે ધામધણીએ તેઓને માયાનો આ ખોટો ખેલ બતાવ્યો છે.

હક અરસ નજીક સેહેરગસે, દોઊ હાદી ખોલે દ્વાર ।

બૈઠાએ અરસ અજમમેં, જો કહ્યા મ્યારાજેં નૂર પાર ॥ ૫૧ ॥

ખરેખર પરબ્રહ્મ પરમાત્મા શ્રી રાજજી તથા અખંડ પરમધામ બ્રહ્માત્માઓ માટે શ્વાસનળી (સેહરગ)થી પણ અત્યંત નજીક છે. આ (બંને) વાતો ત્યારે જાણવા મળી જ્યારે નિજાનંદ સ્વામી સદ્ગુરુશ્રી દેવચંદ્રજીએ મારા હૃદયમાં બેસીને તારતમ જ્ઞાન દ્વારા પારનાં દ્વાર ખોલ્યાં અને અમે બ્રહ્માત્માઓ સ્વયં પરમધામમાં જ બિરાજમાન છીએ તેવો અનુભવ કરાવ્યો. આ પરમધામને સાક્ષાત્કારના (મ્યારાજના) સમયે રસૂલ મહંમદે અક્ષર (નૂર)થી પણ પર બતાવ્યું છે.

કિન તરફ ન પાઈ અરસ હક કી, માહેં ચૌદે તબક ।

સો ખોલ દિએ પટ હાદિએ, ઈલમ ઈસા કે બેસક ॥ ૫૨ ॥

ચૌદ લોકના જીવોમાંથી કોઈને પણ પરમધામનો માર્ગ મળ્યો નથી. નિજાનંદ સ્વામી શ્રી દેવચંદ્રજીએ ભ્રાંતિ નિવારક તારતમ જ્ઞાન દ્વારા અજ્ઞાનનું આવરણ દૂર કરીને પરમધામનો માર્ગ પ્રશસ્ત કર્યો.

દેખો મરાતબા મોમિનોં, બોલેં ન મ્યારાજ બિન ।

જો હકેં હરફ છિપે રખે, વાસ્તે અરસ રૂહન ॥ ૫૩ ॥

બ્રહ્માત્માઓની મહત્તાને તો જુઓ. તેઓ પરમધામ તથા સાક્ષાત્કાર સિવાય બીજી કોઈ ચર્ચા કરતા જ નથી. પરમાત્માએ કુરાનમાં પરમધામનાં જે રહસ્ય ગુપ્ત રાખ્યાં હતાં તે આ બ્રહ્માત્માઓ માટે છે.

મ્યારાજ મેં જો ઈસારતેં, હક ઈલમેં બોલેં મોમિન ।

કહેં ગુઝ છિપા દિલ હક કા, કોઈ ના કાદર યા બિન ॥ ૫૪ ॥

સાક્ષાત્કારના સમયે રસૂલ મહંમદને પ્રાપ્ત થયેલ સંકેતોને બ્રહ્માત્માઓ જ બ્રહ્મજ્ઞાન (તારતમ

જ્ઞાન) દ્વારા સ્પષ્ટ કરે છે. અર્થાત્ પરબ્રહ્મના હૃદયની ગૂઢ વાતો બ્રહ્માત્માઓ જ કરી શકે છે, તેઓ સિવાય કોઈપણ તે માટે સમર્થ નથી.

કે જોરા ક્રિયા જબરાઈલેં, આયા એક કદમ મહંમદ ખાતર ।

તો ભી આગૂં આએ ના સક્યા, કહે જલેં મેરે પર ॥ ૫૫ ॥

જિબ્રીલ ફિરસ્તાએ પરમધામમાં પ્રવેશ મેળવવા માટે રસૂલ મહંમદના નિર્દેશન પર અનેક પ્રયત્નો કર્યા, તેના માટે એક ડગલું પણ આગળ વધ્યા તે છતાં પણ તેઓ આગળ જઈ શક્યા નહીં, અને કહેવા લાગ્યા કે મારી પાંખો બળે છે.

ચઢ ઉતર કે દેખાઈયા, વાસ્તે રાહ મોમન ।

જો રૂહેં ઉતરી લૈલત કદરમેં, સો ચઢ જાએંગે અરસ વતન ॥ ૫૬ ॥

રસૂલ મહંમદે ધ્યાન દ્વારા પરમધામ પહોંચી (ચઢી)ને તથા પાછા ફરીને પણ બતાવ્યું. બ્રહ્મમુનિઓને માર્ગ બતાવવાને માટે જ તેઓએ આમ કર્યું છે. કારણ, બ્રહ્માત્માઓ મહિમામયી બ્રહ્મરાત્રિ (લૈલતુલ કદ્ર)માં વ્રજ, રાસ અને જાગણી લીલાને માટે પોતાની સુરતા દ્વારા અવતરિત થયા છે. તેઓ આ પ્રકારે ફરીથી પરમધામ પાછા ફરશે.

ઈસારતેં મ્યારાજ મેં, જો લિખ ભેજિયાં હક ।

સો ખોલેં હમ ઈસારતેં, પઢાએલ રૂહ અલ્લા કે બેસક ॥ ૫૭ ॥

સાક્ષાત્કાર (મ્યારાજ)ના સમયે પરબ્રહ્મ પરમાત્માએ રસૂલ મહંમદને સાંકેતિક શબ્દોમાં પોતાનો જે સંદેશ મોકલાવ્યો તે સંકેતોનાં રહસ્ય સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજી મહારાજે આપેલા સંશય નિવારક તારતમ જ્ઞાન દ્વારા અમે સ્પષ્ટ કર્યું.

કહ્યા મીઠા દરિયા ઉજલા, જો દેખ્યા નબી નજર ।

તિન કિનારેં દરખત, જિત બૈઠા જાનવર ॥ ૫૮ ॥

રસૂલ મહંમદે સાક્ષાત્કાર (મ્યારાજ)ના વર્ણનમાં મીઠા પાણીના એક ઉજ્જવળ સમુદ્રનો ઉલ્લેખ કર્યો છે. જેના કિનારે આવેલ એક વૃક્ષ પર એક પક્ષી (મુર્ગ) બેઠું છે. (શ્રી પ્રાણનાથજી અનુસાર પરબ્રહ્મ પરમાત્માની કૃપા જ આ મધુર જળનો સમુદ્ર છે. જેના તટ પર આજ્ઞારૂપી વૃક્ષ પર શ્યામાજીના આત્મારૂપી પક્ષી બિરાજમાન છે. તેની ચાંચમાં ચપટી ભર ચણ છે. અર્થાત્ માયા જન્ય ખેલ જોવા માટેની તુચ્છ ઈચ્છા લઈને શ્યામાજી, શ્રીરાજજીના આદેશને આધીન બેઠાં છે. રસૂલે કહ્યું છે - આ પક્ષી એ કહેતું હતું કે જો હું મારી ચાંચમાંથી ચણ છોડી દઉં તો આ ઉજ્જવળ સાગરમાં અંધારપટ છવાઈ જશે. તાત્પર્ય એ છે કે શ્યામાજી જો ખેલ જોવાની ઈચ્છા મૂકી દે તો તેઓના અંગરૂપ આત્માઓ પણ પોતાની ઈચ્છા છોડી દે પછી સંસારના નશ્વર સુખ-દુઃખ નિરખ્યા વિના તેઓને ધામધણીની કૃપાનો પ્રત્યક્ષ અનુભવ નહીં થાય. જેને સાગરમાં અંધારપટ છવાઈ જવાનું કહ્યું છે.)

અંદર મુરગ જો કહ્યા, બૈઠા હુકમ કે દરખત ।

ઈત ના પોહોંચ્યા જબરાઈલ, સો મોમિન ખોલેં મારફત ॥ ૫૯ ॥

રસૂલે પરમધામમાં જે પક્ષી (મુર્ગ)ની વાત કહી છે તે પરમાત્માના આદેશ (હુકમ) રૂપ વૃક્ષ પર બેઠું છે. ત્યાં આવા મહાન જિબ્રીલ ફિરસ્તા પણ પહોંચી શકતા નથી. આ પ્રસંગની યથાર્થતા બ્રહ્માત્માઓ જ સ્પષ્ટ કરી શકે છે.

ચુટકી ખાક લે ચોંચ મેં, મુરગ બૈઠા દરખત પર ।

પર ના જલેં ઈન મુરગ કે, સો કોઈ દેવેં એહ ખબર ॥ ૬૦ ॥

તે પક્ષી પોતાની ચાંચમાં ચપટીભર ચણ લઈને વૃક્ષ પર બેઠું છે. આ પક્ષીની પાંખ અહીં દાઝતી નથી ? (જ્યારે જિબ્રીલ ફિરસ્તાની પાંખ દાઝવા લાગી હતી અને તે આગળ વધી શક્યો નહોતો) કોઈ વિવેકી માણસ આને સ્પષ્ટ કરે.

હાદિએ પૂછ્યા હક સે, ક્યોં ખાક ધરી ચોંચ મેં ।

ખેલ ઉમતેં માંગિયા, ગુનાહ વજૂદ હુઆ તિનસે ॥ ૬૧ ॥

સાક્ષાત્કારના સમયે (આ દૃશ્ય જોઈને) રસૂલ મહંમદે પરમાત્માને પૂછ્યું કે આ પક્ષીએ પોતાની ચાંચમાં ચણ કેમ રાખી છે ? ત્યારે પરમાત્માએ તેઓને કહ્યું કે તેઓની અંગનાઓએ ખેલ જોવાની માંગણી કરી છે. આજ દોષ (અપરાધ) તેઓને પણ લાગ્યો જે કારણે આ સંસારમાં પંચભૌતિક શરીર ધારણ કરવું પડ્યું.

લિખ્યા દરિયા નીંદ ઈસારતેં, જો દેખાઈ કર મેહેરબાનગી ।

મોહે રૂહ અલ્લા પટ ખોલિયા, દઈ મહંમદે મ્યારાજ મેં સાહેદી ॥ ૬૨ ॥

કુરાનમાં આ પ્રકારનો પણ સંકેત છે કે આ મોહસાગર ઊંઘનો સમુદ્ર છે, જેને ધામધણીએ, અમને બ્રહ્માત્માઓને કૃપાપૂર્વક બતાવ્યો છે. આમાં પણ સદ્ગુરુશ્રી દેવચંદ્રજી મહારાજે આવીને (તારતમ જ્ઞાન દ્વારા) મારા હૃદયમાંથી મોહનું આવરણ દૂર કરી દીધું છે. આ પ્રકારનો પુરાવો પણ રસૂલ મહંમદે મ્યારાજના પ્રસંગમાં આપ્યો છે.

એ જો મુરગ મ્યારાજમેં અંદર, હર સાઈત યોં કેહેતા થા ।

જો છોડૂં ખાક ચોંચસે, તો દરિયા હોએ જાએ અંધેરા ॥ ૬૩ ॥

સાક્ષાત્કાર (મ્યારાજ) સમયે રસૂલે જોયું કે પરમધામની અંદર આ પક્ષી દરેક પળે એમ કહેતું હતું કે જો હું મારી ચાંચમાંથી ચણ છોડી દઈશ તો આ સમુદ્ર પર અંધારપટ છવાઈ જશે.

દરિયા ઉજલા દૂધ સા, મેહેર મીઠા મિસરી ।

એ દરિયા કબૂં ન હોએ અંધેરા, એ હકેં રૂહોં પર મેહેર કરી ॥ ૬૪ ॥

આ પ્રસંગથી આ સંકેત આપ્યો છે કે આ ઊંઘનો મોહસાગર પણ શ્રીરાજજીની કૃપાથી બન્યો હોવાને લીધે (તારતમ જ્ઞાન દ્વારા) દૂધની જેમ ઉજજવળ અને સાકરની જેમ મીઠો છે. તેથી આ સાગર પર અંધારપટ કોઈ દિવસ છવાશે નહીં. કારણ ધામધણીએ પોતાના આત્માઓ પર કૃપા કરીને તેની રચના કરાવી છે.

કહ્યા ખાક વજૂદ નાસૂતી, હાદી બૈઠા વજૂદ ધર ।

દુની દરિયા અંધેરી, હાદી ચલેં ના હોએ ક્યોં કર ॥ ૬૫ ॥

‘પક્ષીની ચાંચમાં ચણ છે’ કહીને એ સંકેત કરવામાં આવ્યો છે કે શ્યામાજી પણ સંસારમાં નશ્વર શરીર ધારણ કરીને સદ્ગુરુ રૂપે આવ્યા છે. આ અંધકારમય સાગર એજ સંસાર છે (બ્રહ્માત્માઓનો ખેલ જોવાની ઈચ્છા પૂર્ણ થયા વિના બ્રહ્માત્માઓને છોડીને) આ મોહસાગરથી શ્યામાજી (સદ્ગુરુ)નું જવાનું (ચાલવાનું) કેવી રીતે શક્ય બનશે ?

હકેં દેખાયા દરિયા મેહેર કા, સો અંધેરા ક્યોંએ ના હોએ ।

કરસી કાયમ ચૌદે તબક, બરકત હાદી રૂહોં સોએ ॥ ૬૬ ॥

પરમાત્માએ પોતાના આત્માઓને કૃપાપૂર્વક આ મોહ સંસાર બતાવ્યો છે. તે અંધકારમય કેવી રીતે થઈ શકે ? (તે તો તારતમ જ્ઞાનથી પ્રકાશિત થઈ જશે). શ્યામાજી સ્વરૂપ સદ્ગુરુ અને બ્રહ્માત્માઓમાં એટલી ક્ષમતા છે કે તેઓ ચૌદ લોકને પણ અખંડ કરી દેશે.

નૂર તજલ્લા બીયમેં, હક હાદી રૂહોં ખિલવત ।

હક સે હાદી રૂહેં નૂરમેં, અરસ અસલ વાહેદત ॥ ૬૭ ॥

ખરેખર, તેજોમય અદ્વૈત પરમધામમાં ધામધણી, શ્યામાજી તથા બ્રહ્માત્માઓ મૂલમિલાવામાં બિરાજમાન છે. પરમધામમાં સ્વયં પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્માનાં અંગરૂપ શ્યામાજી તથા શ્યામાજીનાં અંગરૂપ બ્રહ્માત્માઓ (વ્યક્ત થઈને લીલા કરે) છે, તેમ છતાં પરમધામ સહિત એ બધું અદ્વૈત સ્વરૂપ છે.

નૂર તજલ્લા બીયમેં, લિખ્યા ગુનાહ પોહોંચ્યા રૂહન ।

જિત આએ ન સક્યા જબરાઈલ, ઈત અસલ મોમિનોં તન ॥ ૬૮ ॥

સાક્ષાત્કાર (મ્યારાજ)ના પ્રસંગે એ પણ લખવામાં આવ્યું છે કે તેજોમય પરમધામમાં બ્રહ્માત્માઓ સુધી દોષ પહોંચ્યો. જ્યાં સુધી જિબ્રીલ ફિરસ્તા પણ પહોંચી શક્યા નથી ત્યાં તો બ્રહ્માત્માઓનું ચિન્મય શરીર છે. (તો પછી દોષ ત્યાં પહોંચ્યો કેવી રીતે ? ખરેખર તે કોઈ અપરાધ નહોતો, પરંતુ નશ્વર ખેલ જોવાની માત્ર માંગણી હતી).

લિયા હાથ હિસાબ યાહી વાસ્તે, હક રૂહોં પર હાંસી કરત ।

હક હાદી રૂહેં રૂહ અલ્લા, હોસી હાંસી ઈન ખિલવત ॥ ૬૯ ॥

તેથી ધણીજીએ સર્વે બ્રહ્માત્માઓનો ચોપડો (હિસાબ) પોતાના હાથમાં રાખ્યો છે કારણ કે તેઓ પોતાના આત્માઓ સાથે મજાક કરી રહ્યા છે. પરમધામ મૂલમિલાવામાં ધામધણી સમક્ષ શ્યામાજી તથા બ્રહ્માત્માઓની હાંસી થશે.

મોતિન કે મુંહ ઊપર, કુલફ લિખ્યા માહેં ફુરમાન ।

ઈન ગુન્હેગારોં કે દિલકો, અપના અરસ કર બૈઠે મેહેરબાન ॥ ૭૦ ॥

કુરાનમાં એ પણ લખ્યું છે કે મ્યારાજના સમયે રસૂલે મોતીઓના મુખ પર તાળાં (કુલ્ફ) લાગેલાં જોયાં અર્થાત્ બ્રહ્માત્માઓ મૌન (બેસુધ) બેઠા હતા. (અખંડ પરમધામમાં રહીને પણ નશ્વર ખેલ જોવાની ઈચ્છા કરવાવાળા) આ દોષી આત્માઓના હૃદયને (આ સંસારમાં પણ) ધામધણી પોતાનું આસન બનાવીને બેસી ગયા (બ્રહ્માત્માઓના નશ્વર શરીરને પણ એટલું મહત્ત્વ આપ્યું).

સો કુલફ કહ્યા ફરામોસ કા, કહ્યા ગુનાહ રૂહોં કા દિલ ।

બેલ માંગ્યા ફરામોસ કા, કર એક દિલ સબ મિલ ॥ ૭૧ ॥

ખરેખર તે તાળાં અજ્ઞાન અથવા માયાનાં હતાં. બધા બ્રહ્માત્માઓએ મળીને એક સાથે માયાનો બેલ જોવાની ઈચ્છા કરી હતી. તે જ ઈચ્છા બ્રહ્માત્માઓ માટે અપરાધ સાબિત થઈ.

ફરામોસ ગુનાહ દિલ મોમિનોં, સોઈ કુલફ ગુનાહ ઈનોં દિલ ।

યાકી કુંજ દિલ મહંમદ, સો ટાલે ફરામોસી દે અકલ ॥ ૭૨ ॥

માયા (અજ્ઞાન)ના ઘેનમાં ભૂલી જવું તે બ્રહ્માત્માઓના હૃદય પરનો દોષ (અપરાધ) સાબિત થયો. તે દોષ (ભૂલ) તેઓના હૃદય પર તાળાની જેમ (કઠોર આવરણ રૂપ) બની ગયો. આ ભૂલ (વિસ્મૃતિ) રૂપી તાળાની ચાવી શ્યામાજી(મહંમદ)ના હૃદયનું તારતમ જ્ઞાન છે. શ્યામાજી સ્વરૂપ સદ્ગુરુ બ્રહ્માત્માઓને આ તારતમ જ્ઞાન (જાગ્રતબુદ્ધિ) પ્રદાન કરીને તેઓની અજ્ઞાનતા (વિસ્મૃતિ-ભૂલ)ની નિદ્રાને દૂર કરી રહ્યા છે.

કહે મહંમદ સુનો મોમિનોં, એ ઉમી મેરે યાર ।

છોડ દુની લ્યો અરસ કો, જો અપના વતન નૂર પાર ॥ ૭૩ ॥

હે બ્રહ્માત્માઓ ! સાંભળો, શ્યામાજી(સદ્ગુરુ)એ પણ આમ કહ્યું છે કે આ અભણ (ઊભી-ચાતુર્ય પૂર્ણ લૌકિક જ્ઞાનથી અજાણ) આત્માઓ જ મારા શ્રેષ્ઠ મિત્ર છે. તેથી નશ્વર સંસાર છોડીને અખંડ ધામનો માર્ગ ગ્રહણ કરો, અક્ષરથી પણ પર આપણું અક્ષરાતીત પરમધામ છે.

હમ બંદે રૂહેં ઈન દરગાહ કે, કહ્યા દિલ અરસ મોમન ।

યારોં બુલાવેં મહંમદ, કરો સેજદા હજૂર અરસ તન ॥ ૭૪ ॥

અમે આત્માઓ આ પરમધામના વાસી છીએ અને અમને બ્રહ્માત્માઓને ધામ હૃદયા પણ કહેવામાં આવ્યા છે. શ્યામાજી પોતાના આત્માઓને બોલાવીને કહી રહ્યાં છે કે પરમધામના પોતાના ચિન્મય શરીર દ્વારા ધામધણીનાં ચરણોમાં પ્રણામ કરો.

પ્રકરણ ૩ ચોપાઈ ૨૬૪

ઈસલામનો ખુલાસો (ધર્મનું સ્પષ્ટીકરણ)

અસલ ખુલાસા ઈસલામ કા, સબ રાહ કરત રોસન ।

ઝૂઠ સે સાંચ જુદા કર, દેસી આખર સુખ સબન ॥ ૧ ॥

સાચા ધર્મ (ઈસ્લામ)નું સ્પષ્ટીકરણ તારતમ જ્ઞાનથી જ થાય છે. આ જ્ઞાન બધા (ધર્માવલંબીઓ)નો માર્ગ પ્રકાશિત કરી દે છે. (તારતમ જ્ઞાનમાં આ સામર્થ્ય છે કે) આ જ્ઞાન અખંડ પરમધામને આ નશ્વર દુનિયાથી જુદું બતાવીને સત્ય અને અસત્યનું નિરૂપણ કરી અંતે બધાને સુખ આપે છે.

મગજ મુસાફ ઔર હદીસેં, હાદી હિદાયત દેખેં મોમન ।

એ ખુલાસા બિને ઈસલામ કા, સબોં દેખાવે બકા વતન ॥ ૨ ॥

તારતમ જ્ઞાનને કારણે બ્રહ્માત્માઓ કુરાન અને હદીસોનાં ગૂઢ રહસ્યોમાં પણ સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજી દ્વારા આપેલ નિર્દેશન જ જોઈ રહ્યા છે. આ પ્રમાણે તારતમ જ્ઞાન દ્વારા પ્રાપ્ત સાચા ધર્મ (ઈસ્લામ)ના નિયમોનું સ્પષ્ટીકરણ બધાંને અખંડ પરમધામનો માર્ગ ચીધે છે.

બકા ફના કા બેવરા, પાયા મગજ સબ કા એ ।

હાદી રૂહેં અરસ સે ઈજને, લૈલત કદરમેં ઉતરે ॥ ૩ ॥

તારતમ જ્ઞાન દ્વારા અખંડ પરમધામ તથા નશ્વર સંસારનું વિવરણ અને સમસ્ત ધર્મગ્રંથોનું રહસ્ય સ્પષ્ટ થઈ ગયું. વળી એ પણ જ્ઞાન થયું કે શ્રીરાજજીની આજ્ઞાથી શ્યામાજી અને તેમના અંગરૂપ આત્માઓ અખંડ પરમધામથી મહિમામયી રાત્રિ (બ્રહ્મરાત્રિ)માં ઊતરી આવ્યા છે.

હકેં કહયા અલસ્તો બે રબ કુંમ, કાલૂ બલે કહયા રૂહન ।

બેલ દેખ મુંહ ફેરોગે, ન માનોગે રસૂલ સુકન ॥ ૪ ॥

કુરાનમાં એવો ઉલ્લેખ છે કે બેલની રચના પૂર્વે પરમધામ મૂલમિલાવામાં પરબ્રહ્મ પરમાત્માએ પોતાના આત્માઓને કહ્યું “શું હું તમારો સ્વામી (ધણી) નથી ?” ત્યારે આત્માઓએ કહ્યું, “નિઃસંદેહ આપ જ અમારા સ્વામી છો.” ત્યારે પરમાત્માએ કહ્યું. તમે માયાનો બેલ જોઈને મારાથી જુદા થઈ જશો અને મારા સંદેશવાહક(રસૂલ)નાં વચનો પણ માનશો નહિ.

ભી ફુરમાયા તુમ ભૂલોગે, સાહેદ કિએ રૂહેં ફિરસ્તે ।

મેં તુમમેં સાહેદ તુમ દીજિયો, આપ અપની ઉમત કે ॥ ૫ ॥

ધામધણીએ શ્યામાજીને એમ પણ કહ્યું કે તમે માયામાં બિલકુલ ભૂલી જશો. જિબ્રીલ, ઈસ્રાફીલ વગેરે ફિરસ્તા તથા બ્રહ્માત્માઓ આ વાતનાં સાક્ષી હશે. તે સમયે હું પણ તમારી સાથે રહીશ. ત્યારે તમે જાતે જાગ્રત થઈને પોતાના સમુદાય (બ્રહ્માત્માઓ)નાં સાક્ષી બની જજો.

ચોથે આસમાન લાહૂતમેં, રૂહેં બેઠી બારે હજાર ।

ઈન તસબી સે પૈદા હોત હેં, ફિરસ્તોં કા સિરદાર ॥ ૬ ॥

કુરાનમાં કહ્યું છે, ચોથા આસમાન પરમધામમાં બાર હજાર બ્રહ્માત્માઓ બિરાજમાન છે. એમને વારંવાર બેલ જોવાના રટણથી અક્ષરબ્રહ્મની બુદ્ધિ (ઈસ્રાફીલ ફિરસ્તા)નું અવતરણ આ દુનિયામાં થયું. (કતેબ ગ્રંથો અનુસાર અક્ષરબ્રહ્મની બુદ્ધિથી ઈસ્રાફીલ, જિબ્રીલ તથા અજાજલ વગેરે ફિરસ્તાઓ પ્રગટ થાય છે. એમાં શિરોમણિ ઈસ્રાફીલ કહેવાય છે.)

રૂહેં રહેં દરગાહ બીયમેં, પ્યારી પરવરદિગાર ।

ખાસલખાસ કહી ઈનકો, સિફત ન આવે માહેં સુમાર ॥ ૭ ॥

પરબ્રહ્મ પરમાત્માને વહાલા બ્રહ્માત્માઓ સર્વોચ્ચ ધામ પરમધામમાં રહે છે. એમને જ સર્વ શ્રેષ્ઠ (ખાસલખાસ) કહ્યા છે. આની પ્રશંસાનો કોઈ પાર નથી.

ઉમત મેલા મહંમદ કા, ઈનકી કાહૂં ના પેહેયાન ।

ના હોએ ખુલે બાતૂન કિયા, મારફત હક ફુરમાન ॥ ૮ ॥

શ્યામાજી સ્વરૂપ સદ્ગુરુને આ દુનિયામાં જે બ્રહ્માત્માઓ મળ્યા, એમની ઓળખ કોઈને પણ

નથી. તારતમ જ્ઞાન દ્વારા કુરાનનાં ગૂઢ રહસ્ય સ્પષ્ટ થયા વિના પરબ્રહ્મ પરમાત્મા અને એમના અંગ રૂપી આ આત્માઓની ઓળખ નથી થઈ શકતી.

એ બાત નહીં અટકલકી, હોએ સાબિત ખુલેં હકીકત ।

બૂઝે દીન મહંમદ કા, હક હાદી રૂહેં નિસબત ॥ ૯ ॥

આ કોઈ અનુમાનિત કથન (વાક્ય) નથી. ગૂઢ રહસ્ય યોગ્ય રૂપે સ્પષ્ટ થતાં જ આ વાક્ય સાચું સાબિત થશે. અંત સમયના સદ્ગુરુ શ્રી દેવચન્દ્રજી નિર્દિષ્ટ સત્ય ધર્મ દ્વારા જ પરબ્રહ્મ પરમાત્મા, શ્યામાજી અને બ્રહ્માત્માઓના અદ્વૈત સંબંધોને સમજી શકાશે.

ઈન મહંમદ કે દીન મેં, સક સુભે જરા નાહેં ।

સો હકેં દિયા ઈલમ અપના, એ સિફત હોએ ન ઈન જુબાંએ ॥ ૧૦ ॥

આ સદ્ગુરુ (શ્રી દેવચન્દ્રજી) દ્વારા નિર્દિષ્ટ ધર્મ (નિજાનંદ સમ્પ્રદાય)માં સંદેહને લેશમાત્ર પણ સ્થાન નથી. ખુદ પરબ્રહ્મ પરમાત્માએ પ્રગટ થઈને એમને તારતમ જ્ઞાન આપ્યું છે, જેમની પ્રશંસા આ જીભ વડે નથી થઈ શકતી.

માસૂક મહંમદ તો કહ્યા, બહસ હુઆ વાસ્તે ઈસક ।

ઔર કલામ અલ્લાહ મેં કહ્યા, આસક નામ હૈ હક ॥ ૧૧ ॥

ધામધણીએ આ ખેલમાં શ્રી શ્યામાજી(શ્રી દેવચન્દ્રજી-રૂહઅલ્લા-મહંમદ)ને એટલા માટે પોતાની પ્રિયતમા (માશૂકા) કહ્યાં છે કે પરમધામમાં એમની સાથે પ્રેમના વિષયમાં જ સંવાદ થયો હતો. કુરાનમાં કહેવાયું છે કે આથી ખેલમાં પરમાત્મા પોતે જ આશિક બન્યા છે.

મૂલ મેલા મહંમદ રૂહોં કા, સો કોઈ જાનત નાહેં ।

એ જાને હક હાદી રૂહેં, અરસ બકા કે માહેં ॥ ૧૨ ॥

દિવ્ય પરમધામની બેઠક મૂલમિલાવામાં શ્રીરાજજી સાથે શ્યામાજી અને બ્રહ્માત્માઓની થયેલી આ વાર્તાનું રહસ્ય બીજી કોઈ પણ વ્યક્તિ જાણી શકતી નથી. આ રહસ્યોને પરમધામમાં રહેનારા પરમાત્મા પોતે શ્રીરાજજી, શ્યામાજી અને બ્રહ્માત્માઓ જ જાણી શકે છે.

સુંનત જમાત યાકો કહે, ઔર કહ્યા દીન ઉમત ।

મહંમદ કી ગિરો મિને, સક ન સુભે ઈત ॥ ૧૩ ॥

પરમધામથી અવતરિત આ આત્માઓના સમુદાયને સાંભળીને જ વિશ્વાસ કરનારા સંયમી અને સત્ય ધર્મ પર ચાલવાવાળો સમુદાય કહે છે. શ્યામાસ્વરૂપ નિજાનંદ સ્વામીના આ બ્રાહ્મી સમુદાય (બ્રહ્મ સૃષ્ટિઓ)માં લેશમાત્ર પણ શંકાને સ્થાન રહેતું નથી.

સક સુભે સબ સરિયતોં, યોં કહે હદીસ ફુરમાન ।

કોઈ જાને ના હક તરફકો, એ અરસ રૂહેં પેહેચાન ॥ ૧૪ ॥

બધાં જ કર્મકાંડી (બાહ્યજ્ઞાન-શરાઅના જ્ઞાતા) લોકોના મનમાં જ શંકા બની રહે છે. કુરાન અથવા હદીસોમાં આ પ્રમાણે કહેવાયું છે કે આવા લોકો પરમાત્માનો માર્ગ નથી જાણતા. વસ્તુતઃ આધ્યાત્મિક માર્ગને તો પરમધામના આત્માઓ જ જાણે છે.

દૂજા ઢિંગ વાહેદત કે, આએ ન સકે કોએ ।

આગે હી જલ જાત હે, બકા ન દેખે સોએ ॥ ૧૫ ॥

બ્રહ્માત્માઓ સિવાય બીજું કોઈ પણ અદ્વૈતધામની નજીક નથી આવી શકતું. જ્યારે જિબ્રીલ જેવા મહાન દૂત (ફિરસ્તા)ની પાંખો પણ બળવા લાગે છે તો સામાન્ય જીવ એ અખંડ ભૂમિકાનાં દર્શન (અનુભવ) કેવી રીતે કરી શકશે ?

જો દેખ ન સક્યા જબરાઈલ, તો ક્યોં કહૂં ઔરન ।

એ હક ખિલવત મહંમદ રહેં, સો જાને બકા બાતન ॥ ૧૬ ॥

જે પરમધામનાં દર્શન પોતે જોશનો ફિરસ્તો જિબ્રીલ પણ નથી કરી શક્યો તો બીજા લોકોની તો વાત જ શું કરવી ? વસ્તુતઃ પરમધામ મૂલમિલાવાનું રહસ્ય જાતે શ્રી રાજજી, શ્યામાજી તથા બ્રહ્માત્માઓ જ જાણે છે.

એ ખેલ હુઆ વાસ્તે મહંમદ, મહંમદ આયા વાસ્તે રૂહન ।

રૂહ અલ્લા ઈલમ લ્યાએ ઈનોં પર, એ સબ હુઆ વાસ્તે મોમન ॥ ૧૭ ॥

આ ખેલની રચના શ્યામાજી અને એમના અંગભૂત બ્રહ્માત્માઓ માટે થઈ છે અને ખુદ શ્યામાજી બ્રહ્માત્માઓને માટે જ દુનિયામાં આવ્યાં છે. એ જાતે જ સદ્ગુરુ બનીને બ્રહ્માત્માઓને માટે તારતમ જ્ઞાન લઈને આવ્યાં. વસ્તુતઃ આ સંપૂર્ણ કાર્ય બ્રહ્માત્માઓને માટે જ થયું છે.

ઈનોં તન અસલ અરસ મેં, તીન બેર ઉતરે માહેં લૈલ ।

એ જાહેર લિખ્યા ફુરમાનમેં, એ હકેં દેખાયા ખેલ ॥ ૧૮ ॥

આ બ્રહ્માત્માઓનું ચિન્મય શરીર (પર-આત્મા) પરમધામમાં છે. આ આત્માઓ આ મહિમામયી રાત્રિના ત્રણ ખંડો (વ્રજ, રાજ અને જાગણી)માં ત્રણવાર ખેલ નિરખવા માટે સુરતા રૂપે અવતરિત થયા છે. કુરાનમાં સ્પષ્ટ લખ્યું છે કે ખુદ પરમાત્માએ આ આત્માઓને આ પ્રમાણે (સુરતા દ્વારા) આ ખેલ બતાવ્યો છે.

રૂહેં આઈયાં ખેલ દેખને, આએ મહંમદ મેહેદી દેખાવન ।

તીનોં હાદી ખેલ દેખાએ કે, દોઝી ગિરો લે આવેં વતન ॥ ૧૯ ॥

બ્રહ્માત્માઓ ખેલ નિરખવા માટે આવ્યા છે અને શ્યામાજી એમને ખેલ બતાવવા માટે સદ્ગુરુ (મહદી) રૂપે અવતરિત થયા છે. આ પ્રમાણે શ્રી શ્યામાજી ત્રણ પ્રકારનો ખેલ (વ્રજ, રાસ અને જાગણી) બતાવીને આત્માઓ અને ઈશ્વરીસૃષ્ટિઓને અખંડધામ (પોત-પોતાના ધામ) લઈ જશે. (અહીં ત્રણ હાદી માનવા પાછળ બશરી, મલકી અને હકી સ્વરૂપ અભિપ્રેત છે.)

રૂહેં ખેલ દેખે વાસ્તે, ભિસ્ત દઈ સબન ।

દ્વાર ખોલ મારફત કે, કરસી જાહેર હક બકા દિન ॥ ૨૦ ॥

પરમધામના બ્રહ્માત્માઓએ નશ્વર દુનિયાના ખેલ જોયા છે. આથી તેમના પ્રતાપથી બધા જીવોને પણ અખંડ મુક્તિસ્થળ (બહિશ્તો)માં સ્થાન પ્રાપ્ત થયું. આ જ બ્રહ્માત્માઓ તારતમ જ્ઞાન દ્વારા અખંડ પરમધામનાં દ્વાર ખોલી સ્પષ્ટ કરશે કે અખંડ પરમધામ અને પરબ્રહ્મની ઓળખ કરાવવાવાળા તારતમ જ્ઞાનનો સૂર્યોદય (દિવસ) થઈ ગયો.

રૂહે ઉતરી નૂર બિલંદસે, બલક પૈદા જુલમત ।

દુની દિલ ઇબલીસ કહ્યા, દિલ મોમિન હક વાહેદત ॥ ૨૧ ॥

બ્રહ્માત્માઓ સર્વોચ્ચ દિવ્ય પરમધામથી અવતરિત થયા છે અને દુનિયાના બીજા જીવ નિરાકાર (અંધકાર)થી ઉત્પન્ન થયા છે. આથી સંસારના જીવોથી હૃદયમાં દુષ્ટ સેતાન (ઇબલીસ, દ્વૈતભાવ)નો વાસ અને બ્રહ્માત્માઓના હૃદયને પરબ્રહ્મનું અદ્વૈતધામ કહેવાયું છે.

દિલ મજાજ દુનીકા, મોમિન હકીકી દિલ ।

હક હાદી રૂહે નિસબત, કહી ઇબલીસ દુની નસલ ॥ ૨૨ ॥

દુનિયાના જીવોનાં હૃદય મોહગ્રસ્ત અને બ્રહ્માત્માઓનું હૃદય બ્રહ્મમય (પરમધામમાં લીન) કહેવાયું છે. કારણ કે બ્રહ્માત્માઓ શ્યામાજી અને ધામધણીથી અભિન્ન છે. પરંતુ દુનિયાના જીવ અજાજલ ફિરસ્તાના મનરૂપી ઇબલીસનાં સંતાનો છે.

તીન જિનસે પૈદા કહી, તાકે જુદે કહે ઠૌર તીન ।

કરે તીનોં કી હિદાયત, યાકો બૂઝસી મહંમદ દીન ॥ ૨૩ ॥

આ દુનિયામાં ત્રણ પ્રકારની સૃષ્ટિ કહી છે અને તેમનાં મૂળ સ્થાન પણ અલગ-અલગ (ત્રણ પ્રકારનાં) કહેવાયાં છે. શ્રી શ્યામાજીએ સદ્ગુરુના રૂપમાં પ્રગટ થઈને ત્રણેયનું નિર્દેશન કર્યું છે, પરંતુ સત્ય ધર્મનો સ્વીકાર કરવાવાળા બ્રહ્માત્માઓ જ તેમના નિર્દેશનને સમજી શકે છે.

એ લે ખુલાસા મોમિન, બકા રાહ ઈસલામ ।

એ મેહેર મુતલક હકસે, કરત જાહેર અલ્લા કલામ ॥ ૨૪ ॥

બ્રહ્માત્માઓ જ ઉક્ત સ્પષ્ટીકરણ સમજીને સત્યધર્મના માર્ગનું અનુસરણ કરી શકશે. ખરેખર શ્રીરાજજીની અસીમ કૃપાથી જ એ કુરાનનાં ગૂઢ રહસ્યોનું સ્પષ્ટીકરણ કરે છે.

બિને સબ કી બતાઈએ, જ્યોં હોએ સબ પેહેયાન ।

દીજે સાહેદી મુસાફ્રી, જ્યોં હોએ ના સકે મુનકર જહાન ॥ ૨૫ ॥

આથી જ ત્રણેય સૃષ્ટિઓના નિયમ, આચરણ સ્પષ્ટ કરી દેવાં જોઈએ, જેથી બધાને ત્રણેયની ઓળખ થઈ શકે. સાથે કુરાનની સાબિતી પણ આપી દેવી જોઈએ, જેથી સામાન્ય માણસ પણ ધર્મમાર્ગથી ચલિત ન થાય.

જો પૈદા જિન ઠૌર સે, તિન સોઈ દેખાઈએ અસલ ।

હુકમ ચલે જિત હક કા, તિત હોએ ના ચલ બિચલ ॥ ૨૬ ॥

જે સૃષ્ટિ જે જગ્યાથી અવતરિત થઈ છે એને એમની મૂળ જગ્યાની જેમની તેમ ઓળખાણ કરાવી દેવી જોઈએ. જે બ્રહ્માત્માઓ પર સ્વયં પરમાત્માનો આદેશ કામ કરી રહ્યો છે, તેમના કામમાં કોઈ પણ પરિવર્તન નથી થતું.

પાંચ બિને કહી મુસલિમ કી, જિન લઈ સરીયત ।

કલમા નિમાજ રોજા કહ્યા, ઔર જગાત હજ જારત ॥ ૨૭ ॥

કર્મકાંડમાં અનુસરણ કરવાવાળા મુસ્લિમો માટે પાંચ નિયમ બતાવવામાં આવ્યા છે. એ આ મુજબ છે : કલમા (મંત્રપાઠ), નમાજ (નમન કરવું), રોજા (વ્રત-ઉપવાસ કરવો), જકાત (દાન

કરવું) તથા હજજ જિયારત (તીર્થયાત્રા કરવી.)

જુબાં સે કલમા કેહેના, સિર ફરજ રોજા નિમાજ ।

જગાત હિસા ચાલીસમા, કર સકે ન હજ ઈલાજ ॥ ૨૮ ॥

શરાઅના લોકો પોતાની જબાન વડે મંત્રપાઠ કરે છે. પોતાના કર્તવ્ય-પાલનને માટે નમાજ તથા રોજા રાખે છે. પોતાની આવકનો ચાલીસમો ભાગ દાન કરે છે. તથા પોતાની શક્તિ પ્રમાણે તીર્થયાત્રા કરે છે. પરંતુ આટલા કર્તવ્ય પાલન માત્રથી જ આત્મ-કલ્યાણ નથી થઈ શકતું. (આ બધું તો માત્ર બાહ્ય આચરણ છે.)

પરહેજ કરે બદફૈલ સે, બિને પાંચોસે પાક હોએ ।

સો આગ ન જલે દોજખકી, પાવે ભિસ્ત તીસરી સોએ ॥ ૨૯ ॥

જે લોકો દુષ્ટકર્મ કરવાથી બચે છે તથા પાંચેય નિયમોનું પાલન કરવાથી પોતાને પવિત્ર માને છે, તે નરકાગ્નિમાં નથી બળતો, એમને ત્રીજા મુક્તિ સ્થળમાં સ્થાન પ્રાપ્ત થશે.

કોઈ પાંચ બિને કી દસ કરો, પાલો અરકાન લગ આખર ।

પર અરસ બકા હક કા, દિલ હોએ ન મોમિન બિગર ॥ ૩૦ ॥

કોઈ આ પાંચ નિયમોને સ્થાને ધર્મના દશ નિયમોનું પાલન અંત સમય (ક્યામતની ઘડી) સુધી કેમ ન કરે ? પરંતુ બ્રહ્માત્માઓના હૃદય સિવાય બીજા કોઈ પણ જીવનું હૃદય પરમાત્માનું ધામ બની નથી શકતું.

જો પાંચ બિન ના કરે, સો નાહીં મુસલમાન ।

ઈન કી બિને ફૈલ નાસૂતી, એ લિખ્યા માહેં કુરાન ॥ ૩૧ ॥

જે આ પાંચ નિયમોનું પાલન નથી કરતા એમને શરાઅના લોકો મુલસમાન નથી માનતા. પરંતુ કુરાનમાં આ પ્રમાણે કહેવાયું છે કે એમના આ નિયમ તો માત્ર સંસારનું જ આચરણ છે.

એક કુરાન કા માજજા, દૂજી નબી કી નબુવત ।

એક દીન જબ હોએસી, કહ્યા તબ હોસી સાબિત ॥ ૩૨ ॥

કુરાનમાં એમ પણ કહ્યું છે કે કુરાનનાં ચમત્કારિત રહસ્યોનું સ્પષ્ટીકરણ તથા રસૂલ મહંમદનું મહત્ત્વ (પેગમ્બરની પેગમ્બરી) એક ધર્મની સ્થાપના થયેથી જ સાચું સાબિત થશે.

હાદી કિયા ચાહે એક દીન, એ કૌલ તોડ જુદે જાત ।

સો ક્યોં બચે દોજખ સે, જાએ છોડે ના પુલ સરાત ॥ ૩૩ ॥

એમના માર્ગદર્શક (હાદી) રસૂલે તો બધા જ મતમતાન્તરના લોકોને એક જ ધર્મ પર લાવવા માટે પ્રયત્ન કર્યો. પરંતુ મોહગ્રસ્ત જીવો એમનાં વચનોનું ઉલ્લંઘન કરી જુદા-જુદા માર્ગ પર ચાલવા લાગ્યા. આવા લોકો નરકાગ્નિથી કેવી રીતે બચી શકશે. જેમના નસીબમાં જ પુલેસિરાત (તલવારની ધાર જેવો તીક્ષ્ણ કર્મમાર્ગ) પર કપાવાનું લખ્યું છે.

કહે મહંમદ મિસ્કાતમેં, દુની દિલ પર સૈતાન ।

વજૂદ હોસી આદમી, હોસી ફિરકોં એ ઈમાન ॥ ૩૪ ॥

મિસ્કાત નામના ગ્રંથમાં રસૂલ મહંમદે કહ્યું છે કે દુનિયાના જીવોનાં હૃદય પર શેતાનનો વાસ છે. તેઓ શરીર માત્રથી જ મનુષ્ય હશે, પરંતુ એમની આસ્થા જુદા-જુદા પંથોમાં વહેંચાયેલી હશે.

પર મેં ડરોં ઈમામોં સે, કરસી ગુમરાહ એસી ઉમત ।

કરસી લડાઈ આપમેં, છૂટે ના લગ કયામત ॥ ૩૫ ॥

એમણે એમ પણ કહ્યું છે, હું તે કથિત ધર્મગુરુઓ (સ્વયંભૂ ઈમામ)થી ડરું છું. કારણ કે તે આવા (વિભક્ત શ્રદ્ધાવાળા) લોકોને પથભ્રષ્ટ કરશે. આના કારણે તેઓ પરસ્પર કંકાસ કરતા રહેશે, જે અંત સમય સુધી છૂટશે નહિ.

તો ભએ તિહતર ફિરકે મહંમદ કે, તામેં એક નાજી કહ્યા નેક ।

ઔર બહતર કહે દોજખી, એ બેવરા કહ્યા વિવેક ॥ ૩૬ ॥

આ મુજબ રસૂલ મહંમદના અનુયાયી તોંતેર પંથોમાં વહેંચાઈ ગયા. એમાંથી એક નાજી ફિરકાને જ શ્રેષ્ઠ કહેવાયો છે. તથા બાકી બોંતેર ફિરકાઓમાં વહેંચાયેલા લોકોને નારકી કહેવાયા છે. આ પ્રમાણે કુરાનમાં વિશ્વાસુ તથા અવિશ્વાસુ લોકોનું વિવેકપૂર્ણ વિવેચન કર્યું છે.

કરી હકેં હિદાયત નાજીકો, એ લિખ્યા માહેં ફુરમાન ।

ઈન બીય ફિરકે સબ આવસી, એક દીન હોસી સબ જહાન ॥ ૩૭ ॥

કુરાનમાં આ મુજબ લખ્યું છે કે પરમાત્માએ આ નાજી સમુદાયના લોકોને જ ઉદ્દેશીને ઉપદેશ આપ્યો છે. જ્યારે બધાં જ સમુદાયના લોકો (તારતમ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરીને) બ્રહ્મસૃષ્ટિના આ સમુદાયમાં સામેલ થશે ત્યારે સંસારમાં એક ધર્મની સ્થાપના થશે.

સરિયત ખૂબી નાસૂત મેં, યાકો એ પાંચોં પાક કરત ।

એ જાહેર પાંચ બિને સે, ઊંચે ચઢ ના સકત ॥ ૩૮ ॥

કર્મકાંડી (શરાઅના) લોકોની મહત્તા માત્ર નશ્વર સંસારમાં હોય છે. શરાઅના પાંચ નિયમ શરીરની શુદ્ધિ માટે છે. આ સ્પષ્ટ છે કે આ મુજબ કર્મકાંડના આ પાંચ નિયમો અનુસાર માત્ર બહારથી જ અનુસરણ કરવાવાળા લોકો આ નાશવંત દુનિયાથી પર અખંડ ભૂમિકાના માર્ગ ઉપર ચડી શક્તા નથી.

છોડ સરા લે તરીકત, પીઠ દેવે નાસૂત ।

ફેલ કરે તરીકત કે, સો પોહોંચે મલકૂત ॥ ૩૯ ॥

કર્મકાંડ (શરાઅ)ને છોડીને ઉપાસના (તરીકત)નો માર્ગ સ્વીકાર કરવાવાળા લોકો નશ્વર દુનિયાને પીઠ બતાવીને આગળ વધે છે. આવો ઉપાસનાનો માર્ગ અપનાવવા છતાં લોકો વૈકુંઠ પર્યન્ત જ પહોંચી શકે છે.

કલમા નિમાજ દોઊ દિલ સે, ઔર દિલસોં રોજા રમજાન ।

દે જગાત હિસા ઉન્તાલીસમા, હજ કરે રસૂલ મકાન ॥ ૪૦ ॥

આવા લોકો કલમા, નમાજ, તથા રમજાન મહિનામાં વ્રત રાખવા વગેરે કામ હૃદયપૂર્વક કરે છે અને પોતાની આવકનો ઓગણચાલીસમો ભાગ દાનમાં આપી મક્કા (રસૂલના ઘર)ની યાત્રા કરે છે.

કહ્યા દિલ દુની કા મજાજી, જો પૈદા હુઆ કેહેતે કુંન ।

સો છોડ ના સકે મલકૂતકો, આડી જુલમત હવા લા સુંન ॥ ૪૧ ॥

પરમાત્મા દ્વારા ‘થઈ જા’ (કુંન) કહેવામાત્ર થી જ જન્મેલા જગતના જીવોનાં હૃદય પણ જુઠાં જ (માયાવી) હોય છે. આવા લોકો વૈકુંઠ છોડીને આગળ નથી વધી શકતા. કારણ કે શૂન્ય નિરાકાર વગેરે એમના માર્ગમાં અંતરાય રૂપ બની જાય છે.

દુનિયાં દિલ કહ્યા મજાજી, સો ટુકડા ગોસ્ત કા ।

ઈબલીસ કહ્યા દુની નસલેં, સોઈ દિલોં ઈનોં પાતસાહ ॥ ૪૨ ॥

દુનિયાના જીવોનું હૃદય માયાવી (અનિત્ય) અથવા માત્ર માંસપિંડ કહેવાયું છે. આ જીવોને ‘ઈબલીસ’ના વંશજો બતાવ્યા છે. એજ એમના હૃદય ઉપર સમ્રાટ બનેલો છે.

આદમ ઔલાદ દિલ ઈબલીસ, બૈઠા પાતસાહ દુસમન હોએ ।

કહ્યા હવા ખુદાએ ઈન કા, ઉલંઘ જાએ ક્યોં સોએ ॥ ૪૩ ॥

આદમના વંશજ મનુષ્યના હૃદય ઉપર આ ઈબલીસ શત્રુના રૂપમાં સમ્રાટ બનીને બેઠેલો છે. આ ઈબલીસને લીધે શૂન્ય નિરાકારને બ્રહ્મ માનીને ચાલવાવાળા લોકો શૂન્યને ઓળંગીને આગળ કેવી રીતે જઈ શકે છે ?

જબરાઈલ મહંમદ હિમાયતેં, તો ભી છોડ ન સક્યા અસલ ।

તો દુનિયાં જો તિલસમ કી, સો ક્યોં સકે આગે ચલ ॥ ૪૪ ॥

જિબ્રીલ ફિરસ્તા રસૂલ મહંમદના નિર્દેશન પ્રાપ્ત કરવા છતાં પણ જ્યારે પોતાના મૂળ અક્ષરધામને છોડીને આગળ પરમધામ તરફ નથી વધી શક્યો તો આ ક્ષણભંગુર સંસારના જીવો પોતાના મૂળ (શૂન્ય-નિરાકાર)ને પાર કરીને કેવી રીતે આગળ જઈ શકે છે ?

જેતી દુની ભઈ કુંન સે, હવા તિનસે ના છૂટત ।

સો ક્યોં છોડે ઠૌર અપની, કહી અસલ જિનોં જુલમત ॥ ૪૫ ॥

પરમાત્મા દ્વારા માત્ર ‘થઈ જા’ (કુંન) કહેવાથી ઉત્પન્ન થયેલા જેટલા પણ જીવો છે, એમનાથી ક્યારેય શૂન્ય-નિરાકાર છૂટી શકતું નથી. એ પોતાના સ્થાનને (જગ્યાને) કેવી રીતે છોડી શકે છે, કેમકે તેમનું મૂળ શૂન્ય નિરાકાર જ છે.

જો ઉતરે મલાયક લૈલમેં, તાકો અસલ નૂર મકાન ।

સો રાહ હકીકત લિએ બિના, ઉત પોહોંચે નહીં નિદાન ॥ ૪૬ ॥

જે ઈશ્વરીસૃષ્ટિ આ નશ્વર દુનિયામાં અવતરિત થઈ છે, એમની મૂળ જગ્યા અક્ષરધામ છે. તેઓ યથાર્થ જ્ઞાનનો માર્ગ સ્વીકાર કર્યા વગર નક્કી અક્ષરધામ પહોંચી શકશે નહિ.

કલમા નિમાજ રોજા હકીકી, કરે દિલસોં રૂહ પેહેચાન ।

હુઆ બંદા બૂઝ જગાતમેં, દિલ દીદાર નૂર સુભાન ॥ ૪૭ ॥

જે પરમાત્માને પ્રત્યક્ષ સમજીને હૃદયપૂર્વક મંત્રજપ (કલમા), નમન (નમાજ), વ્રત (રોઝા) વગેરે કરે છે તથા જેમને આત્માની ઓળખ (ખબર) છે અને પોતાને પરમાત્માનાં ચરણોમાં સમર્પણ કરી દે છે, એ જ પોતાના હૃદયમાં પ્રિયતમ પરમાત્માનો સાક્ષાત્કાર કરી લે છે.

મલકૂત હવા જુલમત, ઉલંઘ જાના તિન પર ।

બિના હાદી હિદાયત, સો બકા પાવે ક્યોં કર ॥ ૪૮ ॥

વૈકુંઠ (મલકૂત), શૂન્ય (હવા), નિરાકાર (જુલમત) વગેરેને પાર કરીને જ આગળ વધી શકાય છે. પરંતુ સદ્ગુરુના માર્ગદર્શન વગર એ અખંડ ઘરને કેવી રીતે મેળવી શકાય ?

જિનોં હક હકીકત દેવહીં, સો છોડે હવા મલકૂત ।

દિલ સાફ જિકર રૂહાની, લે પોહોંચાવે જબરૂત ॥ ૪૯ ॥

જે આત્માઓને પરમાત્મા સાચું જ્ઞાન અપાવે છે, એ જ વૈકુંઠ તથા શૂન્યને પાર કરી શકે છે. પવિત્ર હૃદયથી કરેલું આત્મિક સ્મરણ જ અક્ષરધામ સુધી પહોંચાડી શકે છે.

જો ફિરસ્તા જબરૂત કા, સો રેહે ના સકે મલકૂત ।

મલકૂત બીય ફના કે, નૂર મકાન બકા જબરૂત ॥ ૫૦ ॥

અક્ષરધામના આત્માઓ ઈશ્વરીસૃષ્ટિ (ફિરસ્તા) વૈકુંઠમાં નથી રહી શકતા. કારણ કે વૈકુંઠ નાશવંત બ્રહ્માંડની અંતર્ગત છે. જ્યારે અક્ષરબ્રહ્મનું ઘર અક્ષરધામ અખંડ અવિનાશી છે.

બડા ફિરસ્તા નજીકી, જાકો રૂહઅલ અમીન નામ ।

જુલમત હવા તો ઉલંઘી, જબરૂત ઈન મુકામ ॥ ૫૧ ॥

અક્ષરબ્રહ્મના શક્તિશાળી ફિરસ્તામાંથી જિબ્રીલ સૌથી વધુ નજીકમાં છે. એને સત્યનિષ્ઠ (રૂહ-અલ-અમીન) કહેવામાં આવ્યો છે. ત્યારે એણે શૂન્ય-નિરાકારને પાર કર્યું છે, એનું મૂળ સ્થાન જ અક્ષરધામ છે.

પાઈ બડાઈ પૈગંમરોં, હાથ જબરાઈલ સબન ।

સો જબરાઈલ ન પોહોંચિયા, મકાન મહંમદ મોમન ॥ ૫૨ ॥

બધા જ પેગમ્બરોએ આ જિબ્રીલ ફિરસ્તાને લીધે જ મહત્તા પ્રાપ્ત કરી છે. આવો મહાન જિબ્રીલ ફિરસ્તા પણ શ્યામા તથા બ્રહ્માત્માઓના મૂળ ઘર પરમધામ સુધી નથી પહોંચી શક્યો.

સો જબરાઈલ જબરૂત સે, લાહૂત ન પોહોંચ્યા ક્યોંએ કર ।

હિમાયત લૈ મહંમદ કી, તો ભી કહે જલેં મેરે પર ॥ ૫૩ ॥

જિબ્રીલ ફિરસ્તા કોઈ પણ પ્રકારે અક્ષરધામથી આગળ પરમધામ નથી જઈ શક્યો. રસૂલ મહંમદની મદદ પ્રાપ્ત કરવાથી પણ એ કહે છે કે આગળ જવાથી મારી પાંખો બળવા લાગે છે.

તન મોમન અસલ અરસમેં, જો અરસ અજીમ બકા હક ।

જિત પોહોંચ્યા નહીં જબરાઈલ, તિત કયા કહૂં ઔરોં ખલક ॥ ૫૪ ॥

બ્રહ્માત્માઓના ચિન્મય શરીર (પરઆત્મા) પરમધામમાં છે. જે પરબ્રહ્મ પરમાત્માનું સર્વોચ્ચ અખંડ ધામ છે, ત્યાં જિબ્રીલ ફિરસ્તા પણ નથી પહોંચી શક્યો, તો પછી ત્યાંને માટે સાંસારિક જીવોની વાતો જ શું કહેવી ?

હક હાદી રૂહેં લાહૂતમેં, એ મહંમદ રૂહોં વતન ।

ઈસક હકીકત મારફત, તો હક અરસ દિલ મોમન ॥ ૫૫ ॥

પરબ્રહ્મ પરમાત્મા શ્રીરાજજી, શ્યામાજી તથા બ્રહ્માત્માઓ આ જ પરમધામમાં છે, આ જ તો બ્રહ્માત્મા તથા શ્યામાજીનું મૂળ ઘર છે. આ જ બ્રહ્માત્માઓમાં પોતાના ધણીનો અખંડ પ્રેમ, સાચું જ્ઞાન તથા પૂર્ણ ઓળખ છે, આથી એમના હૃદયને પરમાત્માનું ધામ કહ્યું છે.

મારફત હક હકીકત, અરસ રૂહોં કો દઈ હક ।

જો ઈલમ દિયા હકેં અપના, તામેં જરા ન સક ॥ ૫૬ ॥

ખુદ પરબ્રહ્મ પરમાત્માએ જ આ આત્માઓને પોતાની ઓળખ કરાવી તથા સાચું જ્ઞાન આપ્યું છે, પરમાત્માએ એમને જે તારતમ જ્ઞાન આપ્યું છે, તેમાં લેશમાત્ર શંકાને સ્થાન નથી.

કહી રૂહેં નૂર બિલંદ સે, માહેં ઉતરીં લૈલત કદર ।

કૌલ કિયા હકેં ઈનોં સોં, માસૂક આયા ઈનોં ખાતર ॥ ૫૭ ॥

કુરાનમાં કહેવાયું છે કે બ્રહ્માત્માઓ સર્વોચ્ચ પરમધામથી આ મહિમામયી રાત્રિ (સાંસારિક ખેલ)માં અવતરિત થયા છે. પરમાત્માએ આ જ આત્માઓને માયા-મોહમાંથી જાગ્રત કરવાનું વચન આપ્યું હતું. એમણે આપણા માટે જ શ્યામાજીને માશૂક બનાવીને સદ્ગુરુ રૂપે મોકલી આપ્યા.

એ રાહ ઈસલામ મોમિનોં, ચઢ ઉતર દેખાઈ રસૂલ ।

આઈ તીન સૂરતેં ઈનોં વાસ્તે, જાનેં રૂહેં જાવેં જિન ભૂલ ॥ ૫૮ ॥

રસૂલ મહંમદે દર્શન (મ્યારાજ) સમયે પોતાની સુરતાને પરમધામમાં પહોંચાડીને પાછી લાવી દીધી અને બ્રહ્માત્માઓ માટે ધર્મનો માર્ગ દર્શાવ્યો. મહંમદની ત્રણેય સૂરત (બશરી, મલકી, હકી) પણ આ માટે અવતરિત થઈ કે જેથી બ્રહ્માત્માઓ માયા-મોહમાં ભૂલી ના જાય.

ઈન વાસ્તે ભેજી રૂહ અપની, અરસ કુંજી હાથ દે ।

દે ખિતાબ ઈમામ કો, અરસ પટ ખોલે ઈન વાસ્તે ॥ ૫૯ ॥

પરબ્રહ્મ પરમાત્માએ આ બ્રહ્માત્માઓ માટે પોતાની અંગના શ્યામાજીને પરમધામની ચાવી (તારતમજ્ઞાન) આપીને મોકલ્યાં અને તેમને સદ્ગુરુની પદવી આપી. આ રીતે સદ્ગુરુએ સંસારમાં આવીને આ આત્માઓ માટે પરમધામનાં દ્વાર ખોલી નાખ્યાં.

અસરાફીલ જબરાઈલ, ભેજ દિયા આમર ।

નિગેહબાની કીજિયો, મેરે ખાસે બંદો પર ॥ ૬૦ ॥

પરબ્રહ્મ પરમાત્માએ ઈસ્રાફીલ અને જિબ્રીલ ફિરસ્તાને પણ પોતાનો આદેશ આપીને મોકલ્યા અને કહ્યું કે મારા આ વિશેષ આત્માઓનું રક્ષણ કરજો.

ઈલમ લુદંની ભેજિયા, સબ કરને બકા પેહેયાન ।

આપ કાજી હુએ ઈન વાસ્તે, કરી ખિલવત જાહેર સુભાન ॥ ૬૧ ॥

ધામધણીએ બધા આત્માઓને પરમધામની ઓળખ આપવા માટે તારતમ જ્ઞાન મોકલ્યું. તેઓ પોતે પણ આના માટે જ ન્યાયાધીશ બની ગયા અને એમણે જ પોતાનું એકાંત સ્થળ (મૂલમિલાવા)ની અંતર્ગત લીલાઓને પ્રગટ કરી.

હક કહે મુખ અપને, મેં રૂહેં રાખી કબાએ તલે ।
કોઈ ઔર ન બૂઝે ઈન કો, મેરી વાહેદત કે હેં એ ॥ ૬૨ ॥

ધામધણીએ પોતે જ કહ્યું કે મેં પોતાના આત્માઓને પોતાના સંરક્ષણમાં રાખ્યા છે. દુનિયાના જીવો એમને ઓળખી નહીં શકે કારણ કે એ બધા તો મારાથી અભિન્ન છે.

મેરી કદીમ દોસ્તી ઈનોં સે, દોસ્તી પીછે ઈન ।
એ ઈલમ લુદંની સે માએને, કરે હાદી બીય રૂહન ॥ ૬૩ ॥

એમનાથી મારી અનાદિ મિત્રતા છે. માયામાં આવીને જાગ્રત થતાં જ એમને આ મિત્રતાનો અનુભવ થયો છે. બ્રહ્માત્માઓ સાથે આ પ્રકારની બધી ચર્ચાઓ સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજી તારતમ જ્ઞાન દ્વારા કર્યા કરતા હતા.

અરસ દિલ ઈનકા કહ્યા, ઔર કહ્યા હકીકી દિલ ।
એતી બડાઈ ઈનકો દૈ, જો વાહેદત ઈનોં અસલ ॥ ૬૪ ॥

આ આત્માઓના હૃદયને પરમધામ કહેવાયું છે. આજ આત્માઓ સત્યહૃદયા કહેવાયા છે. આને આટલી મહત્તા એટલા માટે આપી છે કે તે ખુદ પરમાત્માથી અભિન્ન તથા અદ્વૈત છે.

એ અરસ બડા રૂહોં કા, જો કહ્યા તજલ્લા નૂર ।
જબરાઈલ ઈત ન આઈયા, જિત મહંમદ કિયા મજકૂર ॥ ૬૫ ॥

આ મહાન પરમધામ બ્રહ્માત્માઓનું છે. આને તેજોમય બ્રહ્મધામ કહેવાયું છે. જિબ્રીલ ફિરસ્તા પણ અહીં સુધી પહોંચી શક્યો નથી. અહીં રસૂલની સુરતા પહોંચી અને એમણે પરબ્રહ્મ સાથે પરિસંવાદ કર્યો.

હરફ કેતેક કરાએ જાહેર, કેતેક હુકમેં રખે છિપાએ ।
સો વાસ્તે રૂહોં દાખલે, અબ હાદી દેત મિલાએ ॥ ૬૬ ॥

આ પરિસંવાદના કેટલાક શબ્દ પ્રગટ કરાયા તથા કેટલા શબ્દોને છુપા રાખવાનો આદેશ અપાયો. બ્રહ્માત્માઓને ઉદાહરણ આપવા માટે જ આવું કર્યું હતું. હવે મારા હૃદયમાં બિરાજમાન સદ્ગુરુ આ વચનોને સ્પષ્ટ કરી રહ્યા છે.

કહી પાંચ બિને મુસલિમકી, સો પાંચ બિને મોમન ।
વે કરેં બીય ફના કે, એ પાંચ બકા બાતન ॥ ૬૭ ॥

મુસ્લિમો માટે જે પાંચ નિયમો બતાવ્યા છે, તે જ પાંચ નિયમ બ્રહ્માત્માઓ માટે પણ છે. પરંતુ શરાઅના લોકો નશ્વર દુનિયામાં (સાંસારિક ભાવથી) આ નિયમોનું પાલન કરે છે, જ્યારે બ્રહ્માત્માઓ પરમધામનું હાર્દિક ચિંતન કરે છે.

અરસ રૂહેં બંદે હમેસગી, ઈનોં બિને સબ ઈસક ।
હકીકત મારફત મુતલક, ઈન ઉરફાન મેહેર હક ॥ ૬૮ ॥

પરમધામના આત્માઓ સદાય ધામધણીની સેવામાં છે. એમના માટે બધા જ નિયમ પ્રેમથી પરિપૂર્ણ છે. તેથી જ એમાં જ પરમાત્માનું સાચું જ્ઞાન અને પૂરી ઓળખ છે તથા પરમાત્માની

કૃપાની પિછાણ પણ તેમને જ છે.

ચૌદે તબક કી જહાનમેં, કિન તરફ ન પાઈ અરસ હક ।

સો કિયા અરસ દિલ મોમિનોં, એ નિસબત મેહેર મુતલક ॥ ૬૯ ॥

ચૌદ લોકની સૃષ્ટિમાં કોઈ પણ જીવને પરમધામ તથા પરમાત્મા (પરબ્રહ્મ)નો માર્ગ પ્રાપ્ત નથી થયો. જ્યારે પરમાત્માએ બ્રહ્માત્માઓના હૃદયને તેમનું પરમધામ બનાવ્યું, તેથી અદ્વૈત સંબંધના કારણે જ તેમની ઉપર આ વિશેષ કૃપા થઈ છે.

હક નૂર રૂહ મહંમદ, રૂહેં મહંમદ અંગ નૂર ।

એ હમેસા વાહેદત મેં, તો સબ મુખ એ મજકૂર ॥ ૭૦ ॥

શ્યામાજીનો આત્મા તેથી ધામધણીનું જ તેજ છે. તથા બ્રહ્માત્માઓ શ્યામાજીના જ અંગોનું તેજ સ્વરૂપ છે. આ બધા બ્રહ્માત્માઓ અદ્વૈત પરમધામમાં રહે છે. આથી એ બધાના મુખે ધામધણીની જ ચર્યા થાય છે.

મોમિન આએ ઈત થેં ખ્વાબ મેં, અરસ મેં ઈનોં અસલ ।

હુકમ કરે જૈસા હજૂર, તૈસા હોત માહેં નકલ ॥ ૭૧ ॥

અદ્વૈતધામથી જ બ્રહ્માત્માઓ સુરતા રૂપે આ નશ્વર સંસારમાં આવ્યા છે. તેમનું મૂળ (ચિન્મય સ્વરૂપ) પરમધામમાં જ છે. આથી ધામધણી પોતાનાં ચરણોમાં બેઠેલા બ્રહ્માત્માઓને જેવો આદેશ કરે છે, તેને અનુરૂપ જ સંસારમાં એમનાં પ્રતિબિંબ સ્વરૂપોમાં વ્યવહાર થાય છે.

જો મોમન બિને પાંચ અરસમેં, સો હોત બંદગી બાતન ।

જિન વિધ હોત હજૂર, સો કરત અરસ દિલ મોમન ॥ ૭૨ ॥

બ્રહ્માત્માઓ માટે કહેવાયેલ ધર્મના પાંચ નિયમ તો તેથી પરમધામમાં જ આધ્યાત્મિક રૂપે સંપન્ન થાય છે. ધામધણીના સાન્નિધ્યમાં જેવી એમની દિનચર્યા હોય છે, તેને જ અનુરૂપ ધામહૃદયા આત્માઓ નશ્વર સંસારમાં પણ આચરણ કરે છે.

દિલ અરસ હકીકી તો કહ્યા, જો હક કદમ તલે તન ।

રસૂલ ઉમતી ઉમતી તો કહે, જો હક ખિલવત બીચ રૂહન ॥ ૭૩ ॥

બ્રહ્માત્માઓને આ માટે ધામહૃદયા કહ્યા છે, કે તેમના પરઆત્મા પરમધામમાં ધામધણીનાં ચરણોમાં છે. રસૂલે વારંવાર તેમને બ્રાહ્મી સમુદાય એટલા માટે કહ્યો છે કે આ આત્માઓ પરમધામ મૂલમિલાવામાં ધામધણીનાં ચરણોમાં જ છે.

મહામત કહેં એ મોમિનો, હકેં મેહેર કરી તુમ પર ।

ભુલાએ તુમેં હાંસીય કો, વાસ્તે ઈસક ખાતર ॥ ૭૪ ॥

મહામતિ કહે છે, હે બ્રહ્માત્માઓ ! ધામધણીએ તમારી ઉપર બહુ જ કૃપા કરી છે. પરમધામમાં તમારી હાંસી ઉડાવવા માટે અને પોતાના પ્રેમનું મહત્ત્વ દર્શાવવા માટે જ તમને આ વિસ્મૃતિ આપી છે.

ભિસ્ત સિક્કાયતકા બેવરા (મુક્તિધામોની વિશેષતાઓનું વિવરણ)

મોમિન આએ અરસ અજમ સે, હમારી હકસોં નિસબત ।

દિયા ઈલમ લુદની હકને, આઈ હક બકા ન્યામત ॥ ૧ ॥

આપણે બ્રહ્માત્માઓ પરમધામથી આ સંસારમાં આવ્યા છીએ તથા પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્મા સાથે આપણો શાશ્વત સંબંધ છે. એમણે જ પ્રગટ થઈને અમને તારતમ જ્ઞાન આપ્યું છે. આ તારતમ જ્ઞાનરૂપી સંપત્તિ અખંડ પરમધામથી જ આવી છે.

હક ઈલમ એહી પેહેયાન, કહૂ છિપા રહે ના તાએ ।

અરસ બકા રૂહે ફિરસ્તે, સબ હદાં દેવેં બતાએ ॥ ૨ ॥

બ્રહ્મજ્ઞાન (તારતમજ્ઞાન)ની આ ઓળખ છે કે તેનાથી કોઈ પણ રહસ્ય છુપાયેલું નથી રહેતું. (બધું જ સ્પષ્ટ થઈ જાય છે.) એટલું જ નહીં એ તો અખંડ પરમધામ, બ્રહ્માત્માઓ તથા ઈશ્વરીસૃષ્ટિની ઓળખ અને બધા નાશવંત તત્ત્વોની સીમા પણ નિર્ધારિત કરી દે છે.

કહૂં નેક દુની કા બેવરા, જો હકેં દઈ પેહેયાન ।

રૂહ અલ્લા મહંમદ મેહેરથેં, કહૂં લે માએને ફુરમાન ॥ ૩ ॥

હવે હું સંસારમાં ઉત્પન્ન થયેલા એવા જીવોનું થોડુંક વર્ણન પ્રસ્તુત (રજૂ) કરી રહ્યો છું, જેમની ઓળખ સ્વયં ધામધણીએ જ કરાવી છે. શ્યામાજી સ્વરૂપ સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજીની અપાર કૃપાથી હું કુરાનનાં ગૂઢ રહસ્યો સ્પષ્ટ કરું છું.

એ જો હુઈ પૈદા કુંન સે, સબોં સિર ફરજ સરિયત ।

પોહોંયે મલકૂત હવા લગ, જો લેવે રાહ તરીકત ॥ ૪ ॥

કુરાન અનુસાર પરમાત્મા દ્વારા ‘હો જા’ (કુંન) કહેવા માત્રથી ઉત્પન્ન જીવોએ કર્મકાંડ (શરાઅ)ને અનિવાર્યપણે શિરોધાર્ય કર્યું છે. આ રીતે કર્મના નિયમ અનુસાર ઉપાસના કરનારા જીવો વૈકુંઠ અને શૂન્ય નિરાકાર પર્યન્ત પહોંચી શકે છે.

જો લગા વજૂદ કો, તાએ છૂટે ના જિમી નાસૂત ।

પુલ સરાત કો છોડ કે, ક્યોં પોહોંયે મલકૂત ॥ ૫ ॥

જેઓ શારીરિક સુખ ભોગવવામાં મગ્ન બન્યા છે, તેમનાથી મૃત્યુલોકનાં બંધન નથી છૂટી શકતાં. આવા લોકો તલવારની ધાર સમાન કર્મમાર્ગને પાર કરીને વૈકુંઠ કેવી રીતે પહોંચી શકે ?

એ આમ ખલક જો આદમી, યા દેવ યા જિન ।

સો રાહ ચલેં લે વજૂદ કો, પાવેં નહીં બાતન ॥ ૬ ॥

ચાહે સર્વસાધારણ મનુષ્ય અથવા દેવતા અને ફિરસ્તા (જિન) કેમ ના હોય, પરંતુ જે શારીરિક (કર્મ) માર્ગને અનુસરે છે, એ ગૂઢ રહસ્યને સમજી શકતા નથી.

જો હોવે નૂર મકાન કા, કાયમ જિનોં વતન ।

સો ક્યોં પકડે વજૂદ કો, પોહોંયે ના હકીકત બિન ॥ ૭ ॥

જે અક્ષરધામના આત્માઓ છે, તેમનું મૂળ ઘર અખંડ છે. આવા આત્માઓ શારીરિક કર્મને કેમ ગ્રહણ કરશે ? એમને ખબર છે કે સાચા જ્ઞાન વિના પોતાને ઘેર પહોંચી શકાતું નથી.

જો હોવે અરસ અજીમ કી, સો લે હકીકત મારફત ।

ઈનકો ઈસક મુતલક, જિન રૂહ હક નિસબત ॥ ૮ ॥

પરંતુ જે પરમધામના આત્માઓ હશે તેઓ સાચું જ્ઞાન તથા પૂર્ણ ઓળખના આધારે ચાલશે. તેઓ તો ચોક્કસપણે પ્રેમની પ્રતિમૂર્તિ છે, તથા ધામધણી સાથે જ તેમનો સંબંધ છે.

રૂહે ફિરસ્તે દો ગિરો, તિન દોઊ કે દો મકાન ।

એક ઈસક દૂજી બંદગી, રાહ લેસી અપની પેહેચાન ॥ ૯ ॥

બ્રહ્માત્માઓ તથા ઈશ્વરી સૃષ્ટિ આ બે સમુદાય છે. આ બંનેને પોત-પોતાનું અખંડ સ્થાન છે. આમાંથી એક પ્રેમમાં ઓત-પ્રોત છે, તો બીજી ઉપાસના અથવા સેવામાં સંલગ્ન છે. આ બંને પોત પોતાની ઓળખને અનુરૂપ પોતાનો માર્ગ ગ્રહણ કરશે.

ઉતરી રૂહે ફિરસ્તે લૈલ મેં, અપને રબ કે ઈજન ।

દે હુકમેં સબોં સલામતી, આપ પોહોંચે ફજર વતન ॥ ૧૦ ॥

બ્રહ્માત્માઓ તથા ઈશ્વરી સૃષ્ટિ પોતાના ધણીની આજ્ઞાથી જ પોત-પોતાના ધામથી આ સંસારમાં અવતરિત થયાં છે. તેઓ ધણીજીની આજ્ઞાથી જ બધા જીવોને સુરક્ષા આપીને પોતાના તારતમ જ્ઞાનના ઉજાસમાં પોતાને ઘેર પહોંચી જશે.

ભિસ્ત હાલ ચાર કુરાન મેં, કહ્યા આઠ હોસી આખર ।

એ ભી સુનો તુમ બેવરા, દેખો મોમિનોં સહૂર કર ॥ ૧૧ ॥

કુરાનમાં કહેવાયું છે કે અત્યારે ચાર મુક્તિ સ્થળ (વર્ણિત) છે. ભવિષ્ય (આત્મ-જાગૃતિના સમય)માં તેની સંખ્યા આઠ થઈ જશે. હે બ્રહ્માત્માઓ ! આનું વિવરણ સાંભળો અને વિચારપૂર્વક જુઓ.

તિન ભિસ્તહાલ ચાર કા બેવરા, એક મલકૂતી ભિસ્ત ।

દો ભિસ્ત અવલ લૈલમેં, ચૌથી મહંમદ આએ જિત ॥ ૧૨ ॥

કુરાનમાં વર્ણિત ચાર મુક્તિ સ્થળો (બહિશ્તો)નું વર્ણન આ પ્રકારે છે. એમાંની એક અવ્યાકૃતના મહાકારણમાં સ્થિત નિત્ય વૈકુંઠ (મલકૂતી) મુક્તિસ્થાન છે. વ્રજ તથા રાસ રાત્રિનાં બે મુક્તિસ્થાન સબલિકના કારણ અને મહાકારણમાં છે. ચોથું મુક્તિસ્થાન સબલિકના નિર્મળ ચૈતન્યમાં છે, જ્યાં બ્રહ્માત્માઓને પરમધામનો સંદેશો આપીને રસૂલ મહંમદ જાતે પહોંચ્યા છે.

આખર ભિસ્તોં કા બેવરા, જો નેયાં હોસી ચાર ।

જો હોસી બખત ક્યામત કે, તિનકા કહૂં નિરવાર ॥ ૧૩ ॥

અંત સમયે સ્પષ્ટ થનારાં મુક્તિસ્થળોનું વિવરણ આ પ્રકારે છે, જે આત્મ જાગૃતિની ઘડી (ક્યામતના સમય)માં સ્થાપિત થશે. હવે એનું નિરૂપણ કરે છે.

ભિસ્ત અવલ રૂહોં અકસ, એ જો હોસી ભિસ્ત નઈ ।

ભિસ્ત હોસી દૂજી ફિરસ્તોં, જો ગિરો જબરૂત સે કહી ॥ ૧૪ ॥

આ નવાં વર્ણવેલાં મુક્તિસ્થળોમાં પ્રથમ એ (સત્ય સ્વરૂપનું નિર્મળ ચૈતન્ય) છે જે બ્રહ્માત્માઓની સુરતા (પ્રતિબિંબ)ને ધારણ કરનાર ઉત્તમ જીવોનું મુક્તિસ્થળ કહેવાય છે. બીજું મુક્તિસ્થળ એ (સત્યસ્વરૂપનું મહાકારણ) છે, જે અક્ષરધામથી અવતરિત થયેલ ઈશ્વરીસૃષ્ટિની સુરતા ધારણ કરનાર જીવો માટે કહેવાયું છે.

પૈગંમરોં ભિસ્ત તીસરી, જિનોં દિએ હક પૈગામ ।

ચૌથી ભિસ્ત જો હોએસી, પાવે બલક જો આમ ॥ ૧૫ ॥

ત્રીજું મુક્તિસ્થળ (જે અવ્યાકૃતના કારણ શરીરમાં મનાય છે તે) એવા પેગમ્બરો માટે છે, જેમણે સંસારમાં પરમાત્માનો સંદેશો ફેલાવ્યો છે. આવી રીતે ચોથું મુક્તિસ્થળ સંસારના સમસ્ત જીવોનું મનાય છે (જે બ્રહ્માત્માઓના પ્રતાપથી અખંડ થશે.)

જિન કિન રાહ હકકી, લઈ સાંચ સે સરિયત ।

ભિસ્ત હોસી તિનોં તીસરી, સાંચે ના જલેં ક્યામત ॥ ૧૬ ॥

જે જીવોએ પ્રેમમાર્ગને અનુસરીને પવિત્ર (સત્ય) હૃદયથી કર્મના નિયમોનું પાલન કર્યું છે એમને પણ ત્રીજા મુક્તિ સ્થળમાં સ્થાન પ્રાપ્ત થશે. આ પ્રમાણે સત્યનું અનુસરણ કરનાર જીવોને અંતિમ (ક્યામતના) સમયમાં નરકાગ્નિમાં બળવું નહીં પડે.

જો સરીયત પકડ કે, ચલ્યા નહીં સાંચ લે ।

સો આખર દોજખ જલકે, ભિસ્ત ચૌથી પાવે એ ॥ ૧૭ ॥

જે જીવો કર્મમાર્ગનું અનુસરણ કરતા હોવા છતાં સત્યનિષ્ઠ નથી રહી શકતા, તેઓ નરકાગ્નિમાં બળીને શુદ્ધ થશે. તેમને ચોથા મુક્તિસ્થળમાં સ્થાન પ્રાપ્ત થશે.

રૂહોં અકસ કહે નઈ ભિસ્તમેં, તાએ અસલ રૂહોં કે તન ।

સો અરવા અરસ અજમમેં, ઉઠેં અપને બકા વતન ॥ ૧૮ ॥

સત્યસ્વરૂપના નિર્મળ ચૈતન્યમાં સ્થિત નવા (વર્ણિત) પ્રથમ મુક્તિસ્થાનમાં બ્રહ્માત્માઓનું પ્રતિબિંબ કહેવાયું છે. હકીકતે તે બ્રહ્માત્માઓના માયા દ્વારા ખેલમાં ધારણ કરેલા શરીરનું જ પ્રતિબિંબ (આકૃતિ) છે. પરમધામથી અવતરિત બ્રહ્માત્માઓની સુરતા તો અખંડ પરમધામમાં (પોતાના પર આત્મામાં) જ જાગી ઊઠશે.

જો લોં અપની રાહ પાવેં નહીં, તો લોં પોહોંચેં ના અપને મકાન ।

હાદી હદોં હિદાયત કરકે, આખર પોહોંચાવેં નિદાન ॥ ૧૯ ॥

આત્માઓ આ ખેલમાં આવીને જ્યાં સુધી તારતમ જ્ઞાન દ્વારા પોતાનો માર્ગ પ્રાપ્ત નહીં કરે ત્યાં સુધી પોતપોતાના ધામમાં જાગ્રત થશે નહીં. સદ્ગુરુ સૌને નશ્વરતાની સીમાનું નિર્દેશન આપી છેલ્લે પોતાના સ્થાનમાં પહોંચાડી દે છે.

અબ કહૂં સિફાત કી, જો આખર મહંમદ કી ચાહે ।

નેક સુનો સો બેવરા, દેઉં રૂહોં કો બતાએ ॥ ૨૦ ॥

હવે હું રસૂલ મહંમદ દ્વારા જે જીવોની ભલામણ (સિફારિશ) કરાઈ છે તેમની વાત કરું છું.

તેઓ અંતિમ સમયે અવતરિત મહંમદના ચાહક છે. તેમનું સંક્ષિપ્ત વિવરણ સાંભળો, હું પોતાના આત્માઓને આ વિવરણ આપી રહ્યો છું.

જિત પોહોંચી સિફાયત મહંમદ કી, સો તબહીં દુની કો પીઠ દે ।

સો પોહોંચ્યા મહંમદ સૂરત કો, આખર તીસરી હકી જે ॥ ૨૧ ॥

જેમને રસૂલ મહંમદની ભલામણ પહોંચી છે, તે આત્માઓ તત્કાલ સંસારથી વિમુખ થઈ મહંમદના ત્રીજા સ્વરૂપના શરણે પહોંચી ગયા છે.

જિન છોડ દુની કો ના લઈ, હકીકત મારફત ।

સો અરસ બકા મેં ન આઈયા, લઈ ના મહંમદ સિફાયત ॥ ૨૨ ॥

જે આત્માઓએ સાંસારિક માયા મોહ છોડી સાચું જ્ઞાન તથા પૂર્ણ ઓળખનો માર્ગ ગ્રહણ કર્યો નથી, તે પરમધામમાં પહોંચી શક્યા નથી. રસૂલ મહંમદની ભલામણ (સિફારિશ) પણ એમને પ્રાપ્ત થઈ નથી.

જો દુની કો લગ રહે, તાએ અરસ બકા સુધ નાહેં ।

મહંમદ સિફાયત લે મોમિનોં, જાકી રૂહ બકા અરસ માહેં ॥ ૨૩ ॥

જે આત્માઓ સાંસારિક માયામોહમાં જ રચ્યાપચ્યા રહ્યા છે, તેમને અખંડ પરમધામની જાણકારી નથી. હકિકતમાં બ્રહ્માત્માઓએ જ રસૂલ મહંમદની ભલામણ સ્વીકારી છે. કારણ કે તેમના પરઆત્મા અખંડ પરમધામમાં છે.

અરસ લ્યો યા દુનિયાં, દોઊ પાઈએ ના એક ઠોર ।

હક ખોયા ઝૂઠ બદલે, સુન્યા ન મહંમદ સોર ॥ ૨૪ ॥

પરમધામનો માર્ગ ગ્રહણ કરો અથવા સાંસારિક સુખ વૈભવમાં લાગ્યા રહો, બેઉ એક જ સ્થાન પર (એકસાથે) પ્રાપ્ત થશે નહીં. જેમણે નશ્વર સુખો માટે સત્ય માર્ગ છોડી દીધો છે, તેમણે જ અંતિમ મહંમદનો પોકાર સાંભળ્યો નથી.

દુની અપની દાનાઈ સે, લેને ચાહે દોએ ।

ફરેબ દેને ચાહે હક કો, સો ગએ પ્યારી ઉમર ખોએ ॥ ૨૫ ॥

સંસારના જીવો પોતાના બુદ્ધિચાતુર્યથી ભૌતિક ઐશ્વર્ય અને પરમધામનું સુખ બંને એક સાથે પ્રાપ્ત કરવા ઈચ્છે છે. તથા પરમાત્માને દગો આપવા માગે છે, તે જીવનના અમૂલ્ય અવસરને વ્યર્થ જ ગુમાવીને ચાલ્યા જાય છે.

સો મોમિન ક્યોં કર કહિએ, જિન લઈ ના હકીકત ।

છોડ દુનીકો ના લે સક્યા, હક બકા મારફત ॥ ૨૬ ॥

તેમને કેવી રીતે બ્રહ્માત્મા કહેવાય જેમણે સાચું જ્ઞાન જ ગ્રહણ કર્યું નથી ? તે તો સાંસારિક સુખો છોડીને અખંડ પરમધામની પૂર્ણ જાણકારીનો અનુભવ પણ પ્રાપ્ત કરી શક્યા નથી.

ચૌદે તબક નબીકે નૂર સે, સો સબ કહે હમ મોમન ।

સો મોમિન જાકો સક નહીં, હક બકા અરસ રોસન ॥ ૨૭ ॥

આ ચૌદ લોક નબી પેગમ્બરના તેજથી બન્યા છે. આવું માનીને બધા મુસલમાન પોતાને મોમિન (શ્રેષ્ઠ આત્મા) કહે છે. પરંતુ બ્રહ્માત્માઓ (મોમિન) એઓ જ છે, જેમના હૃદયમાં અખંડ પરમધામના દિવ્યજ્ઞાન (તારતમજ્ઞાન)નો પ્રકાશ છે, તથા જેમની બધી શંકાઓ દૂર થઈ ગઈ છે.

સબ ખોજેં ફિરકે લે કિતાબેં, કહેં ખડે હમ તલે કદમ ।

લે હકીકત પોહોંચે અરસમેં, જિન સિર લિયા મહંમદ હુકમ ॥ ૨૮ ॥

બધા સમુદાયના લોકો પોત-પોતાના ધર્મગ્રંથોના આધારે પરમાત્માને શોધે છે અને કહે છે કે અમે જ પરમાત્માનાં ચરણોમાં બેઠેલા છીએ. પરંતુ તે લોકો જ સાચું જ્ઞાન ગ્રહણ કરી પરમધામમાં પહોંચ્યા છે, જેમણે અંતિમ મહંમદના આદેશ (હુકમ)ને શિરોધાર્ય કર્યો છે.

પોહોંચી સિફાયત જિનકો, તિન છોડી દુનિયાં મુતલક ।

કદમ પર કદમ ધરે, પોહોંચ્યા બકા અરસ હક ॥ ૨૯ ॥

જે બ્રહ્માત્માઓને રસૂલ મહંમદની ભલામણ પ્રાપ્ત થઈ છે તેમણે નિશ્ચય જ સાંસારિક વસ્તુઓને તુચ્છ માનીને છોડી દીધી છે. તેઓ સદ્ગુરુના પગલે ચાલીને અખંડ પરમધામ પહોંચી ગયા છે.

હકીકત મારફત કી, હક બાતે બારીક ।

જિત નહીં સિફાયત મહંમદ કી, સો લરે લીક લે લીક ॥ ૩૦ ॥

પરમાત્મા સંબંધી સાચું જ્ઞાન તથા પૂર્ણ ઓળખની વાતો અતિ સૂક્ષ્મ છે, જેમને રસૂલ મહંમદની ભલામણ પ્રાપ્ત થઈ નથી તે તો રૂઢિવાદી પરંપરા ગ્રહણ કરીને લકીરના ફકીર બનીને એકબીજા સાથે ઝઘડી રહ્યા છે.

તરક કરે સબ દુની કો, કદૂ રખે ના હક બિન ।

વજૂદ કો ભી મહ કરે, એ મહંમદ સિફાયત મોમિન ॥ ૩૧ ॥

જે આત્માઓ સંસારને ત્યાજ્ય સમજીને સત્ય પરમાત્મા સિવાય કંઈ પણ ગ્રહણ નથી કરતા તથા જેમણે પોતાના શરીરને પણ પરમાત્મા પ્રત્યે સમર્પિત કરી દીધું છે, આવા જ બ્રહ્માત્માઓની ભલામણ રસૂલ મહંમદે કરી છે.

કહે મહંમદ ખબર જો મુઝકો, સો ખબર મેરે ભાઈ ।

ધરે આવેં કદમોં કદમ, જિનકી પેસાની મેં રોસનાઈ ॥ ૩૨ ॥

રસૂલ મહંમદે આ પ્રમાણે કહ્યું છે કે જે જ્ઞાન મને પરમાત્મા પાસેથી પ્રાપ્ત થયું છે, તે જ જ્ઞાન મારા ભાઈઓ (બ્રહ્મસૃષ્ટિઓ)ને પ્રાપ્ત થયું છે. તેઓ જ મારા પગલે ચાલીને આવશે અને તેમના મસ્તક ઉપર દિવ્ય જ્ઞાનનું તેજ હશે.

મહંમદ એહી સિફાયત, અરસ બકા હક રોસન ।

જો અરસ અરવાહોં કો સક રહે, સો ક્યોં કહિએ રૂહ મોમન ॥ ૩૩ ॥

રસૂલ મહંમદની ભલામણ એ જ છે કે બ્રહ્માત્માઓના હૃદયમાં અખંડ પરમધામ તથા પરબ્રહ્મ પરમાત્માના દિવ્ય જ્ઞાનનો પ્રકાશ છે, જ્યારે પરમધામના આત્માઓને પણ કોઈ શંકા રહી જાય

તો તેઓ કેવા બ્રહ્માત્માઓ કહેવાશે ?

જાએ પૂછો મોમિન કો, જરે જરે બકા કી બાત ।

દેખો અરસ અરવાહોં મેં, એ મહંમદ કી સિફાત ॥ ૩૪ ॥

બ્રહ્માત્માઓ પાસે જઈને તેમને પૂછી તો જુઓ. તેમને પરમધામના કણ-કણનું જ્ઞાન છે. આવી રીતે બ્રહ્માત્માઓની વિશેષતા જુઓ. આ જ મહંમદની ભલામણ છે.

કિન વિધ રૂહેં લાહૂતી, ક્યોં જબરૂતી ફિરસ્તે ।

જિન લઈ સિફાયત મહંમદ કી, સો બતાએ દેવેં સબ એ ॥ ૩૫ ॥

પરમધામના બ્રહ્માત્માઓનાં લક્ષણો ક્યાં છે ? અક્ષરધામની ઈશ્વરીસૃષ્ટિનાં લક્ષણો ક્યાં છે ? આ બધી વાતો એ આત્માઓ બતાવશે, જેમને મહંમદની ભલામણ પ્રાપ્ત થઈ છે.

ઈલમ ખુદાઈ લુદની, સબ અરસોં કી સુધ તિન ।

એક જરેકી સક નહીં, લૈ સિફાયત હાદી જિન ॥ ૩૬ ॥

બ્રહ્મજ્ઞાન (તારતમજ્ઞાન)માં બધાં ધામો (વૈકુંઠથી લઈ પરમધામ પર્યન્ત)ની જાણકારી છે. જેમણે નિજાનંદ સ્વામીએ આપેલ આ તારતમજ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યું છે, તેમને લેશમાત્ર પણ શંકા નથી.

અરસ રૂહેં સબ વિધ જાનહી, હૌજ જોએ જિમી જાનવર ।

મહંમદ કી સિફાયત સે, મોમિનોં સબ ખબર ॥ ૩૭ ॥

પરમધામના આત્માઓ ત્યાંની બધી સંપત્તિ હૌજકૌસર તાલ, યમુનાજી, ભૂમિ, પશુ-પક્ષી વગેરેને તમામ પ્રકારે ઓળખે છે. શ્યામા અવતાર શ્રી દેવચંદ્રજીના પ્રતાપથી બ્રહ્માત્માઓને બધી જ જાણકારી છે.

જોએ નિકસી કિન ઠૌર સે, ક્યોં કર આગે ચલી ।

અરસ આગે આઈ કિતની, જાએ કર કહાં મિલી ॥ ૩૮ ॥

પરમધામમાં યમુનાજી ક્યાંથી પ્રગટ થઈ છે, કેવી રીતે આગળ વધી છે, તથા રંગ-મહેલથી આગળ કેટલી દૂર સુધી વહી રહી છે અને ક્યાં જઈને સમાઈ જાય છે ? આ બધું બ્રહ્માત્માઓ જાણે છે.

ક્યોં કર હકીકત હૌજ કી, ક્યોં ઘાટ પાલ ગિરદવાએ ।

કિન વિધ ટાપૂ બીયમેં, એ સબ સુધ મોમિન દેવેં બતાએ ॥ ૩૯ ॥

હૌજ કૌસર તાલની સ્થિતિ કેવી છે ? તેની ચારેય બાજુ બનેલી પાળ તથા ઘાટોની શોભા કેવી છે, કેવી રીતે વચમાં ટાપુ મહેલ છે ? આ બધી જાણકારી બ્રહ્માત્માઓ આપી શકે છે.

જોએ અરસ કે કિસ તરફ હૈ, કિસ તરફ હૌજ અરસ કે ।

નૂર અરસ કી ગલિયાં, અરસ અરવા જાનેં એ ॥ ૪૦ ॥

શ્રી યમુનાજી રંગમહેલની કઈ બાજુ છે તથા હૌજકૌસર તાલ કઈ બાજુ છે ? આ બધું બ્રહ્માત્માઓ જ જાણે છે.

બારીક ગલિયાં અરસ કી, મોમિન ભૂલેં ના ઈત ।

અરવા અરસકી રાત દિન, યાહી મેં ખેલત ॥ ૪૧ ॥

પરમધામની નાની ગલીઓની શોભા બ્રહ્માત્માઓ સંસારમાં આવીને પણ નથી ભૂલતી, કારણ કે પરમધામના આ આત્માઓ રાત-દિવસ તો ત્યાં જ રમ્યા કરે છે.

જાકો સિફાયત મહંમદ કી, તિન કા એહી નિસાન ।

જોએ હૌજ અરસ જિમીય કી, એક જરા ન બિના પેહેયાન ॥ ૪૨ ॥

જેમને માટે હજરત મહંમદે ભલામણ કરી છે તે બ્રહ્માત્માઓને ઓળખવાનું લક્ષણ એ છે કે યમુનાજી, હૌજકૌસર તાલ તથા પરમધામની ભૂમિના કણ કણની ઓળખ તેમને છે.

નૂર તજલ્લા નૂર કી, જિમી બાગ જાનવર ।

મહંમદ સિફાયત જિન કો, તિન સે છિપી રહે ક્યોં કર ॥ ૪૩ ॥

શ્રી રાજજીના તેજોમય સ્વરૂપના પ્રકાશથી પ્રકાશિત પરમધામની ભૂમિ, વન, ઉપવન, પશુ-પક્ષી એ બધું તે આત્માઓથી કેવી રીતે છાનું રહેશે, જેમના માટે રસૂલે ભલામણ કરી છે.

મહંમદ હક કે નૂર સે, રૂહેં અંગ મહંમદ નૂર ।

સો દેખો અરસ અરવાહોં મેં, પોહોંચ્યા મહંમદ કા જહૂર ॥ ૪૪ ॥

શ્રી રાજજીના તેજ (નૂર)થી શ્રી શ્યામાજી તથા શ્રી શ્યામાજીના તેજ (અંગ) સ્વરૂપ બ્રહ્માત્માઓ છે. જુઓ, આ સંસારમાં પણ પરમધામના આત્માઓમાં શ્યામાજી દ્વારા અપાયેલ તારતમ જ્ઞાનનો પ્રકાશ પહોંચ્યો છે.

હક હાદી રૂહનસોં, ઈત ખેલેં માહેં મોહોલન ।

એ રહેં હમેસા અરસ મેં, હૌજ જોએ બાગન ॥ ૪૫ ॥

પરમધામમાં ધામધણી શ્રી રાજજી, શ્યામાજી અને બ્રહ્માત્માઓની સાથે વિવિધ ભવનોમાં લીલા વિહાર કરે છે. આ બ્રહ્માત્માઓ હમેશાં પરમધામમાં જ રહે છે અને હૌજકૌસર તાલ, યમુનાજી તથા વન, ઉપવનોમાં કીડા કરે છે.

મેવે ચાહિએ સો લીજિએ, ફલ ફૂલ મૂલ પાત ।

તિત રહ્યા તૈસાહી બન્યા, એ બકા બાગોંકી બાત ॥ ૪૬ ॥

પરમધામનાં વન-ઉપવનની આ વિશેષતા છે કે ત્યાંથી મેવા, ફળ, ફૂલ, મૂળ, પાંદડાં વગેરે ઈચ્છિત વસ્તુઓ પ્રાપ્ત કરવા છતાં પણ તે મૂળરૂપે એવી જ બની રહે છે. (તોડી લેવાથી પણ મૂળમાં કોઈ ઊણપ આવતી નથી.)

એક બાલ ન ખિરે પસુઅન કા, ના ગિરે પંખી કા પર ।

કોઈ મોહોલ ના કબૂં પુરાના, દિન દિન ખૂબતર ॥ ૪૭ ॥

પરમધામમાં પશુઓનો એક વાળ પણ ખરતો નથી અને પક્ષીઓનું પીછું પણ ખરતું નથી. ત્યાંનાં ભવન વગેરે પણ ક્યારેય જૂનાં નથી થતાં. રોજે-રોજ એની શોભા વધતી જ જાય છે.

ઈત નયા ના પુરાના, ના કમ જ્યાદા હોએ ।

ઈત વાહેદત મેં દૂસરા, કબહૂં ન કહિએ કોએ ॥ ૪૮ ॥

પરમધામમાં કોઈ વસ્તુ નવી કે જૂની નથી હોતી અને ઓછી કે વધારે થતી નથી. આ અદ્વૈત

ધામમાં ક્યારેય દ્વૈત ભાવનાની શંકા રાખવી ન જોઈએ.

મહામત સિફાયત જિન લઈ, સો ઈત હુએ ખબરદાર ।

હક બકા અરસ સબ કા, તિન ઈતહીં પાયા દીદાર ॥ ૪૯ ॥

મહામતિ કહે છે, જે આત્માઓએ અહીં ભલામણ પ્રાપ્ત કરી છે, તે બધા સાવચેત થઈ ગયા છે. તેમણે આ સંસારમાં બેઠાં-બેઠાં જ ધામધણી તથા અખંડ પરમધામનો સાક્ષાત્કાર કરી લીધો છે.

પ્રકરણ ૫ ચોપાઈ ૩૮૭

ઈલમ કા બેવરા નાજી ફિરકા (તારતમજાન અને બ્રહ્માત્માઓનું વર્ણન)

કુરમાયા કહૂં કુરમાન કા, ઔર હદીસે મહંમદ ।

મોમિન હોસી સો ચીન્હસી, અસલ અરસ સબદ ॥ ૧ ॥

હવે હું રસૂલ મહંમદ ઉપર આધારિત કુરાન તથા હદીસની વાત કરું છું. જે બ્રહ્માત્માઓ હશે તે આમાંથી પરમધામની વાત ગ્રહણ કરશે.

એક કહ્યા વેદ કતેબ ને, જો જુદા રહ્યા સબન ।

તિનકો સારોં દૂંઢિયા, સો એક ન પાયા કિન ॥ ૨ ॥

વેદ તથા કતેબ ગ્રંથોમાં કહ્યું છે કે પરમાત્મા એક છે અને તે સહુથી ભિન્ન (વિશેષ) છે. તે જ એક પરમાત્માને બધાએ શોધ્યા પણ કોઈએ પ્રાપ્ત કર્યા નથી.

એક બકા સબ કોઈ કહે, પર કોઈ કહે ન બકા દૌર ।

સબ કહે હમોં ન પાઈયા, કર કર થકે દૌર ॥ ૩ ॥

બધા કહે છે કે પરમાત્મા એક છે પણ તે અવિનાશી પરમાત્માનું ધામ નિશ્ચિત રૂપે કોઈ કહી શક્યા નથી. બધાનું કહેવું છે કે અમે સાધનાઓ (દોડ) કરતાં કરતાં થાકી ગયા પરંતુ તેમને પામી શક્યા નહિ.

સબ કિતાબોં મેં લિખ્યા, એક થેં ભએ અનેક ।

સો સુકન કોઈ ન કેહેવહીં, જો ઈસ તરફ હૈ એક ॥ ૪ ॥

બધા ધર્મગ્રંથોમાં ઉલ્લેખ છે કે એક જ પરમાત્મામાંથી આ અનેક રૂપ સંસારનો વિસ્તાર થયો છે. પરંતુ કોઈ પણ એ વાત કહેતું નથી, કે તે અદ્વૈત (એક) પરમાત્મા આ તરફ છે.

સો હક કિનોં ન પાઈયા, જો કહ્યા એક હજરત ।

દૂંઢ દૂંઢ ફિરકે ફિરે, પર કિનહૂં ન પાયા કિત ॥ ૫ ॥

તે પરમાત્માને કોઈએ પણ પ્રાપ્ત કર્યા નથી, જેના વિષયમાં રસૂલ મહંમદે પણ કહ્યું હતું કે તે એક છે. તેમને શોધતાં-શોધતાં તેમના અનુયાયી પણ વિભિન્ન-સમુદાયોમાં વહેંચાઈ ગયા, પરંતુ કોઈએ પણ પરમાત્માને પ્રાપ્ત કર્યા નથી.

ના કદૂ પાયા એકકો, ના ઉમત અરસ દૌર ।

ના પાયા અરસ હૌજ જોએ કો, જાએ લગે બાતોં ઔર ॥ ૬ ॥

એ લોકો એક અદ્વૈત પરમાત્માને પામી શક્યા નથી અને ન તો એમની અંગના બ્રહ્માત્માઓ તથા તેમનું ધામ પરમધામને પણ પામી શક્યા. પરમધામના તાલ તથા યમુનાજીનું ભાન તેમને નથી થયું, તેથી તેઓ બાહ્યદૃષ્ટિથી દુનિયાના કર્મકાંડની વાતો કરવા લાગ્યા.

નબે બરસ હજાર પર, પઢતે ગુજરે દિન ।

લિખી ક્યામત બીય કુરાન કે, સો તો ન પાઈ કિન ॥ ૭ ॥

રસૂલ મહંમદ પછી એક હજાર નેવું વર્ષ વ્યતીત કર્યા પછી ક્યામત થવાની વાત કુરાનમાં લખી છે. કેટલાય લોકોએ આટલા દિવસ કુરાન વાંચતાં વ્યતીત કર્યા પરંતુ કોઈ પણ ક્યામતના તે દિવસને સમજ્યા નથી.

આસમાન જિમી કી દુનિયાં, કથે ઈલમ કરે કસબ ।

કિન એક ન બકા પાઈયા, દૌડ દૌડ થકે સબ ॥ ૮ ॥

મૃત્યુલોકના માનવોથી લઈને સ્વર્ગના દેવતાઓને પણ બ્રહ્મજ્ઞાન પ્રાપ્તિ માટે કેટલીય સાધનાઓ કરી. એ બધા સાધના પથમાં દોડતા થાકી ગયા પરંતુ કોઈએ પણ અખંડ ધામને પ્રાપ્ત નથી કર્યું.

યોં ગોતે ખાએ બીય ફના કે, લા સું ના ઉલંઘી કિન ।

હૂંઢ હૂંઢ સબે થકે, કોઈ પોહોંચ્યા ન બકા વતન ॥ ૯ ॥

આ રીતે વિવિધ પ્રકારની સાધના કર્યા પછી પણ બધા સાધકો નશ્વર બ્રહ્માંડ અર્થાત્ ભવસાગરમાં જ ગોથાં ખાતા રહ્યા. કોઈ પણ શૂન્ય-નિરાકારને પાર કરી શક્યા નથી. બધા સાધકો શોધ કરતાં-કરતાં થાકી ગયા, પરંતુ કોઈ પણ અખંડ ધામ સુધી પહોંચી શક્યા નથી.

લુદંની સે પાઈએ, જો હે ઈલમ ખુદાએ ।

ખોજ ખોજ સબે હારે, આજ લોં ઈમદાએ ॥ ૧૦ ॥

તારતમ જ્ઞાનથી જ અખંડ ધામની પ્રાપ્તિ થઈ શકે છે, તે જ જ્ઞાન બ્રહ્મજ્ઞાન કહેવાય છે. આના વિના આદિકાલથી લઈને આજ સુધી બધા જ સાધકો હારી ગયા.

લિખ્યા હે કતેબ મેં, સોઈ કરૂં મજકૂર ।

એક ફિરકા પાવેગા, જિન કો તૌહીદ જહૂર ॥ ૧૧ ॥

કતેબ ગ્રંથોમાં જે રીતે લખ્યું છે હું તેની ચર્ચા અહીં કરી રહ્યો છું, તેમાં આ જ લખ્યું છે કે એક (બ્રહ્માત્માઓનો) સમુદાય જ પરમ તત્વને જ પ્રાપ્ત કરી શકશે. તેમની પાસે અદ્વૈત પરમાત્માના દિવ્ય જ્ઞાનનો પ્રકાશ હશે.

લિખ્યા હે ફુરમાન મેં, ખુદા એક મહંમદ બરહક ।

તિનકો કાફર જાનિયો, જો ઈનમેં લ્યાવે સક ॥ ૧૨ ॥

કુરાનમાં લખ્યું છે કે પરમાત્મા એક છે, તથા રસૂલ મહંમદ પણ સાચા છે. જેઓ આ તથ્ય પર સંદેહ રાખે છે તેવા લોકોને અશ્રદ્ધાળુ (કાફર) સમજવા જોઈએ.

એક ખુદા હક મહંમદ, અરસ બકા હૌજ જોએ ।

ઉતરીં અરવાહેં અરસ કી, ચીન્હો ગિરો નાજી સોએ ॥ ૧૩ ॥

કુરાનમાં એમ પણ લખ્યું છે, કે પરમાત્મા એક છે, તેમના અંશરૂપ મહંમદ પણ સત્ય છે. અખંડ પરમધામમાં હૌજકૌસર તાલ તથા યમુનાજી છે. તે જ પરમધામથી બ્રહ્માત્માઓ આ દુનિયામાં અવતરિત થયા છે. આ નાજી સમુદાયની ઓળખાણ કરો.

સબ દુનિયાં કા ઈલમ, લિખ્યા કુરાન મેં એ ।

સો કોઈ ઈલમ પોહોંયે નહીં, બની અસરઈલ મૂસા કે ॥ ૧૪ ॥

કુરાનમાં આ રીતે ઉલ્લેખ કર્યો છે કે આખા સંસારનું જ્ઞાન ઈસ્રાઈલના વંશજ મુસા પેગમ્બરના જ્ઞાન સુધી પહોંચી શકતું નથી.

કહે ફુરમાન ઈલમ મૂસે કા, ઔર બડા ઈલમ ખિજર ।

ઈલમ ખુદાઈ બૂંદ કે, ન આવે બરાબર ॥ ૧૫ ॥

કુરાનમાં એમ પણ ઉલ્લેખ છે કે મુસા-પેગમ્બરના જ્ઞાનથી ઊંચું જ્ઞાન ખિજર પેગમ્બરનું છે. આ બધા જ્ઞાનને એકત્ર કરવાથી પણ સાગરરૂપ બ્રહ્મજ્ઞાન (તારતમજ્ઞાન-ખુદાઈ ઈલ્મ)ના એક બુંદ સમાન નથી થઈ શકતું.

ફિરકે ઈકહતર મૂસા કે, હુએ ઈસા કે બહતર ।

એક કો હિદાયત હક કી, યોં કહ્યા પૈગંમર ॥ ૧૬ ॥

મુસા પેગમ્બરના અનુયાયી ઈકોતેર સમુદાયોમાં વહેંચાઈ ગયા છે, આ રીતે ઈસા પેગમ્બરના અનુયાયીના બોતેર સમુદાયોમાં વહેંચાઈ ગયા છે. રસૂલ પેગમ્બરે કહ્યું કે આમાંથી એક જ સમુદાયને પરમાત્માનું માર્ગદર્શન પ્રાપ્ત થયું છે.

મહંમદ કે તિહતર હુએ, તિનકો હુઆ હુકમ ।

જિન કો હિદાયત હક કી, તામેં આઓ તુમ ॥ ૧૭ ॥

રસૂલ મહંમદના અનુયાયી પણ તોંતેર સમુદાયોમાં વહેંચાઈ ગયા હતા તે બધાંને તેમણે આદેશ આપ્યો કે જે સમુદાયને પરમાત્માનું માર્ગદર્શન પ્રાપ્ત છે તમે બધાં તે જ સમુદાયમાં સામેલ થઈ જાઓ.

જિન દીન લિયા ખુદાએ કા, સો નાજી ગિરો આખર ।

ઔર હોસી દોજખી, જો જુદે રહે બહતર ॥ ૧૮ ॥

જે સમુદાયે પરબ્રહ્મ પરમાત્માના માર્ગનો સ્વીકાર કર્યો છે તે જ અંત સમયે (ક્યામતના દિવસે) બ્રહ્મસૃષ્ટિઓના સમુદાય (નાજી ગિરોહ) છે. બાકી બધા સમુદાય નરકગામી થશે, જેઓ એક પરમાત્માને ન માનીને બોતેર સમુદાયમાં વહેંચાઈ ગયા છે.

દુનિયાં ચૌદે તબકમેં, સોઈ નાજી ગિરો હૈ એક ।

આખર જાહેર હોએસી, પર પહેલે લેસી સોઈ નેક ॥ ૧૯ ॥

આ નશ્વર જગતના ચૌદ લોકમાં એક જ સમુદાય બ્રહ્મસૃષ્ટિઓનો સમુદાય છે. (જે એક પરમાત્મા પ્રત્યે વિશ્વાસ રાખવાથી નાજી કહેવાય છે.) એ અંતિમ સમયે (ક્યામતના દિવસે) પ્રગટ થશે. જે સર્વપ્રથમ આ સમુદાયને ઓળખીને એમાં સામેલ થશે તેનો જ મહિમા વધશે.

મહામત કહેં એ મોમિનો, લ્યો હકીકત કુરાન ।

ઢૂંઢો ફિરકે નાજીકો, જો હેં સાહેબ ઈમાન ॥ ૨૦ ॥

મહામતિ કહે છે, હે બ્રહ્માત્માઓ ! કુરાનની આ હકીકતને તમે જાણો અને બ્રહ્મસૃષ્ટિના (નાજી) સમુદાયને શોધો કે જેઓને પરબ્રહ્મ પરમાત્મા પ્રત્યે પૂર્ણ વિશ્વાસ છે.

પ્રકરણ ૬ ચોપાઈ ૪૦૭

હકકી સૂરત (પરબ્રહ્મ પરમાત્માનું સ્વરૂપ)

હાએ હાએ દેખો મુસલિમ જાહેરી, જિન પાઈ નહીં હકીકત ।

હક સૂરત અરસ માને નહીં, જો દઈ મહંમદ બકા ન્યામત ॥ ૧ ॥

ઘણા બેદની વાત છે, તમે આ બાહ્ય આચરણવાળા મુસલમાનોને તો જુઓ ! જેઓએ કુરાનના સાચા જ્ઞાનને પ્રાપ્ત કર્યું નથી, તેવા લોકો પરમાત્માના સ્વરૂપ તથા પરમધામને પણ માનતા નથી કે જે પરમાત્માએ રસૂલ મહંમદને અખંડ નિધિ આપી છે (એમને તેઓ નિરાકાર માને છે).

આસમાન જિમી કી દુનિયાં, કરી સબોને દૌર ।

તરફ ન પાઈ હક સૂરત, પાઈ ના અરસ બકા દૌર ॥ ૨ ॥

મૃત્યુલોકથી લઈને સ્વર્ગાદિના બધા જીવોએ પોત-પોતાની સાધનાઓ કરી, પરંતુ કોઈએ પણ પરમાત્માના સ્વરૂપ તથા તેઓના અખંડધામનાં દર્શન કર્યા નથી.

ખોજ કરી સબ દુનિયાં, કિન પાઈ ન સૂરત હક ।

ખોજ ખોજ સુંનમેં ગએ, કોઈ આગૂં ન હુએ બેસક ॥ ૩ ॥

જગતનાં બધાં પ્રાણીઓએ શોધ કરી, પરંતુ કોઈને પણ પરમાત્માના સ્વરૂપની જાણકારી થઈ નહીં. બધા જીવ શોધ કરતાં-કરતાં શૂન્યમાં સમાઈ ગયા. તેનાથી આગળ જઈને સત્ય જ્ઞાનને પ્રાપ્ત કરી કોઈ પણ સંદેહ રહિત થયું નથી.

દૌડ થકે સબ સુંન લોં, કિન લા હવા કો ન પાયો પાર ।

તબ ખુદા યાહી કો જાનિયા, કહે નિરંજન નિરાકાર ॥ ૪ ॥

બધા સાધકો શૂન્યમંડળમાં જ થાકી ગયા, કોઈએ પણ શૂન્ય-નિરાકારને પાર કર્યું નહીં. તેથી તેઓએ શૂન્યને જ પરમાત્મા માન્યા અને તેને જ નિરાકાર તથા નિરંજન કહ્યા.

પીછે આએ રસૂલ, કહે મેં પાઈ હક સૂરત ।

બોહોત કરી રદ બદલેં, વાસ્તે સબ ઉમત ॥ ૫ ॥

બધા પેગંબરના અંતે રસૂલ પેગંબર આવ્યા અને તેઓએ કહ્યું કે મેં પરમાત્માના સ્વરૂપને પ્રાપ્ત કર્યું છે. મેં બ્રહ્માત્માઓ માટે તેમની સાથે ઘણી ચર્ચા કરી છે.

અરસ બકા હૌજ જોએ, પાની બાગ જિમી જાનવર ।

ઔર દેખી અરવાહેં અરસ કી, કહે મેં હકકા પૈગંમર ॥ ૬ ॥

રસૂલ મહંમદે કહ્યું કે મેં અખંડ પરમધામમાં હૌજકૌસર તાલ, યમુનાજી, યમુનાજીનું જળ, વન-

ઉપવન, ચિન્મય ભૂમિ, પશુ-પક્ષી તથા પરમધામના આત્માઓને જોયા છે. હું તે પરમાત્માનો સંદેશવાહક બનીને આવ્યો છું.

બોહોત દેખી બકા ન્યામતેં, કરી હકસોં બડી મજકૂર ।

ખ્વાબ જિમી ઝૂઠી મિને, ક્રિયા હક બકા જહૂર ॥ ૭ ॥

રસૂલે એમ પણ કહ્યું કે મેં અસંખ્ય અખંડ નિધિઓ નિરખી છે, તથા પરમાત્મા સાથે પણ ઘણી વાતો કરી છે. આ પ્રકારે તેઓએ આ નશ્વર સંસારમાં પરમાત્માના અખંડ જ્ઞાનને ફેલાવ્યું.

કૌલ ક્રિયા હકેં મુઝસે, હમ આવેંગે આખરત ।

હિસાબ લે ભિસ્ત દેએસી, આખર કરસી ક્યામત ॥ ૮ ॥

તેઓએ વધુમાં કહ્યું, પરમાત્માએ મને વચન આપ્યું છે કે તેઓ અંતિમ પળે (ક્યામતની ઘડીએ) આવશે. તેઓ બધા જીવોનાં કાર્યોનો હિસાબ-કિતાબ માંગશે અને તેઓને કર્માનુસાર મુક્તિ સ્થળો(બહિસ્તો)નું સુખ આપશે તથા અંતમાં ક્યામત (લય) કરશે.

વાસ્તે ખાસ ઉમત કે, મેં લ્યાયા ફુરમાન ।

સો આખર કો આવસી, તબ કાજ હોસી સુભાન ॥ ૯ ॥

રસૂલે એમ પણ કહ્યું, હું બ્રહ્માત્માઓ(ખાસ ઉમત)ને માટે પરમાત્માનો સંદેશ (કુરાન) લઈને આવ્યો છું. તે આત્માઓનો અંતિમ સમય આવશે ત્યારે સ્વયં પરમાત્મા ન્યાયાધીશ બનીને પ્રગટ થશે અને દરેકને ન્યાય આપશે.

જો ઈન પર યકીન લ્યાઈયા, તાએ ભિસ્ત હોસી બેસક ।

જો ઈન બાતોં મુનકર, તાએ હોસી આખર દોજક ॥ ૧૦ ॥

તેઓએ વધુમાં કહ્યું, જે લોકો ઉપરોક્ત વાતો પર વિશ્વાસ કરશે તેઓને ચોક્કસપણે મુક્તિ સ્થળોમાં સ્થાન મળશે અને જેઓ આ વાતોનો અસ્વીકાર કરશે તેઓને નરકની આગમાં શેકાવું પડશે.

ખુદા કાજ હોએ બૈઠસી, હોસી ફજર કો દીદાર ।

લે પુરસિસ લૈલત કદર મેં, હોસી ફજર તીસરે તકરાર ॥ ૧૧ ॥

આ સમયે પરમાત્મા સ્વયં ન્યાયાધીશ બનીને બેસશે. તારતમ જ્ઞાનના પ્રકાશમાં દરેકને તેઓનાં દર્શન થશે. મહિમામયી આ રાત્રિમાં તેઓ સર્વે જીવોના હિસાબ-કિતાબ લેશે. આ મહિમામયી રાત્રિના ત્રીજા ખંડ (જાગણી લીલા)માં તારતમ જ્ઞાનનો પ્રકાશ ફેલાશે.

સબ પૈગંમર આવસી, હોસી મેલા બુજરક ।

તબ બદકૈલ કી દુનિયાં, તાએ લગસી આગ દોજક ॥ ૧૨ ॥

તે સમયે બધા પેગંબર બ્રહ્માત્માઓની સાથે આવશે, ત્યારે એક શ્રેષ્ઠ મેળો (જાગણી રાસ) થશે. તે સમયે દુષ્કર્મ કરવાવાળા સંસારી જીવોને નરકાગ્નિમાં શેકાવું પડશે.

જલતી જલતી દુનિયાં, જાસી પૈગંમરોં પેં ।

તાએ સબ પૈગંમર યોં કહેં, તુમ છૂટ ન સકો હમ સેં ॥ ૧૩ ॥

આ રીતે નરકાગ્નિમાં સન્તપ્ત થયેલી દુનિયા પેગંબરો પાસે જશે. ત્યારે સર્વે પેગંબર તેઓને કહેશે

કે તમે અમારા દ્વારા આ સંતાપથી મુક્ત થઈ શકશો નહીં.

કહે પેગંબર હમ સરમિંદે, હકસોં હોએ ન બાત ।

તુમ જાઓ મહંમદ પેં, વે કરસી સબોં સિફાત ॥ ૧૪ ॥

આ સમયે બધા પેગંબર એ કહેશે કે અમે સ્વયં લજ્જિત છીએ. અમે પરમાત્મા સાથે વાત કરી શકતા નથી. તમે અંતિમ મહંમદના શરણે જાઓ. તેઓ જ ન્યાયાધીશ બનીને તમારી ભલામણ (સિફારીશ) પરમાત્માને કરશે.

એ બાત પસરી દુનીયમેં, જો કોઈ લ્યાયા યકીન ।

સો નામ ધરાએ મુસલિમ, માહેં આએ મહંમદ દીન ॥ ૧૫ ॥

આ વાત સંસારમાં ફેલાઈ ગઈ. જે કોઈએ આના પર વિશ્વાસ કર્યો તેઓ ધર્મનિષ્ઠ બનીને અંતિમ મહંમદના શરણ(ધર્મ)માં આવી ગયા.

ખુદા કે નૂર સે મહંમદ, હુઈ દુની મહંમદ કે નૂર ।

ઈન બાત મેં સક જો લ્યાઈયા, સો રહ્યા દીન સે દૂર ॥ ૧૬ ॥

કુરાનમાં આ પ્રકારે કહ્યું છે કે પરમાત્માના તેજથી મહંમદ છે તથા આ સૃષ્ટિ મહંમદના તેજનો જ વિસ્તાર છે. જે આ વાત પર શંકા કરશે તે ધર્મથી દૂર રહેશે.

કોઈક પૂરા ઈમાન લ્યાઈયા, બિન ઈમાન રહે બોહોતક ।

કે જુબાં ઈમાન દિલ મેં નહીં, સો તો કહે મુનાફિક ॥ ૧૭ ॥

કેટલાક લોકોએ આ વાત પર પૂરો વિશ્વાસ કર્યો તો અનેક લોકો વિશ્વાસ કર્યા વિના જ રહી ગયા. અનેક લોકો મોઢેથી વિશ્વાસની વાત કરે છે પરંતુ હૃદયમાં વિશ્વાસ હોતો નથી. તેઓને કુરાનમાં મિથ્યાચારી (મુનાફિક) કહ્યા છે.

કેતે કહાવેં મોમિન, ઔર દિલ મેં મુનકર ।

એક નાજી ફિરકા અસલ, ઔર દોજખી બહતર ॥ ૧૮ ॥

કેટલાક લોકો પોતાને મોમિન કહે છે, પરંતુ હૃદયમાં કપટભાવ રાખે છે. તેઓમાંથી એક નાજી સમુદાય જ વિશ્વાસુ રહ્યો, બાકીના બોંતેર નારકીય બની ગયા.

કહ્યા ફિરકે નાજીય કો, હોસી હકકી હિદાયત ।

સબ ફિરકે ઈનમેં આવસી, હોસી એક દીન આખરત ॥ ૧૯ ॥

કુરાનમાં એમ પણ કહ્યું છે કે એક નાજી સમુદાયને જ પરમાત્માનું નિર્દેશન પ્રાપ્ત થશે. બધા સમુદાયના લોકો તેમાં સામેલ હશે ત્યારે અંતમાં દરેકનો ધર્મ એક બની જશે.

તબ હોસી કુરાન કા માજજા, ઔર નબી કી નબુવત ।

એ કૌલ તોડ જુદે પડત હેં, સો કૌલ મેહેદી કરસી સાબિત ॥ ૨૦ ॥

ત્યારે કુરાનના ચમત્કારપૂર્ણ અર્થો સત્ય સિદ્ધ થશે તથા રસૂલ મહંમદની પેગંબરી પણ સત્ય સિદ્ધ થશે. થોડા લોકો કુરાનનાં ઉપરોક્ત વચનોને ન માનીને અલગ થશે, પરંતુ ઈમામ મહદી આ વચનોને સત્ય સિદ્ધ કરશે.

કુરાન મેં એસા લિખ્યા, ખુદા એક મહંમદ સાહેદ હક ।

તિન કો ન કહિએ મોમિન, જો ઇનમેં લ્યાવે સક ॥ ૨૧ ॥

કુરાનમાં એવો ઉલ્લેખ છે કે પરમાત્મા એક છે તથા તેઓના સાક્ષી રસૂલ મહંમદ છે. જેઓ આ તથ્ય પર શંકા કરશે તેઓ મોમિન (શ્રેષ્ઠ આત્માઓ) કહેવાશે નહીં.

જો હક બકા સૂરત મેં, મુસલિમ લ્યાવેં સક ।

તો ક્યોં ખુદા એક હુઆ, ક્યોં હુઆ મહંમદ બરહક ॥ ૨૨ ॥

પરમાત્માના અખંડ સ્વરૂપ પ્રત્યે જો મુસ્લિમ સંદેહ કરશે, તો પરમાત્મા કેવી રીતે એક કહેવાશે, તથા મહંમદ પણ કેવી રીતે સત્ય કહેવાશે ?

હાએ હાએ ગિરો મહંમદી કહાવહી, કહે હકકો નિરાકાર ।

જો જહૂદોં ને પકડ્યા, ઇનોં સોઈ કિયા કરાર ॥ ૨૩ ॥

ઘણા ખેદની વાત છે કે રસૂલ મહંમદના અનુયાયી કહેવાતા મુસ્લિમો, પરમાત્માને નિરાકાર કહે છે. યહૂદીઓએ જે રીતે બ્રહ્મને નિરાકાર કહ્યું હતું તેઓએ પણ તે સિદ્ધ કરી બતાવ્યું.

જો કહે ખુદા કો બેયૂન, તબ બરહક ન હુઆ મહંમદ ।

ખુદા મહંમદ વાહેદતમેં, સો કલામ હોત હૈ રદ ॥ ૨૪ ॥

જો પરમાત્માને નિરાકાર કહો છો તો પછી રસૂલ મહંમદનાં વચન કેવી રીતે સત્ય સિદ્ધ થશે ? રસૂલે તો કહ્યું છે કે મેં અદ્વૈત ભૂમિકામાં પરમાત્મા સાથે પરિચર્યા કરી છે. પછી તો આ બધી વાતો નિરસ્ત (નિરર્થક) થઈ જશે.

ગૈર દીન બેયૂન કહે, પર ક્યોં કહે મુસલમાન ।

કહાવેં દીન મહંમદી, તો ઈત કહાં રહ્યા ઈમાન ॥ ૨૫ ॥

અધર્મી લોકો તો પરમાત્માને નિરાકાર કહી શકે છે, પરંતુ ધર્મનિષ્ઠ મુસલમાન આમ કેવી રીતે કહે છે ? જો પોતે રસૂલ મહંમદના ધર્મમાં માનતા હોય તો અહીં તમારો રસૂલ પ્રત્યેનો વિશ્વાસ ક્યાં રહ્યો ?

ખુદા એક મહંમદ બરહક, સો ગૈર દીન માને ક્યોં કર ।

હક સૂરત કી દઈ સાહેદી, હકેં તો કહ્યા પૈગંમર ॥ ૨૬ ॥

પરમાત્મા એક છે અને રસૂલ તેઓના સાચા દૂત છે. આ વાત અધર્મી લોકો કેવી રીતે સ્વીકારશે ? રસૂલે તો પરમાત્માના સ્વરૂપની સાબિતી આપી અને પરમાત્માએ તેઓને પોતાના સંદેશાવાહક કહ્યા.

દે સાહેદી ખુદા કી સો ખુદા, એસા લિખ્યા બીય કુરાન ।

એક છૂટ દૂજા હૈ નહીં, યોં બરહક મહંમદ જાન ॥ ૨૭ ॥

કુરાનમાં એવું લખ્યું છે, જેઓ ખુદાની સાબિતી આપશે તેઓને ખુદા સમાન માનવામાં આવશે. એક પરમાત્માને છોડીને બીજું કોઈ છે જ નહીં એવું કહેવાથી તો રસૂલ મહંમદ શ્રેષ્ઠ (સત્ય) કહેવાયા છે.

મહામત કહે સુનો મોમિનોં, દીન હકીકી હક હજૂર ।

હક અમરદ સૂરત માને નહીં, સો રહે દીન સે દૂર ॥ ૨૮ ॥

મહામતિ કહે છે, હે શ્રેષ્ઠ આત્માઓ ! સત્યનું પાલન કરવાવાળા પરમાત્માની નજીક રહે છે. જેઓ પરમાત્માના કિશોર સ્વરૂપને નથી માનતા તેઓ ધર્મથી દૂર છે અર્થાત્ ધર્મના અધિકારી નથી.

પ્રકરણ ૭ ચોપાઈ ૪૩૫

રૂહોંકી બિને દેખિયો (બ્રહ્માત્માઓનો નિયમ)

જો ઉમત હોવે અરસકી, સો નીકે બિચારો દિલ ।

બિને અપની દેખ કે, કરો ફેલ દેખ મિસલ ॥ ૧ ॥

મહામતિ કહે છે કે જેઓ પરમધામના આત્માઓના સમૂહમાં છે, તેઓ હૃદયપૂર્વક વિચાર કરે. તેઓ પોતાના નિયમ જોઈને અન્ય બ્રહ્માત્માઓના જેવું જ આચરણ કરે.

કેસા સાહેબ હૈ અપના, ઔર કેસા અપના વતન ।

કેસો અપનો વજૂદ હૈ, જો અસલ રૂહોં કે તન ॥ ૨ ॥

પોતાના ધામધણી કેવા છે અને પોતાનું ધામ પરમધામ કેવું છે અને પોતાનું વાસ્તવિક ચિન્મય સ્વરૂપ (પર-આત્મા) કેવું છે ? આ દરેક વાતોથી બ્રહ્માત્માઓ વાકેફ હોવા જોઈએ.

તુમ સબે જાનત હો, તુમકો કહી ખબર ।

ઐસી બાત તુમારી બુજરક, સો ભૂલ જાત ક્યોં કર ॥ ૩ ॥

હે બ્રહ્માત્માઓ ! તમો સર્વે આ જાણો જ છો. તમોને સદ્ગુરુએ સંપૂર્ણ વાત કહી છે. તમારો એટલો મહિમા હોવા છતાં પણ તમો આ પ્રકારે કેમ ભૂલી જાઓ છો ?

કેસી બાત દિલ પૈદા કરી, જિનસે માગ્યા ખેલ એ ।

સો કેસા ખેલ એ કિયા, એ દેખત હો તુમ જે ॥ ૪ ॥

હે બ્રહ્માત્માઓ ! તમારા હૃદયમાં ધામધણીએ કેવી ઈચ્છા ઉત્પન્ન કરી, જેના કારણે તમે તેઓ પાસે આ ખેલ જોવાની માંગણી કરી. ધામધણીએ કેવો ખેલ બનાવ્યો છે જેને તમે નિરખી રહ્યા છો.

દુનિયાં કેસી પૈદા કરી, એ જો ચૌદે તબક ।

તિન સબોં યોં જાનિયા, કિનોં ન પાયા હક ॥ ૫ ॥

ધામધણીએ ચૌદ લોકની આ સૃષ્ટિ કેવી બનાવી છે ? અહીંનાં સર્વે લોકો એ જાણે છે કે કોઈએ પણ પરમાત્માને પ્રાપ્ત કર્યા નથી.

ખોજ ખોજ કે સબ થકે, કે કહાવેં ફિરકે બુજરક ।

પર તિન સારોંને યોં કહ્યા, ગઈ ન હમારી સક ॥ ૬ ॥

આ સંસારમાં બધા લોકો પરમાત્માની શોધ કરીને થાકી ગયા છે. અહીં અનેક સમુદાયના લોકો પોતાને શ્રેષ્ઠ કહે છે, પરંતુ તે બધાએ એમ કહ્યું કે પરમાત્માના સંબંધમાં અમારી શંકાઓનું સમાધાન થયું નથી.

ઔર ખાવંદ જો ખેલ કે, જાકો દુનિયાં સબ પૂજત ।

સો કહે હમોં ન પાઈયા, હક ક્યોં કર હૈ કિત ॥ ૭ ॥

આટલું જ નહીં, જેઓને સંસારના દરેક પ્રાણી પૂજે છે એવા સંસારના સ્વામી ત્રિદેવ પણ કહે છે કે અમે પરમાત્માને પ્રાપ્ત કરી શક્યા નથી. તેઓ ક્યાં છે, તેઓનું સ્વરૂપ કેવું છે ? એ અમે જાણતા નથી.

હમ રહેં ભી આઈયાં ખેલમાં, સો ગૈયાં માહેં ભૂલ ।

સુધ ના બિરાની આપની, ભયા એસા હમારા સૂલ ॥ ૮ ॥

અમે બ્રહ્માત્માઓ આ ખેલમાં દ્રષ્ટા બનીને આવ્યા છીએ, પરંતુ ભ્રમમાં પડીને સ્વયંને ભૂલી ગયા છીએ. અમારી આ કેવી દશા થઈ કે અમને અમારું કે પારકાનું ભાન રહ્યું નથી.

ઈનમેં ફુરમાન લ્યાયા રસૂલ, દેને અપની ખબર આપ ।

ફુરમાન કોઈ ના ખોલ સકે, જાથે હોએ હક મિલાપ ॥ ૯ ॥

આ દરમ્યાન, રસૂલ મહંમદ પરમાત્માના સંદેશાવાહક થઈને પોતાની ઓળખ કરાવવા આવ્યા. પરંતુ જેના કારણે પરમાત્માનો મેળાપ થઈ શકે એવાં કુરાનનાં ગૂઢ રહસ્યોને તો કોઈ પણ સ્પષ્ટ કરી શક્યું નહિ.

ફુરમાન એક દૂસરા, સુકજી લ્યાએ ભાગવત ।

એ ખોલ સકે ના ત્રૈગુન, યામેં હમારી હકીકત ॥ ૧૦ ॥

પરમાત્માનો એક બીજો સંદેશો શ્રીમદ્ભાગવત લઈને શુકદેવ મુનિ પહેલેથી જ આવ્યા હતા. ત્રિગુણાધિપતિ પણ આ રહસ્યને સ્પષ્ટ કરી શક્યા નહીં. આમાં આપણા બ્રહ્માત્માઓની (વ્રજ તથા રાસ) લીલાઓનો વૃત્તાન્ત છે.

કુંજી લ્યાએ રૂહ અલ્લા, જાસોં પાવેં સબ ફલ ।

જયોં કર તાલા ખોલિએ, સો જાને ના કોઈ કલ ॥ ૧૧ ॥

આ બધા ધર્મગ્રંથોનાં રહસ્યોને સ્પષ્ટ કરવા માટે તારતમ જ્ઞાનરૂપી ચાવી લઈને સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજીનો અવતાર થયો, જેઓના દ્વારા સંસારના સર્વે જીવો મુક્તિ સ્થળોનું સુખ પ્રાપ્ત કરશે. આ ધર્મગ્રંથોનાં ગૂઢ રહસ્યોને કેવી રીતે ખોલી શકાય તે યુક્તિ હજુ સુધી કોઈ જાણી શક્યું નથી.

સો કુંજી સાહેબ ને, મેરે હાથ દઈ ।

જિન વિધ તાલા ખોલિએ, સો સબ હકીકત કહી ॥ ૧૨ ॥

તારતમ જ્ઞાનરૂપી આ ચાવી સદ્ગુરુ ધણીએ મારા હાથમાં સોંપી દીધી અને જે રીતે બધા ધર્મગ્રંથોનાં ગૂઢ રહસ્યો સ્પષ્ટ થઈ શકે છે તે સંપૂર્ણ હકીકત પણ તેઓએ મને સમજાવી દીધી.

સક પરદા કોઈ ના રહ્યા, સબ વિધ દઈ સમજાએ ।

કહે ખોલ દે અરસ રૂહોં કો, એ મિલસી તુઝે આએ ॥ ૧૩ ॥

હવે કોઈ પણ પ્રકારનો સંદેહ કે અજ્ઞાનતાનું કોઈ આવરણ બાકી રહ્યું નથી. સદ્ગુરુએ મને દરેક યુક્તિ સમજાવી દીધી અને કહ્યું કે બ્રહ્માત્માઓ માટે તમે પરમધામનાં દ્વાર ખોલી દો. તેઓ સર્વે તમોને આવીને મળશે.

અબ દેખો દિલ બિયારકે, કેસી બુજરક બાત હૈ તુમ ।

કૈસા ખેલ તુમ દેખિયા, કે વિધ દેખાઈ હુકમ ॥ ૧૪ ॥

હે બ્રહ્માત્માઓ, હૃદયપૂર્વક વિચાર કરીને જુઓ કે તમારું મહત્ત્વ કેટલું મોટું છે, તમે કેવો ખેલ જોયો છે. ધામધણીના આદેશથી તમને સંસારના અનેક પ્રકારના આવા ખેલ બતાવ્યા છે.

ચીન્હો ઈન ખસમ કો, ચીન્હો બકા વતન ।

ઔર ચીન્હો તુમ આપકો, દેખો ફૈલ કરત વિધ કિન ॥ ૧૫ ॥

તમે એવા કૃપાળુ ધામધણીને ઓળખો અને અખંડ પરમધામને પણ ઓળખો. તમે સ્વયંને પણ ઓળખો કે તમે પોતે કેવો વ્યવહાર (આચરણ) કરી રહ્યા છો.

હુરમાન ભેજ્યા કિનને, લ્યાએ ઊપર કિન ।

કૌન લેકે આઈયા, માહેં ક્યા ખજાના ધન ॥ ૧૬ ॥

વિભિન્ન ધર્મગ્રંથોના રૂપમાં કોણે આવા સંદેશ મોકલાવ્યા છે, અને તે કોના માટે આવ્યા છે. આ સંદેશ લઈને કોણ આવ્યું છે અને તેની અંદર કઈ સંપત્તિ ભરેલી છે ? એ રહસ્યને સમજો.

કૌન લ્યાયા કુંજય કો, હૈ કુંજ મેં ક્યા બિયાર ।

કિનને તાલા ખોલિયા, ખોલ્યા કૌનસા દ્વાર ॥ ૧૭ ॥

તારતમ જ્ઞાનરૂપી ચાવી લઈને કોણ આવ્યું છે તેનો પણ વિચાર કરો. આ જ્ઞાનમાં કયું રહસ્ય ભરેલું છે, જેના દ્વારા કોણે ધર્મગ્રંથોનાં ગૂઢ રહસ્ય સ્પષ્ટ કર્યાં છે અને તમારા માટે કયાં દ્વાર ખોલી દીધાં છે ?

ક્યા હૈ ઈન દરબાર મેં, દઈ કહાં કી સુધ ।

સુધ બકા સારી નીકે લેઓ, બિયારો આતમ બુધ ॥ ૧૮ ॥

અખંડ પરમધામમાં ક્યા પ્રકારની અપાર સંપત્તિ છે, સદ્ગુરુએ તમોને ક્યાંની સાચી ઓળખ આપી છે ? તમે પરમધામની અખંડ સંપત્તિને સારી રીતે ગ્રહણ કરો અને તારતમ જ્ઞાન દ્વારા આત્મબુદ્ધિથી તેના ઉપર વિચાર કરો.

એ ખેલ કિનને કિયા, તુમ રૂહેં ભેજી કિન ।

કુંજી કુલફ ગિરો આપકો, દિલ દે દેખો રોસન ॥ ૧૯ ॥

આ સંસારનો ખેલ કોણે રચ્યો છે તથા તમારા આત્માઓને અહીં કોણે મોકલ્યા ? તારતમજ્ઞાન-રૂપી ચાવી, ધર્મગ્રંથોનું રહસ્ય (તાળું), બ્રહ્માત્માઓનો સમુદાય તથા સ્વયંને તારતમજ્ઞાનના પ્રકાશમાં જુઓ અને હૃદયપૂર્વક વિચાર કરો.

એહ બિયાર કિએ બિના, જો કરત હેં ફૈલ હાલ ।

જબ હોસી મિલાવા જાહેર, તબ તિનકા કૌન હવાલ ॥ ૨૦ ॥

આ સાચી વાતો પર વિચાર કર્યા વિના જ જે બ્રહ્માત્માઓ આ જગતમાં સામાન્ય જીવની જેમ આચરણ કરે છે, તેઓ જ્યારે જાગ્રત થઈને પરમધામમાં ધામધણીની સન્મુખ એક સાથે મળશે, ત્યારે તેઓની શું સ્થિતિ થશે ?

ફરામોસી તુમેં કિન દઈ, અબ તુમકો કૌન જગાએ ।

ઈન બાતોં નીંદ ક્યોં રહે, જો હોવે અરસ અરવાએ ॥ ૨૧ ॥

હે બ્રહ્માત્માઓ ! આ વિસ્મૃતિનું આવરણ (ફરામોશી) તમારા પર કોણે નાખ્યું, હવે તમને બધાને કોણ જાગ્રત કરી રહ્યું છે ? આ વાતો પર ધ્યાન દેવાથી જે પરમધામના આત્માઓ હશે તેમાં અજ્ઞાનરૂપી નિદ્રા કેવી રીતે રહી શકે ?

મોમિન કાફર દો કહે, તિન કી એહ તફાવત ।

એ ચોટ કાફરોં ના લગે, મોમિનોં છેદ નિકસત ॥ ૨૨ ॥

સંસારમાં ધર્મનિષ્ઠ બ્રહ્માત્માઓ (મોમિન) તથા ધર્મવિમુખ (કાફર) જીવ આ પ્રકારે બે પ્રકારના લોકો કહેવામાં આવ્યા છે. આ બંનેમાં આ જ અંતર છે કે ધર્મવિમુખ લોકોના મનમાં ઉપરોક્ત વાતોની અસર થતી નથી, પરંતુ આ વાતો બ્રહ્માત્માઓના હૃદયને વીંધી દે છે.

મહામત કહેં એ મોમિનો, ક્યોં ન બિયારો તુમ ।

કે વિધ તુમ વાસ્તે કરી, ક્યોં ભૂલો ઈન ખસમ ॥ ૨૩ ॥

મહામતિ કહે છે, હે બ્રહ્માત્માઓ ! તમે કેમ વિચાર કરતા નથી ? ધામધણીએ તમને જાગ્રત કરવા અનેક યુક્તિઓ અપનાવી છે. આવા ધામધણીને તમે કેમ ભૂલી જાવ છો ?

પ્રકરણ ૮ ચોપાઈ ૪૫૮

નૂર નૂર તજલ્લાની ઓળખાણ (અક્ષર, અક્ષરાતીતની ઓળખાણ)

બુલાઈયાં નિસબત જાન કે, દેખો મેહેર હક કી એ ।

હાએ હાએ તો ભી ઈસક ન આવત, અરવા અરસ કી જે ॥ ૧ ॥

હે બ્રહ્માત્માઓ ! ધામધણીએ તમને પોતાની અંગના સમજીને પરમધામ બોલાવ્યાં છે. ધણીની આ કૃપા તો જીઓ. પરંતુ દુઃખની વાત તો એ છે કે આટલું થયા પછી પણ પરમધામના આત્માઓમાં પ્રેમભાવ જાગ્રત થતો નથી.

એ મેહેર ભઈ મોમિનોં પર, સમઝત નાહી કોએ ।

સો કોઈ તો સમઝે, જો પેહેયાન હક કી હોએ ॥ ૨ ॥

બ્રહ્માત્માઓ પર ધામધણીની આટલી મોટી કૃપા થઈ છે, પરંતુ તેને કોઈ સમજી શક્યું નથી. ખરેખર જેઓને ધામધણીની પિછાણ થઈ છે તેઓ જ તેમની કૃપા સમજી શકશે.

ખાવંદ અરસ અજમ કા, સો કહૂં નેક હકીકત ।

ઈન હક બકા સે મોમિન, રખતે હેં નિસબત ॥ ૩ ॥

અખંડ પરમધામના ધણી શ્રી રાજજીના વિષયમાં હું થોડી વાત કરી રહ્યો છું. આવા ધામધણી સાથે બ્રહ્માત્માઓ કેવો સંબંધ રાખે છે ?

બકા અવલ સે અબલોં, કિન કિયા ન જાહેર સુભાન ।

નેક કહૂં સો બેવરા, જ્યોં હોએ હક પેહેયાન ॥ ૪ ॥

સૃષ્ટિના આરંભથી લઈને આજ સુધી કોઈએ પણ પરબ્રહ્મ પરમાત્માના સ્વરૂપને વ્યક્ત કર્યું નથી. આ સંદર્ભમાં હું થોડું વિવરણ આપું છું, જેનાથી પરમાત્માની ઓળખ થઈ શકે.

તબક ચૌદે મલકૂત સે, એસે પલથેં કે પૈદાસ ।

એસી બુજરક કુદરત, નૂર જલાલ કે પાસ ॥ ૫ ॥

પાતાળથી લઈને વૈકુંઠ સુધીના ચૌદ લોકના આવા અનેક બ્રહ્માંડ પળમાત્રમાં પેદા થઈ શકે છે. આવી મહાન શક્તિશાળી પ્રકૃતિ અક્ષરબ્રહ્મની પાસે છે.

એસે પલમેં પૈદા કરે, પલમેં કરે ફનાએ ।

એસા બલ રખે કુદરત, નૂર જલાલ કે ॥ ૬ ॥

અક્ષરબ્રહ્મ ચૌદ લોકના આવાં અનેક બ્રહ્માંડોને પળ માત્રમાં ઉત્પન્ન તથા લય (નાશ) કરે છે. અક્ષરબ્રહ્મની મૂળ પ્રકૃતિમાં પણ આટલું મોટું સામર્થ્ય છે.

ઈનમેં કોઈ કાયમ કરે, જો દિલ આએ ચઢત ।

સો ઈંડ સારા નૂરમેં, જો દિલ દીદોં દેખત ॥ ૭ ॥

આવાં અનેક બ્રહ્માંડોમાંથી જો કોઈ તેમના દિલમાં અંકિત થઈ જાય તો તેઓ તેને અખંડ કરે છે. એ બ્રહ્માંડ તેઓના તેજથી પ્રકાશિત રહે છે, જેને તેઓ પોતાની અંતઃદષ્ટિથી જુએ છે.

કાયમ હોત જો નૂર સે, સો આવે ન સબદ માહેં ।

તો રોસની નૂર મકાન કી, ક્યોં આવે ઈન જુબાંએ ॥ ૮ ॥

જે બ્રહ્માંડ અક્ષરબ્રહ્મના હૃદયમાં અખંડ થાય છે, તેનું વર્ણન પણ લૌકિક શબ્દોમાં થઈ શકે નહીં, તો અક્ષરધામના પ્રકાશનું વર્ણન આ નશ્વર જીભ દ્વારા કેવી રીતે થઈ શકે ?

જબ થક રહી જુબાં ઈતહીં, એ જો નૂરેં ક્રિયા ખ્યાલ ।

તો આગે જુબાં ક્યોં કર કહે, બલ સિફત નૂર જલાલ ॥ ૯ ॥

અક્ષરબ્રહ્મ પોતાની કલ્પના માત્રથી જે બ્રહ્માંડ બનાવે છે, તેનું વર્ણન કરતાં પણ જ્યારે આ જીભ થાકી જાય છે તો અક્ષરબ્રહ્મના સામર્થ્યની પ્રશંસા તે (જીભ) કેવી રીતે કરી શકશે ?

એ બલ નૂર જલાલ કો, જિન કી એહ કુદરત ।

એહ જુબાં ના કેહે સકે, બુજરક બલ સિફત ॥ ૧૦ ॥

આ તો ફક્ત અક્ષરબ્રહ્મની શક્તિનો મહિમા કહેવામાં આવ્યો છે, જેની પ્રકૃતિમાં પણ આટલું સામર્થ્ય છે તો તેમની શક્તિ તથા મહિમાનાં વર્ણન આ જીભ વડે થઈ શકે નહીં.

સો નૂર નૂરજલાલ કે, દાયમ આવેં દીદાર ।

એ જુબાં અરસ અજમ કી, ક્યોં કહે સિફત સુમાર ॥ ૧૧ ॥

આવા સામર્થ્યવાન અક્ષરબ્રહ્મ પણ અક્ષરાતીતના દર્શનાર્થે નિત્ય-પ્રતિ આવ્યા કરે છે. એવાં અખંડ પરમધામના મહિમા તથા વિશેષતાઓનું વર્ણન આ નશ્વર જીભ કેવી રીતે કરી શકે ?

નૂર જલાલ કી સિફત કો, જુબાં ના પોહોંચત ।

તો નૂર જમાલ કી સિફત કો, ક્યોં કર પોહોંચે તિત ॥ ૧૨ ॥

જ્યારે અક્ષરબ્રહ્મના મહિમાનું વર્ણન કરવામાં જ આ જીભ અસમર્થ છે તો તેનાથી અક્ષરાતીત ધામધણીના મહિમાનું વર્ણન કેવી રીતે થઈ શકે ?

જુબાં થકી બલ નૂર કે, એસી સિફત કમાલ ।

તો ઈત આગૂં જુબાં ક્યોં કર કહે, બલ સિફત નૂર જમાલ ॥ ૧૩ ॥

અક્ષરબ્રહ્મના સામર્થ્યનો મહિમા જ એટલો અપરંપાર છે કે જેનું વર્ણન કરવામાં આ જીભ થાકી ગઈ, તો અક્ષરથી પણ પર અક્ષરાતીત ધણીની અપરંપાર શક્તિનું વર્ણન આ જીભ કેવી રીતે કરી શકે ?

જિત ચલ ન સકે જબરાઈલ, કહે મેરે પર જલત ।

નૂર તજલ્લા કી તજલ્લી, એ જોત સેહે ન સકત ॥ ૧૪ ॥

જે પરમધામમાં જિબ્રીલ ફિરસ્તા પણ જઈ શક્યા નથી તથા કહેવા લાગ્યા કે આગળ જતાં મારી પાંખ બળે છે, કારણ અક્ષરાતીત ધામધણીના તેજપુંજની જ્યોતિને તેઓ સહન કરી શકતા નથી.

જાકે નૂર કી એ રોસની, એસી કરી સિફત ।

તિન કા અસલ જો બાતૂન, સો કેસી હોસી સૂરત ॥ ૧૫ ॥

અક્ષરાતીત ધણીના તેજપુંજના પ્રકાશનો આટલો મહિમા જ્યારે ગવાયો છે તો આ તેજપુંજના મૂળ અક્ષરાતીત ધણીનું યથાર્થ સ્વરૂપ કેવું હશે ?

એસી ખૂબી સોભા સુંદર, જો સાંચી સૂરત હક ।

નામે આસક ઈન કા, સબ પર એ બુજરક ॥ ૧૬ ॥

ખરેખર અક્ષરાતીત ધણીના સ્વરૂપની શોભા, સુન્દરતા અને વિશેષતા જ આવી અદ્વિતીય છે. કારણ કે જેનું નામ જ પ્રેમી (આશિક) છે, તેઓ તો સર્વાધિક શ્રેષ્ઠ અને મહાન જ કહેવાશે.

એ જો સબ કહિયત હેં, હક બિના કદુએ બાત ।

સો સબ નૂર કી કુદરત, જો ઉપજ ફના હો જાત ॥ ૧૭ ॥

અક્ષરાતીત ધણી સિવાય જો કંઈ પણ કહેવામાં આવે તો, તે બધો અક્ષર બ્રહ્મની પ્રકૃતિનો જ વિસ્તાર છે, જેના દ્વારા જગતની ઉત્પત્તિ અને વિનાશ થયા કરે છે.

પાઈએ ઈનસે બુજરકી, જો અસલ કહ્યા એક ।

ખાસ રૂહેં યાકી જાત હેં, એ રૂહઅલ્લા જાને વિવેક ॥ ૧૮ ॥

ખરેખર, આ બધું તો અક્ષરાતીત ધણીનું સામર્થ્ય છે, જે યથાર્થ રૂપે એક જ છે. બધા બ્રહ્માત્માઓ પણ તેઓના અંગ સ્વરૂપ છે. આ તથ્યને સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજી મહારાજ જ વિવેકપૂર્વક જાણે છે.

આસિક તો ભી એહ હૈ, ઔર માસૂક તો ભી એહ ।

ખૂબી સોભા સબ ઈન કી, પ્યારા પ્રેમ સનેહ ॥ ૧૯ ॥

અક્ષરાતીત ધણી સ્વયં પ્રેમી પણ છે તથા પ્રેમાસ્પદ (પ્રેમ પાત્ર) પણ છે. આ સઘળી શોભા તેઓની છે. સુમધુર પ્રેમ તથા સ્નેહ વગેરે ગુણ પણ તેઓના જ છે.

મેહેરબાન ભી એહ હૈ, દાતા ન કોઈ યા બિન ।

હક બંદગી સિવાએ જો કદૂ કહ્યા, સો સબ તલે ઈજન ॥ ૨૦ ॥

પરમકૃપાળુ પણ તેઓ છે. તેઓ સિવાય બીજું કોઈ પણ અખંડ આનંદના દાતા નથી. તેઓની ઉપાસના (સેવા) સિવાય જો બીજું કંઈ પણ છે તો તે બધું તેઓની આજ્ઞાને આધીન છે.

અબ કહૂં ઈન રૂહન કો, જો ખડિયાં તલે કદમ ।

તુમ ક્યોં ન બિયારો રૂહસેં, એસા અપના ખસમ ॥ ૨૧ ॥

હવે હું એ બ્રહ્માત્માઓને કહું છું જે ધામધણીનાં ચરણોમાં ઊભા છે. તમે પોતાના અંતરાત્મામાં કેમ વિચાર કરતા નથી કે આપણા ધામધણી આટલા બધા સમર્થ છે.

ઈન કા બિછોહા સુન કે, આપન રહત ક્યોં કર ।

ફિરાક ન આવત હમ કો, યાદ કર એસા ઘર ॥ ૨૨ ॥

આવા ધામધણીનો વિયોગ સાંભળીને આપણે આ સંસારમાં કેવી રીતે રહીએ છીએ ? આવા અખંડ પરમધામનું સ્મરણ થયા પછી પણ આપણને અન્તર્વિરહ ઉત્પન્ન થતો નથી.

આરામ ઈસક ઈન વતન કા, હક કા સુન્યા આપન ।

અજહૂં ન બિરહા આવત, સુન કે એહ બચન ॥ ૨૩ ॥

પરમધામનો અખંડ આનંદ તથા ધામધણીનો પ્રેમ આપણે સદ્ગુરુના મુખારવિન્દથી સાંભળ્યો છે. આવાં વચનો સાંભળીને પણ આપણા મનમાં હજુ સુધી તેઓ માટે વિરહ ઉત્પન્ન થયો નથી.

એસા કદીમી વતન, એસા ઈસક આરામ ।

એસી મેહેરબાનગી ગિરો કો, સુખ દેત હેં આઠોં જામ ॥ ૨૪ ॥

આવું અનાદિ પરમધામ છે જ્યાં પ્રેમ અને અખંડ આનંદની વર્ષા થતી રહે છે. પોતાની અંગનાઓ પ્રત્યે ધામધણીની એટલી મોટી કૃપા છે કે તેઓ તેમને આઠેય પ્રહર અખંડ સુખ પ્રદાન કરે છે.

એસા હક જો કાદર, સબ વિધ કામ પૂરન ।

એ સુન ઈસક ન આવત, તો કેસે હમ મોમન ॥ ૨૫ ॥

ધામધણી એવા સમર્થ છે કે તેઓ બ્રહ્માત્માઓની સઘળી મનોકામનાઓ પૂરી કરે છે. ધામધણીનો એવો મહિમા સાંભળીને પણ પ્રેમ ઉત્પન્ન ન થયો તો આપણે કેવા બ્રહ્માત્માઓ છીએ ?

એ જો સુકન હકકે મેં કહે, તામેં જરા ન રહી સક ।

એ સુન કે બિરહા ન આવત, સો ના ઈન ઘર માફક ॥ ૨૬ ॥

ધામધણીના વિષયમાં મેં જે કંઈ વાતો કહી છે તેમાં લેશમાત્ર શંકાને સ્થાન નથી. એ બધું સાંભળવા છતાં પણ જેના મનમાં વિરહ ઉત્પન્ન નથી થતો, તે આત્મા પરમધામનો કહેવા યોગ્ય નથી.

યોં યાહિએ રૂહન કો, સુનતે બિછોહા પીઉ ।

કરતે યાદ જો હક કો, તબહીં નિકસ જાએ જીઉ ॥ ૨૭ ॥

બ્રહ્માત્માઓને તો એમ થવું જોઈએ કે ધામધણીનો વિયોગ સાંભળતાંની સાથે તેને યાદ કરતાં કરતાં તત્કાલ પ્રાણ નીકળી જાય.

ફિરાક સુનતે હક કી, વજૂદ પકડે ક્યોં ઈત ।

જો રૂહ અસલ વતન કી, એ નહીં તિન કી સિફત ॥ ૨૮ ॥

ધામધણીના વિયોગનો સંદેશો સાંભળતાં જ બ્રહ્માત્માઓ આ નશ્વર શરીરને કેવી રીતે ધારણ કરી રહી શકે ? અખંડ પરમધામના આત્માઓની એ શોભા નથી કે તેઓ ધામધણીનો વિરહ સાંભળી શકે.

ખૂબી ખુસાલી બુજરકી, સોભા સિફત મેહેરબાન ।
ઈસક પ્રેમ વતન કા, કાયમ સુખ સુભાન ॥ ૨૯ ॥

બ્રહ્માત્માઓની કુશળતા, પ્રસન્નતા, શ્રેષ્ઠતા તથા શોભા આ સઘળું ધામધણીનો જ મહિમા છે. ધામધણી તેમને હંમેશાં પરમધામનું અખંડ સુખ અને પ્રેમ પ્રદાન કરે છે.

કહૂં પ્યાર કર મોમિનોં, દિલ દે સુનિયો તુમ ।
અરવા ક્યોં ન ઉડાવત, સમઝ હક ઈલમ ॥ ૩૦ ॥

હે બ્રહ્માત્માઓ ! હું તમને પ્રેમપૂર્વક કહી રહ્યો છું. તમે ધ્યાનથી સાંભળો. તારતમ જ્ઞાન દ્વારા ધામધણીનો મહિમા સમજવા છતાં પણ તમે પોતાના આત્માને આ શરીરથી કેમ ઉઠાવી નથી લેતા ?

કુદરત સે પાઈયત હે, બુજરકી કાદર ।
સિફત લિખી દોઊ ઠૌર કી, આવત ન કાહૂં નજર ॥ ૩૧ ॥

ધામધણીની મહાનતા તો તેમની આજ્ઞાથી રચાયેલ પ્રકૃતિના સામર્થ્ય વડે જ જાણી શકાય છે. બધા ધર્મગ્રંથોમાં પરમધામ તથા અક્ષરધામના મહિમાનું વર્ણન છે તેમ છતાં કોઈની દૃષ્ટિમાં તે ગોચર થતું નથી.

તિન હકેં મોમિન દિલ કો, અપના કહ્યા અરસ ।
કહ્યા તુમ ભી ઉતરે અરસ સે, યોં દે સોભા અરસ પરસ ॥ ૩૨ ॥

ધામધણીએ બ્રહ્માત્માઓના હૃદયને પોતાનું પરમધામ કહ્યું છે, તથા એમ પણ કહ્યું છે કે તમે પોતે પરમધામથી આ સંસારમાં આવ્યા છો. એ રીતે ધામધણીએ અમારો અદ્વૈત સંબંધ સ્પષ્ટ કરીને પરસ્પર શોભા વધારી છે.

એ ખાવંદ કાહૂં ન પાઈયા, ખોજ ખોજ થકે સબ મિલ ।
ચૌદે તબક કી દુની કી, પોહોંયે ના ફહમ અકલ ॥ ૩૩ ॥

આમ પરબ્રહ્મ પરમાત્માને કોઈ પણ સાધક પ્રાપ્ત કરી શક્યા નથી. બધા તેમને શોધી શોધીને થાકી ગયા. ચૌદ લોકના જીવોની બુદ્ધિ પરબ્રહ્મ સુધી પહોંચી શકતી નથી.

સો હાદી દેખાવત જાહેર, અરસ ખુદા કા જે ।
ચૌદે તબક ચારોં તરફોં, સેહેરગ સે નજીક એ ॥ ૩૪ ॥

એવા પરબ્રહ્મ પરમાત્માના અખંડ પરમધામને નિજાનંદ સ્વામી સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજી પ્રત્યક્ષ બતાવી રહ્યા છે. અનેક સાધકોએ પરબ્રહ્મ પરમાત્માને ચૌદ લોકમાં ચારે તરફ શોધ્યા. સદ્ગુરુ ધણીએ એ બતાવ્યું કે તે પરમાત્મા અમારી શ્વાસનળીથી પણ અતિ નિકટ છે એટલે અમારા હૃદયમાં બિરાજમાન છે.

હાંસી કરી અતિ બડી, હક આએ તેહેકીક ।
ચૌદે તબકોંમેં નહીં, સો દેખાએ દિયા નજીક ॥ ૩૫ ॥

નક્કી સંસારનો ખેલ બતાવીને ધામધણીએ બ્રહ્માત્માઓ સાથે ઘણો મોટો પરિહાસ કર્યો છે અને તે પોતે પણ આ નશ્વર જગતમાં નિશ્ચિતરૂપે આવ્યા. આ રીતે જે પરમાત્મા ચૌદ લોકમાં નથી

તેમને સદ્ગુરુએ અતિ નિકટ એટલે અમારા હૃદયમાં અનુભવ કરાવ્યો.

મહામત કહે હું હુંસે હક, દેખ મોમિનો હાલ ।

આખર બુલાએ ચલે વતન, કરકે ઈત ખુસાલ ॥ ૩૬ ॥

મહામતિ કહે છે, આ સંસારમાં બ્રહ્માત્માઓની સ્થિતિ જોઈને ધામધણી હસી રહ્યા છે. ધામધણી આ સંસારમાં જ બ્રહ્માત્માઓને આનંદિત કરતા અંતે તેમને સાથે લઈને (બોલાવી) પરમધામ જવા માટે આવ્યા છે.

પ્રકરણ ૮ ચોપાઈ ૪૮૪

જહૂરનામા કિતાબ

પઢે તો હમ હેં નહીં, એ જો દુનિયાં કી ચતુરાએ ।

કહું માએને હકીકત મારફત, જો ઈસા રસૂલ ફુરમાએ ॥ ૧ ॥

મહામતિ કહે છે, હું સંસારનું ચાતુરીભર્યું જ્ઞાન શીખ્યો નથી, પરંતુ સદ્ગુરુએ આપેલ તારતમ જ્ઞાન દ્વારા પરમધામની યથાર્થતા અને પૂર્ણ ઓળખની વાત સ્પષ્ટ કરી રહ્યો છું જેને સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજી અને રસૂલ મહંમદે કહી છે.

અવલ બીચ ઓર અબલોં, સબોં હૂંઢ્યા બની આદમ ।

એતી સુધ કિન ના પરી, કહાં ખુદા કૌન હમ ॥ ૨ ॥

સૃષ્ટિની શરુઆતથી મધ્ય તથા આજ સુધી માનવો (આદમના વંશજો)એ પરમાત્માની શોધ કરી, પરંતુ કોઈને જરા પણ ભાન ન રહ્યું કે આપણે કોણ છીએ અને પરમાત્મા ક્યાં છે ?

કૌન આપ કૌન ઓર હૈ, એસા છલ કિયા ખસમ ।

સુધ ના ખસમ રસૂલ કી, નાહીં ગિરોકી ગમ ॥ ૩ ॥

આપણે બ્રહ્માત્માઓને પણ એ જ્ઞાન ન રહ્યું કે આપણે પોતે કોણ છીએ અને સંસારના આ જીવો કોણ છે. ધામધણીએ તેમને એવો કપટી ખેલ દેખાડ્યો, એટલું નહીં એ પણ ભાન ન રહ્યું કે ધામધણી, તેમના સંદેશવાહક રસૂલ અને બ્રહ્માત્માઓ કોણ છે ?

કૌન રૂહેં કૌન ફિરસ્તે, કૌન આદમ કૌન જિન ।

પઢ પઢ વેદ કતેબ કો, પર હુઆ ન દિલ રોસન ॥ ૪ ॥

બ્રહ્માત્માઓ કોણ છે ? ઈશ્વરીસૃષ્ટિ કોણ છે ? માનવ તથા દેવગણ કોણ કહેવાય છે ? વેદ તથા કતેબ ગ્રંથો વાંચનાર અનેક વિદ્વાન થઈ ગયા પરંતુ કોઈના હૃદયમાં આ વિશે જ્ઞાનનો પ્રકાશ થયો નહીં.

અપની અપની ખોજિયા, પર પાયા નહીં ખુદાએ ।

થકે સબ નાસૂતમેં, પોહોંચે નહીં ઈમદાએ ॥ ૫ ॥

સઘળા સાધકોએ પોત-પોતાની સમજ પ્રમાણે શોધ કરી, પરંતુ કોઈ પણ પરમાત્માને પ્રાપ્ત કરી ન શક્યા. બધા સાધકો નશ્વર સંસારમાં જ શોધતાં શોધતાં થાકી ગયા, કોઈ પણ સંસારના મૂળ

સુધી પહોંચી શક્યું નથી.

આબ હેયાતી ન પાઈયા, દૌડ્યા સિકંદર ।

કાહૂં ન પાયા ઠૌર કાયમ, યોં કહે સબ પૈગંમર ॥ ૬ ॥

કુરાનમાં પણ એવો ઉલ્લેખ છે કે સિકંદરે બહુ દોડ લગાવી, પરંતુ તે અમરત્વ (અખંડ જ્ઞાન) પ્રાપ્ત કરી ન શક્યો. બધા પેગંબરોનું એ જ કહેવું છે કે કોઈએ પણ હજી સુધી અખંડ મુક્તિસ્થાનને પ્રાપ્ત કર્યું નથી.

આપ રાહ અપની મિને, ઢૂંઢ્યા સબ ફિરકન ।

કાયમ ઠૌર પાઈ નહીં, યોં કહ્યા સબન ॥ ૭ ॥

સઘળા મતમતાંતરના લોકોએ પોતાના ગુરુજનો દ્વારા બતાવેલ માર્ગે ચાલીને તપાસ કરી. અંતે બધાએ એમજ કહ્યું કે તેમને અખંડ ધામની પ્રાપ્તિ થઈ નથી.

કહે કિતાબ લોક નાસૂત કે, ઔર મલકૂતી અકલ ।

છોડ સુરૈયા સિતારા, કોઈ આગૂં ન સકે ચલ ॥ ૮ ॥

કતેબ ગ્રંથોમાં કહેવામાં આવ્યું છે કે આ નશ્વર સંસારના લોકો વૈકુંઠની બુદ્ધિના આધારે પરમાત્માની શોધ કરે છે તેથી તેઓ જ્યોતિ સ્વરૂપ તથા શૂન્ય-નિરાકારને ઓળંગીને આગળ જઈ શકતા નથી.

જાહેર લિયા માએના, સરિયત કાંડ કરમ ।

ખુદ ખબર પાઈ નહીં, તાથેં પડે સબ ભરમ ॥ ૯ ॥

સઘળા લોકોએ ધર્મનું બાહ્યાચરણ એટલે કર્મકાંડ અપનાવ્યું છે. તેમને પોતાનું અને પરમાત્માનું ભાન નથી થયું તેથી તેઓ બધા ભ્રમમાં પડી રહ્યા.

લડ ફિરકે જુદે હુએ, હિંદૂ મુસલમાન ।

ઔર ખલક કેતી કહૂં, સબ મેં લડે ગુમાન ॥ ૧૦ ॥

આ રીતે હિંદુ અને મુસલમાન સૌ બાહ્યાચરણના આધારે જ લડતા-ઝઘડતા જુદા થઈ ગયા છે. સંસારના અન્ય લોકોની બાબતમાં શું કહું ? અહંકારની ભાવના જ બધાને અંદરોઅંદર લડાવી રહી છે.

માએને ઊપર કા સબોં લિયા, ઔર લિયા અહંકાર ।

ફિરકે ફિરે સબ હક સેં, બાંધે જાએ કતાર ॥ ૧૧ ॥

બધા લોકોએ ધર્મગ્રંથોનો બાહ્ય અર્થ ગ્રહણ કરીને પોતાના અહંકારને પોષ્યો છે. તેથી તેઓ પરમાત્માથી વિમુખ થયા અને જુદા જુદા સમુદાયોમાં વહેંચાઈને એકબીજા પાછળ કતારબંધ ચાલી રહ્યા છે.

કહે સબ એક વજૂદ હૈ, ઔર સબ મેં એકે દમ ।

સબ કહે સાહેબ એક હૈ, પર સબકી લડે રસમ ॥ ૧૨ ॥

આમ તો બધા કહે છે કે સઘળા લોકોનું શરીર પંચ મહાભૂતોનું બનેલું હોવાથી એકસરખું જ છે અને બધામાં શ્વાસ પણ એકસમાન છે. તેઓ સૌ પણ કહે છે કે સૌના પરમાત્મા એક છે.

પરંતુ બધાના જુદા જુદા રીતરિવાજ જ તેમને પરસ્પર લડાવી રહ્યા છે.

ક્યોં નિસાન ક્યામત કે, ક્યોં કર ફના આખર ।

કહે સબ વિધ લિખી કુરાન મેં, સો પાઈ ન કાહૂં ખબર ॥ ૧૩ ॥

ક્યામતના સમયે શો સંકેત છે ? અંતે પ્રલય કેવી રીતે થશે ? આ બધી વાતો કુરાનમાં લખેલી છે. પરંતુ કોઈને પણ તેનું ભાન થયું નથી.

ક્યોં કર લૈલત કદર હૈ, ક્યોં કર હૌજ કૌસર ।

એ સુધ કિનકો ના પરી, કૌન કિતાબેં ક્યોં કર ॥ ૧૪ ॥

આ મહિમામયી રાત્રિ (લૈલતુલકદ્ર) શું છે ? હૌજકૌસર તાલ કેવું છે ? આ બધી વાતોનું પણ કોઈને ભાન નથી થયું કે તે કુરાન વગેરે ધર્મગ્રંથો શાને માટે છે ?

મનસૂક કરી સબ કિતાબેં, રાની સબોં કી ઉમત ।

એ સુધ કિન કો ના પરી, જો ઈનકી ક્યોં કરી સિફત ॥ ૧૫ ॥

જ્યારે કુરાનમાં આ પહેલાંના ધર્મગ્રંથો (જબૂર, તૌરેત, બાઈબલ વગેરે)ને નિરસ્ત કરી દીધા છે અને તે બધાને માનવાવાળા સમુદાયોને અવજ્ઞાકારી માન્યા છે. તેમ છતાં કોઈને પણ ભાન થયું નથી કે બ્રહ્માત્માઓના સમુદાયની આટલી વિશેષતા કેમ કહેવામાં આવી છે ?

કૌન સબ પૈગંમર હુએ, ક્યોં કર નિસાન આખર ।

કહાં સે ઉતરે રૂહેં મોમિન, ઔર કહાં સે આએ કાફર ॥ ૧૬ ॥

બધા પેગંમરો કોણ છે તથા તેમણે અંત સમયે કયા સંકેત બતાવ્યા છે ? બ્રહ્માત્માઓ આ સંસારમાં ક્યાંથી અવતર્યા છે ? તથા અવજ્ઞાકારી જીવ ક્યાંથી ઉત્પન્ન થયા છે. આ સઘળી વાતોનું ભાન કોઈને થયું નથી.

કાજી કજા ક્યોં હોએસી, ક્યોં હોસી દુની દીદાર ।

ક્યોં ભિસ્ત ક્યોં દોજખ, કિન સિર ક્યામત મુદાર ॥ ૧૭ ॥

અંત સમયે ન્યાયાધીશ બનીને આવેલા પરમાત્મા દ્વારા કેવો ન્યાય થશે. સંસારી લોકોને તેમનાં દર્શન કેવી રીતે થશે, કયા લોકોને અખંડ મુક્તિધામમાં મુક્તિ પ્રાપ્ત થશે, કયા લોકોને નરકાગ્નિમાં તપાવીને શુદ્ધ કરવામાં આવશે, તથા કયા આત્માઓને ક્યામતના દિવસે પ્રગટ કરવાનો અધિકાર આપવામાં આવ્યો છે ? આનું ભાન પણ કોઈને થયું નથી.

ક્યોં અસરાફીલ આવસી, ક્યોં બજાવસી સૂર ।

ક્યોં કર પહાડ ઉડસી, તબ કૌન નજીક કૌન દૂર ॥ ૧૮ ॥

ઈસ્રાફીલ ફિરસ્તા સંસારમાં કેમ આવશે તથા કેમ સૂર ફૂંકશે તેનો સૂર ફૂંકવાથી પહાડ કેવી રીતે ઊડી જશે, તે સમયે પરમાત્માની નજીક કોને માનવામાં આવશે અને કોણ તેમનાથી દૂર હશે એનું ભાન કોઈને થયું નથી.

પોતે નહૂ નબીય કે, જાદે પૈગંમર ।

સબ દુનિયાં કો ખાએસી, આજૂજ માજૂજ ક્યોં કર ॥ ૧૯ ॥

આ રીતે નહૂ નબીના પૌત્ર (નાતી) તથા યાફિસ પેગંમરના પુત્ર યાજૂજ અને માજૂજ સંસારનાં

પ્રાણીઓને કેવી રીતે ખાઈ જશે ? એનું ભાન કોઈને થયું નથી.

કહ્યા ગધા બડા દજાલ કા, ઊંચા લગ આસમાન ।

પાની સાત દરિયાવ કા, પોહોંચ્યા નહીં લગ રાન ॥ ૨૦ ॥

ક્યામતના સંકેતોમાં કહેવાયું છે કે તે સમયે દજાલ ગધેડા પર બેસીને આવશે. તે ગધેડાની ઊંચાઈ આકાશ સુધીની હશે જ્યાં સુધી સાત સમુદ્રનાં પાણી તેની જાંઘ સુધી પણ પહોંચી શકશે નહીં.

ના પેહેચાન દજાલ કી, ના દાભતલ અરજ ।

એ સુધ કાહૂં ના પરી, ક્યોં મગરબ સૂરજ ॥ ૨૧ ॥

કુરાન વાંચનારને ન દજાલ (શેતાન)ની ઓળખ થઈ અને ન તો દાભાતુલ અર્જની. તે લોકોને એનું પણ ભાન થયું નથી કે પશ્ચિમ દિશામાંથી સૂર્યોદય કેવી રીતે થશે ?

ના સુધ મોમિન ગિનતી, ના સુધ તીન ઉમત ।

માએને મગજ ખોલે બિના, પાઈએ ના તફાવત ॥ ૨૨ ॥

આ લોકોને બ્રહ્માત્માઓની સંખ્યાનું ભાન નથી તથા ત્રણેય પ્રકારના આત્માઓનું પણ ભાન નથી. હકીકતમાં કુરાનના ગૂઢ અર્થ સ્પષ્ટ થયા વિના ત્રણેય સૃષ્ટિઓ (બ્રહ્મ, ઈશ્વરી, જીવ)નું અંતર જાણતા નથી હોતા.

મુરદે ક્યોં કર ઉઠસી, દુનિયાં ચૌદે તબક ।

પદે વેદ કતેબ કો, પર ગઈ ન કાહૂં કી સક ॥ ૨૩ ॥

ક્યામત સમયે કબરોમાંથી મડદાં બેઠા થઈ જશે એવું કુરાનમાં કહ્યું છે. ચૌદ લોકનાં પ્રાણીઓમાંથી અનેક લોકોએ વેદ અને કતેબોનું અધ્યયન કર્યું પરંતુ કોઈને ઉપર કહેલી વાતોનું કોઈ ભાન થયું નથી કે કબરોમાંથી મડદાં કેવી રીતે ઊભાં થશે ?

જબ મોહે હાદી સુધ દે, એ ખુલે માએને તબ ।

તલે લા મકાન કે, ખુરાક મૌત કી સબ ॥ ૨૪ ॥

જ્યારે નિજાનંદ સ્વામી સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજી મહારાજે મને તારતમ જ્ઞાન આપ્યું અને તે વાતોનું ભાન કરાવ્યું ત્યારે બધું રહસ્ય સ્પષ્ટ થઈ ગયું. ત્યારે જ્ઞાન થયું કે શૂન્ય નિરાકારની નીચેના સઘળા લોકો કાળનો કોળિયો (નાશવંત) છે.

કહે દુનિયાં લા મકાન કો, બેચૂન બેચગૂન ।

ખુદા યાહી કો બૂઝહીં, બે સબી બે નિમૂન ॥ ૨૫ ॥

સંસારના લોકો શૂન્ય-નિરાકારને જ બ્રહ્મ માનીને તેને બેચૂન, બેચગૂન, બેશબ્બીહ તથા બેનિમૂન કહે છે.

યાહી કો માયા કહે, પૈદાસ સબ ઈન સે ।

કોઈ કહે એ કરમ હૈ, સબ બંધે ઈન ને ॥ ૨૬ ॥

ફરીથી આ શૂન્યને માયા બતાવીને કહે છે કે આનાથી સમસ્ત સૃષ્ટિની ઉત્પત્તિ થઈ છે. કેટલાક લોકોનું કહેવું છે કે આ બધાં કર્મ છે કારણ કે સઘળા જીવોને કર્મનું બંધન રહ્યું છે.

ખુદા યાહી કો કહે, યાહી કો કહે કાલ ।

આખર સબ કો ખાએસી, એહી ખેલાવે ખ્યાલ ॥ ૨૭ ॥

અનેક લોકો આ શૂન્યને પરમાત્મા માને છે, પછી એમ પણ કહે છે કે આ તો કાળ છે, આ કાળ જ સૌને પોતાની માયાજન્ય કલ્પનામાં ન્યાવે છે અને અંતે સૌને ખાઈ જશે.

યાસોં સુંન નિરગુન કહે, નિરાકાર નિરંજન ।

યોં નામ ખુદાય કે, બોહોત ધરે ફિરકન ॥ ૨૮ ॥

તેને શૂન્ય, નિરાકાર, નિર્ગુણ, નિરંજન વગેરે જુદાં જુદાં નામ આપ્યાં છે. આ રીતે વિભિન્ન સંપ્રદાયના લોકોએ પરમાત્માનાં જુદાં જુદાં નામ રાખ્યાં છે.

દુનિયાં લા ઈલાહ કી, ફેર ફેર કરે ફિકર ।

ગોતે ખાએ ફના મિને, પોહોંચે ના બકા નજર ॥ ૨૯ ॥

સંસારના લોકો ક્ષર (નાશવંત) તથા અક્ષર (અવિનાશી)ની બાબતમાં વારંવાર વિચાર કરે છે, પરંતુ નશ્વર ભવસાગરમાં જ ગોથાં ખાયા કરે છે. તેમની દૃષ્ટિ અખંડ સુધી પહોંચતી જ નથી.

લા યાહી કો કેહેવહી, ઈલા ભી યાહી કોં ।

સબ કોઈ ગોતે ખાત હેં, લા ઈલા કે મોં ॥ ૩૦ ॥

આવા કહેવાતા જ્ઞાનીજન આ જગતને કદી ક્ષર (નાશવંત) તો કદીક અક્ષર (અવિનાશી) કહે છે અને ક્ષર-અક્ષરના ચક્રમાં ગોથાં ખાયા કરે છે.

દુનિયાં લા ઈલાહ કી, ફેર ફેર કરે ફિકર ।

સબ તલે લા ફના કે, એક હરફ ના ચલે ઊપર ॥ ૩૧ ॥

આમ સંસારના લોકો ક્ષર તથા અક્ષરની બાબતમાં વારંવાર વિચાર કરતા રહે છે. હકીકતમાં તેઓ બધા ક્ષર બ્રહ્માંડોમાં ગોથાં ખાયા કરે છે તેથી આગળ એક શબ્દ પણ ઉચ્ચારી શકતા નથી.

મેં ભી ઉન અંધેર મેં, હુતી ના સુધ દિન રાત ।

જો મેહેર મુઝ પર ભઈ, સો કહૂં ભાઈયોં કો ખાત ॥ ૩૨ ॥

હું પણ આ અજ્ઞાન અંધકારમાં જ નિમગ્ન હતો. મને દિવસ કે રાત (જ્ઞાન કે અજ્ઞાન)નું ભાન ન હતું. આવી સ્થિતિમાં મારા પર સદ્ગુરુની જે રીતે કૃપા થઈ તેનું વર્ણન હું મારા સંબંધી આત્માઓને કરું છું.

જબ મોહે હાદી સુધ દઈ, પાયા લા ઈલાહ તબ ।

નૂર મકાન નૂર તજલ્લા, પાઈ અરસ હકીકત સબ ॥ ૩૩ ॥

જ્યારે સદ્ગુરુએ મને તારતમ જ્ઞાન આપીને સમજાવ્યું ત્યારે મને ક્ષર અને અક્ષરનું ભાન થયું. એટલું જ નહીં ત્યારે અક્ષરધામ તથા અક્ષરાતીત પરમધામની બધી વાસ્તવિકતા મને સ્પષ્ટ થઈ.

જો માનો સો માનિયો, દિલ મેં લે ઈમાન ।

મેં તો તેહેકીક કહૂંગી, ગિરોહ અપની જાન ॥ ૩૪ ॥

હૃદયથી વિશ્વાસ ધારણ કરીને જેને માનવું હોય તે આ વાત માની લે. મારે તો બ્રહ્માત્માઓને પોતાના સંબંધી માનીને નક્કી કહેવું જ છે.

નફા ઈમાન કા અબ હૈ, પીછે દુનિયાં મિલસી સબ ।

તોબા દરવાજે બંદ હોયસી, કહા કરસી ઈમાન તબ ॥ ૩૫ ॥

વિશ્વાસ રાખીને લાભ મેળવવાનો સમય આ જ છે, ભવિષ્યમાં તો સંસારના સઘળા જીવો એકઠા થઈ જશે. જ્યારે પ્રાયશ્ચિત્તનાં બધાં દ્વારા બંધ થઈ જશે ત્યારે વિશ્વાસ કરવાથી શો લાભ મળશે ?

ઈમાન લ્યાઓ સો લ્યાઈયો, મેં કેહેતી હૂં બીતક ।

પીછે તો સબ લ્યાવસી, એસા કહ્યા મોહે હક ॥ ૩૬ ॥

જેમને વિશ્વાસ કરવો હોય તે કરે, મેં તો આ આપવીતી કહી છે. ભવિષ્યમાં તો સઘળા આત્માઓ તારતમવાણી દ્વારા આના પર વિશ્વાસ કરશે. મને બ્રહ્મસ્વરૂપ સદ્ગુરુ નિજાનંદ સ્વામીએ આ પ્રમાણે કહ્યું છે.

રૂહ અલ્લા અરસ અજમ સે, મોસોં આએ કિયો મિલાપ ।

કહે તુમ આએ અરસ સે, મોહે ભેજ બુલાવન આપ ॥ ૩૭ ॥

શ્રી શ્યામાજી પરમધામથી સદ્ગુરુ રૂપે અહીં આવીને મને મળ્યા છે. તેમણે આ પ્રમાણે કહ્યું, તમે બ્રહ્માત્માઓ અખંડ પરમધામથી અહીં આવ્યા છો. તમને બોલાવવા માટે ધામધણીએ મને અહીં મોકલ્યો છે.

તુમ આએ ખેલ દેખનકો, સો કિયા કારન તુમ ।

એ ખેલ દેખ પીછે ફિરો, આએ બુલાવન હમ ॥ ૩૮ ॥

તમે અહીં માયાવી ખેલ જોવા આવ્યા છો. આ ખેલની રચના તમારે માટે જ કરી છે. તેને જોઈને હવે પરમધામ પાછા જાઓ. તમને બોલાવા માટે જ મારું અહીં આવવાનું થયું છે.

તુમ બૈઠે અપને વતન મેં, ખેલ દેખત મિને ખ્વાબ ।

હમ આએ તુમેં દેખાવને, દેખ કે ફિરો સિતાબ ॥ ૩૯ ॥

હકીકતમાં તમે પોતાના ઘર (પરમધામ)માં જ બેસીને આ સ્વપ્નનો ખેલ જોઈ રહ્યા છો. અમે તમને આ ખેલ દેખાડવા માટે આવ્યા છીએ. હવે જલદી એ જોઈને પોતાને ઘેર પાછા ચાલ્યા આવો.

ઈલમ લુદંની દેય કે, ખોલ દઈ હકીકત ।

સદર તુમ મુંતહા અરસ અજમ, કહી કાયમ કી મારફત ॥ ૪૦ ॥

આ રીતે સદ્ગુરુએ તારતમ જ્ઞાન આપીને જગતની નશ્વરતા સ્પષ્ટ કરી દીધી અને અક્ષરધામ (સદરતુલમુંતહા) તથા પરમધામ (અર્શે અજમ)ની અખંડતાની પિછાણ કરાવી.

દે સાહેદી કિતાબ કી, ખોલ દિએ પટ પાર ।

એ ખેલ લૈલ કા દેખિયા, તીસરા તકરાર ॥ ૪૧ ॥

જુદા જુદા ધર્મગ્રંથોની સાબિતી આપીને પારનાં દ્વાર ખોલી નાખ્યાં. ત્યારે મને ભાન થયું કે આ મહિમામયી રાત્રિ (લૈલતુલકદ્ર)ના ત્રીજા ખંડમાં અમે જાગણી લીલા જોઈ રહ્યા છીએ.

દો બેર લૈલત કદરમેં, ખેલ મેં તુમ ઉતરે ।

ચાહે મનોરથ મન મેં, સો હુએ નહીં પૂરે ॥ ૪૨ ॥

તે પહેલાં આ મહિમામયી રાત્રિમાં બેવખત (વ્રજ અને રાસલીલામાં) અમે અવતાર લીધો, પરંતુ આ બંને લીલાઓમાં અમારો ઈચ્છેલો મનોરથ પૂરો ન થયો.

સોએ પટ સખ ખોલકે, દે સાહેદી કિતાબ ।

કહ્યા તીસરા તકરાર, એ જો ખેલ દુખ કા આજાબ ॥ ૪૩ ॥

આ રીતે સદ્ગુરુએ બધા ધર્મગ્રંથોનાં રહસ્યો પર પડેલા પડદા દૂર કરીને સાબિત કરી દીધું અને કહ્યું કે મહિમામયી રાત્રિના ત્રીજા ખંડનો આ માયાવી ખેલ ખરેખર દુઃખોનું જ ઘર છે.

ઈતહીં બૈઠે દેખેં રૂહેં, કોઈ આયા નહીં ગયા ।

તુમ જાનો ઘર દૂર હૈ, સેહેરગ સે નજીક કહ્યા ॥ ૪૪ ॥

સદ્ગુરુએ વધુમાં કહ્યું કે ખરેખર બ્રહ્માત્માઓ પરમધામમાં બેસીને આ ખેલ (સુરતા દ્વારા) જોઈ રહ્યા છે. આ કલ્પનામય સંસારમાં ન કોઈ આવ્યા છે અને નથી તેમને પાછા જવાનું. તમે સમજી રહ્યા છો કે પરમધામ દૂર છે, હકીકતમાં પરમધામ શ્વાસનળીથી પણ અતિ નિકટ છે.

નહીં કાયમ ચૌદે તબક મેં, સો ઈત દેખાએ દિયા ।

સેહેરગ સે નજીક, અરસ બકા મેં લિયા ॥ ૪૫ ॥

આ ચૌદલોકમાં કોઈ પણ વસ્તુ અખંડ નથી, પરંતુ તારતમ જ્ઞાન દ્વારા સદ્ગુરુએ અમને અહીં અખંડ પરમધામનાં દર્શન કરાવ્યાં છે. એટલું જ નહીં પણ પરમધામને પોતાની શ્વાસનળીથી નજીક દર્શાવીને સઘળા આત્માઓને અખંડ પરમધામમાં જાગ્રત કર્યા.

સાહેદી ખુદાય કી, રૂહ અલ્લા દઈ જબ ।

ખુલે અંદર પટ અરસ કે, પાઈ સૂરત ખુદાય કી તબ ॥ ૪૬ ॥

આ રીતે સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજીએ જ્યારે પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્માની સાબિતી આપી ત્યારે અંતરથી અજ્ઞાનનું આવરણ દૂર થઈને પરમધામનાં દ્વાર ઊઘડી ગયાં અને પરબ્રહ્મ પરમાત્માનો સાક્ષાત્કાર થયો.

અંદર મેરે બૈઠ કે, ખોલે પટ દ્વાર ।

લ્યાએ કિલ્લી અરસ અજીમ સે, લે બૈઠાએ નૂર કે પાર ॥ ૪૭ ॥

સદ્ગુરુએ મારા અંતર્હૃદયમાં બિરાજમાન થઈને પરમધામનાં દ્વાર ખોલી દીધાં. આ રીતે તેમણે પરમધામથી તારતમ જ્ઞાનરૂપી ચાવી લાવીને અમને અક્ષરથી પર અક્ષરાતીત પરમધામમાં બેસાડી દીધા.

હક સૂરત ઠૌર કાયમ, કબહૂં ન પાયા કિન ।

રૂહ અલ્લા કે ઈલમ સે, મેરી નજર ખુલી બાતન ॥ ૪૮ ॥

આજ સુધી કોઈએ પણ પરમાત્માનું સ્વરૂપ તથા અખંડ પરમધામનો સાક્ષાત્કાર કર્યો ન હતો. સદ્ગુરુના દિવ્ય જ્ઞાનના પ્રતાપે હવે મારી અંતર્દષ્ટિ ખુલ્લી ગઈ છે.

એ ઈલમ લિએ એસા હોત હૈ, રૂહ અપની સાહેદી દેત ।

બૈઠ બીય બ્રહ્માંડ કે, અરસ બકા મેં લેત ॥ ૪૯ ॥

આ તારતમ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવાથી આ રીતે અંતર્દષ્ટિ ખુલ્લી જાય છે અને આત્મા પોતાની જ સાક્ષી આપવા લાગે છે. ત્યારે આ નશ્વર સંસારમાં રહેવા છતાં પણ અખંડ પરમધામનો અનુભવ થવા લાગે છે.

અવલ બીય ઔર અબ લોં, એસા હુઆ ન દુની મેં કોએ ।

કાયમ ઠૌર હક સૂરત, ઈત દેખાવે સોએ ॥ ૫૦ ॥

સૃષ્ટિના આરંભથી મધ્ય તથા આજ સુધી એવી કોઈ વ્યક્તિ નથી થઈ કે જેણે આ નશ્વર સંસારમાં અખંડ પરમધામ તથા પરમાત્માના સચ્ચિદાનંદ સ્વરૂપનું દર્શન (અનુભવ) કરાવ્યું હોય.

જો રૂહેં અરસ અજીમ કી, કહૂં તિનકો મેરી બીતક ।

જો હુઈ ઈનાયત મુઝ પર, જિન વિધ પાયા હક ॥ ૫૧ ॥

જે પરમધામના આત્માઓ છે તેમને જ મેં આપવીતી કહી છે, કે કેવી રીતે મારા પર સદ્ગુરુની કૃપા થઈ અને કેવી રીતે મેં ધામધણીનો સાક્ષાત્કાર કર્યો.

કાયમ ફના બીય દુની કે, હુતી ના તફાવત ।

મેં જો બેવરા કરત હોં, સો કદમ હાદી બરકત ॥ ૫૨ ॥

આ સંસારમાં આજસુધી કોઈને પણ અખંડ તથા નશ્વરતા વચ્ચેના ભેદની ખબર નહોતી. આ રીતે મેં જે અખંડ પરમધામ તથા નશ્વર જગતનું વર્ણન કર્યું છે તે બધું સદ્ગુરુની કૃપાનો જ પ્રતાપ છે.

નાસૂત ઔર મલકૂત કી, ના લા મકાન કી સુધ ।

જબરૂત લાહૂત હાહૂત, દઈ હાદિએ હિરદે બુધ ॥ ૫૩ ॥

મૃત્યુલોક, વૈકુંઠ, શૂન્ય-નિરાકાર તથા અક્ષરધામ, અક્ષરાતીત પરમધામ તથા રંગમહેલનું ભાન મને નહોતું. સદ્ગુરુએ જ મારા હૃદયને પ્રકાશિત કરી આ ભાન કરાવ્યું છે.

એ સુધ પાએ પીછે, ભયા બેવરા બુજરક ।

જ્યોં જાહેર માહેં દૂનિયાં, ત્યોં બાતૂન માહેં હક ॥ ૫૪ ॥

આ ભાન પ્રાપ્ત થતાં શ્રેષ્ઠ પરમધામનું વર્ણન સ્પષ્ટ થવા લાગ્યું. ત્યારે જ્ઞાન થયું કે અમે બાહ્યદષ્ટિથી આ સંસારમાં છીએ અને અંતર્દષ્ટિથી ધામધણીની સમીપ બેઠા છીએ.

બંદગી સરિયત કી, ઔર હકીકત બંદગી ।

નાસૂત દુની અરસ મોમિન, હૈ તફાવત એતી ॥ ૫૫ ॥

ત્યારે એ પણ જ્ઞાન થયું કે બાહ્ય ઉપાસના (શરાઅ-કર્મકાંડની બંદગી) અને માનસિક ઉપાસના (હકીકત બંદગી)માં એટલું અંતર છે જેટલું નાશવંત સંસારના જીવો તથા પરમધામના આત્માઓ વચ્ચે છે.

નાસૂત બીચ ફના કે, અરસ કાયમ હમેસગી ।
દુનિયાં તાલુક દિલ કી, રૂહ મોમિન ખુદાય કી ॥ ૫૬ ॥

વળી એ પણ જ્ઞાન થયું કે આ મૃત્યુલોક નાશવંત છે અને પરમધામ અખંડ અવિનાશી છે. સંસારના લોકોનો સંબંધ નશ્વરતા સાથે છે અને બ્રહ્માત્માઓનો સંબંધ પરબ્રહ્મ પરમાત્મા સાથે છે.

એતા લિખ્યા બેવરા, સબ કિતાબોં મિને ।
નુકસાન નફા દોઊ દેખત, તો ભી છોરેં ના હઠ અપને ॥ ૫૭ ॥

આ પ્રકારનું વર્ણન બધા ધર્મગ્રંથોમાં પણ આપ્યું છે. સંસારી લોકો (પોતાની ઉપાસના દ્વારા) પ્રત્યક્ષ થતા લાભ હાનિ જોતા હોવા છતાં પોતાની હઠ (આગ્રહ) છોડતા નથી, એટલે કે કર્મને મહત્ત્વ આપે છે.

ઈસક બંદગી અલ્લાહ કી, સો હોત હે હજૂર ।
ફરજ બંદગી જાહેરી, સો લિખી હક સે દૂર ॥ ૫૮ ॥

એમાં સ્પષ્ટ કહ્યું છે કે પ્રેમપૂર્વક કરેલ પૂર્ણબ્રહ્મની વંદના તેમની નજીક/સાનિધ્યમાં પહોંચાડે છે અને માત્ર ઔપચારિકતા સમજીને કરેલ બાહ્ય ઉપાસના (ફર્જબંદગી) પરમધામથી દૂર જ રાખે છે.

જાહેર મેં કેતા કહું, ખુદાય કા જહૂર ।
વાસ્તે ખાસ ઉમત કે, એ કરી હે મજકૂર ॥ ૫૯ ॥

પરમાત્માના પ્રકાશનું વર્ણન હું ક્યાં સુધી કરું ? ખાસ કરીને પરમધામના આત્માઓ માટે જ આ વાતો (થોડીક) કરી છે.

ઊપર લા મકાન કે, રાહ ના મૌત કી તિત ।
નૂર મકાન નૂર તજલ્લા, અરસ હમેસગી જિત ॥ ૬૦ ॥

શૂન્ય-નિરાકારથી પર કાળનો પ્રભાવ સર્વથા નથી. તેનાથી પર અક્ષરધામ તથા પરમધામમાં તો હરહંમેશ નિત્યતા (અમરત્વ) છે.

નૂર તજલ્લા અરસ મેં, સૂરત સાહેબ કી ।
દરગાહ બીચ રહત હેં, રૂહેં હમેસગી ॥ ૬૧ ॥

તેજોમય પરમધામમાં પરબ્રહ્મ પરમાત્મા સચ્ચિદાનંદમય દિવ્યરૂપે બિરાજમાન છે. આ દિવ્ય પરમધામમાં બ્રહ્માત્માઓ નિત્ય રહે છે.

બડી બડાઈ ઈન કી, કોઈ નહીં ઈન સમાન ।
રહેં હજૂર હક કે, એ નિસબત કરી પેહેચાન ॥ ૬૨ ॥

આ બ્રહ્માત્માઓનો મહિમા એટલો મોટો છે કે તેના જેટલો અન્ય કોઈનો નથી. તે સર્વદા ધામધણીનાં ચરણોમાં રહે છે. તેથી આ નશ્વર ખેલ જોવા છતાં પણ તે ધામધણીની સાથે પોતાનો શાશ્વત સંબંધ જાણી શક્યા.

તબ મેં દિલ મેં યોં લિયા, કડું કાયમ ચૌદે તબક ।
મેરે ખાવંદ કે ઈલમ સે, સબોં પોહોંચાઊં હક ॥ ૬૩ ॥

આ સંબંધને કારણે મેં હૃદયપૂર્વક નિશ્ચય કર્યો કે હું આ ચૌદ લોકને અખંડ બનાવી દઉં તથા

સદ્ગુરુએ આપેલ આ તારતમ જ્ઞાન વડે સૌને ધામધણીનાં ચરણોમાં પહોંચાડી દઉં.

ઐસા જબ દિલમેં આઈયા, દિયા જોસ હકેં બલ ।

ઉતરી કિતાબેં કાદર સે, પોહોંચ્યા હુકમ અસલ ॥ ૬૪ ॥

મારા મનમાં એવો વિચાર આવતાં જ ધામધણીએ મને આવેશ (જોશ) અને બળ આપ્યાં, જેના પ્રતાપે તારતમ વાણીનું અવતરણ થયું અને સંસારના જીવોને અખંડ કરવાનો આદેશ પણ પ્રાપ્ત થયો.

એ ઈનાયત પેહેલેં ભઈ, આએ મહંમદ આપ ।

રૂહ અલ્લા પેહેલેં દિલ મિને, આએ અહંમદ કિયો મિલાપ ॥ ૬૫ ॥

સૌથી પહેલાં ધામધણીની આ અપાર કૃપા મારા પર થઈ. પછી રસૂલ મહંમદ (કુરાન રૂપે) મારી સમીપ આવ્યા (મને કુરાન પ્રાપ્ત થયું). સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજી મહારાજે પ્રબોધેલ જ્ઞાન તો મારા હૃદયમાં પેહેલેથી જ હતું ફરીથી રસૂલ મહંમદનું જ્ઞાન પણ મળવાથી અહમદ રૂપે બંનેનો એકાકાર થયો. [તાત્પર્ય એ છે કે સદ્ગુરુએ આપેલું તારતમ જ્ઞાન તો પહેલેથી જ હતું જેનાથી શાસ્ત્રોનું રહસ્ય સ્પષ્ટ થઈ જતું હતું પછી કુરાનનું જ્ઞાન પણ પ્રાપ્ત થતાં બંનેનું રહસ્ય સ્પષ્ટ થઈ ગયું અને પરબ્રહ્મ પરમાત્માનું દિવ્ય જ્ઞાન સંસારમાં લાવવાનો અહંભાવ (અદમ્ય ઉત્સાહ) હૃદયમાં જાગ્રત થઈ ગયો.]

તબ ખુદાઈ ઈલમ સે, ભઈ સબોં પેહેયાન ।

ઐસી પાઈ નિસબત, બૂઝા અપના કુરાન ॥ ૬૬ ॥

ત્યારે તારતમ જ્ઞાન દ્વારા કુરાનનું સઘળું રહસ્ય સ્પષ્ટ થયું. ધામધણી સાથેના શાશ્વત સંબંધને એવી રીતે પિછાણી લીધો કે કુરાનના બધા સંકેતો જ્ઞાત થયા.

સો કુરાન મેં દેખિયા, સબ પાઈયાં ઈસારત ।

હાથ મુદા સબ આઈયા, હક પેડ જાની નિસબત ॥ ૬૭ ॥

જ્યારે આ કુરાનને મેં ધ્યાનપૂર્વક જોયું (અધ્યયન કર્યું) અને પરમધામ માટે આપેલા સંકેત પ્રાપ્ત કર્યા ત્યારે તેના બધા મુદ્દા મારે હાથ લાગી ગયા. સઘળા આત્માઓનો મૂળ સંબંધ તો પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્મા સાથે જ છે તેની મને ચોકસાઈ થઈ.

જો ભેજી ગિરો હક ને, એ જો ખાસલ ખાસ ઉમત ।

તાએ દેઊં દોઊં સાહેદી, જ્યોં આવે અસલ લજત ॥ ૬૮ ॥

મેં નિશ્ચય કર્યો કે પરમાત્માએ પોતાની અંગના સ્વરૂપ જે બ્રહ્માત્માઓને આ માયારૂપી ખેલમાં મોકલ્યા છે તેમને હું વેદ તથા કતેબ બંનેની સાબિતી આપું જેથી તેમને પરમાત્માના અખંડ આનંદનો અનુભવ થઈ જાય.

એહ કાયમ ન્યામતેં, દોઊ સે જુદી જુદી ।

નૂર જમાલ ઔર નૂર કી, દઈ દોઊ કી સાહેદી ॥ ૬૯ ॥

આ અખંડ સંપદાઓનું વેદ તથા કતેબ બંનેનું અલગ અલગ વર્ણન કર્યું છે. બંને ધર્મગ્રંથોએ અક્ષરાતીત તથા અક્ષરબ્રહ્મની સાબિતી આપી છે.

મહંમદ કહે મેં ઉનસે, મોમિન મેરે ભાઈ ।

કુરાન હદીસોં બીચ મેં, હૈ ઉનોં કી બડાઈ ॥ ૭૦ ॥

રસૂલ મહંમદે કહ્યું, હું તે પરમધામથી આવ્યો છું તથા બ્રહ્માત્માઓ મારા ભાઈ છે. આ રીતે કુરાન અને હદીસોમાં બ્રહ્માત્માઓનો મહિમા દર્શાવ્યો છે.

એ કલામ અલ્લામેં પહેલે લિખ્યા, સબ છોડેંગે સક ।

બરકત ઉમત ખાસ કી, સબ લેસી ઈસક ॥ ૭૧ ॥

કુરાનમાં પહેલેથી જ એમ લખ્યું હતું કે અંત સમયે સઘળા લોકોની શંકાઓ દૂર થશે, ત્યારે બ્રહ્માત્માઓ (ખાસ સમુદાય)ના પ્રતાપે બધા લોકો પ્રેમનો માર્ગ ગ્રહણ કરશે.

કરસી કતલ દજાલ કો, ઈસે કા ઈલમ ।

સાફ દિલ સબ હોયસી, જિનકો પોહોંચ્યા દમ ॥ ૭૨ ॥

તે સમયે સદ્ગુરુનું જ્ઞાન (તારતમ જ્ઞાન) કળિયુગી નાસ્તિકતા રૂપી દજાલને સમાપ્ત કરી દેશે. આ જ્ઞાનની શક્તિ જે લોકો સુધી પહોંચશે તે સૌનાં હૃદય નિર્મળ થઈ જશે.

કહે સબદ સબ આગૂંહીં, ઈત ખુદા કરસી કજાએ ।

હિસાબ સબન કા લેયકે, ભિસ્ત જો દેસી તાએ ॥ ૭૩ ॥

આ બધી વાતો પહેલેથી કહી હતી કે અંત સમયે પરમાત્મા ન્યાયાધીશ બનીને સૌનો ન્યાય કરશે. તે બધાંનાં કર્યોનો હિસાબ માગશે અને તેમને મુક્તિસ્થળોનું સુખ પ્રદાન કરશે.

રૂહ અલ્લા કુંજી લ્યાવસી, મેહેદી ઈમામત ।

દરગાહી રૂહેં આવસી, કરસી મહંમદ સિફાયત ॥ ૭૪ ॥

કતેબ ગ્રંથોમાં પહેલેથી કહેવામાં આવ્યું છે કે સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજી (રૂહ અલ્લાહ) તારતમ જ્ઞાન રૂપી ચાવી લઈને પ્રગટ થશે અને ધર્મગુરુ રૂપે ધર્મનું નેતૃત્વ (ઉપદેશ) કરશે તે સમયે પરમધામના બ્રહ્માત્માઓ અવતરિત થશે તથા સ્વયં મહંમદ આવીને તેની ભલામણ કરશે.

જેતે કોઈ ફિરકે કહે, સબ છોડ દેસી કુફર ।

આવસી દીન ઈસલામ મેં, દિલ સાફ હોય કર ॥ ૭૫ ॥

તે સમયે જુદા જુદા મતમતાંતરોમાં વહેંચાયેલા લોકો અંધ વિશ્વાસ (પરમાત્મા પ્રત્યે અવિશ્વાસ) છોડી દેશે અને નિર્મળ હૃદય બનીને સત્યનિષ્ઠ ધર્મમાં સામેલ થઈ જશે.

એહ પટ જિનકો ખુલે, સો આએ બીય ઈસલામ ।

લિયા દાવા હકીકી દીન કા, સિર લે અલ્લા કલામ ॥ ૭૬ ॥

આ રીતે જેનું અંતરપટ (અજ્ઞાનનું આવરણ) ખુલ્લી ગયું તેઓ સત્યનિષ્ઠ ધર્મમાર્ગમાં આવી ગયા. તેમણે જ પરમાત્માનાં વચનો (અલ્લાહ કલામ)ને શિરોધાર્ય કરીને એક પરમાત્માની ઓળખ કરાવનારા આ સત્ય ધર્મ(નિજાનંદ)નો દાવો કર્યો.

જો બાત મેં દિલ મેં લઈ, સો હકેં આગૂં રખી બનાએ ।

ઈત કામ બીય ખુદાય કે, કાહૂં દમ ના મારયો જાએ ॥ ૭૭ ॥

મેં જે સંકલ્પ મનમાં કર્યો છે તેની ધામધણીએ પહેલેથી જ વ્યવસ્થા કરી દીધી છે. પરમાત્માના

કાર્યમાં કોઈનો પણ હસ્તક્ષેપ થઈ શકતો નથી અર્થાત્ કોઈનો વશ ચાલતો નથી.

હુકમ સાહેબ કા ઈન વિધ, સો લેત સબોં મિલાએ ।

ખાવંદે બંધ એસા બાંધ્યા, કોઈ કાઢ ના સકે પાએ ॥ ૭૮ ॥

ધામધણીની આજ્ઞા જ એવી છે કે તે બધાને પરસ્પર મેળવી દે છે. ધામધણીએ વ્યવસ્થા જ એવી કરી રાખી છે કે કોઈપણ વ્યક્તિ આ માર્ગથી ચલિત થઈ શકતી નથી.

અગ્યારે સૈ સાલ કા, બંધ બાંધ્યા મજબૂત કર ।

હુકમ એસા કર છોડ્યા, કાહૂં કરની ના પડે ફિકર ॥ ૭૯ ॥

ધામધણીએ રસૂલ મહંમદ દ્વારા અગિયારમી સદીને ક્યામતના દિવસ રૂપે આ રીતે નિશ્ચિત કરી દીધી અને એવી આજ્ઞા કરી કે કોઈએ પણ આ વિષયમાં ચિંતા કરવી પડી નહિ.

મહામત કહેં સુનો મોમિનોં, મૌલા અતિ બુજરક ।

મેહેર હોત જિન ઊપર, તાએ લેત કદમોં હક ॥ ૮૦ ॥

મહામતિ કહે છે કે હે બ્રહ્માત્માઓ ! ધામધણી સર્વશ્રેષ્ઠ મહિમાશાળી છે, જેના પર તેઓ કૃપા કરે છે તેને પોતાનાં ચરણોમાં લઈ લે છે.

પ્રકરણ ૧૦ ચોપાઈ ૫૭૪

દો નામા કિતાબ - મંગલાચરણ

અબ કહૂં વિધ નિગમ, દેઉં મહંમદ કી ગમ ।

જાથેં મિટે દુની હમ તુમ, કહૂં જાહેર રસમ ખસમ ॥ ૧ ॥

મહામતિ કહે છે, હવે હું વૈદિક ધર્મગ્રંથોની વિધિ કહીને રસૂલ મહંમદના ધ્યેય (ગમ)ને સમજાવું છું. જેનાથી સંસારમાં મારા-તારાનો ભાવ (દ્વિતભાવ) મટી શકે એવા પરબ્રહ્મ પરમાત્માના પ્રેમમાર્ગને પણ પ્રગટ કરું છું.

કહૂં માએને મગજ વિવેક, જાથેં દીન હોએ સબ એક ।

છૂટ જાએ છલ ભેખ, એ બુધ ઈમામ કો વિસેખ ॥ ૨ ॥

હું ધર્મગ્રંથોનાં ગૂઢ રહસ્યોને વિવેકપૂર્વક સ્પષ્ટ કરું છું જેથી સંસારમાં પ્રચલિત સઘળા ધર્મ એક પરમાત્મા તરફ અભિમુખ થાય. સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજી મહારાજ દ્વારા પ્રબોધેલ જાગ્રત બુદ્ધિના જ્ઞાનની એ વિશેષતા છે કે તેનાથી માયા (ભ્રમ)નાં જુદાંજુદાં રૂપો મટી જશે.

ખોજ થકે સબ વેદ, ઔર ખોજ્યા કૈયોં કતેબ ।

પર પાયા ન કાહૂં ભેદ, તાથેં રહી સબોં ઉમેદ ॥ ૩ ॥

અનેક લોકો વેદ અને કતેબ ગ્રંથોમાં બ્રહ્મનું રહસ્ય શોધતાં શોધતાં થાકી ગયા. પરંતુ કોઈએ પણ તે ગૂઢ રહસ્ય જાણ્યું નહીં. તેથી સૌના મનમાં બ્રહ્મજ્ઞાનની ચાહના બની રહી.

સાસ્ત્ર સબે જો ગ્રંથ, તાકે કરતે થે અનરથ ।

બિના ઈમામ ન કોઈ સમરથ, જો પટ ખોલ કે કરે અરથ ॥ ૪ ॥

આજસુધી બધા વિદ્વાન લોકો ધર્મગ્રંથોના અર્થનો અનર્થ કરતા હતા, સદ્ગુરુ વિના કોઈપણ વ્યક્તિ સમર્થ થયા નથી, જે અજ્ઞાનના આવરણને દૂર કરી આ ધર્મગ્રંથોનું સાચું રહસ્ય સ્પષ્ટ કરી શકે.

હક નાહીં મિને સૃષ્ટ સુપન, ઢૂંઢ્યા લા કે લોકન ।

જો જુલમત સે ઉતપન, દે સાખ આપ મુખ તિન ॥ ૫ ॥

આ સ્વપ્નની સૃષ્ટિમાં પરમાત્મા નથી છતાં પણ નિરાકારથી ઉત્પન્ન લોકોએ અહીં પરમાત્માને શોધ્યા. જેઓ પોતે નિરાકારથી ઉત્પન્ન થયા છે એમણે પણ પોતાના મુખથી એમ કહ્યું કે પરમાત્મા અહીં નથી.

કે ખોજ કરી નિગમ, પર પાઈ નાહીં ગમ ।

એ પૈદા જિનકે હુકમ, સો પાયા ન કિન ખસમ ॥ ૬ ॥

વેદોએ પણ અનેક પ્રકારે બ્રહ્મની શોધ કરી, પરંતુ તેનો પાર પામી શક્યા નહિ. આ સમગ્ર સૃષ્ટિ જેમની આજ્ઞામાત્રથી થઈ છે તે પરમાત્માને કોઈ પામી શક્યું નથી.

કેયોં ઢૂંઢ્યા ચૌદે ભવન, ઢૂંઢે ચાર મુક્તિ કે જન ।

નવધા કે ઢૂંઢે ભિંન ભિંન, ના કધૂ ખબર ત્રૈગુન ॥ ૭ ॥

ચૌદ લોકમાં અનેક સાધકોએ પરમાત્માની શોધ કરી, વૈકુંઠમાં ચાર પ્રકારની મુક્તિની ઈચ્છાવાળા સાધકોએ પણ પરમાત્માને શોધ્યા. અનેક સાધકોએ નવધા ભક્તિ દ્વારા જુદી જુદી રીતે શોધ કરી (પરંતુ કોઈ પણ તેમને પ્રાપ્ત કરી ન શક્યા). એટલું જ નહિ પરંતુ ત્રિગુણાધિપતિ બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, મહેશને પણ પરબ્રહ્મ પરમાત્માનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત થયું નથી.

મહાપ્રલે હોસી જબ, રહે સરગુન ના નિરગુન તબ ।

નિરાકાર ના સુન, કેહેવે કો નાહીં બચન ॥ ૮ ॥

જ્યારે મહાપ્રલય થશે ત્યારે સગુણ અથવા નિર્ગુણ, શૂન્ય તથા નિરાકાર કંઈ જ બાકી રહેશે નહીં ત્યારે પરમાત્માના વિષયમાં કહેવા માટે શબ્દ (વચન) પણ રહેશે નહીં.

નેત નેત કર તો ગાયા, જો બ્રહ્મ ન નજરોં આયા ।

જિત દેખો તિત માયા, તબ નામ નિગમ ધરાયા ॥ ૯ ॥

વેદોએ બ્રહ્મના વિષયમાં નેતિ-નેતિ (બ્રહ્મ અહીં નથી અને આગળ છે) એટલા માટે કહ્યું કે તેમને ક્યાંય પણ પરમાત્મા દૃષ્ટિગોચર ન થયા. એમણે જ્યાં જ્યાં દૃષ્ટિ નાખી ત્યાં સર્વત્ર માયાનો જ વિસ્તાર જોયો ત્યારે તેમણે પોતાનું નામ નિગમ રાખ્યું.

બ્રહ્મ નહીં મિને સંસાર, મન બાયા રહી ઈત હાર ।

ઢૂંઢ્યા કેયોં કે પ્રકાર, પર ચલ્યા ન આગે બિચાર ॥ ૧૦ ॥

આ અનિત્ય સંસારમાં પરમાત્મા નથી, મન અને વાણી બંને આ વિષયમાં મૌન થઈ જાય છે છતાં અનેક લોકોએ વિવિધ પ્રકારે પરમાત્માને શોધવાનો પ્રયત્ન કર્યો છતાં તેમનો વિચાર નિરાકારથી આગળ વધી શક્યો નથી.

કે અવતાર કિતાબાં કર, બહુ ગ્યાની કહાવેં તિથંકર ।

ઔલિએ અંબિએ પૈગંમર, હક કી નાહીં કાહૂં ખબર ॥ ૧૧ ॥

અનેક અવતારી પુરુષ તથા તીર્થંકરો જુદા જુદા ગ્રંથોની રચના કરીને મહાન જ્ઞાની કહેવાયા. આ પ્રકારે મુસલમાનોમાં પણ અનેક લોકો પરમાત્માના મિત્ર (વલી) નબી તથા પેગમ્બર કહેવાયા. પણ પરમાત્માનો સાક્ષાત્કાર કોઈનેય થયો નહીં.

કહ્યા ઈતથેં આગે સુન, નિરાકાર નિરગુન ।

ભી કહ્યા નિરંજન, તાથેં અગમ રહ્યા સબન ॥ ૧૨ ॥

બધા લોકો એવું કહેવા લાગ્યા કે આ ચૌદલોકથી આગળ શૂન્ય, નિરાકાર, નિર્ગુણ તથા નિરંજન છે. તેથી પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્મા બધાને માટે અગમ્ય થઈ ગયા.

કેયોં હૂંઢ્યા હોએ દુરવેસ, ફિરે જો દેસ વિદેસ ।

પર પાયા ના કાહૂં ભેસ, આગૂં લા મકાન કહ્યા નેસ ॥ ૧૩ ॥

અનેક લોકોએ સાધુ (ફકીરી) વેશ ધારણ કરી દેશ-પરદેશમાં પરિભ્રમણ કરતાં-કરતાં પરમાત્માને શોધ્યા. આ વેશધારીઓને પણ પરમાત્મા પ્રાપ્ત થયા નહીં. એટલા માટે એમણે પણ કહ્યું કે આ જગતથી પાર તો માત્ર શૂન્યમંડળ જ છે.

મંગલાચરન સંપૂર્ણ

પ્રકરણ ૧૧ ચોપાઈ ૫૮૭

સાખી : ઢાલ

દોડ કરી સિકંદરેં, હૂંઢ્યા હૈયાતી આબ ।

બકા અરસ પાયા નહીં, ઉલંઘ ન સકયા ખ્વાબ ॥ ૧ ॥

સિકંદરે અમરત્વને પામવા માટે દોડ લગાવી, પરંતુ તે અખંડ પરમધામને પ્રાપ્ત કરી શક્યો નહીં. એટલું જ નહીં આ સ્વપ્નરૂપી સંસારને પણ તે પાર કરી શક્યો નહિ.

હારે હૂંઢ ઊપર તલે, ખુદા ન પાયા કિન ।

તબ હક કા નામ નિરાકાર, કહ્યા નિરંજન સુન ॥ ૨ ॥

આ પ્રકારે અનેક લોકો બ્રહ્માંડની ઉપર તથા નીચે પરમાત્માની શોધ કરી થાકી ગયા, પરંતુ કોઈને પણ પરમાત્મા પ્રાપ્ત થયા નહીં ત્યારે એ લોકોએ પરમાત્માને નિરાકાર, નિરંજન અને શૂન્ય કહી દીધા.

ઔર નામ ધરયા હક કા, બેયૂન બેયગૂન ।

કહે હક કો સૂરત નહીં, બેસબી બેનિમૂન ॥ ૩ ॥

આ પ્રકારે બીજા લોકોએ પણ પરમાત્માને બેયૂન અને બેયગૂન કહી દીધા. તે લોકો એ પણ કહેવા લાગ્યા કે પરમાત્માની કોઈ આકૃતિ નથી એટલા માટે તે બેશબ્દીહ તથા બેનમૂન છે.

ઈત થેં આએ મહંમદ, લ્યાએ ફુરમાન હકીકત ।

દેખાએ ખોલ માએને, અરસ હક સૂરત ॥ ૪ ॥

આ સ્થિતિમાં અવિનાશી ધામથી રસૂલ મહંમદ પરમાત્માના યથાર્થ જ્ઞાનનો સંદેશો લઈને આવ્યા. એમના ગૂઢ રહસ્યોને સ્પષ્ટ કરીને જુઓ, ત્યાં આગળ પરમાત્માના સ્વરૂપ(આકૃતિ)નું વર્ણન છે.

मैं आया उक का हुकम, उक आवेगा आभरत ।

કૌલ કિયા હૈ મુઝસોં, મૈં લ્યાયા ઉક મારફત ॥ ૫ ॥

રસૂલે એવું કહ્યું કે હું પરમાત્માનો આદેશ લઈને આવ્યો છું. સ્વયં પરમાત્મા અંતિમ સમયે આવશે. એમણે મને એમના આવવાનું વચન આપ્યું છે. હું એમની પૂર્ણ ઓળખાણ માટે સંકેત-વચન લઈને આવ્યો છું.

उतरीं अरवाहें अरस से, इहें बारे उजार ।

और उतरीं गिरो फिरस्ते, और कुंन से हुआ संसार ॥ ६ ॥

તેઓએ એ પણ કહ્યું કે અખંડ પરમધામના બ્રહ્મ-આત્માઓ આ ખેલમાં અવતરિત થયા છે. તેમની સંખ્યા બાર હજાર છે. અક્ષરધામથી પણ ઈશ્વરીસૃષ્ટિનો સમૂહ અવતરિત થયો છે તથા પરમાત્મા દ્વારા “થઈ જા” (કુંન) કહેવા માત્રથી સંસારમાં સમગ્ર જીવ પણ ઉત્પન્ન થયા છે.

महंमद कहे मैं उमत पर, ल्याया उक दुरमान ।

जो लेवे मेरी उकीकत, ताओे डोवे सभ पेहेयान ॥ ७ ॥

રસૂલ મહંમદે કહ્યું કે હું બ્રહ્મ-આત્માઓને માટે પરમાત્માનો સંદેશો લઈને આવ્યો છું. જેઓ મારા આ સાચા જ્ઞાનને ગ્રહણ કરશે તેમને બધા પ્રકારની પિછાણ થઈ જશે.

सात तबक तले जिमी के, तिन पर है नासूत ।

तिन पर हैं कै फिरस्ते, तिन पर है मलकूत ॥ ८ ॥

લા હવા મલકૂત પર, લા પર નૂર મકાન ।

नूर पार नूर तजल्वा, मैं तहां से ल्याया दुरमान ॥ ९ ॥

તેઓએ એ પણ કહ્યું કે મૃત્યુલોકની નીચે સાત પાતાળ લોક છે. એમની ઉપર આ મૃત્યુલોક છે. આ લોકની ઉપર દેવલોક છે. એમની ઉપર વૈકુંઠ (મલકૂત) છે. વૈકુંઠની ઉપર શૂન્યનિરાકાર છે. એમની પાર અક્ષરધામ છે. અક્ષરધામથી પાર અક્ષરાતીત પરમધામ છે. હું ત્યાંથી સંદેશો લઈને આવ્યો છું.

जबराईल पोछोंय्या नूर लग, मैं पोछोंय्या पार उजूर ।

मैं वास्ते उमत के, बोडोत करी मजकूर ॥ १० ॥

તેઓએ એ પણ કહ્યું કે જબ્રીલ ફિરસ્તા પણ અક્ષરધામ સુધી પહોંચ્યો છે પરંતુ હું અક્ષરથી આગળ અક્ષરાતીતની નિકટ પહોંચ્યો છું. મેં બ્રહ્માત્માઓને માટે અક્ષરાતીતની સાથે અનેક વાતો પણ કરી છે.

कह्या सुभाने मुज को, उरइ नबे उजार ।

कह्या तीस ज़ाहेर कीजियो, और तीस तुम पर अजत्यार ॥ ११ ॥

બાકી જો તીસ રહે, સો રાખિયો છિપાએ ।

બકા દરવાજે ખોલસી, આખર કો હમ આએ ॥ ૧૨ ॥

અક્ષરાતીત પરમાત્માએ મને ૮૦ હજાર શબ્દો કહેતાં કહ્યું કે આમાંથી ૩૦ હજાર શબ્દોને પ્રગટ કરવા તથા બીજા ૩૦ હજાર શબ્દો તમે તમારી ઈચ્છા મુજબ પ્રગટ કરવા, બાકીના ૩૦ હજાર શબ્દોને ગુપ્ત રાખવા. અંતિમ સમયે આવીને હું અખંડનાં દ્વાર ખોલી દઈશ.

કૌલ કિયા હકેં મુઝસે, હમ આવેંગે આખર ।

જયોં આવે ઈમાન ઉમત કો, તુમ જાએ દેઓ ખબર ॥ ૧૩ ॥

પરમાત્માએ મને વચન આપ્યું કે તેઓ અંતિમ સમયે આવશે. તેઓએ એ પણ કહ્યું કે બ્રહ્માત્માઓને વિશ્વાસ ઉત્પન્ન થાય એટલા માટે તમે પહેલાં જઈને એમને આ સમાચાર આપી દો.

હોએ કાજ હિસાબ લેયસી, દુની કો હોસી દીદાર ।

ભિસ્ત દેસી કાયમ, રહેં લેસી નૂર કે પાર ॥ ૧૪ ॥

રસૂલે એ પણ કહ્યું કે અંતિમ સમયે પરમાત્મા ન્યાયાધીશના રૂપમાં આવીને બધાનાં કર્મોના લેખા-જોખા રાખશે ત્યારે બધા જીવોને એમનાં દર્શન થશે. તે બધા જીવોને મુક્તિ સ્થળોમાં સ્થાન આપશે તથા બ્રહ્માત્માઓને અક્ષરથી આગળ અક્ષરાતીત પરમધામમાં લઈ જશે.

ઈસા મેહેદી જબરાઈલ, ઔર અસરાફીલ ઈમામ ।

માર દજાલ એક દીન કરસી, ખોલસી અલ્લા કલામ ॥ ૧૫ ॥

તે સમયે સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજી અંતિમ સમયના ધર્મગુરુ (મહદી)ના રૂપમાં ધર્મનું નેતૃત્વ કરશે. જિબ્રીલ અને ઈસ્માફીલ ફિરસ્તા એમની સાથે હશે. તે નાસ્તિકતારૂપી દજાલને મારીને એક ધર્મની સ્થાપના કરશે અને કુરાન આદિ ધર્મગ્રંથોનાં રહસ્યોને સ્પષ્ટ કરશે.

સોએ કૌલ માને નહીં, હિંદૂ મુસલમાન ।

મહંમદ કહે જાહેર, પર એ લ્યાવેં ના ઈમાન ॥ ૧૬ ॥

આ રીતે રસૂલ મહંમદ દ્વારા કહેવાયેલ વચનોનો હિન્દુ તથા મુસલમાન બંનેએ સ્વીકાર કર્યો નહીં. રસૂલ મહંમદે તો સ્પષ્ટ કહ્યું છે, પરંતુ આ લોકો એમનાં વચનો પર વિશ્વાસ નથી કરતા.

તો ભી ન માનેં હક સૂરત, પાતસાહ ઈબલીસ દિલોં જિન ।

કહે હક ન કિનહૂં દેખિયા, ખુદા નિરાકાર હે સુન ॥ ૧૭ ॥

આટલું કહેવા છતાં પણ બાહ્ય દષ્ટિવાળા આ લોકો પરમાત્માના સ્વરૂપને માનતા નથી કારણ કે એમના હૃદય પર દુષ્ટ ઈબલીસનું શાસન (સત્તા) છે. એમનું કહેવું છે કે પરમાત્માને કોઈએ જોયા જ નથી, એટલા માટે તે શૂન્ય અથવા નિરાકાર છે.

સોઈ કૌલ સરિયતને, પકડ લિયા ઈનોં સે ।

કૌલ તોડત રસૂલ કે, દુસમન બૈઠા દિલમેં ॥ ૧૮ ॥

શરાઅના લોકોએ પણ નિરાકારવાદીઓનાં આ વચનોને શિરોધાર્ય કર્યા છે. એટલા માટે એ રસૂલનાં વચનોનો ભંગ કરે છે. કારણ કે એમના હૃદય પર પણ દુષ્ટ ઈબલીસ દુશ્મન બનીને બેઠો છે.

આખર આએ રૂહઅલ્લા, સો લીજો કર ચકીન ।
એ સમજેગા બેવરા, સોઈ મહંમદ દીન ॥ ૧૯ ॥

એ ચોક્કસ માની લો કે આ અંતિમ સમયે સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજી પ્રગટ થઈ ગયા છે. જે આ વચનોનું રહસ્ય સમજશે તે આ સદ્ગુરુ દ્વારા ઉપદેશેલા ધર્મમાં ગણાશે.

જો કદૂ કદ્યા મહંમદે, ઈસેં ભી કદ્યા સોએ ।
એ માએને સો સમજાહી, જો અરવા અરસ કી હોએ ॥ ૨૦ ॥

પરમાત્માના વિષયમાં રસૂલ મહંમદે જે વાતો કરી છે, તે બધાંની સ્પષ્ટતા સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજી મહારાજે કરી છે. પરંતુ જે પરમધામના આત્માઓ હશે તે જ આ વચનોને સમજી શકશે.

સાત લોક તલે જિમી કે, મૃતલોક હૈ તિન પર ।
ઈંદ્ર રુદ્ર બ્રહ્મા બીયમેં, ઊપર વિસ્તુ બૈકુંઠ ઘર ॥ ૨૧ ॥

નિરાકાર બૈકુંઠ પર, તિન પર અક્ષર બ્રહ્મ ।
અક્ષરાતીત બ્રહ્મ તિન પર, યોં કહે ઈસે કા ઈલમ ॥ ૨૨ ॥

આ પૃથ્વીના અડધા ભાગમાં સાત પાતાલ છે. એમની ઉપર મૃત્યુલોક છે. એમની ઉપરના લોકોમાં ઈન્દ્ર, રુદ્ર, બ્રહ્મા વગેરે રહે છે. આ ચૌદ લોકમાં બધાંથી ઉપર ભગવાન વિષ્ણુનું વૈકુંઠ ધામ છે. વૈકુંઠથી ઉપર નિરાકાર છે. એમનાથી પાર અક્ષરબ્રહ્મ છે. એનાથી પણ પાર અક્ષરાતીત પરબ્રહ્મ છે. આમ સદ્ગુરુ દેવચંદ્રજીએ આપેલ તારતમ જ્ઞાન સ્પષ્ટ કહે છે.

એ બેવરા વેદ કતેબ કા, દોનોં કી હકીકત ।
ઈલમ એકે વિધ કા, દોઊ કી એક સરત ॥ ૨૩ ॥

આ વિવરણ વેદ અને કતેબ બંને ગ્રંથોની યથાર્થતા પ્રગટ કરે છે. બંનેના જ્ઞાનમાં સામ્યતા છે તથા બંને એક જ લક્ષ્યની વાત કહી રહ્યા છે.

ઈસે મહંમદ મેહેદી કા, ઈન તીનોં કા એક ઈલમ ।
હક નહીં બ્રહ્માંડમેં, એ હુઆ પૈદા જિનકે હુકમ ॥ ૨૪ ॥

ઈસા, મહંમદ અને મહદી આ ત્રણેના જ્ઞાન એક જ લક્ષ્ય તરફ છે. એમનું તાત્પર્ય એ છે કે આ નશ્વર બ્રહ્માંડમાં પરમાત્મા નથી તથા આ એમની આજ્ઞા માત્રથી બનેલું છે.

દુનિયાં બીય બ્રહ્માંડ કે, એસા હોએ જો ઈલમ લિએ એ ।
હક નજીક સેહેરગ સે, બીય બકા બૈઠાવેં લે ॥ ૨૫ ॥

આ બ્રહ્માંડના લોકોમાં જેમને પણ આ દિવ્ય તારતમ જ્ઞાન પ્રાપ્ત થશે એમને પરમાત્મા પોતાની શ્વાસનળીથી પણ નજીક જણાશે. આ જ્ઞાન એમને આ સ્વપ્નરૂપી જગતથી જાગ્રત કરીને અખંડ પરમધામમાં પહોંચાડશે.

કરમ કાંડ ઔર સરિયત, એ તબ માનેં મહંમદ ।
જબ ઈસા ઔર ઈમામ, હોવેં દોઊ સાહેદ ॥ ૨૬ ॥

કર્મકાંડ અથવા શરાઅમાં તલ્લીન થયેલા લોકો રસૂલ મહંમદને ત્યારે સમજશે જ્યારે સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજી અને ઈમામ મહદી બંને એમની સાક્ષી આપશે.

હિંદૂ ન માને કૌલ મહંમદ, ના સરિયત મુસલમાન ।

યોં જાન ચૌથે આસમાન સે, આયા ઈસા દેને ઈમાન ॥ ૨૭ ॥

રસૂલ મહંમદનાં વચનોનો હિન્દુ લોકો પણ સ્વીકાર નથી કરતા અને શરાઅમાં પડેલા મુસલમાનો પણ સ્વીકાર નથી કરતા. એવું સમજીને બધાને પરમાત્માની તરફ વિશ્વાસ દેવડાવવા માટે સદ્ગુરુ શ્રીદેવચંદ્રજી મહારાજ ચોથા આસમાન (પરમધામ)થી આ જગતમાં અવતરિત થયા.

ઔર આએ ઈમામ, ઊપર અપની સરત ।

દે સાહેદી મહંદ કી, કરે ઈમામત ॥ ૨૮ ॥

કુરાનમાં કહેલાં વચનોને અનુરૂપ ઈમામ મહદી પણ આ સંસારમાં અવતરિત થયા છે. એમણે રસૂલ મહંમદનાં વચનોની સાક્ષી આપી ધર્મનું નેતૃત્વ કર્યું.

ઈસા ઈમામ ઉમત કો કહે, ચલો હુકમ માફક ।

દે સાહેદી મહંમદ કી, દૂર કરે સબ સક ॥ ૨૯ ॥

આ પ્રકારે ઈસા અને ઈમામ પોતાના સમુદાયને કહે છે કે તમે પરમાત્માના આદેશ અનુસાર આચરણ કરો. તેઓએ રસૂલ મહંમદનાં વચનોની સાક્ષી આપતાં કહ્યું કે તમે મનની બધી શંકાઓને દૂર કરો.

પેહેલેં લિખ્યા ફુરમાનમેં, આવસી ઈસા ઈમામ હજરત ।

મારેગા દજાલ કો, કરસી એક દીન આખરત ॥ ૩૦ ॥

રસૂલ મહંમદે કુરાનમાં પહેલેથી લખી દીધું હતું કે મહાન આત્મા સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજી ભવિષ્યમાં પ્રગટ થશે. તેઓ નાસ્તિક ભાવનાને દૂર કરી અંતમાં બધા લોકોને એક જ ધર્મમાં પ્રતિષ્ઠિત કરશે.

વેદોં કહ્યા આવસી, બુધ ઈસ્વરોં કા ઈસ ।

મેટ કલિજુગ અસુરાઈ, દેસી મુક્ત સબોં જગદીસ ॥ ૩૧ ॥

વૈદિક ધર્મગ્રંથોમાં પણ આ પ્રકારે કહ્યું છે કે કળિયુગમાં બધા ઈશ્વરોના ઈશ એવા બુદ્ધજી પ્રકટ થશે. તેઓ કળિયુગની આસુરી વૃત્તિઓનો નાશ કરી જગતના જીવોને મુક્તિ આપશે.

બુધ બ્રહ્મસૃષ્ટ વાસ્તે, આવસી કહ્યા વેદ ।

એ બાત હૈ ઉમત કી, કોઈ ઔર ન જાને ભેદ ॥ ૩૨ ॥

આ પ્રકારે વૈદિક ધર્મગ્રંથોમાં કહ્યું છે કે બ્રહ્મસૃષ્ટિઓને માટે બુદ્ધજી પ્રગટ થશે. આ બ્રહ્માત્માઓની વાત છે એટલા માટે આ રહસ્યોને બીજા કોઈ પણ નહીં સમજી શકે.

જો નેત નેત કહ્યા નિગમે, સબ લગે તિન સબદ ।

માએને નિરાકાર પાર કે, ક્યોં સમઝે દુનિયાં હદ ॥ ૩૩ ॥

વેદોએ પણ બ્રહ્મને નેતિ-નેતિ કહ્યું છે એટલા માટે બધા લોકોએ બ્રહ્મના વિષયમાં આ જ શબ્દ ગ્રહણ કર્યો. આથી નિરાકારથી આગળનું રહસ્ય આ નશ્વર સંસારના લોકો કેવી રીતે સમજી શકશે ?

પેહેલે હવા કહી મલકૂત પર, સબ સોઈ રહે પકડ ।

પાઈ ના હકીકત કુરાન કી, તો કોઈ સકયા ન ઊપર ચઢ ॥ ૩૪ ॥

કુરાનમાં પણ આ જ કહ્યું છે કે વૈકુંઠથી આગળ શૂન્ય નિરાકાર છે એટલા માટે બધા લોકો શૂન્ય નિરાકારને જ પરમાત્મા માનવા લાગ્યા. કુરાનમાં વર્ણવેલું યથાર્થતાનું જ્ઞાન પણ એમને નથી થયું તેથી કોઈ પણ શૂન્યને પાર નહીં કરી શકે.

વેદ કહે ઉત દુની કી, પોહોંયે ના મન અકલ ।

કહે કતેબ છોડ સુરૈયા કો, આગે પોહોંયે ના અરસ અસલ ॥ ૩૫ ॥

વેદોમાં પણ કહ્યું છે કે શૂન્ય-નિરાકારથી આગળ મનુષ્યની બુદ્ધિ અથવા મનની ગતિ નથી. આ પ્રકારે કતેબ ગ્રંથોમાં પણ કહ્યું છે કે જ્યોતિ સ્વરૂપ (શૂન્ય સુરૈયા)ને છોડીને સંસારના લોકોની બુદ્ધિ અનાદિ બ્રહ્મધામ સુધી નહીં પહોંચી શકે.

નિગમેં ગમ કહી બ્રહ્મ કી, ક્યોં સમઝી ખ્વાબી દમ ।

સોએ કરું સબ જાહેર, રૂહઅલ્લા કે ઈલમ ॥ ૩૬ ॥

વેદોએ બ્રહ્મને પ્રાપ્ત કરી શકાય છે એવું સ્પષ્ટ કહ્યું છે. પરંતુ સ્વપ્નના જીવ આ રહસ્યને કેવી રીતે સમજી શકે ? હવે હું સદ્ગુરુએ આપેલા તારતમજ્ઞાન દ્વારા આ રહસ્યને સ્પષ્ટ કરું છું.

કહું ઈસે કે ઈલમ કી, જો હૈ હકીકત ।

હક બકા અરસ ઉમત, જાહેર કરી મારફત ॥ ૩૭ ॥

સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજીએ આપેલ તારતમ જ્ઞાનની યથાર્થતા કહું છું. તે એ છે કે તેમણે પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્મા, અખંડ પરમધામ તથા બ્રહ્મ આત્માઓની પૂરી પિછાણ પ્રગટ કરી દીધી છે.

નામ સારોં જુદે ધરે, લઈ સબોં જુદી રસમ ।

સબમેં ઉમત ઔર દુનિયાં, સોઈ ખુદા સોઈ બ્રહ્મ ॥ ૩૮ ॥

જુદા જુદા સંપ્રદાયના અનુયાયીઓએ પરમાત્માને અલગ અલગ નામોથી પોકાર્યા છે તથા એમની પ્રાપ્તિ માટે પણ અલગ અલગ સાધના પદ્ધતિ અપનાવી છે. આ જુદા જુદા સંપ્રદાયોના અનુયાયીઓ તથા બીજા સામાન્ય લોકોમાં સમાનતા એ છે કે તેઓ જે ખુદા અથવા બ્રહ્મ કહીને પોકારે છે તેઓ એક જ પરબ્રહ્મ પરમાત્મા માટે કરેલો સંકેત છે.

લોક ચૌદે કહે વેદને, સોઈ કતેબ ચૌદે તબક ।

વેદ કહે બ્રહ્મ એક હૈ, કતેબ કહે એક હક ॥ ૩૯ ॥

વેદોમાં બ્રહ્માંડના ચૌદ લોકની ચર્ચા કરી છે, કતેબ ગ્રંથોમાં તેને જ ચૌદ તબક કહ્યા છે. વેદોમાં કહ્યું છે કે બ્રહ્મ એક છે તેમ કતેબ ગ્રંથ પણ કહે છે કે પરમાત્મા (હક) એક છે.

તીન સૃષ્ટ કહી વેદને, ઉમત તીન કતેબ ।

લેને ન દેવે માએને, દિલ આડા દુસમન ફરેબ ॥ ૪૦ ॥

વેદોમાં ત્રણ પ્રકારની સૃષ્ટિ (બ્રહ્મ, ઈશ્વરી, જીવ)ની વાત કરી છે તો કતેબોમાં પણ તેને ત્રણ ઉમત (સમૂહ) કહ્યા છે. વેદ તથા કતેબ બંનેના અનુયાયીઓને તેમના મનમાં બેઠેલો જૂઠો અહંકાર સીધો અર્થ ગ્રહણ કરવા નથી દેતો.

દોઊ કહે વજૂદ એક હૈ, અરવા સબમેં એક ।

વેદ ક્તેબ એક બતાવહીં, પર પાવે ન કોઈ વિવેક ॥ ૪૧ ॥

વેદ અને ક્તેબ બંને એકસરખું જ્ઞાન આપે છે કે સૌનું (નશ્વર) શરીર એક જ પ્રકાર (પાંચ તત્ત્વ)નું બનેલું છે તથા સહુની અંદર આત્મા (ચૈતન્ય) પણ એક જ પ્રકારનો છે. પરંતુ આ વિવેકને કોઈ ગ્રહણ કરી રહ્યા નથી.

જો કદૂ કહ્યા ક્તેબને, સોઈ કહ્યા વેદ ।

દોઊ બંદે એક સાહેબ કે, પર લડત બિના પાએ ભેદ ॥ ૪૨ ॥

જેમ ક્તેબ ગ્રંથોમાં કહેવામાં આવ્યું છે, વેદોમાં પહેલેથી જ એ વાત કહેવામાં આવી છે. વાસ્તવમાં હિંદુ કે મુસ્લિમ બંને એક જ પરમાત્માના સેવક (બંદા) છે પરંતુ આ રહસ્ય નહિ સમજવાને કારણે તેઓ પરસ્પર લડે-ઝઘડે છે.

બોલી સબોં જુદી પરી, નામ જુદે ધરે સબન ।

ચલન જુદા કર દિયા, તારેં સમઝ ના પરી કિન ॥ ૪૩ ॥

સૌની ભાષાઓ જુદી-જુદી હોવાને કારણે તેમણે પરમાત્માનાં નામ પણ અલગ અલગ પાડ્યાં છે. એ પ્રકારે આચરણ તથા પૂજા-પધ્ધતિ પણ જુદા પ્રકારની બનાવવામાં આવી છે. તેથી કોઈને પણ ખરી ખબર પડી નથી.

તારેં હુઈ બડી ઉરઝન, સો સુરઝાઊં દોએ ।

નામ નિસાન જાહેર કરૂં, જયોં સમઝે સબ કોએ ॥ ૪૪ ॥

તેથી બંનેમાં પરસ્પર મોટી ગૂંચવણ ઊભી થઈ. હવે હું એ બંનેની ગૂંચવણો ઉકેલું છું. વેદ તથા ક્તેબમાં પરમાત્મા માટે પ્રયોગ કરેલ નામ તથા સંકેતો સ્પષ્ટ કરું છું, જેથી સઘળા લોકો આ રહસ્ય સમજી શકે.

વિસ્નુ અજાજલ ફિરસ્તા, બ્રહ્મા મેકાઈલ ।

જબરાઈલ જોસ ધનીય કા, રુદ્ર તામસ અજરાઈલ ॥ ૪૫ ॥

કુરાનમાં ભગવાન વિષ્ણુને અજાજલ ફિરસ્તા તથા બ્રહ્માજીને મેકાઈલ ફિરસ્તા કહ્યા છે. આ પ્રકારે ધામધણીના આવેશને જિબ્રીલ અને તામસ સ્વરૂપ રુદ્રને ઈઝરાઈલ કહ્યા છે.

બુધ બ્રહ્મા મન નારદ, મિલ વ્યાસેં બાંધે કરમ ।

એ સરિયત હૈ વેદ કી, જાસોં પરે સબ ભરમ ॥ ૪૬ ॥

બુદ્ધિરૂપ બ્રહ્માજીએ મનરૂપ નારદજીની સાથે મળીને વ્યાસજી દ્વારા વિભિન્ન શાસ્ત્રોની રચના કરાવી અને કર્મોનાં બંધન બાંધી દીધાં. એને જ વૈદિક કર્મકાંડ કહેવા લાગ્યા. જેના બંધનમાં બંધાઈને બધા લોકો ભ્રમિત થઈ રહ્યા છે.

વેદેં નારદ કહ્યો મન વિસ્નુ કો, જાકો સરાપ્યો પ્રજાપત ।

રાહ બ્રહ્મ કી ભાંન કે, સબોં વિસ્નુ બતાવત ॥ ૪૭ ॥

વૈદિક ધર્મગ્રંથોમાં નારદમુનિને ભગવાન વિષ્ણુના મનનું સ્વરૂપ માન્યા છે. તેમને પ્રજાપતિ (બ્રહ્માજી)એ શાપ આપ્યો હતો. તેથી નારદ સદૃશ અસ્થિર મન પરમાત્માના માર્ગથી સાધકોને વિચલિત કરીને ભગવાન વિષ્ણુની જ શ્રેષ્ઠતા દર્શાવે છે.

દમ ઈબલીસ અજાજલ કો, જાએ કુરાને કહી લાનત ।

સો બૈઠ દુની કે દિલ પર, ચલાવે સરિયત ॥ ૪૮ ॥

કતેબ ગ્રંથોમાં પણ ઈબલિસ (મન)ને અજાજલના પ્રાણભૂત માનીને ધિક્કાર્યો છે. તે જ સંસારના લોકોનાં અંતઃકરણ ઉપર બેસીને તેમને કર્મકાંડ તરફ પ્રેરિત કરે છે.

અજાજલ દમ સબ દિલોં, બૈઠા ઈબલીસ લે લાનત ।

બીચ તૌહીદ રાહ છુડાએ કે, દાંઝે બાંઝે બતાવત ॥ ૪૯ ॥

આ પ્રકારે ધિક્કારાયેલું અજાજલનું પ્રાણસ્વરૂપ મન (ઈબલિસ) સંસારના જીવોના અંતઃકરણમાં બેઠેલું છે અને બધાંને અદ્વૈતના માર્ગથી વિચલિત કરીને અહીં-તહીં (જમણે-ડાબે) ભ્રમિત કરે છે.

સોઈ ઈબલીસ સબન કે, દિલ પર હુઆ પાતસાહ ।

એહી દુસમન દુની કા, જિન મારી સબોં કી રાહ ॥ ૫૦ ॥

તે જ શાપિત ઈબલિસ બધાંના હૃદયનો અધિપતિ બન્યો છે. હકીકતમાં તે આ સંસારના બધા પ્રાણીઓનો શત્રુ છે, જેણે બધાંનો સન્માર્ગ રોકી દીધો છે.

મલકૂત કહ્યા બૈકુંઠ કો, મોહતત્ત્વ અંધેરી પાલ ।

અક્ષર કો નૂર જલાલ, અક્ષરાતીત નૂરજમાલ ॥ ૫૧ ॥

કુરાનમાં વૈકુંઠધામને મલકૂત તથા મોહતત્ત્વોને અંધેરી પાળ કહ્યું છે. તે જ પ્રમાણે અક્ષરબ્રહ્મને નૂરજલાલ અને અક્ષરાતીતને નૂરજમાલ કહ્યા છે.

બ્રહ્મસૃષ્ટ કહે મોમિનકો, કુમારકા ફિરસ્તે નામ ।

ઠૌર અક્ષર સદરતુલ મુંતહા, અરસુલઅજમ સો ધામ ॥ ૫૨ ॥

બ્રહ્મસૃષ્ટિઓને ત્યાં મોમિન કહ્યા છે તથા ઈશ્વરીસૃષ્ટિને ફિરસ્તા નામ આપ્યું છે. તે જ પ્રકારે અક્ષરધામને સદરતુલમુંતહા અને પરમધામને અરશ-એ-અજમ કહ્યું છે.

શ્રીઠકુરાનીજી રૂહઅલ્લા, મહંમદ શ્રીકૃસ્નજી સ્યામ ।

સખિયાં રૂહેં દરગાહ કી, સુરત અક્ષર ફિરસ્તે નામ ॥ ૫૩ ॥

તે જ પ્રમાણે શ્રી ઠકુરાણીજીને રૂહઅલ્લાહ અને શ્યામસુંદર શ્રી કૃષ્ણજીને મહંમદ કહ્યા છે. તથા બ્રહ્માત્માઓને દરગાહની રૂહ અને અક્ષરબ્રહ્મની સુરતાને ફિરસ્તા નામ આપ્યું છે.

બુધજી કો અસરાફીલ, બિજિયા અભિનંદ ઈમામ ।

ઉરઝે સબ બોલી મિને, વાસ્તે જુદે નામ ॥ ૫૪ ॥

અક્ષરની બુદ્ધિને ઈસ્રાફીલ તથા વિજયાભિનંદ ને ઈમામ મહદીની સંજ્ઞા આપી છે. આ જ પ્રકારે વેદ તથા કતેબોમાં જુદાં-જુદાં નામોને લઈને બધા લોકો પોત-પોતાની ભાષામાં જ ગૂંચવાયેલા છે.

વાકી તો વેદ કતેબ, દોઝિ દેત હેં સાખ ।

અંદર દોઝિ કે ગફલત, લડત વાસ્તે ભાખ ॥ ૫૫ ॥

નહીં તો વેદ-કતેબ બેઉ એક જ પરમાત્માની સાક્ષી આપી રહ્યા છે. પરંતુ તે બેઉને માનવાવાળા

હિન્દુ તથા મુસલમાન બંનેની અંદર અજ્ઞાનરૂપી અંધકાર છવાયેલો હોવાથી બંને ભાષાભેદના કારણે એકબીજા સાથે લડી રહ્યા છે.

પ્રકરણ ૧૨ ચોપાઈ ૬૪૨

કંસે કાલા ગૃહમેં, કિએ વસુદેવ દેવકી બંધ ।
ભાનેજ મારે આપને, એસા રાજ મદ અંધ ॥ ૧ ॥

શ્રીમદ્ભાગવતમાં ઉલ્લેખ છે કે રાજમદથી અંધ બની ગયેલા કંસે વસુદેવ અને દેવકીને કારાગૃહમાં કેદી બનાવ્યાં અને પોતે પોતાના જ ભાણિયાઓને મારી નાખ્યા.

નૂહ કાફર કી બંધમેં, રહે સાલ ચાલીસ ।
બેટે મારે કે દુખ દિએ, તો ભી કાફરેં ન છોડી રીસ ॥ ૨ ॥

કતેબ ગ્રંથોમાં પણ આ જ પ્રકારનો ઉલ્લેખ છે કે નૂહ પેગમ્બર અવિશ્વાસુ કૂર રાજાના બંધનમાં ચાલીસ વર્ષ સુધી પડી રહ્યા. તે આતતાયીએ નૂહ પેગમ્બરના પુત્રોને મારી નાખ્યા અને તેમને બહુ જ યાતનાઓ આપી. છતાં પણ તેનો કોપ શાંત ન થયો.

કહે વેદ વૈકુંઠ સે, આએ ચત્રભુજ દિયા દીદાર ।
વસુદેવ તિન સિખાપન, સ્યામ પોહોંચાયા નંદ દ્વાર ॥ ૩ ॥

વૈદિક ધર્મગ્રંથ શ્રીમદ્ભાગવતમાં ઉલ્લેખ છે કે શ્રી કૃષ્ણના જન્મ સમયે ચતુર્ભુજ ભગવાન વિષ્ણુએ વૈકુંઠથી આવીને કંસના કારાગૃહમાં વસુદેવ દેવકીને દર્શન દીધાં અને વસુદેવને ઉપદેશ આપ્યો તે અનુસાર વસુદેવે શ્રી કૃષ્ણજીને ગોકુળમાં નંદબાબાના ઘરે પહોંચાડી દીધા.

મલકૂત સે ફિરસ્તા, નૂહ સમઝાયા આએ ।
નસીહત કર પીછા ફિર્યા, નૂહેં સ્યામ દિયા પોહોંચાએ ॥ ૪ ॥

કતેબગ્રંથોમાં કહ્યું છે કે મલકૂતથી ફિરસ્તાએ આવીને નૂહ પેગમ્બરને (શામ-શ્યામની સુરક્ષા માટે) સમજાવ્યા. તે પ્રકારે ઉપદેશ આપીને એ ફિરસ્તાના પાછા ગયા પછી નૂહ પેગમ્બરે શામને નિર્દિષ્ટ સ્થાને પહોંચાડ્યા.

અહીરોં કી કોમ મેં, જિત મેહેતર નંદ કલ્યાન ।
સુખ લિયા બ્રજ વધુએ, ઔરોં ન હુઈ પેહેચાન ॥ ૫ ॥

શ્રીમદ્ભાગવત અનુસાર યાદવ (આહીર) સમુદાયમાં જ્યાં નંદબાબા તથા કલ્યાણજી અગ્રણી માનવામાં આવે છે, ત્યાં શ્રી કૃષ્ણજીનો પ્રાદુર્ભાવ થયો. વ્રજની વહુવારુઓએ વ્રજલીલામાં તેમની સાથે આનંદ પ્રાપ્ત કર્યો. પરંતુ બીજા લોકોને શ્રી કૃષ્ણજીના સ્વરૂપની પિછાણ થઈ નથી.

મેહેતરોં કી કોમ મેં, જિત હૂદ કીલ સિરદાર ।
જોત રસૂલ ટાપૂ મિને, દિયા જબરાઈલેં આહાર ॥ ૬ ॥

અહીં કતેબ ગ્રંથો પ્રમાણે મેહતર સમુદાયમાં હૂદ પેગમ્બર અને કીલ અગ્રણી મનાતા હતા. પ્રલય સમયે ટાપુમાં આવેલા તેમના લોકોને જિબ્રીલની મદદથી રસૂલે આત્મિક આહાર આપ્યો.

ખેલ હુઆ જો લૈલમેં, તકરાર જો અવલ ।
ઉતરીં રૂહેં ફિરસ્તે, અરસ કે અસલ ॥ ૭ ॥

આ મહિમામયી રાત્રિ (લૈલતુલકદ્ર)ના પ્રથમ ખંડ (અવ્વલ તકરાર) અર્થાત્ વ્રજની લીલામાં અખંડ ધામથી બ્રહ્માત્માઓ તથા ઈશ્વરીસૃષ્ટિ અવતરિત થઈ છે.

સાત રાત આઠ દિન કા, સુકેં કહ્યા ઈંદ્ર કોપ ।
ભેજી વાએ જલ અગની, પ્રલે કો મૃત લોક ॥ ૮ ॥

શ્રીમદ્ભાગવત અનુસાર વ્રજમંડલમાં સાત રાત અને આઠ દિવસ સુધી તોફાનો સાથે વરસાદ વરસ્યો. તેને શુક્રદેવમુનિએ ઈન્દ્રકોપ કહ્યો છે. તે સમયે મૃત્યુલોકનો પ્રલય કરવા માટે પવન, અગ્નિ અને પાણીને મોકલ્યાં હતાં.

તબ ગોવરધન તલે, સ્યામેં રાખ્યો ગોકલ ।
જલ પ્રલે કે ફિરવલે, અંદર ન હુઆ દખલ ॥ ૯ ॥

તે સમયે શ્રી કૃષ્ણજીએ ગોવર્ધન પર્વતને ઊંચકીને ગોકુળ ગામને સુરક્ષિત રાખ્યું. તે પછી પ્રલયનું પાણી ચારેય બાજુ ફેલાઈ ગયું. પરંતુ વ્રજમંડલમાં પાણીનું એક ટીપુય પ્રવેશી ન શક્યું.

સાત રાત આઠ દિન કા, હુઆ તોફાન હૂંદ મેહેતર ।
રાખી રૂહેં કોહતૂર તલે, ઔર રૂબ મુએ કાફર ॥ ૧૦ ॥

કતેબ ગ્રંથોમાં ઉલ્લેખ છે કે હૂંદ પેગમ્બરના નગરમાં સાત રાત અને આઠ દિવસ સુધી ભયંકર તોફાન આવ્યું. તે સમયે શ્રેષ્ઠ આત્માઓને કોહતૂર પર્વતની નીચે રાખીને તેમની રક્ષા કરી. જ્યારે અધર્મી (કાફીર) લોકો રૂબીને મરી ગયા.

હૂંદ કહ્યા નંદજીય કો, ટાપૂ બ્રજ અખંડ ।
કોહતૂર ગોવરધન કહ્યા, ન્યારા જો બ્રહ્માંડ ॥ ૧૧ ॥

શ્રીમદ્ભાગવતમાં વર્ણન કરેલ નંદબાબાને જ કુરાનમાં હૂંદ પેગમ્બર કહ્યા છે અને અખંડ વ્રજમંડલને ટાપુ તથા ગોવર્ધન પર્વતને કોહતૂર કહ્યા છે. આ બધાં સ્થાન આ નશ્વર બ્રહ્માંડથી પર છે.

જોગમાયા કી નાવ કર, તિત સખિયાં લૈ બુલાએ ।
સો સોભા હૈ અતિ બડી, જિત સુખ લીલા ખેલાએ ॥ ૧૨ ॥

(કુરાનનું એક બીજું વાક્ય છે કે નૂહ પેગમ્બર એમના લોકોને હોડીમાં બેસાડીને સુરક્ષિત ટાપુમાં લઈ ગયા હતા. આ વાક્ય પણ શ્રીમદ્ભાગવતની સાથે ઘણું મળતું આવે છે.) યોગમાયાની હોડીમાં સખીઓને બેસાડીને શ્રી કૃષ્ણે તેમને પોતાની પાસે (વૃંદાવનમાં) બોલાવી. તે ચિન્મય વૃંદાવનની શોભા અનુપમ છે, જ્યાં આનંદમયી રાસ-લીલા રચાઈ હતી.

સમારી કિસ્તીય કો, તિત મોમિન લિએ ચઢાએ ।
સો સ્યામ ચિરાગ મહંમદ કી, જિન મોમિન પાર પોહોંયાએ ॥ ૧૩ ॥

યોગમાયાની હોડી બનાવીને બ્રહ્માત્માઓને તેની ઉપર બેસાડ્યા. હકીકતમાં તે શ્યામ પરમાત્મા જ મહંમદના આત્મ (ચિરાગ)સ્વરૂપ છે, જેમણે મોમિનોને પાર પહોંચાડી દીધા.

વેદેં કહ્યા સ્યામ બ્રજમેં, આએ નંદ કે ઘર ।

પીછે આએ રાસમેં, ઈત હુઈ નહીં ફજર ॥ ૧૪ ॥

વૈદિક ગ્રંથ શ્રીમદ્ભાગવતમાં કહ્યું છે કે શ્યામસુંદર શ્રી કૃષ્ણજી વ્રજમંડલમાં નંદજીના ઘેર અવતરિત થયા છે. તદ્ઉપરાંત તે રાસ મંડલમાં આવ્યા કે જ્યાં સવાર થઈ જ નહીં. અર્થાત્ રાસ-લીલા નિરંતર (અખંડ) રૂપે ચાલતી રહી.

કાલમાયા ઈંડ પેહેલેં રચ્યો, જોગમાયા રચ્યો ઔર ।

ફેર તીસરો કાલમાયા રચ્યો, જાને એહી ઈંડ વાહી ઠૌર ॥ ૧૫ ॥

વ્રજલીલા માટે કાલમાયાના બ્રહ્માંડની રચના પહેલાં થઈ પછી રાસલીલા માટે યોગમાયાના મંડલની રચના થઈ. રાસલીલા ઉપરાંત ફરીથી કાલમાયાના બ્રહ્માંડ (પ્રતિબિંબ વ્રજ)ની રચના થઈ છે. પરંતુ બધાંને એવું લાગ્યું કે આ એ જ બ્રહ્માંડ છે અને લીલાનું સ્થાન પણ એ જ છે.

પેહેલા તકરાર હૂદ ઘર, દૂજા કિસ્તી પર ।

તીસરા ભયા ફજરકા, જાને વાહી લૈલત કદર ॥ ૧૬ ॥

કતેબ ગ્રંથોમાં લૈલતુલકદ્રના પહેલા ખંડમાં હૂદ પેગમ્બરના ઘરનો ઉલ્લેખ છે. બીજા ખંડમાં નૂહ પેગમ્બર હોડી ઉપર બેસીને બગીચામાં પહોંચે છે તેનો ઉલ્લેખ છે. આવી જ રીતે ત્રીજા ખંડમાં સવાર (ફજર)ની લીલાનો ઉલ્લેખ છે. પરંતુ બધાં લોકોને આવું લાગ્યું કે લૈલતુલકદ્ર નિરંતર ચાલી રહી છે.

કિસ્તી નૂહ નબીય કી, લિએ અપને તન ચઢાએ ।

સ્યામ બેટા નૂહ નબીય કા, ફિરયા કિસ્તી પાર પોહોંચાએ ॥ ૧૭ ॥

નૂહ પેગમ્બર દ્વારા બનાવેલી હોડી ઉપર પોતાના અંગરૂપી આત્માઓને બેસાડીને નૂહ નબીના બેટા શામે તે કિસ્તી (હોડી)ને પાર પહોંચાડી.

કહે કુરાન ડૂબે કાફર, નૂહ નબી તોફાન ।

મોમિન સબે કિસ્તી ચઢે, એ નઈ હુઈ જહાન ॥ ૧૮ ॥

કુરાન અનુસાર નૂહ પેગમ્બરના નગરમાં આવેલાં તોફાનોમાં અવિશ્વાસુ (કાફીર) લોકો ડૂબી ગયા અને મોમિન હોડીમાં ચઢીને બીજી પાર (બાજુ) પહોંચ્યા પછી નવી સૃષ્ટિ રચવામાં આવી.

કહ્યા વેદેં કૃસ્નાઅવતાર કી, પેહેલેં આએ બ્રજકે માહે ।

રહે રાત પીછલી લગ, ફજર ઈંડ તીસરા ઈલાંએ ॥ ૧૯ ॥

વૈદિક ગ્રંથ શ્રીમદ્ભાગવત અનુસાર શ્રી કૃષ્ણજી પહેલાં વ્રજ મંડલમાં અવતરિત થયા. રાતમાં રચાયેલી રાસ-લીલા સુધી તે વૃંદાવનમાં રહ્યા. ત્યાર પછી પ્રભાતથી ત્રીજી-જાગણી લીલાનો શુભ આરંભ થયો.

આગૂં નૂહ તોફાન કે, દો તકરાર ભાએ લૈલ ।

દોએ પીછે એ તીસરા, એ જો ભયા ફજર કા ખેલ ॥ ૨૦ ॥

કુરાન અનુસાર નૂહ તોફાનના સમયે લૈલતુલકદ્રના બે ખંડો વ્યતીત થઈ ગયા. ત્યાર પછી ત્રીજા ખંડમાં પ્રભાત (ફજર)નો ખેલ રચવામાં આવ્યો.

કહે મહંમદ દિન ખુદાએ કા, દુનિયાં કે સાલ હજાર ।

લૈલત કદર કી ફજર કો, પાવે દુનિયાં સબ દીદાર ॥ ૨૧ ॥

કુરાનમાં રસૂલ મહંમદે ઉલ્લેખ કર્યો છે કે પરમાત્માનો એક દિવસ દુનિયામાં એક હજાર વર્ષ જેટલો હોય છે. લૈલતુલકદ્રનો ત્રીજો ખંડ અર્થાત્ પ્રભાતની વેળાએ દુનિયાનાં બધાં જ પ્રાણીઓને પરમાત્માનાં દર્શન થશે.

લૈલ બડી મહીને હજાર સે, એ બતાએ દઈ સરત ।

સોઈ ફજર સદી અગ્યારહીં, એ દેખો દિન ક્યામત ॥ ૨૨ ॥

રસૂલ મહંમદે પરમાત્મા (ખુદા)ની એક રાત્રિ (લૈલ)ને હજાર મહિનાથી પણ વધારે લાંબી બતાવી અને એવું વચન આપ્યું કે ખુદાનો એક દિવસ અને એક રાત વ્યતીત થયા પછી અર્થાત્ અગિયારમી શતાબ્દીમાં પ્રભાત થશે. તેને જ ક્યામતનો દિવસ સમજવો.

બ્રહ્મસૃષ્ટિ સખિયાં સ્યામ સંગ, ખેલે બ્રજ રાસ કે માંહે ।

એ સુનિયો તુમ બેવરા, ખેલ ફજર તીસરા ઈહાંએ ॥ ૨૩ ॥

બ્રહ્મસૃષ્ટિઓએ શ્રી કૃષ્ણજીની સાથે વ્રજ અને રાસની લીલાઓ કરી. પ્રભાતના સમયે આ જાગણી લીલાને માટે તે ફરીથી આ ત્રીજા બ્રહ્માંડમાં આવ્યાં છે. હે બ્રહ્માત્માઓ ! તમે તેનું વર્ણન સાંભળો.

એ જો ખેલ દેખાયા રૂહન કો, તાકે હુએ તીન તકરાર ।

સોએ કહૂં મેં બેવરા, એ જો ફજર કારગુજાર ॥ ૨૪ ॥

ધામધણીએ બ્રહ્માત્માઓને સંસારનો ખેલ બતાવ્યો. આના ત્રણ ચરણ (વ્રજ, રાસ અને જાગણી) કહેવાયાં છે. આમાંથી આ ત્રીજી જાગણી લીલા તારતમ જ્ઞાનના પ્રભાતમાં થઈ રહી છે. હવે હું તેનું વર્ણન કરી રહ્યો છું.

કાલમાયા જોગમાયા, બીચ કહે પરલે દોએ ।

એહ ખેલ ભયા તીસરા, માએને બુધજી બિના ન હોએ ॥ ૨૫ ॥

કાલમાયા અને યોગમાયા આ બન્નેની વચ્ચે બે વાર જગતનો લય થયો. પુનઃ જાગણી લીલાને માટે ત્રીજા બ્રહ્માંડની રચના થઈ. બુદ્ધજી વિના આ રહસ્યોને કોઈ પણ સ્પષ્ટ કરી શકતું નથી.

એક તોફાન હૂદ કે, ઔર કિસ્તી બયાન ।

પરલે દોઊ જાહેર લિખે, મિને રસૂલ ફુરમાન ॥ ૨૬ ॥

કુરાનમાં હૂદ પેગમ્બરના સમયમાં આવેલા તોફાનનું વર્ણન છે, અને નૂહ તૂફાનના સમયે હોડી ઉપર ચઢાવીને મોમિનાને બચાવી લેવાની પણ ચર્ચા કરવામાં આવી છે. આ પ્રમાણે રસૂલે બે પ્રલયોનો સ્પષ્ટ ઉલ્લેખ કર્યો છે.

પેહેલે ભાઈ દોઊ અવતરે, એક સ્યામ દૂજા હલધર ।

સ્યામ સરૂપ હે બ્રહ્મ કા, ખેલે રાસ જો લીલા કર ॥ ૨૭ ॥

શ્રીમદ્ભાગવત અનુસાર વ્રજ મંડળમાં બે ભાઈ અવતરિત થયા. એમાં એક શ્યામ શ્રી કૃષ્ણજી છે અને બીજા હળધારી બલભદ્ર છે. આ બન્નેમાં શ્યામ બ્રહ્મ સ્વરૂપ છે. જેમણે રાસલીલા રચાવી.

દો બેટે નૂહ નબીય કે, એક સ્યામ દૂજા હિસામ ।

સ્યામેં સમારી કિસ્તી મિને, દિયા રૂહોં કો આરામ ॥ ૨૮ ॥

આ પ્રમાણે કુરાનમાં પણ નૂહ પેગમ્બરના બે પુત્રોનો ઉલ્લેખ છે. આમાંથી એક શામ તથા બીજો હિશામ છે. બન્નેમાંથી શામે તોફાનના સમયે હોડીને સંભાળી અને શ્રેષ્ઠ આત્માઓને એમાં બેસાડીને સુખ (આરામ) આપ્યું.

હલધર આતમ નારાયન, જો આયા હિંદુસ્તાન ।

સાહેબ કહ્યા હિંદુઅન કા, સંગ ગીતા ભાગવત ગ્યાન ॥ ૨૯ ॥

હલધર (બલરામ) શેષશાયી નારાયણનો આત્મા અર્થાત્ સંકર્ષણ વ્યૂહ મનાય છે. તે ભારત ભૂમિમાં પ્રગટ થયા. તેમને હિન્દુઓમાં મૂર્ધન્ય માનવામાં આવ્યા. તેઓ જ વેદ વ્યાસજીના રૂપમાં ભાગવત તથા ગીતાનું જ્ઞાન લઈને આવ્યા છે.

બેટા નૂહ નબીય કા, કહ્યા હિંદ કા બાપ હિસામ ।

સો તોફાન કે પીછે, આયા હિંદ મુકામ ॥ ૩૦ ॥

કુરાન અનુસાર નૂહ પેગમ્બરના પુત્ર હિશામને ભારતભૂમિના પિતા કહ્યા છે. જે નૂહ તોફાન પછી ભારતમાં આવીને રહેવા લાગ્યા.

સ્યામ રાસ સે બરારબ, લ્યાયા સાહેબ કા ફુરમાન ।

હકીકત અખંડ ધામ કી, તિન બાંધી સબ જહાન ॥ ૩૧ ॥

રાસલીલા પછી શ્યામ શ્રી કૃષ્ણજી રસૂલ મહંમદ રૂપે પરમાત્માનો સંદેશ લઈને અરબ દેશ આવ્યા. તેમણે પરમધામનું વૃત્તાન્ત કહ્યું અને સંસારના લોકોને શરાઅના બંધનોમાં બાંધી દીધા.

સો બુધજી સુર અસુરનપેં, લેસી વેદ કતેબ છીન ।

કહે અસુરાઈ મેટ કે, દેસી સબોં યકીન ॥ ૩૨ ॥

હવે એ જ શ્રી કૃષ્ણજી બુદ્ધજી (બુદ્ધ નિષ્કલંક) રૂપે પ્રગટ થયા છે. તે હિંદુઓ પાસેથી વૈદિક કર્મકાંડ અને મુસલમાનો પાસેથી કુરાન નિર્દિષ્ટ શરાઅ છીનવી લેશે. એમ પણ કહ્યું છે કે તે આસુરી વૃત્તિઓને દૂર કરીને પરબ્રહ્મ પરમાત્મા પ્રત્યે વિશ્વાસ જગાડશે.

બાપ ફારસ રૂમ આરબ કા, કહ્યા ફુરમાને સ્યામ ।

ફુરમાન લ્યાએ વાસ્તે, રસૂલ ધરાયા નામ ॥ ૩૩ ॥

કુરાનમાં ઈરાન, અરબ, ઈટલી (રોમ) વગેરે દેશોના પિતા રૂપે શ્યામનો ઉલ્લેખ કર્યો છે. પરમાત્માનો આદેશ લઈને આવવાને કારણે તેમને જ રસૂલ મહંમદ પણ કહ્યા છે.

વેદ કતેબ સબનપેં, લેસી છીન બુધજી ।

ખોલ માએને દેસી મુક્ત, બીય બૈઠ બ્રહ્મસૃષ્ટી ॥ ૩૪ ॥

શાસ્ત્રોમાં કહ્યું છે કે શ્રી કૃષ્ણજી બુદ્ધજી રૂપે પ્રગટ થઈને વેદ તથા કતેબ ગ્રંથોના બાહ્ય અર્થને માનવાની પરંપરા દૂર કરશે, તથા બ્રહ્મસૃષ્ટિઓમાં બેસીને તે ગ્રંથોનાં ગૂઢ રહસ્યોને સ્પષ્ટ કરતાં

બધાને મુક્તિ પ્રદાન કરશે.

એ ખિતાબ મહંમદ મેહેદીપેં, જાકી કરે મુસાફ સિફત ।

સો મહંમદ મેહેદી ખોલસી, આખર અપની બીચ ઉમત ॥ ૩૫ ॥

કુરાન અનુસાર આ શોભા મહદી મહંમદની છે. ત્યાં તેમની પ્રશંસા પણ કરાઈ છે. એમ પણ કહ્યું છે કે મહદી મહંમદ અંતિમ સમયે આવીને પોતાના સમુદાયોમાં ધર્મગ્રંથોનાં ગૂઢ રહસ્યોને સ્પષ્ટ કરશે.

અવતાર તલે વિસ્તુ કે, વિસ્તુ કરે સ્યામ કી સિફત ।

ઈન વિધ લિખ્યા વેદ મેં, સો આએ સ્યામ બુધજી ઈત ॥ ૩૬ ॥

શાસ્ત્રોમાં બધા અવતાર ભગવાન વિષ્ણુના હોવાનું માનવામાં આવ્યું છે. પરંતુ ભગવાન વિષ્ણુ પણ શ્રી કૃષ્ણજીની પ્રશંસા કરે છે. વેદોમાં કરેલા ઉલ્લેખ અનુસાર એ જ શ્રી કૃષ્ણજી બુદ્ધજી રૂપે પ્રગટ થયા છે.

લિખી અનેકોં બુજરકિયાં, પૈગંમરોં કે નામ ।

એ મુકરર સબ મહંમદપેં, સો મહંમદ કહ્યા જો સ્યામ ॥ ૩૭ ॥

કતેબ ગ્રંથોમાં અનેક પ્રકારે પેગમ્બરોની પ્રશંસા કરાઈ છે. ખરેખર તે બધી શોભા મહંમદની છે. તે મહંમદ શ્રી કૃષ્ણજીના જ સ્વરૂપ કહેવાયા છે.

તિથંકરોં સબોં ખોજિયા, ઔર ખોજ કરી અવતાર ।

તો બુજરકી ઈત કહાં રહી, જો કાયમ ન ખોલે દ્વાર ॥ ૩૮ ॥

આ જગતમાં અનેક તીર્થંકરો તથા અવતારોએ પરમાત્માની શોધ કરી છે. એ બધાની મહત્તા કેવી રીતે સ્વીકારી શકાય, કેમકે તેઓ અખંડનાં દ્વાર જ નથી ખોલી શક્યા.

અવતારોં ઈત કયા કિયા, જો દઈ ન બકા કી સુધ ।

તોલોં દ્વાર મૂંદે રહે, આએ ખોલે વિજિયા અભિનંદ બુધ ॥ ૩૯ ॥

અવતારોએ આ જગતમાં આવીને શું કર્યું ? તેઓ તો અખંડની જાણકારી જ નથી આપી શક્યા. પરમધામનાં દ્વાર ત્યાં સુધી બંધ રહ્યાં અર્થાત્ પરમધામનું રહસ્ય સ્પષ્ટ નથી થયું, જ્યાં સુધી વિજયાભિનંદ બુદ્ધજીએ પ્રગટ થઈને તે બધાં દ્વારો ખોલ્યાં નહીં.

સિફત સબ પૈગંમરોં કી, માહેં લિખી અલ્લા કલામ ।

ઉમત સબે રાની ગઈ, ઈનોં કિન કો દિયા પૈગામ ॥ ૪૦ ॥

કુરાનમાં બધા પેગમ્બરોની પ્રશંસા કરવામાં આવી પરંતુ તે બધાના અનુયાયીઓને નિરસ્ત કર્યા. તો પછી તેમણે કોને સંદેશ આપ્યો હતો અર્થાત્ તેમના સંદેશથી શું લાભ થયો ?

લિખી બડાઈ પૈગંમરોં, તિન કી કહાં ગઈ નસીહત ।

અજૂં ઠાઠી ઉનોં કી ઉમતેં, દેખો પથર આગ પૂજત ॥ ૪૧ ॥

કુરાનમાં જે પેગમ્બરોની પ્રશંસા કરવામાં આવી છે, તેમનો ઉપદેશ ક્યાં ગયો ? કારણ કે આજે

પણ તેમના અનુયાયી તો આગ અને પથ્થરની પૂજા કરી રહ્યા છે.

કરી કિતાબેં મનસૂખ, હુએ જમાને રદ ।

ના મોમિન પીછે તોફાન કે, જો લોં આખર આએ મહંમદ ॥ ૪૨ ॥

આથી ભૂતકાળના બધા પેગમ્બરોનાં ઉપદેશ ગ્રંથોને નિરસ્ત (રદ) કરી દેવાયા. નૂહ તોફાન પછી આ જગતમાં જ્યાં સુધી અંતિમ યુગના સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજી (મહંમદ)નું અવતરણ નથી થયું, ત્યાં સુધી બ્રહ્માત્માઓનું અવતરણ પણ નથી થયું.

રાત બડી હૈ રાસ કી, કહી સુકેં ઔર વ્યાસ ।

તા બીય લીલા અખંડ, બ્રહ્મ બ્રહ્મસૃષ્ટ પ્રકાસ ॥ ૪૩ ॥

શુક્રદેવજી તથા વ્યાસજીએ રાસની રાત્રિને બહુ જ મોટી માની છે. આ જ રાત્રિમાં પરબ્રહ્મ તથા બ્રહ્માત્માઓની અખંડ લીલાઓનો પ્રકાશ થયો છે.

મૃતલોક ઔર સ્વર્ગ કી, બ્રહ્મા ઔર નારાયન ।

રાસ રાત કે બીય મેં, એ ચારોં દરમ્યાન ॥ ૪૪ ॥

મૃત્યુલોક તથા સ્વર્ગ લોકની રાત્રિ અને બ્રહ્માજી તથા ભગવાન નારાયણની રાત્રિનો પણ રાસલીલાની આ મહાન રાત્રિમાં જ સમાવેશ થઈ જાય છે.

રાત કહી કદર કી, બોહોત બડી હૈ સોએ ।

ફિરત ચરાગેં ઈનમેં, ચાંદ સૂર એ દોએ ॥ ૪૫ ॥

કુરાનમાં પણ આ મહિમામયી રાત્રિ (લૈલતુલકદ્ર)ને બહુ જ મોટી બતાવી છે. આ વિશેષ રાત્રિમાં સૂર્ય તથા ચન્દ્રમા પણ દીપકો સમાન ભ્રમણ કરતા દેખાય છે.

બ્રહ્મલીલા તીનોં બ્રહ્માંડ કી, સો જાહેર હોસી સુખ બ્રહ્મ ।

દે મુક્ત સબ દુની કો, બ્રહ્મસૃષ્ટ લેસી કદમ ॥ ૪૬ ॥

વ્રજ, રાસ અને જાગણી આ ત્રણેય લીલાઓ પ્રગટ થવાથી આ બ્રહ્માંડમાં પરમાત્માનો આનંદ (સુખ) પ્રગટ થશે. કારણ કે આ લીલાઓમાં પરબ્રહ્મ પોતે જ પ્રગટ થઈને સંસારના સઘળા જીવોને અખંડ મુક્તિ પ્રદાન કરશે અને બ્રહ્મસૃષ્ટિને પોતાનાં ચરણશરણમાં લઈ લેશે.

મોમિન તીનોં તકરાર મેં, જાહેર હોસી લૈલત કદર ।

એક દીન હોસી દુની મેં, સુખ કાયમ બખત ફજર ॥ ૪૭ ॥

બ્રહ્માત્માઓ આ મહિમામયી રાત્રિના ત્રણ ખંડોમાં સંસારમાં આવ્યા છે. પરંતુ આ રાત્રિનું મહત્ત્વ ત્યારે પ્રગટ થશે, જ્યારે પ્રભાતના સમયે (જાગણી લીલામાં) સંસારના લોકોનો એક જ ધર્મ સ્થાપિત થઈ જશે અને તેમને અખંડ સુખની પ્રાપ્તિ થશે.

બ્રહ્મસૃષ્ટ પ્રેમ લક્ષમેં, કુમારિકા ઈસ્વર ।

તીસરી જીવ સૃષ્ટ દુનિયાં, વેદ કહત યોં કર ॥ ૪૮ ॥

વૈદિક ગ્રંથોમાં ત્રણ પ્રકારની સૃષ્ટિનું વર્ણન છે. આમાંથી પ્રથમ પ્રેમલક્ષણા ભક્તિયુક્ત

બ્રહ્મસૃષ્ટિ છે. બીજી કુમારિકા છે, જેને ઈશ્વરી સૃષ્ટિ પણ કહે છે. તથા ત્રીજી જીવસૃષ્ટિ સાંસારિક જીવોને કહ્યા છે.

ખાસ રૂહેં ઉમત કી, ઓર મુતકી દીન ઈસલામ ।

ઓર તીસરી આમ ખલક, એ તીનોં કહે અલ્લા કલામ ॥ ૪૯ ॥

આ પ્રમાણે કુરાનમાં પણ વિશેષ આત્માઓને બ્રહ્મસૃષ્ટિ કહી છે. ધર્મ ઉપર દૃઢ રહેવાવાળા આત્માઓને ઈશ્વરીસૃષ્ટિ તથા સર્વ સાધારણ જીવોને ત્રીજી સૃષ્ટિ માની છે.

બ્રહ્મસૃષ્ટ અક્ષરાતીત સે, ઈસ્વરી સૃષ્ટ અક્ષર સે ।

જીવ સૃષ્ટ બૈકુંઠ કી, એ જો ગફલત મેં ॥ ૫૦ ॥

બ્રહ્મસૃષ્ટિ અક્ષરાતીત પરમધામથી, ઈશ્વરીસૃષ્ટિ અક્ષરધામથી તથા જીવસૃષ્ટિ વૈકુંઠથી આ નશ્વર ખેલમાં આવી છે.

રૂહેં ઉમત કહી લાહૂતી, ઓર ફિરસ્તે જબરૂતી ।

ઓર આમ ખલક તારીકીસે, સો સબ કુંન સે મલકૂતી ॥ ૫૧ ॥

આ પ્રમાણે કુરાનમાં વિશિષ્ટ આત્માઓના સમૂહને લાહૂતી (પરમધામથી), ઈશ્વરીસૃષ્ટિ (ફિરસ્તા)ને જબરૂતી (અક્ષરધામથી) અને સર્વસાધારણ જીવને શૂન્ય નિરાકારથી આવેલ છે, તેમ માન્યા છે. આ બધા વૈકુંઠના (મલકૂતી) જીવ પરમાત્મા દ્વારા ‘હો જા’ (કુંન) કહેવાથી ઉત્પન્ન થયા છે.

બુધ નેહેકલંક આએ કે, માર કલજુગ કરસી દૂર ।

અસુરાઈ સબોં મેટ કે, દેસી મુક્ત હજૂર ॥ ૫૨ ॥

શાસ્ત્રોમાં આ પ્રકારનો ઉલ્લેખ છે કે કળિયુગમાં બુદ્ધ નિષ્કલંક પ્રગટ થશે અને કળિયુગનો સંહાર કરશે. એ બધાની આસુરીવૃત્તિનો નાશ કરીને તેમને મુક્તિનું સુખ આપશે.

બિજયા અભિનંદન બુધ જી, લિખી એહી સરત ।

બ્રહ્મસૃષ્ટ જાહેર હોએ કે, સબ કો દેસી મુક્ત ॥ ૫૩ ॥

શાસ્ત્રનાં વચનો પ્રમાણે વિજયાભિનંદ બુદ્ધજી નિશ્ચિત સમયે પ્રગટ થશે, તે સમયે બ્રહ્માત્માઓ પણ પ્રગટ થશે, અને બધા જ જીવોને અખંડ મુક્તિ આપશે.

ઈસે કે ઈલમ સે, હોસી સબે એક દીન ।

એ દજાલ કો માર કે, દેસી સબોં યકીન ॥ ૫૪ ॥

શ્રીદેવચંદ્રજીના જ્ઞાનના પ્રતાપથી બધે જ એક જ સત્યધર્મનો વિસ્તાર થશે. તે તારતમ જ્ઞાન દ્વારા નાસ્તિક ભાવ (દજાલ)ને દૂર કરીને બધાંને એક પરમાત્મા પ્રત્યે વિશ્વાસ અપાવશે.

ચરન રજ બ્રહ્મ સૃષ્ટકી, ઢૂંઢ થકે ત્રૈગુન ।

કે વિધ કરી તપસ્યા, યોં કેહેવત વેદ બચન ॥ ૫૫ ॥

બ્રહ્મસૃષ્ટિઓની ચરણરજની શોધમાં બ્રહ્મા, વિષ્ણુ અને મહેશ પણ થાકી ગયા. શાસ્ત્રોમાં ઉલ્લેખ છે કે એમણે આને માટે અનેક પ્રકારની તપસ્યા પણ કરી હતી.

કરસી પાક ચૌદે તબકોં, લાહૂતી ઉમત ।

દેસી ભિસ્ત સબન કો, એસી કુરાન મેં સિફત ॥ ૫૬ ॥

કુરાનમાં બ્રહ્માત્માઓની પ્રશંસા આ પ્રમાણે કરવામાં આવી છે કે પરમધામના આત્માઓ (લાહૂતી ઉમત) આ સંસારમાં આવીને ચૌદ લોકને પવિત્ર કરશે, તથા બધા જીવોને મુક્તિધામનું સુખ અપાવશે.

બરસ માસ ઔર દિન લિખે, સરત ભાંત વિધ સબ ।

બડાઈ બ્રહ્મસૃષ્ટ કી, એ જો લીલા હોત હૈ અબ ॥ ૫૭ ॥

આ પ્રમાણે કુરાનમાં બ્રહ્માત્માઓના પ્રગટ થયાનાં વર્ષ, મહિના અને દિવસની નિશ્ચિત અવધિ પણ લખાઈ છે તથા જુદા-જુદા પ્રકારના સંકેત પણ આપ્યા છે. આ બધો મહિમા તે જ બ્રહ્મસૃષ્ટિઓનો છે, જે વર્તમાન સમયમાં લીલા કરી રહી છે.

સાલ માસ ઔર દીન લિખે, કૌલ ક્યામત હકીકત ।

સિફત ઉમત મોમિનોં, એ જો જાહેર હોત આખરત ॥ ૫૮ ॥

કુરાનમાં પણ ક્યામતના સમય માટે વર્ષ, મહિના અને દિવસોનો નિશ્ચિત ઉલ્લેખ કર્યો છે. આ પણ એ જ બ્રહ્માત્માઓનો મહિમા છે, જે ક્યામત સમયે પ્રગટ થયા છે.

બિજિયા અભિનંદ બુધજી, ઔર નિહકલંક અવતાર ।

કાયમ કરસી સબ દુનિયાં, ત્રિગુન કો પોહોંચાવેં પાર ॥ ૫૯ ॥

શાસ્ત્રોનું કહેવું છે કે વિજયાભિનંદ બુદ્ધજી નિષ્કલંક રૂપે અવતરશે અને સંસારના બધા જીવોને અખંડ મુક્તિ અપાવી બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, મહેશ્વરને પણ પાર પહોંચાડશે.

મહંમદ મેહેદી આવસી, ઔર ઈસા હજરત ।

લે હિસાબ ભિસ્ત દેસી સબોં, કાયમ કરસી ઈન સરત ॥ ૬૦ ॥

આ પ્રમાણે કુરાનમાં પણ કહેવાયું છે કે અંતિમ સમયના અધિપતિ રૂપે અંતિમ ધર્મગુરુ અને મહંમદ મહેદી ન્યાયાધીશ રૂપે પ્રગટ થશે. તે પોતાનાં વચનો અનુસાર બધા જીવોના લેખ (હિસાબ) લઈને તેમને અખંડ મુક્તિસ્થળનું સુખ પ્રદાન કરશે.

અખંડ વતન ઈત જાહેર, ઔર જાહેર સુખ બ્રહ્મ ।

બુધ બિજિયા અભિનંદ જાહેર, જાહેર કાટે દુની કે કરમ ॥ ૬૧ ॥

તે બધા ધર્મગ્રંથોને અનુરૂપ અખંડ પરમધામ તથા બ્રહ્માનંદ સુખ અહીં પ્રગટ થઈ ગયું. વિજયાભિનંદ બુદ્ધજી પણ પ્રગટ થઈ ગયા અને તેમણે સંસારના જીવોનાં કર્મબંધનો દૂર કર્યાં.

ભિસ્ત હોસી ઈત જાહેર, ઔર જાહેર દોજક ।

કાજી કજા ઈત જાહેર, ઔર જાહેર હોસી સબોં હક ॥ ૬૨ ॥

હવે સંસારમાં અખંડમુક્તિ સ્થળ અને નરક બંનેનું અસ્તિત્વ સ્પષ્ટ થશે. સમગ્ર વિશ્વના સ્વામી પરબ્રહ્મ પરમાત્મા પ્રગટ થઈ ગયા છે. હવે તે ન્યાયાધીશ બનીને બધાંનો ન્યાય કરશે.

કે હુએ બ્રહ્માંડ કે હોએસી, પર એ લીલા ન હુઈ કબ ।

બિલાસ બડો બ્રહ્મસૃષ્ટ મેં, સુખ નયો પસરસી અબ ॥ ૬૩ ॥

આવાં અનેક બ્રહ્માંડો પહેલાં પણ ઉત્પન્ન થયાં છે અને ભવિષ્યમાં પણ થશે. પરંતુ આ બ્રહ્મલીલા પહેલાં ક્યારેય પ્રગટ થઈ ન હતી. આ બ્રહ્માંડમાં બ્રહ્મસૃષ્ટિઓએ બહુ જ આનંદવિલાસ કર્યો છે. તેથી આ હવે નવું (અખંડ) સુખ બધે જ પ્રસરી જશે.

કે દુની હુઈ કે હોએસી, પર કબૂં ના જાહેર ઉમત ।

દે ભિસ્ત ચૌદે તબકોં, કરેં બખત રોજ ક્યામત ॥ ૬૪ ॥

અનેકવાર સંસારની સૃષ્ટિ થઈ અને ભવિષ્યમાં પણ થશે. પરંતુ અત્યાર સુધી બ્રહ્માત્માઓ પ્રગટ થયા નથી. હવે આ એવો સમય છે, જેમાં બ્રહ્માત્માઓ પ્રગટ થઈને આત્મજાગૃતિનો સમય સ્પષ્ટ કરતાં ચૌદ લોકના જીવોને અખંડ મુક્તિ પ્રદાન કરશે.

રસમ કરમકાંડ કી, હુતી એતે દિન ।

અબ ઈલમ બુધજીએકે, દૈ સબોં પ્રેમ લછન ॥ ૬૫ ॥

આજ સુધી સંસારમાં કર્મકાંડના નિયમો જ પ્રચલિત હતા. હવે બુદ્ધજીના તારતમજ્ઞાને બધાંને પ્રેમ-લક્ષણા ભક્તિ પ્રદાન કરી.

સરિયત બંદગી કરે ફરજ જયોં, સો કરતે એતે દિન ।

મહંમદ મેહેદી જાહેર હોએ કે, ઈસક દિયા સબન ॥ ૬૬ ॥

કતેબ પરંપરાના લોકો પણ આટલા દિવસો સુધી શરાઅના નિયમોમાં રહીને ઔપચારિક પૂજા (ફરજ બંદગી) જ કરતા આવ્યા હતા. હવે મહંમદ મહેદીએ પ્રગટ થઈને તે બધાંને પ્રેમનો માર્ગ બતાવ્યો.

પેહેયાન બુધ નિહકલંક, ઔર પેહેયાન બ્રહ્મસૃષ્ટ ।

યાકી અસ્તુત નિગમ કરે, કિન સુન્યા ન દેખ્યા દૃષ્ટ ॥ ૬૭ ॥

બુદ્ધ નિષ્કલંક અવતાર તથા બ્રહ્મસૃષ્ટિની પિછાણ માટે વેદોમાં પણ પ્રાર્થના કરવામાં આવી છે. પરંતુ આજ સુધી તેમને કોઈએ તેમની આંખોથી જોયા ન હતા કે કાનથી સાંભળ્યા પણ ન હતા.

પેહેયાન મહંમદ રૂહ અલ્લા, ઔર પેહેયાન મોમન ।

તોરા સબોં પર ઈનકા, યોં કહે કુરાન રોસન ॥ ૬૮ ॥

કુરાનમાં પણ મહંમદ (પ્રશંસિત), રૂહઅલ્લાહ (શ્રી દેવચંદ્રજી) અને મોમિન (બ્રહ્માત્માઓ)ની પિછાણની વાત સ્પષ્ટ કહી છે અને એમ પણ કહ્યું છે કે બધે એમનું જ શાસન ચાલશે.

તીન સરૂપ કહે વેદ ને, બાલ કિસોર બુઢાપન ।

બ્રજ રાસ પ્રભાત કો, એ બુધ જી કો રોસન ॥ ૬૯ ॥

વેદોએ બાળ, કિશોર અને વૃદ્ધાવસ્થા આ પ્રમાણે બ્રહ્મના અવતરણનાં ત્રણ સ્વરૂપોની વાત કહી છે. વ્રજ, રાસ તથા જાગણીના પ્રભાતની આ લીલાઓનું રહસ્ય બુદ્ધજીએ જ પ્રગટ થઈને સ્પષ્ટ કર્યું છે.

બ્રહ્મલીલા બ્રહ્મસૃષ્ટ મેં, ચઢતી ચઢતી કહે વેદ ।

પ્રેમ લક્ષ દોઝી કહે, કિએ જાહેર બુધજીએ ભેદ ॥ ૭૦ ॥

વૈદિક ધર્મગ્રંથોમાં બ્રહ્મસૃષ્ટિના આ જગતમાં થનારી લીલાઓ - વ્રજ, રાસ અને જાગણીને એકબીજાથી વધારે વિશિષ્ટ કહી છે. વેદ તથા ક્તેબ બંનેએ બ્રહ્મસૃષ્ટિને પ્રેમસ્વરૂપા કહી છે. બુદ્ધજીએ પ્રગટ થઈને આ રહસ્યને સ્પષ્ટ કરી દીધું.

સાહેબ કે સંસાર મેં, આએ ત્રીન સરૂપ ।

સો કુરાન યોં કેહેવહી, સુંદર રૂપ અનૂપ ॥ ૭૧ ॥

કુરાનમાં આ પ્રમાણે કહ્યું છે, આ દુનિયામાં પરબ્રહ્મ પરમાત્મા ત્રણ સ્વરૂપોમાં પ્રગટ થયા. જેમના સુંદર સ્વરૂપની ઉપમા આપી શકાતી નથી.

એક બાલ દૂજા કિસોર, ત્રીસરા બુઢાપન ।

સુંદરતા સુગ્યાન કી, બઢત જાત અતિ ઘન ॥ ૭૨ ॥

પરમાત્માનાં આ ત્રણ સ્વરૂપોમાં એક બાળસ્વરૂપ (વ્રજલીલા) બીજું કિશોર સ્વરૂપ (રાસલીલા) ત્રીજું પ્રૌઢ સ્વરૂપ (જાગણી લીલા) કહ્યું છે. આ સ્વરૂપોમાં જ્ઞાનની સુંદરતાની ઉત્તરોત્તર વૃદ્ધિ થઈ છે.

જ્યોં ચઢતી અવસ્થા, બાલ કિસોર બુઢાપન ।

યોં બુધ જાગૃત નૂર કી, ભઈ અધિક જોત રોસન ॥ ૭૩ ॥

જે પ્રમાણે બાળ, કિશોર અને પ્રૌઢ આ ત્રણેય અવસ્થામાં ઉત્તરોત્તર વિકાસ થાય છે, તે જ પ્રમાણે અક્ષર બ્રહ્મની જાગૃત બુદ્ધિનો પ્રકાશ પણ આ ત્રણેયમાં ક્રમશઃ વધતો રહ્યો છે.

એ કેહેતી હું પ્રગટ, જ્યોં રહે ના સંસે કિન ।

ખોલ માએને મગજ મુસાફ કે, સબ ભાંને વિકલપ મન ॥ ૭૪ ॥

મેં એટલા માટે સ્પષ્ટતા કરી છે કે જેનાથી કોઈના મનમાં લેશમાત્ર પણ શંકા ના રહે. આ પ્રમાણે કુરાનનાં રહસ્યો સ્પષ્ટ કરીને બધાના મનના સંકલ્પ-વિકલ્પોને દૂર કરી દીધા છે.

શ્રી કૃષ્ણજીએ બ્રજરાસ મેં, પૂરે બ્રહ્મસૃષ્ટ મન કામ ।

સોઈ સરૂપ લ્યાયા ફુરમાન, તબ રસૂલ કેહેલાયા સ્યામ ॥ ૭૫ ॥

શ્રી કૃષ્ણજીએ વ્રજ અને રાસની લીલાઓની મનોકામનાઓ પૂર્ણ કરી. એજ સ્વરૂપ કુરાનનો સંદેશ લઈને આવ્યું છે. ત્યારે એ જ શ્યામ રસૂલ મહંમદ કહેવાયા.

ચૌથા સરૂપ ઈસા રૂહ અલ્લા, લ્યાએ કિલ્લી હકીકત ધામ ।

પાંચમા સરૂપ નિજ બુધકા, ખોલ માએને ભાએ ઈમામ ॥ ૭૬ ॥

શ્રી કૃષ્ણજીના ચોથા સ્વરૂપ શ્રી દેવચન્દ્રજી (ઈસા રૂહઅલ્લાહ) છે. જે પરમધામની યથાથતા સ્પષ્ટ કરનાર તારતમ જ્ઞાનરૂપી ચાવી લઈને પ્રગટ થયા છે. પાંચમું સ્વરૂપ નિષ્કલંક બુદ્ધનું છે. જે વેદ-ક્તેબનાં ગૂઢ રહસ્યોને સ્પષ્ટ કરી ઈમામ મહદી કહેવાયા.

એ ભી પાંચ સરૂપ કા, હૈ બેવરા માહેં કુરાન ।

જો કઠૂ લિખ્યા ભાગવત મેં, સોઈ સાખ ફુરમાન ॥ ૭૭ ॥

આ પાંચેય સ્વરૂપોનું વર્ણન પણ કુરાનમાં આપ્યું છે. શ્રીમદ્ભાગવતમાં એવા પ્રકારનો ઉલ્લેખ છે. તેમની સાક્ષી કુરાનમાં આપી છે.

એહી બડી ઈસારત, ઈમામ કી પેહેચાન ।

સબ કો સબ સમજાવહીં, યો કેહેવત હૈ કુરાન ॥ ૭૮ ॥

કુરાન અનુસાર ઈમામની ઓળખનો આ સૌથી મોટો સંકેત છે કે તેઓ સહુને સર્વ પ્રકારે સમજાવશે.

વેદ કહે બુધ ઈનપેં, ઔર બુધ સુપન ।

એહી સબ કો જગાએ કે, દેસી મુક્ત ત્રૈગુન ॥ ૭૯ ॥

વૈદિક ધર્મગ્રંથોમાં પણ એમ કહેવાયું છે કે જાગ્રત બુદ્ધિ બુદ્ધજીમાં જ પ્રગટ થઈ છે, તથા બીજી બધી બુદ્ધિ સ્વપ્નની બુદ્ધિ છે. આવા બુદ્ધજી બધાંને જાગ્રત કરી ત્રિગુણોને પણ મુક્તિ આપશે.

હિંદૂ કહેં ધની આવસી, વેદોં લિખ્યા આગમ ।

કહ્યા હમારા હોએસી, સાહેબ આગે હમ ॥ ૮૦ ॥

વેદાદિ ધર્મગ્રંથોની ભવિષ્યવાણીને આધારે હિંદુ લોકો કહે છે કે પરબ્રહ્મ પરમાત્મા બુદ્ધ નિષ્કલંક રૂપે પધારશે. તેમની સમ્મુખ પહોંચતાં અમારી બધી મનોકામનાઓ પૂર્ણ થશે.

મુસલમાન કહેં આવસી, સો હમારા ખસમ ।

લિખ્યા હૈ કતેબ મેં, આગે નબી હમારા હમ ॥ ૮૧ ॥

આ પ્રમાણે કુરાનની ભવિષ્યવાણીના આધારે મુસલમાન પણ કહે છે કે અમારા પરમાત્મા ન્યાયાધીશ રૂપે પ્રગટ થશે, તે સમયે અમારા પેગમ્બર તેમની સમ્મુખ અમારે માટે ભલામણ કરશે.

ઈસા અલ્લા આવસી, કહે કિતાબ ફિરગાન ।

કિલ્લી ભિસ્ત જો યાહીપેં, ખોલ દેસી નસરાન ॥ ૮૨ ॥

ઈસાઈ પણ પોતાના ધર્મગ્રંથ બાઈબલના આધારે કહે છે કે ઈસાના કથન અનુસાર પરમાત્મા ફરીથી પ્રગટ થશે. મુક્તિ સ્થળોનાં દ્વારોની ચાવી તેમના હાથમાં હશે. તે પોતાના અનુયાયી (ઈસાઈ-નસ્રાની) માટે બહિશ્તોનાં દ્વાર ખોલી દેશે.

યોં લડ કે લોક જુદે હુએ, પર ખસમ ન હોવે દોએ ।

રબ આલમ કા ના ટરે, જો સિર પટકે કોએ ॥ ૮૩ ॥

આ પ્રમાણે ભિન્ન-ભિન્ન ધર્મગ્રંથોની ભવિષ્યવાણી પ્રમાણે લોકો પરસ્પર લડી-ઝઘડીને અલગ-અલગ થઈ ગયા, પરંતુ પરમાત્મા તો ક્યારેય બે નથી થઈ શકતા. (તે તો એક જ છે.) ચાહે કોઈ પોતાનું માથું પછાડતા કેમ ન રહે. પરંતુ બધાં જ બ્રહ્માંડોના સ્વામી એકથી બે નથી થઈ શકતા. અર્થાત્ પરમાત્મા અલગ-અલગ નથી થઈ શકતા, તે તો એક જ છે. ભલે લોકો તેમને અલગ અલગ રૂપમાં જુએ.

યોં સબ જાહેર પુકારહીં, કોઈ માએને ના સમજત ।

એ માએને મગજ ઈમામ પેં, દૂજા કૌન ખોલે મારફત ॥ ૮૪ ॥

આ પ્રમાણે બધા ધર્મગ્રંથોમાં પરમાત્માને પ્રગટ થવાની વાત સ્પષ્ટ લખી છે. પરંતુ ધર્મગ્રંથનાં ગૂઢ રહસ્યોને સ્પષ્ટ કરવાની જવાબદારી બુદ્ધજી (ઈમામ)ની છે, આથી તેમના સિવાય બીજું કોણ આ રહસ્યો સ્પષ્ટ કરી શકે છે ?

યોં આએ તીનોં સરૂપ, ધર ધર જુદે નામ ।

સો કારન બ્રહ્મ ઉમત કે, ગુઝ જાહેર કિએ અલામ ॥ ૮૫ ॥

આ પ્રમાણે કહેલાં ત્રણેય સ્વરૂપ (બશરી, મલકી, હકી) જુદાં-જુદાં નામ ધારણ કરીને આ દુનિયામાં પ્રગટ થયાં અને તે રહસ્યવેત્તાઓએ બ્રહ્મસૃષ્ટિઓ માટે જ આ દુનિયામાં પરબ્રહ્મ પરમાત્માનાં ગૂઢ રહસ્યો પ્રગટ કર્યા છે.

સુર અસુર અઘાપ કે, કરત લડાઈ દોએ ।

એ દ્વેષ સાહેબ બિના, મેટ ના સકે કોએ ॥ ૮૬ ॥

દૈવી તથા આસુરી વિચારધારાઓ આદિકાળથી જ એકબીજા સાથે સંઘર્ષ કરતી આવી છે. સ્વયં પરમાત્માના પ્રગટ થયા વગર આ દ્વેષને બીજું કોઈ પણ દૂર કરી નહીં શકે.

દ્વેષ જો લાગ્યા પેડ સે, સબ સોઈ રહે પકર ।

સાધો દ્વેષ મિટાવને, ઉપાય થકે કર કર ॥ ૮૭ ॥

આ દુશ્મની (દ્વેષ) સૃષ્ટિના આદિકાળથી જ બનેલી છે. સઘળા લોકો પોત-પોતાની માન્યતાઓને પકડીને ચાલી રહ્યા છે. આ દુશ્મનીને દૂર કરવા માટે કેટલાય સંતો પણ પ્રયત્ન કરીને થાકી ગયા પરંતુ તેમને સફળતા મળી નહીં.

કે અવતારોં બલ કિએ, કે બલ કિએ તિથંકર ।

દ્વેષ અઘાપી ના મિટ્યા, કે ફિરસ્તે પૈગંમર ॥ ૮૮ ॥

અનેક અવતારો તથા તીર્થંકરોએ પણ પ્રયત્ન કર્યો. આ પ્રમાણે ફિરસ્તાઓ અને પેગમ્બરો પણ પ્રયત્ન કરતા રહ્યા, તો પણ આ દુશ્મની આજ સુધી મટી ગઈ નથી.

સાહેબ આએ ઈન જિમી, કારજ કરને તીન ।

સો સબ કા ઝગડા મેટ કે, યા દુનિયાં યા દીન ॥ ૮૯ ॥

પરમાત્મા પોતે આ દુનિયામાં ત્રણ કામ કરવા માટે પ્રગટ થયા છે. તે દુનિયાના બધા જ ઝગડાઓનો અંત લાવશે પછી એ વ્યાવહારિક ઝઘડો હોય કે ધર્મનો હોય.

બ્રોધ સુર અસુરોં કો, દૂજે જાદે પૈગંમર ઔર ।

વેદ કતેબ છુડાવને, ધની આએ ઈન ઠૌર ॥ ૯૦ ॥

દૈવી તથા આસુરી વૃત્તિઓનો સંઘર્ષ, પેગમ્બરોના પુત્રોનો સંઘર્ષ તથા વેદ અને કતેબનાં કર્મકાંડ (બાહ્યાચરણ)નો સંઘર્ષ હટાવવા માટે ધામધણી બુદ્ધજી રૂપે આ દુનિયામાં પ્રગટ થયા છે.

દો બેટે રૂહ અલ્લાહ કે, એક નસલી ઔર નજરી ।

ભઈ લડાઈ ઈન વાસ્તે, મસનંદ પૈગંમરી ॥ ૯૧ ॥

શ્રી દેવચંદ્રજી (રૂહઅલ્લા)ના બે પુત્ર માન્યા છે. એમાંથી એક ઔરસ (નસલી અથવા બિન્દુ પુત્ર) તથા બીજો માનસ (નજરી અથવા નાદપુત્ર) કહેવાય છે. એ બંનેમાં ધાર્મિક સિદ્ધાંતોને લઈને મતભેદ જાગ્યો.

વેદ આયા દેવન પેં, અસુરન પેં કુરાન ।

મૂલ માએને ઉલટાએ કે, કે જાહેર કિએ તોફાન ॥ ૯૨ ॥

દૈવી સંપદાને મહત્ત્વ આપવાવાળા હિન્દુઓને માર્ગદર્શન આપવા માટે વેદનું અવતરણ થયું. આ પ્રમાણે આસુરીવૃત્તિવાળા મુસલમાનોને સન્માર્ગે લાવવા કુરાનનો ઉપદેશ થયો. આ બન્ને ગ્રંથોના મૂળ (અભિપ્રેત) અર્થોને ઉલટાવીને કહેવાતાં જ્ઞાનીઓએ પરસ્પર ઝઘડો શરૂ કરી દીધો.

મેટન લડાઈ બંદન કી, ઔર જાહે પૈગંમર ।

ધની આએ વેદ છુડાવને, એ તીન બાતે ચિત ધર ॥ ૯૩ ॥

ધાર્મિક લોકોના મતભેદ, પેગમ્બરોની સંતતિનો વિવાદ (કલહ) તથા વેદાદિનું કર્મબંધન, આ ત્રણેયને છોડાવવા માટે આ દુનિયામાં બુદ્ધજીનું અવતરણ થયું છે.

જાકો દિલ જિન ભાંત કો, તાસોં મિલ તિન વિધ ।

મન ચાહ્યા સરૂપ હોએકે, કારજ કિએ સબ સિધ ॥ ૯૪ ॥

જે લોકોના મનમાં જેવી ભાવના રહી તેમણે બુદ્ધજીને તે જ રૂપમાં પ્રાપ્ત કર્યા. આ પ્રમાણે બુદ્ધજીએ બધા લોકોના મનને અનુકૂળ સ્વરૂપ ધારણ કરી બધાંના મનોરથ સિદ્ધ કર્યા.

સો બુધ ઈમામ જાહેર ભએ, તબ ખુલે સબ કાગદ ।

સુખ તો સાંચોં કો દિએ, ઔર જૂઠે હુએ સબ રદ ॥ ૯૫ ॥

બુદ્ધજી સદ્ગુરુ રૂપે પ્રગટ થતાં ધર્મગ્રંથોનું રહસ્ય સ્પષ્ટ થઈ ગયું, જેનાથી સન્માર્ગ પર ચાલનાર લોકોને આનંદનો અનુભવ થયો અને પથભ્રષ્ટ થયેલા ખોટા લોકો નિરાશ થઈ ગયા.

વેદાંત ગીતા ભાગવત, દેયાં ઈસારતાં સબ ખોલ ।

મગજ માએને જાહેર કિએ, માહેં ગુઝ હતે જો ખોલ ॥ ૯૬ ॥

બુદ્ધજીએ પ્રગટ થઈને વેદાન્ત, ગીતા, ભાગવત વગેરે બધા જ ધર્મગ્રંથોના સંકેતો સ્પષ્ટ કરી એમાં છુપાયેલાં ગૂઢ રહસ્યો સારી રીતે પ્રગટ કરી દીધાં.

અંજીર જંબૂર તૌરેત, ચૌથી જો ફુરકાન ।

એ માએને મગજ ગુઝ થે, સો જાહેર કિએ બયાન ॥ ૯૭ ॥

આજ પ્રમાણે કતેબ ગ્રંથો - મુસા પેગમ્બરના જંબૂર, દાઉદ પેગમ્બરના તૌરેત, ઈસા પેગમ્બરના બાઈબલ તથા રસૂલ પેગમ્બરનું કુરાન વગેરેમાં છુપાયેલાં ગૂઢ રહસ્યો પણ સ્પષ્ટ કરી દીધાં.

એ કાગદ ઉમત બ્રહ્મસૃષ્ટ કો, સોભા આઈ તિન પાસ ।

માએને ઈન રોસન કિએ, તબ જૂઠે ભએ નિરાસ ॥ ૯૮ ॥

ખરેખર તે આ બધા ધર્મગ્રંથો બ્રહ્મસૃષ્ટિઓ માટે મોકલાયેલ સંદેશ સ્વરૂપ છે. આથી તેમનાં રહસ્યોના સ્પષ્ટીકરણની શોભા પણ બ્રહ્મસૃષ્ટિઓને જ પ્રાપ્ત થઈ, જ્યારે બુદ્ધજીએ આ ગ્રંથોનાં ગૂઢ રહસ્યોને સ્પષ્ટ કર્યા ત્યારે આનાથી વિપરિત અર્થ કરનાર લોકોને નિરાશા મળી.

જબ હક હાદી જાહેર ભએ, ઔર અરસ ઉમત ।

સબ કિતાબેં રોસન ભઈ, ઊગી ફજર મારફત ॥ ૯૯ ॥

જ્યારે ધામધણી સદ્ગુરુ રૂપે પ્રગટ થયા અને એમની સાથે તેમના અંગસ્વરૂપ બ્રહ્માત્માઓનું

અવતરણ થયું ત્યારે બધા ધર્મગ્રંથોનાં રહસ્ય સ્પષ્ટ થવાથી બ્રહ્મજ્ઞાનનો સૂરજ ઊગ્યો.

કહે કાફર અસુર એક દૂસરે, કરતે લડાઈ મિલ ।

ફુરમાન જબ રોસન ભયા, તબ પાક હુએ સબ દિલ ॥ ૧૦૦ ॥

આજ સુધી હિંદુ અને મુસલમાન એકબીજાને અસુર અથવા કાફર કહીને પરસ્પર ઝઘડતા રહ્યા છે. કુરાનનાં ગૂઢ રહસ્યો સ્પષ્ટ થવાથી હવે બધાનાં હૃદય નિર્મલ થઈ ગયાં.

રાત અંધેરી મિટ ગઈ, હુઆ ઉજાલા દિન ।

રબ આલમ જાહેર ભાએ, સુર અસુરોં ગ્રહે ચરન ॥ ૧૦૧ ॥

હવે અજ્ઞાનરૂપી રાત્રિનો અંધકાર જતો રહ્યો તથા બ્રહ્મજ્ઞાનનો પ્રકાશ બધે જ ફેલાઈ ગયો. વિશ્વ બ્રહ્માંડના સ્વામી બુદ્ધજી પ્રગટ થતાં દૈવી વૃત્તિવાળા હિંદુ તથા આસુરી વૃત્તિવાળા મુસલમાન બંને એમના શરણે આવ્યા.

હાંસી હુઈ અતિ બડી, ઝૂઠોં બડી જલન ।

મેલા અતિ બડા હુઆ, આખર સુખ સબન ॥ ૧૦૨ ॥

ત્યારે અજ્ઞાનના કારણે ઝઘડનારની બહુ જ હાંસી થઈ (તે શરમાઈ ગયા). અસત્યવાદીઓને પણ પશ્ચાત્તાપ થવા લાગ્યો. આ પ્રમાણે અંતિમ સમયે જગતમાં બ્રહ્મસૃષ્ટિઓનો મેળાપ થયો, જેનાથી બધા જ જીવ પણ આનંદિત થયા.

બિના સુખ કોઈ ના રહ્યા, સબ મન કામ પૂરન ।

અંધેરી કઠૂ ના રહી, ભાએ ચૌદે તબક રોસન ॥ ૧૦૩ ॥

બુદ્ધજીના પ્રગટ થવાથી દુનિયામાં કોઈ પણ જીવ અખંડ સુખથી વંચિત રહ્યો નથી. બધાની મનોકામના પૂરી થઈ. હવે અજ્ઞાનનો અંધકાર લેશમાત્ર પણ રહ્યો નથી. તથા ચૌદ લોકમાં જ્ઞાનનો પ્રકાશ ફેલાઈ ગયો.

મોહ તત્વ અહં ઉડ્યો, જો પરદા ઊપર ત્રૈગુન ।

એ સબ બીચ દ્વૈત કે, નિરાકાર નિરંજન સુન ॥ ૧૦૪ ॥

હવે ત્રિગુણસ્વરૂપો ઉપર પડેલું મોહ તત્વ અને અહંકારનો પડદો દૂર થઈ ગયો જેનાથી બધાને જ્ઞાન થયું કે શૂન્ય, નિરાકાર અને નિરંજન આ બધા દ્વૈત માયાની અંતર્ગત જ છે.

બચન થકે સબ ઈતલોં, આગે ચલે ન મનસા વાય ।

સુપન સૃષ્ટ ખોજે સાસ્ત્રોં, પર પાયા ન અખંડ ઘર સાંચ ॥ ૧૦૫ ॥

લૌકિક શબ્દોની સીમા શૂન્ય-નિરાકાર પર્યન્ત જ રહી છે, એનાથી આગળ મન અને વચન નથી પહોંચતાં. સ્વપ્નવત્ દુનિયાના જીવ (સ્વપ્નની બુદ્ધિથી) શાસ્ત્રોમાં બ્રહ્મની ખોજ કરતા રહ્યા પરન્તુ અખંડ અવિનાશી ઘર (પરમધામ) પ્રાપ્ત કરી શક્યા નહીં.

અક્ષરબ્રહ્મ જાહેર ક્રિયા, જિત ઉતપત ફિરસ્તોં નૂર ।

ઘર જબરાઈલ જબરૂત, જો નેહેચલ સદા હજૂર ॥ ૧૦૬ ॥

બુદ્ધજીએ પ્રગટ થઈને અક્ષરબ્રહ્મનું રહસ્ય સ્પષ્ટ કર્યું કે જ્યાંથી બધી અવતારી શક્તિઓ ઉત્પન્ન થાય છે. ખરેખર જિબ્રીલ ફિરસ્તાનું મૂળસ્થાન પણ અક્ષરધામ જ છે, જે હમેશાં અક્ષરબ્રહ્મની

નજીક રહે છે.

और धाम अक्षरातीत, नूरतजल्ला अरस ।
રૂહ બડી બ્રહ્મસૃષ્ટ કી, જો હેં અરસપરસ ॥ ૧૦૭ ॥

આ પ્રમાણે અક્ષરાતીત પરમધામનું રહસ્ય પણ સ્પષ્ટ કર્યું જેને કુરાનમાં નૂરતજલ્લા અથવા અર્શેઅજમ કહ્યું છે. ત્યાં બ્રહ્મસૃષ્ટિ અને શ્યામાજીનો પરબ્રહ્મની જોડે અદ્વૈત સંબંધ છે.

એ લીલા સબ પ્રગટ કરી, મહંમદ ઈસા બુધ આએ ।
એ તીનોં સરૂપોં મિલ કે, સબકો દિએ જગાએ ॥ ૧૦૮ ॥

કુરાન અનુસાર મહંમદ, બાઈબલ અનુસાર ઈસા તથા હિંદુ ધર્મ ગ્રંથો અનુસાર બુદ્ધજીએ પ્રગટ થઈને દિવ્ય પરમધામની બધી લીલાઓ નશ્વર જગતમાં પ્રગટ કરી. એ ત્રણેય સ્વરૂપોએ મળીને બધા જીવોને જાગ્રત કર્યા.

મિસ્ત દઈ સબન કો, ચહે અક્ષર નૂર કી દ્રષ્ટ ।
કાયમ સુખ સબન કો, સુપન જીવ જો સૃષ્ટ ॥ ૧૦૯ ॥

બુદ્ધજીએ સંસારના બધા જીવોને મુક્તિ સ્થળોમાં સ્થાન આપ્યું, જેથી તે અક્ષરબ્રહ્મની દૃષ્ટિમાં અખંડ થઈ ગયા. આ પ્રમાણે બુદ્ધજીના પ્રતાપથી સ્વપ્ન જગતના જીવોને પણ અખંડ સુખ પ્રાપ્ત થયું.

દૂજી સૃષ્ટ જો જબરૂતી, જો ઈસ્વરી કહી ।
અધિક સુખ અક્ષર મેં, દિલ નૂર ચૂલ રહી ॥ ૧૧૦ ॥

બીજી અક્ષરધામની સૃષ્ટિ છે, જેમને ઈશ્વરી સૃષ્ટિ કહેવાઈ છે. અક્ષરબ્રહ્મની સુરતા સ્વરૂપ થવાથી તેમણે અક્ષરબ્રહ્મના હૃદયમાં સ્થાન પ્રાપ્ત કરીને અખંડ સુખ પ્રાપ્ત કર્યું.

और उमत जो लाहूती, ब्रह्मसृष्ट घर धाम ।
ઈન કો સુખ દેખાએ કે, પૂરન કિએ મન કામ ॥ ૧૧૧ ॥

આ સિવાય પરમધામના આત્માઓ બ્રહ્મસૃષ્ટિ કહેવાય છે. આ ક્ષર જગતની લીલા બતાવીને બુદ્ધજીએ એમના બધા મનોરથો પૂર્ણ કર્યા.

मुक्त दई त्रैगुन फिरस्ते, जगाए नूर अक्षर ।
રૂહેં બ્રહ્મસૃષ્ટ જાગતે, સુખ પાયો સચરાચર ॥ ૧૧૨ ॥

બુદ્ધજીએ ત્રિદેવો તથા અન્ય ફિરસ્તાઓને પણ અખંડ સુખ (મુક્તિ) પ્રદાન કર્યું તથા અક્ષરબ્રહ્મને પણ જાગ્રત કર્યા. આ પ્રમાણે બ્રહ્મસૃષ્ટિઓ પરમધામમાં જાગ્રત થવાથી જગતના સચરાચર પ્રાણીઓને અખંડ સુખ પ્રાપ્ત થયું.

करनी करम कछू ना रह्या, धनी बडे कृपाल ।
સો બુધજીએ મારિયા, જો ત્રૈલોકીકા કાલ ॥ ૧૧૩ ॥

ધામધણી એટલા કૃપાળુ છે કે તેમણે કોઈનાં પણ કર્તવ્ય તથા કર્મનાં બંધનોને બાકી રહેવા નથી દીધાં. આ પ્રમાણે બુદ્ધજીએ ત્રણેય લોકો (સ્વર્ગાદિ, મૃત્યુલોક તથા પાતાલ)ના જીવોનું કાલચક્ર (આવાગમનચક્ર) મિટાવી દીધું.

કુરાનકી કહૂં (કુરાનનું વિવરણ)

અબ કહૂં કુરાન કી, સબ વિધ હકીકત ।
મગજ માએને ખોલે બિના, ક્યોં પાઈએ મારફત ॥ ૧ ॥

મહામતિ કહે છે કે હવે હું કુરાનની સંપૂર્ણ યથાર્થતા પ્રગટ કરી રહ્યો છું. તેનાં ગૂઢ રહસ્યોને પ્રગટ કર્યા વગર પૂર્ણ ઓળખ કેવી રીતે થશે ?

વિધ સારી યામેં લિખી, જાથેં ન રહે અગ્યાન ।
માએને ઊપરકે લેએ કે, કર બેઠે અપના કુરાન ॥ ૨ ॥

કુરાનમાં આ બધા ઉપાયો આપ્યા છે, જેનાથી અજ્ઞાન લેશ માત્ર રહેશે નહીં. પરંતુ કેટલાક લોકોએ બાહ્ય અર્થો લઈને કુરાનને પોતાનું માની લીધું છે.

આરબોંસોં એસા કહ્યા, કાગદ એ પરવાન ।
આવસી રબ આલમકા, તબ ખોલસી કુરાન ॥ ૩ ॥

રસૂલ મહંમદે આરબોને સ્પષ્ટ કહ્યું હતું કે આ કુરાન નક્કી બ્રાહ્મી સંદેશ જ છે. વિશ્વ બ્રહ્માંડના સ્વામી (પરમાત્મા) પોતે પ્રગટ થઈ તેનાં ગૂઢ રહસ્યોને સ્પષ્ટ કરશે.

કાગદમેં એસા લિખ્યા, આવેગા સાહેબ ।
અંદર અરથ ખોલસી, સબ જાહેર હોસી તબ ॥ ૪ ॥

કુરાનમાં પણ ઉલ્લેખ કર્યો છે કે પરમાત્મા સંસારમાં પ્રગટ થશે અને કુરાનના ગૂઢ અર્થ સ્પષ્ટ કરશે, ત્યારે બધે જ યથાર્થતા પ્રગટ થશે.

દુનિયાં ચૌદે તબકોં, ઔર મિલો ત્રૈગુન ।
માએને મગજ મુસાફ કે, કોઈ ખોલે ના હમ બિન ॥ ૫ ॥

ભલે ચૌદ લોકના બધા જીવો તથા ત્રિગુણ સ્વરૂપ પણ બધાં મળીને પ્રયત્ન કરે, પરંતુ કુરાનનાં ગૂઢ રહસ્ય અમારા વગર કોઈ પણ ઉકેલી શકશે નહીં.

ધની માએને ખોલસી, સત જાનિયો સોએ ।
સાહેબ બિના એ માએને, ઔર ખોલ ન સકે કોએ ॥ ૬ ॥

ખરેખર પરબ્રહ્મ (પરમાત્મા) જ પ્રગટ થઈને આ ગૂઢ રહસ્યોને સ્પષ્ટ કરશે, આ વાતને સાચી સમજવી. કારણ કે આ ગૂઢ રહસ્ય પરમાત્મા વગર બીજા કોઈ પણથી સ્પષ્ટ થઈ શકતું નથી.

નામ સારે જુદે ધરે, ઊપર કરી ઈસારત ।
ફુરમાન ખોલ જાહેર કરે, ધની જાનિયો તિત ॥ ૭ ॥

જુદા-જુદા સમુદાયના લોકોએ પરમાત્માને જુદાં-જુદાં નામોથી પોકાર્યા છે અને તેમના ધર્મગ્રંથોમાં પણ પરમાત્માના પ્રગટ થવાના સંકેત આપેલા છે. પરંતુ કુરાનનાં ગૂઢ રહસ્યોને જે સ્પષ્ટ કરી આપે તેને જ પરમાત્મા સમજવા.

ગુઝ અરથ યામેં લિખે, સો એ સમજેં કેસે કર ।
અરથ ઊપર કા લેએ કે, અકસ લેત દિલ ધર ॥ ૮ ॥

કુરાનમાં જે ગૂઢ અર્થ આપેલ છે, તેને બાહ્ય દૃષ્ટિવાળા આ લોકો કેવી રીતે સમજી શકશે ? આથી આ લોકો માત્ર બાહ્ય અર્થ ગ્રહણ કરીને હૃદયમાં દુઃશીલતા(અકસ) ધારણ કરે છે.

બડી સોભા એહેલ કિતાબ કી, લિખી મિને કુરાન ।

સો આરબ જાનેં આપકો, એ જો ધની ફુરમાન ॥ ૯ ॥

કુરાનમાં તેમના ઉત્તરાધિકારી (એહેલ કિતાબ)નો મોટો મહિમા ગાયો છે. આથી અરબના લોકો પોતાને પરમાત્માના આદેશ રૂપ કુરાનના ઉત્તરાધિકારી માને છે.

એહેલ કિતાબ જાનેં આપકો, ઔર સબ જાને કુફરાન ।

ફજર હોસી માએને ખુલે, તબ હોસી પેહેયાન ॥ ૧૦ ॥

આવા કહેવાતા મુસલમાન પોતાને કુરાનના ઉત્તરાધિકારી સમજે છે અને બીજા બધાને અવિશ્વાસુ (કાફર) માને છે. પરંતુ જ્યારે બ્રહ્મજ્ઞાનનું પ્રભાત થશે અને કુરાનનાં ગૂઢ રહસ્યો સ્પષ્ટ થશે ત્યારે આની યથાર્થતા સમજાશે.

એક ખાસી ઉમત રૂહન કી, સો ગિનતી બારે હજાર ।

એ આરબ તો અનગિનતી, નહીં કરોરોં પાર ॥ ૧૧ ॥

બ્રહ્માત્માઓના વિશિષ્ટ સમુદાયની ગણતરી કુરાનમાં બાર હજાર બતાવી છે. આ અરબ નિવાસી તો અસંખ્ય છે. તેમની ગણતરી કરોડોમાં પણ થાય નહિ. (તો પછી આ બધા કુરાનના ઉત્તરાધિકારી કેવી રીતે હોઈ શકે ?)

એતા ભી ના બિયારહીં, હોએ ખાવંદ બેઠે સબ ।

ફેલ ન દેખેં અપને, લિયા મોમિનોં કા મરાતબ ॥ ૧૨ ॥

આ લોકો એટલો પણ વિચાર કરતા નથી અને પોતે કુરાનના અધિપતિ બનીને બેઠા છે. પોતાના આચરણને જોયા વગર આ લોકો બ્રહ્મસૃષ્ટિની પદવી લઈને બેઠા છે.

સહૂર ના કરેં દિલ સે, કહ્યા નાજી ફિરકા એક ।

ઔર બહતર નારી કહે, પર પાવે નહીં વિવેક ॥ ૧૩ ॥

આ લોકો હૃદયપૂર્વક વિચાર કરતા જ નથી. કુરાનમાં તો એક જ ધર્મનિષ્ઠ સમુદાય (નાઝી ફિરકા)ની વાત કહી છે. બાકીના બોત્તેર સમુદાય નારી (નરકગામી) કહેવાયા છે. આ પ્રમાણે કુરાનને વાંચવાથી પણ તેમનામાં વિવેકનો ઉદય થયો નથી.

લિખ્યા હૈ કુરાન મેં, કુલફ કિએ દિલ પર ।

પરદા કાનોં આંખોં પર, તો ન સકે અરથ કર ॥ ૧૪ ॥

કુરાનમાં એમ પણ લખ્યું છે કે આ પ્રમાણે માત્ર બાહ્ય અર્થ ગ્રહણ (સ્વીકાર) કરનારના હૃદય ઉપર તાળું લાગેલું છે. એટલું જ નહિ તેમના કાન તથા આંખો ઉપર પણ પડદા પડી ગયા છે. આથી તે કુરાનના ગૂઢ અર્થને સ્પષ્ટ કરી શકતા નથી.

કાગદ એક ઉમત કા, ઔર હુઆ ઝૂઠોંસોં છલ ।

માએને જબ જાહેર ભાએ, તબ ભાગ્યો ઝૂઠો બલ ॥ ૧૫ ॥

આ કુરાન એક વિશેષ સમુદાયનું હતું. (તેથી તેમને મળી ગયું.) આને પોતાનું માનનાર

કહેવાતા લોકો પોતાની ભૂલોને કારણે ઠગાયા, જ્યારે કુરાનના ગૂઢ અર્થ પ્રકાશમાં આવ્યા ત્યારે આ કહેવાતા લોકોનો મિથ્યા અધિકાર જતો રહ્યો.

એહ વિધ સાખ કુરાનમેં, જાહેર લિખી હકીકત ।

સો ધની આએ જહૂદોં મિને, ઓ આરબોં મેં હૂંઢત ॥ ૧૬ ॥

આ પ્રકારની અનેક સાક્ષીઓ તથા યથાર્થ જ્ઞાન કુરાનમાં સ્પષ્ટપણે લખેલું છે. તે અનુસાર તે પરમાત્મા તો હિંદુઓમાં પ્રગટ થઈ ગયા છે, પરંતુ કહેવાતા મુસલમાન તેમને આરબોમાં શોધી રહ્યા છે.

પરદા લિખ્યા મુંહ પર, વાસ્તે આવને હિંદુઓં માહેં ।

જાહેર પરસ્ત જો આરબ, સો ઈસારત સમઝત નાહેં ॥ ૧૭ ॥

કતેબ ગ્રંથોમાં લખ્યું છે કે અંતિમ સમયે પ્રગટ થનાર પરમાત્માના મુખ ઉપર પડદો હશે. આથી આવું લખવામાં આવ્યું છે કે પરમાત્મા હિંદુઓમાં પ્રગટ થવાના છે. પરંતુ માત્ર બાહ્ય અર્થને ગ્રહણ કરનાર આરબો આ સંકેતોને સમજી નથી શકતા.

પ્રકરણ ૧૪ ચોપાઈ ૭૭૨

કુરાન કે નિસાન ક્યામતકે જાહેર હુએ (કુરાનમાં વર્ણવેલા ક્યામતના સંકેત પ્રગટ થયા)

બરસ નબે હજાર પર, ગુજરે એતે દિન ।

ક્યામત લિખી કુરાનમેં, સોએ ન પાઈ કિન ॥ ૧ ॥

રસૂલ મહંમદ પછી એક હજાર નેવું વર્ષ વ્યતીત થઈ ગયા પછી ક્યામતનો સમય આવશે, આ પ્રકારનો સંકેત કુરાનમાં લખેલો છે. પરંતુ કોઈ પણ આ સંકેતને સમજી નથી શક્યા.

કે પઢ પઢ કાજી હુએ, કે આલમ આરફ ।

માએને મગજ મુસાફ કે, કિન ખોલ્યા ન એક હરફ ॥ ૨ ॥

કુરાનનો અભ્યાસ કરનાર અનેક લોકો વિદ્વાન (આલમ) તથા જ્ઞાનીજન (આરફ) કહેવાયા. પરંતુ કુરાનમાં કહેવાયેલ શબ્દોનું ગૂઢ રહસ્ય કોઈએ પણ સ્પષ્ટ નથી કર્યું.

લિખ્યા જાહેર કુરાનમેં, ઔર માજજે સબ રદ ।

સાંચા માજજા ઈમામપેં, જો લે ઉતર્યા અહંમદ ॥ ૩ ॥

કુરાનમાં એમ પણ સ્પષ્ટ લખ્યું છે કે તે સમયે બધા ચમત્કાર નિરસ્ત (રદ) થઈ જશે, સાચો ચમત્કાર અંતિમ ધર્મગુરુ (ઈમામ) પાસે થશે. વસ્તુતઃ તારતમ જ્ઞાનરૂપી આ ચમત્કારપૂર્ણ જ્ઞાન લઈને સદ્ગુરુ શ્રી દેવચન્દ્રજી આ સંસારમાં પ્રગટ થઈ ગયા છે.

કરામાત કલામ અલ્લાહ કી, સાંચી કહિયત હેં સોએ ।

લિખ્યા હૈ કુરાનમેં, સો બિના ઈમામ ન હોએ ॥ ૪ ॥

આ પ્રમાણે કુરાનમાં કહેવાયેલ ચમત્કારપૂર્ણ વચન સત્ય કહેવાયાં છે. કુરાનમાં એમ પણ લખ્યું છે કે તે ચમત્કારપૂર્ણ સંકેત અંતિમ ધર્મગુરુ (ઈમામ) વગર અન્ય કોઈથી સ્પષ્ટ નહિ થાય.

પઢ્યા નાહીં ફારસી, ના કઠૂ હરફ આરબ ।

સુન્યા ન કાન કુરાન કો, ઔર ખેલત માએને સબ ॥ ૫ ॥

સદ્ગુરુએ ક્યારેય ફારસી તથા અરબી શબ્દોનો અભ્યાસ કર્યો નથી અને કુરાનનું શ્રવણ કર્યું નથી છતાં પણ તે મારા હૃદયમાં બેસીને કુરાનનાં ગૂઢ રહસ્યોને સ્પષ્ટ કરી રહ્યા છે.

એ સબ કિતાબેં ઈન પેં, તામેં કિલ્લી કુરાન ।

રૂહ અલ્લા મહંમદ મેહેદી, એહી ઈમામ પેહેયાન ॥ ૬ ॥

આ બધા કતેબ ગ્રંથો (જબૂર, તૌરેત, બાઈબલ અને કુરાન)ને સ્પષ્ટ કરવાની જવાબદારી આ અંતિમ ધર્મગુરુ પર જ છે, એમાં કુરાનને તો ચાવી સમાન માનવામાં આવ્યું છે. પરબ્રહ્મ પરમાત્મા દ્વારા પ્રશંસા કરાયેલ શ્યામા સ્વરૂપ સદ્ગુરુ શ્રી દેવચંદ્રજીએ મારા હૃદયમાં બિરાજમાન થઈને આ બધા ધર્મગ્રંથોનાં ગૂઢ રહસ્યોને સ્પષ્ટ કર્યાં છે. હકીકતે આ જ સદ્ગુરુ (ઈમામ)ના સ્વરૂપની ઓળખ છે.

જોલોં માએને મગજ ન પાઈયા, તોલોં પઢ્યા ન કિન કુરાન ।

કિન ભેજ્યા કિન વાસ્તે, ના કઠૂ રસૂલ પેહેયાન ॥ ૭ ॥

જ્યાં સુધી કુરાનનાં ગૂઢ રહસ્યો સ્પષ્ટ થયાં ન હતાં ત્યાં સુધી કોઈ પણ કુરાનને સમજ્યા નહોતા (તેમનો અભ્યાસ નિષ્ફળ ગયો). આથી આ લોકોને એની ખબર ન પડી કે આ આદેશ (કુરાન) કોણે મોકલ્યો તથા કોના માટે મોકલ્યો. આ સંદેશ લઈને આવનાર રસૂલની ઓળખ પણ તેમને ન થઈ.

જો અરથ ઊપર કા લેવહીં, સો કહે દેવ સૈતાન ।

યોં જંજીરાં મુસાફ કી, કે વિધ કરી બયાન ॥ ૮ ॥

જે લોકો માત્ર બાહ્ય અર્થ ગ્રહણ કરે છે, તેમને આસુરી વૃત્તિના માનવ (બ્રહ્મરાક્ષસ) કહેવામાં આવ્યા છે. આ મુજબ બુદ્ધજીએ પ્રગટ થઈને કુરાનનાં ગૂઢ રહસ્યોને અનેક પ્રકારે સ્પષ્ટ કર્યાં.

અજાજલ દમ સબનમેં, ફિરસ્તા જો બુજરક ।

સારી જિમી પર સેજદા, કિયા ઊપર હક ॥ ૯ ॥

કુરાનમાં આ પ્રમાણે ઉલ્લેખ છે કે અજાજલ ફિરસ્તા જ સંસારના બધા જીવોના પ્રાણ છે તથા તે પોતે પણ શ્રેષ્ઠ કહેવાય છે. તેણે પરમાત્માની આજ્ઞા મેળવીને સમગ્ર પૃથ્વી પર નમન કર્યું.

હુકમ હુઆ તિન કો, કર સેજદા આદમ પર ।

માએને મગજ ન લે સકે, લિયા ઊપર કા જાહેર ॥ ૧૦ ॥

તે જ અજાજલને આદમ પર નમન કરવાનો આદેશ પ્રાપ્ત થયો. (તે સમયે અજાજલે પરમાત્માનો આદેશ ન માન્યો કારણ કે) તે પરમાત્માના આદેશનું રહસ્ય સમજી શક્યો નહિ. તેણે માત્ર આદમની બાહ્ય આકૃતિ જ જોઈ.

લાનત હુઈ તિન કો, હુઆ ગલેમેં તોક ।

યોં સબ જાહેર પુકારહીં, તો ભી છોડેં ના લોક ॥ ૧૧ ॥

આથી તેને ધિક્કાર મળ્યો અને તે (ધિક્કાર) તેના ગળામાં ફાંસા સમાન થઈ ગયો. આ પ્રકારની વાત પણ બધા લોકો સ્પષ્ટ કહે છે. છતાં પણ તે પોતાની બાહ્ય દૃષ્ટિને નથી છોડતા.

તિન દિયા ધકા આદમ કો, ઈબલીસ ગેહૂં ખિલાએ ।

કાઢ્યા પ્યારી ભિસ્ત સે, દુસમન સંગ લગાએ ॥ ૧૨ ॥

કુરાનમાં આ પણ ઉલ્લેખ છે કે ઈબલિસે આદમને ઘઉં ખવડાવ્યા, જેના લીધે તેને દુષ્ટ શત્રુ (ઈબલીસ) સાથે પ્રિય મુક્તિ સ્થળ (બહિશ્ત)માંથી કાઢી મૂકવામાં આવ્યો.

એ બિયારે ક્યા કરેં, સબ આદમ કી નસલ ।

તો ફુરમાયા ના કરેં, વે ખેંચે પેડ અસલ ॥ ૧૩ ॥

આ રીતે બહિષ્કાર કરાયેલ આદમના વંશજ એવા આ સાંસારિક જીવો કરી પણ શું શકે ? તે કુરાનના આદેશોનું પાલન પણ નથી કરી શકતા કારણકે દુષ્ટ ઈબલીસ તેમને પોતાના મૂળ ઉદ્ગમ સ્થાન (માયાજન્ય સંસાર) તરફ જ ખેંચે છે.

ઓ તો લે લે માએને મગજ, લિખે બડે નિસાન ।

સોએ ધરે સરત પર, કરને અપની પેહેચાન ॥ ૧૪ ॥

રસૂલ મહંમદે પરમાત્માનો આદેશ પ્રાપ્ત કરી તેમના અવતરણનાં ગૂઢ રહસ્યો તથા ક્યામત (આત્મ-જાગૃતિ)ના સંકેતોને સ્પષ્ટ (મોટા) શબ્દોમાં લખી દીધાં છે. તે જ પરમાત્મા પોતાની ઓળખ કરાવવા માટે પોતાનાં વચનોને અનુરૂપ નક્કી સમયે જ પ્રગટ થઈ ગયા છે.

દુનિયાં સબે જાહેરી, સો લેવે માએને જાહેર ।

અંદર અરથ ખુલે બિના, ક્યોં પાવે દિન આખર ॥ ૧૫ ॥

સંસારના જીવો (જીવ સૃષ્ટિ) સ્વયં બાહ્યદષ્ટિવાળા હોવાથી કુરાનનો પણ માત્ર બાહ્ય અર્થ જ ગ્રહણ કરે છે. ખરેખર કુરાનમાં નિર્દિષ્ટ સંકેતોનાં ગૂઢ રહસ્ય સ્પષ્ટ થયા વગર તેઓ આ અંતિમ દિવસ (ક્યામતનો સમય)ને કેવી રીતે ઓળખી શકે ?

નિસાન કહે ઈન વાસ્તે, સો બાંધે કૌલ પર હદ ।

લેત માએને ઊપર કે, સો કરને કો સબ રદ ॥ ૧૬ ॥

લોકો ક્યામતના દિવસને ઓળખી શકે એટલા માટે તેના પ્રગટ થવાના સંકેત (ક્યામતની સાત નિશાનીઓ) પણ લખી દીધા છે અને અગિયારમી શતાબ્દી પર આ સંકેતોને પ્રગટ થવાના સમયની અવધિ પણ બાંધી દીધી. પરંતુ સંસારના જીવો કુરાનના માત્ર બાહ્ય અર્થને ગ્રહણ કરી રસૂલનાં વચનોને જ નિરસ્ત (રદ) કરી દે છે.

કલામ અલ્લાકે માએને, સો ભી કહી ઈસારત ।

એ નસલ આદમ હવાઈ, ક્યોં પાવે દિન આખરત ॥ ૧૭ ॥

કુરાનનાં રહસ્યો આમ પણ ગૂઢ છે અને તે પણ સંકેત માત્રમાં કહેવાયાં છે. આથી બહિષ્કૃત કરેલ આદમ અને હવાનાં સંતાનો - આ જીવસૃષ્ટિ અંતિમ (ક્યામતના) સમયને કેવી રીતે સમજી શકે ?

માએને મુલ્લાં યા બ્રાહ્મણ, કરતે જો ઉલટાએ ।

સોઈ હરફ જબરાઈલ, ગયા સબ ચટાએ ॥ ૧૮ ॥

અલ્પજ્ઞ મુલ્લા તથા બ્રાહ્મણ લોકો કુરાન તથા પુરાણ વગેરે ધર્મગ્રંથોના વિપરીત (મનમાન્યા) અર્થ કરતા આવ્યા છે. આથી અંતિમ સમય (ક્યામતના સમય)માં જિબ્રીલ ફિરસ્તાએ પ્રગટ થઈને તે કાલ્પનિક અર્થોને ચાટ્યા (આત્મસાત કર્યા), અર્થાત્ બાહ્ય અર્થને સમાપ્ત કરી ગૂઢ રહસ્ય સ્પષ્ટ કરી દીધું.

નેહેરેં ચલસી ઉલટી, કિએ નજીકી દૂર ।

ઈસા મેહેદી મહંમદ, આએ હિંદમેં બરસ્યા નૂર ॥ ૧૯ ॥

કતેબ ગ્રંથોમાં કહેવાયું છે કે અંતિમ (ક્યામતના) સમયે નહેરો ઊલટી ચાલશે. એટલે ધર્મગ્રંથોના અર્થ કરવાની પરંપરા બદલાઈ જશે. ત્યારે સ્વયંને ધર્મગ્રંથોની નિકટ (જ્ઞાતા) માનવાવાળા અબુધ લોકો વાસ્તવિકતાથી દૂર થઈ જશે. આવા સમયે નિજાનંદ સ્વામી (ઈસા) પ્રશંસિત ધર્મગુરુ (મહદી મહંમદ)રૂપે ભારત વર્ષમાં અવતરિત થઈ ગયા અને તેમણે (મહામતિ દ્વારા) તારતમ જ્ઞાનની વર્ષા કરી.

નૂર ખુદા રોસન હુઆ, ખેંચ છૂટી સબ તરફ ।

લેત માએને ઊપર કે, સો રહ્યા ન કોઈ હરફ ॥ ૨૦ ॥

પરબ્રહ્મ પરમાત્માના જ્ઞાનનો પ્રકાશ પ્રકાશિત થવાથી સંઘર્ષ (ખેંચતાણ) દૂર થઈ ગયો. ધર્મગ્રંથોનાં જે રહસ્યોના માત્ર બાહ્ય અર્થ કરવામાં આવ્યા હતા એવાં કોઈ પણ રહસ્યો (શબ્દ) સ્પષ્ટ થવામાં હવે બાકી રહ્યાં નથી. (બધા સ્પષ્ટ થઈ ગયાં).

મહંમદ આયા ઈસે મિને, તબ અહંમદ હુઆ સ્યામ ।

અહંમદ મિલ્યા મેહેદી મિને, એ તીન મિલ હુએ ઈમામ ॥ ૨૧ ॥

કુરાન અનુસાર રસૂલ મહંમદમાં વિદ્યમાન બ્રાહ્મીશક્તિ જ્યારે ઈસા રૂહઅલ્લા શ્રી દેવચન્દ્રજીમાં પ્રવેશે છે, ત્યારે તે અહમદ સ્વરૂપ કહેવાય છે. જ્યારે આ અહમદ સ્વરૂપ મહદીમાં પ્રવેશે છે ત્યારે આ ત્રણેય સ્વરૂપ એક થઈને ઈમામ કહેવાય છે.

અલફ કહ્યા મહંમદ કો, રૂહ અલ્લા ઈસા લામ ।

મીમ મેહેદી પાકસોં, એ તીનોં એક કહે અલ્લા કલામ ॥ ૨૨ ॥

કુરાનમાં કહેવાયેલા અલિફ, લામ, મીમમાંથી રસૂલ મહંમદ ‘અલિફ’, ઈસા રૂહઅલ્લાહ ‘લામ’ અને પવિત્ર મહદી ‘મીમ’ છે. આ ત્રણેય એક જ મનાય છે.

મહંમદ ઈસા આએ મ્યારાજમેં, ઔર અસરાફીલ ઈમામ ।

બુધ જબરાઈલ મિલ કે, કિએ ગુઝ જાહેર અલ્લા કલામ ॥ ૨૩ ॥

બ્રહ્મ (મ્યારાજની) રાત્રિ અર્થાત્ લૈલતુલકદ્રના ત્રીજા ખંડમાં રસૂલ મહંમદ તથા ઈસા સદ્ગુરુ શ્રી દેવચન્દ્રજીનું અવતરણ થયું. આ પ્રમાણે અક્ષરની બુદ્ધિ-ઈસ્લાફીલ અને જિબ્રીલ ફિરસ્તા સાથે મળીને બુદ્ધજીએ ઈમામ બનીને કુરાનના ગૂઢ અર્થ સ્પષ્ટ કર્યા.

માએને ઈન મુસાફ કે, કલામ અલ્લાકા કૌલ ।

ઈસે કે ઈલમ સે, દઈ ઈસારતેં સબ ખોલ ॥ ૨૪ ॥

કુરાનના ગૂઢ અર્થ, પરમાત્માના પુનઃ પ્રગટ થવાનાં વચનોનું રહસ્ય તથા આવા બધા સંકેત

નિજાનંદ સ્વામી શ્રી દેવચન્દ્રજી પ્રદત્ત તારતમ જ્ઞાનના માધ્યમથી આ પ્રમાણે સ્પષ્ટ કરી દીધા છે.

બડે નિસાન આખરત કે, આજૂજ માજૂજ દોએ ।

બેટે કહે યાફિસ કે, ઈનહું ન છોડ્યા કોએ ॥ ૨૫ ॥

કુરાનમાં અંતિમ (ક્યામતના) સમયના વિશેષ (મોટા) સંકેતોમાં યાજૂજ અને માજૂજના પ્રગટ થવાને કહ્યું છે, જેઓ યાફિસના પુત્ર કહેવાય છે. તેમણે કોઈને પણ નથી છોડ્યા અર્થાત્ બધાને ગ્રાસ બનાવ્યા.

કહે બડે સબન સે, સૌ ગજ કા આજૂજ ।

ઔર તંગ ચસમ કહ્યા, એક ગજ કા માજૂજ ॥ ૨૬ ॥

તેમાં યાજૂજને સૌથી મોટો બતાવ્યો છે, જે સો ગજ લાંબો હશે અને સીમિત દૃષ્ટિ (તંગચશ્મા)વાળો માજૂજ માત્ર એક ગજ લાંબો હશે.

(ખરું જોતાં આ યાજૂજ અને માજૂજ દિવસ અને રાત મનાયા છે. મનની વૃત્તિઓ દિવસે ચારે બાજુ દોડતી રહી છે, એટલા માટે આને સો ગજ લાંબો કહ્યો છે, આજ રીતે રાત્રિમાં આ વૃત્તિઓ એક તરફ કેન્દ્રિત થાય છે. એટલા માટે તેને માત્ર એક ગજ લાંબો કહેવામાં આવ્યો છે.)

ચાર લાખ કૌમ ઈન કી, ફૌજાં હોસી તીન ।

અરથ ઊપર કે આખરત, ક્યોં પાવેં રાત દિન ॥ ૨૭ ॥

આ બન્ને (યાજૂજ અને માજૂજ)ના વંશની સંખ્યા ચાર લાખ પ્રકારની તથા સેના ત્રણ પ્રકારની બતાવી છે. કુરાનનો માત્ર બાહ્ય અર્થ ગ્રહણ કરનારો અલ્પજ્ઞ જીવ અંતિમ (ક્યામતના) સમયના સંકેતરૂપ આ દિવસ (યાજૂજ) અને રાત (માજૂજ)નાં રહસ્યોને કેવી રીતે સમજી શકે ?

એ તો ગિનતી કહી દિનન કી, આખરત બડે નિસાન ।

માએને મગજ મુસાફ કે, ઔર કરે સો કૌન બયાન ॥ ૨૮ ॥

ખરું જોતાં કુરાનમાં આ પ્રકારની ગણના અંતિમ (ક્યામતની) ઘડી આવવાના સંકેત માત્ર રૂપે બતાવી છે. પરંતુ કુરાનના આ ગૂઢ રહસ્યોને કોણ સ્પષ્ટ કરી શકે છે ?

કાલ યાહી દિન કહે, સો પોહોંચ્યા કૌલ પર આએ ।

તબ પિંડ ઔર બ્રહ્માંડ કો, દેત સબે ઉડાએ ॥ ૨૯ ॥

કુરાનમાં જે ઘડીની વિશેષ ચર્ચા થઈ છે, આ એ જ સમય છે. આ જ સમયે પરમાત્માના આવવાની વાત કહી છે. જે બુદ્ધજી રૂપે નક્કી સમયે પ્રગટ થઈ ગયા છે. હવે બુદ્ધજી (તારતમજ્ઞાન દ્વારા) પિંડ અને બ્રહ્માંડના અસ્તિત્વને ઉડાવી રહ્યા છે. [બુદ્ધજીએ પ્રગટ થઈને પિંડ (શરીર) તથા બ્રહ્માંડ (દુનિયા)માં પરમાત્માને શોધવાની ખોટી માન્યતા ઉડાવી દીધી છે.]

દાભતલ અરજ મકે સે, જાહેર હોસી સબ ઠૌર ।

એક હાથ આસા મૂસે કા, દૂજે સલેમાન કી મોહોર ॥ ૩૦ ॥

અંતિમ સમય (ક્યામતનો સમય)ના વિષયમાં કુરાનમાં બીજું પણ કહ્યું છે કે મક્કાથી દાભાતુલઅર્જ

પ્રગટ થઈને સર્વત્ર ફેલાશે અર્થાત્ માનવોના હૃદયમાં પાશવી (આસુરી) વૃત્તિ ફેલાઈ જશે. (આવા સમયમાં બુદ્ધજી પ્રગટ થશે. જેમના) એક હાથમાં મુસા પેગમ્બરની જેમ આસા (દંડ) હશે અને બીજામાં સુલેમાન પેગમ્બરની જેમ સોના મહોર (તારતમ જ્ઞાન) હશે.

સો મુખ હોસી ઉજલા, મોહોર કરસી જિન ।

આસા યુભાવે જિન મુખ, સ્યાહ મુખ હોસી તિન ॥ ૩૧ ॥

તે સમયે તેવા મનુષ્યનું મુખ ઉજજવળ (પ્રસન્ન) હશે, જેના ઉપર બુદ્ધજી સોનાની મુદ્રાની છાપ લગાવી દેશે અર્થાત્ જેને બુદ્ધજી તારતમજ્ઞાન પ્રદાન કરશે. આ પ્રમાણે જેને તેઓ દંડ ફટકારશે અર્થાત્ જેમને તે દંડિત કરશે, તેનું મુખ કાળુ (મલિન) થઈ જશે (અર્થાત્ તારતમ જ્ઞાનથી વંચિત લોકો દુઃખી થશે.)

ઉજલ મુખ મોમિન કહે, સ્યાહ મુખ કહે કાફર ।

યા મિસ્તી યા દોજખી, જાહેર હોસી આખર ॥ ૩૨ ॥

તે ઉજજવળ મુખવાળાઓને કુરાનમાં બ્રહ્માત્મા (મોમિન) કહ્યા છે અને કાળામુખવાળાને અવિશ્વાસુ (કાફિર) કહ્યા છે. આ મુજબ અંતિમ (ક્યામતની) ઘડીમાં મુક્તિ સ્થળ (બહિશ્ત)માં જનારા તથા નરક (દોજખ)માં જનારા જીવોનું સ્પષ્ટીકરણ થઈ જશે.

કહી દાભા વાસ્તે વહ જિમી, પેહેલેં હુતી સબે કુફરાન ।

જો લોં સ્યામ બરારબ ના હતે, ના રસૂલ ખબર ફુરમાન ॥ ૩૩ ॥

ખરેખર તે અરબની ભૂમિ પશુવૃત્તિવાળી કહેવાતી હતી, કારણ કે ત્યાંના બધા લોકો પહેલાં આસુરીવૃત્તિવાળા હતા. જ્યાં સુધી શ્યામ રસૂલના રૂપમાં બ્રાહ્મી સંદેશ લઈને બરારબમાં આવ્યા નહોતા ત્યાં સુધી આ દશા હતી.

જબ સ્યામ રસૂલ આએ ઈન જિમી, તબ હુઆ નૂર રોસન ।

કુરાન રસૂલ ઉમત, જાહેર કરી સબન ॥ ૩૪ ॥

જ્યારે શ્યામ રસૂલ બનીને અરબની ધરતી પર અવતર્યા ત્યારથી ત્યાં પણ જ્ઞાનનો પ્રકાશ ફેલાવા લાગ્યો. તેમણે કુરાનના માધ્યમથી બ્રહ્માત્માઓ પ્રગટ થવાની જાણકારી બધાને આપી.

લ્યાએ બંદગી કેહેલાયા કલમા, બરસ્યા ખુદા કા નૂર ।

સો નૂર ફિરયા ખાલી ભઈ, જૈસી અસલ દાભા થી અંકૂર ॥ ૩૫ ॥

રસૂલે જ ત્યાં આવીને ઉપાસના (બંદગી)ના નિયમ બતાવ્યા અને બધાને કલમો સંભળાવ્યો. ત્યારે ત્યાં બ્રાહ્મી તેજ (ખુદાઈ નૂર)ની વર્ષા થઈ. રસૂલના ત્યાંથી ગયા પછી ત્યાં વર્ષા સમાપ્ત થઈ ગઈ અને ત્યાં આગળ પશુવૃત્તિ અંકુરિત થવા લાગી.

સો નૂર સબ ઈત આઈયા, ઈન જિમી મસરક ।

તબ વહ જિમી દાભા ભઈ, જૈસી પેહેલે થી બિના હક ॥ ૩૬ ॥

તે સઘળું બ્રાહ્મી તેજ હવે અહીં પૂર્વની ભૂમિ (ભારત વર્ષ)માં આવી ગયું, જેનાથી તે ભૂમિ બ્રહ્મજ્ઞાન વગર પહેલાં હતી તેવી ફરીથી પશુવૃત્તિવાળી થઈ ગઈ.

મોમિન મુખ ઉજલ ભએ, ભએ કાફર મુખ સ્યાહ ।

યોં મસરક ઓર મગરબ, દોનોં દુરુસ્ત કહ્યા ॥ ૩૭ ॥

બ્રહ્મજ્ઞાનનું અવતરણ થયા પછી બ્રહ્માત્માઓનાં મુખ ઉજ્જવળ થઈ ગયાં અને અવિશ્વાસુ (કાફર) લોકોના મુખ કાળાં (નિસ્તેજ) થઈ ગયાં. કુરાનમાં વર્ણવેલ પૂર્વ અને પશ્ચિમ બંનેનું વર્ણન આ પ્રકારે સાચું સાબિત થઈ ગયું.

રૂહ અલ્લા મહંમદ ઇમામ, મસરક આએ જબ ।

સૂરજ ગુલબા આખરી, મગરબ ઊગ્યા તબ ॥ ૩૮ ॥

જ્યારે શ્રી દેવચંદ્રજી રસૂલ મહંમદના તેજને લઈને ઇમામ મહદી રૂપે (પૂર્વમાં) પ્રગટ થયા, ત્યારે પશ્ચિમ (અરબ)માં કલહ રૂપી સૂર્યનો ઉદય થયો.

નૂર ખુદા આયા મસરક, ઊગ્યા સૂરજ મગરબ ।

જાહેરી ઢૂંઢે સૂરજ જાહેર, એ જો પઢે આખરી સબ ॥ ૩૯ ॥

આ પ્રમાણે બ્રાહ્મી તેજ (બ્રહ્મજ્ઞાન) પૂર્વ (ભારત)ની ભૂમિમાં અવતરિત થયું અને પશ્ચિમ (અરબ)ની ભૂમિમાં કલહ (ઉપદ્રવ) સ્વરૂપ નિસ્તેજ સૂર્યનો ઉદય થયો. કુરાન વાંચીને માત્ર બાહ્ય અર્થ ગ્રહણ કરનારા લોકો આ અંતિમ (ક્યામતની) ઘડીમાં પશ્ચિમમાંથી ઉદય પામનાર સૂર્યની રાહ જોઈ રહ્યા છે.

જ્યાદા ચૌદે તબક સે, દજાલ ગધા ઈન હદ ।

કાના અસ્વાર તિન પર, સો ભી વાહી કદ ॥ ૪૦ ॥

અંતિમ (ક્યામતના) સમયના સંકેત રૂપે કુરાનમાં બીજું પણ કહ્યું છે કે તે દિવસે ચૌદલોકની સીમામાં પણ ઊંચા દજાલ (નાસ્તિકતા)નું વાહન ગધેડું પેદા થશે તે કાણા (એકાક્ષ) ગધેડા ઉપર સવાર થનારા દજાલનું કદ પણ તેટલું જ ઊંચું હશે.

તાએ રૂહઅલ્લા મારસી, કરસી દુનિયાં સાફ ।

આખર ઉમત મહંમદી, કરસી આએ ઈનસાફ ॥ ૪૧ ॥

બીજું પણ કહ્યું છે કે રૂહઅલ્લા પ્રગટ થઈને તે દજાલને મારી નાખશે અને સંસારી લોકોને તેમના પ્રભાવથી મુક્ત (શુદ્ધ) કરશે. આ પ્રકારે અંતિમ (ક્યામતના) સમયે શ્યામાજીના અંગભૂત બ્રહ્માત્માઓ આ જગતમાં આવીને ન્યાય દેશે.

દમ દજાલ સબનમેં, રેહેત દુની દિલ પર ।

એ જો પાતસાહ ઈબલીસ, કરત સબમેં પસર ॥ ૪૨ ॥

આ દજાલ (નાસ્તિકતા) સંસારના લોકોના હૃદય ઉપર પ્રાણ શક્તિ રૂપે વ્યાપ્ત છે. આથી દુષ્ટ ઈબલીસ બધાનો સમ્રાટ બનીને બધે જ છવાયેલો છે.

એસા એ જાનત હેં, તો ભી જાહેર ચાહેં દજાલ ।

જબ એ દજાલ મારિયા, તબ દુની રેહેસી કિન હાલ ॥ ૪૩ ॥

કુરાનના આ પ્રસંગોને જાણતા હોવા છતાં પણ કુરાનના જ્ઞાતાઓ કહેવાતા દજાલના વિશાળ સ્વરૂપને પ્રત્યક્ષ જોવા માંગે છે. (જો દજાલનું પ્રત્યક્ષરૂપ હોત તો) જ્યારે ઈસા પ્રગટ થઈને

આ ભયંકર (ચૌદલોકથી ઊંચા) દજજાલને મારી નાખશે ત્યારે દુનિયા (આટલા મોટા દજજાલના શરીરથી દબાઈ) કેવી રીતે જીવિત રહી શકશે ?

આખર આએ અસરાફીલ, ઉડાવસી બજાએ સૂર ।

ફેર કરસી કાયમ, બજાએ ખુદાએ કા નૂર ॥ ૪૪ ॥

કુરાનમાં ક્યામતના સંકેતોમાં એમ પણ કહેવાયું છે કે અંતિમ સમય (ક્યામતની ઘડી)માં ઈસ્લાફીલ ફિરસ્તા પ્રગટ થશે અને તારતમ જ્ઞાનનો સૂર ફૂંકીને મોટા-મોટા પર્વતો (પર્વત સમાન મિથ્યા જ્ઞાનનું અભિમાન) ઉડાવી દેશે. પછી બીજા સૂર (સ્વર)માં તારતમ વાણી દ્વારા પરમાત્માનો પ્રકાશ ફેલાવીને સહુને અખંડ કરી દેશે.

ગાવેગા કુરાન કો, અસરાફીલ સૂર કર ।

તબ ફિરસી સબ ફિરસ્તે, એહ બાત ચિત ધર ॥ ૪૫ ॥

આ રીતે અંતિમ સમયે ઈસ્લાફીલ ફિરસ્તા તારતમ જ્ઞાન દ્વારા કુરાનનાં ગૂઢ રહસ્યો સ્પષ્ટ કરશે. (ત્યારે નશ્વર બ્રહ્માંડનું અસ્તિત્વ રહેશે નહીં). ત્યારે સઘળી દૈવી શક્તિઓ આ વાતને હૃદયમાં ધારણ કરીને પોતપોતાના સ્થાને પાછી ફરી જશે.

જબ જહૂર જાહેર હુઆ, કલામ અલ્લા કા નૂર ।

તબ એ હોસી કાયમ, લે યાહી કા જહૂર ॥ ૪૬ ॥

જ્યારે તારતમ જ્ઞાનના પ્રકાશથી કુરાનનું ગૂઢ રહસ્ય સ્પષ્ટ થઈ ગયું ત્યારે આ બ્રહ્મજ્ઞાનના પ્રકાશને ગ્રહણ કરી સંસારના જીવો પણ અખંડ મુક્તિ સ્થળોમાં સ્થાન પામશે.

એ જો માએને મુસાફ કે, સો મેહેદી બિના ન હોએ ।

સો સાહેબને એસા લિખ્યા, ઓર ક્યોં કર સકે કોએ ॥ ૪૭ ॥

કુરાનનું આ ગૂઢ રહસ્ય અંતિમ ધર્મગુરુ (ઈમામ મહદી) સિવાય બીજા કોઈથી સ્પષ્ટ થશે નહિ. સ્વયં પરમાત્માએ આ પ્રમાણે કુરાનમાં ઉલ્લેખ કરાવ્યો છે. આથી આ મહત્વપૂર્ણ કાર્ય બીજા કોઈ કેવી રીતે કરી શકે ?

પ્રકરણ ૧૫ ચોપાઈ ૮૧૮

મીજાન કી સૂરત

તુલાનું પ્રકરણ (તુલનાત્મક દૃષ્ટિકોણ)

કેહેતી હોં ઉમત કો, સુનસી સબ સંસાર ।

મકસૂદ તિન કા હોએસી, જો લેસી એહ બિયાર ॥ ૧ ॥

બ્રહ્માત્માઓને જાગ્રત કરવા માટે આ કહેવાઈ રહ્યું છે, પરંતુ દુનિયાના સઘળા જીવો પણ આ બ્રહ્મજ્ઞાન સાંભળશે. જે આ બ્રહ્મજ્ઞાન ઉપર વિચાર કરશે, તેનો ઉદ્દેશ્ય પૂરો થશે.

ફિરકે સબોને યોં કહ્યા, એ જો દુનિયાં ચૌદે તબક ।

હૂંઢ હૂંઢ કે હમ થકે, પર પાયા નાહીં હક ॥ ૨ ॥

સંસારમાં પ્રચલિત બધા જ સંપ્રદાયોના લોકોએ એક જ સ્વરમાં કહ્યું કે અમે ચૌદ લોકમાં શોધી-

શોધીને થાકી ગયા, પરંતુ સાચા પરમાત્મા ક્યાંય પણ મળ્યા નથી.

વેદ કતેબ પઢ પઢ થકે, કેહે કેહે થકે ઈલમ ।

કહ્યા તિનોં મુખ અપને, ઠોર કાયમ ન પાયા હમ ॥ ૩ ॥

વેદ-કતેબ ગ્રંથોને વાંચીને તથા જ્ઞાનચર્યા કરીને જ્ઞાની લોકો થાકી ગયા. એમણે પણ તેમના મુખથી સ્પષ્ટ કહ્યું કે અમે અખંડ ભૂમિકાને પ્રાપ્ત કરી શક્યા નથી.

મેહેર કરી મોહે મેહેબૂબે, રૂહઅલ્લા મિલે મુઝ ।

ખોલ દિએ પટ અરસકે, જો બકા ઠોર થી ગુઝ ॥ ૪ ॥

પ્રિયતમ પરમાત્માએ મારા ઉપર અતિ કૃપા કરી જેનાથી તેમના આનંદ અંગ શ્યામાજી મને સદ્ગુરુના રૂપમાં મળ્યા. તેમણે પ્રગટ થઈને અખંડ પરમધામનાં દ્વાર ખોલી દીધાં, જે આજ સુધી તેવાં જ ગુહ્ય રહ્યાં હતાં.

ઈલમ દિયા મોહે લુદંની, આઈ અસલ અકલ ।

સેહેરગ સે નજીક, પાયા અરસ અસલ ॥ ૫ ॥

સદ્ગુરુએ મને દિવ્ય તારતમ જ્ઞાન આપ્યું, જેનાથી મારામાં પરમધામની જાગૃત બુદ્ધિ આવી ગઈ. તેનાથી મને લાગ્યું કે અખંડ પરમધામ મારી શ્વાસનળી (સેહેરગ)થી પણ નજીક આવી ગયું (અનુભવ કર્યો).

ઔર મેહેર મહંમદ કી, ખુલી હકીકત ।

પાઈ સાહેદી દૂસરી, હક કી મારફત ॥ ૬ ॥

પછી સદ્ગુરુની કૃપાથી મને રસૂલ મહંમદ દ્વારા લાવેલ સંદેશ (કુરાન) પ્રાપ્ત થયો અને તેનાં ગૂઢ રહસ્યો સ્પષ્ટ થયાં. આ પ્રમાણે બીજા સાક્ષી ગ્રંથને પણ પ્રાપ્ત કરવાથી મને પૂર્ણ બ્રહ્મ પરમાત્માનો યથાર્થ અનુભવ થયો.

પાઈ ઈસારતેં રમૂજેં, બીચ અલ્લા કલામ ।

સક જરા ના રહી, પાયા કાયમ આરામ ॥ ૭ ॥

આ પ્રમાણે કુરાનમાં વર્ણવેલ પરમધામનો રહસ્યપૂર્ણ સંકેત મને પ્રાપ્ત થયો. હવે મને લેશમાત્ર પણ શંકા નથી. મને તો શાશ્વત (અખંડ) શાંતિનો અનુભવ થઈ ગયો છે.

અબ કહું બકા જાહેર, વાસ્તે અરસ ઉમત કે ।

કહું અરસ ઔર ખેલ કી, જ્યોં બેવરા સમજેં એ ॥ ૮ ॥

તેથી હવે મારે પરમધામના બ્રહ્માત્માઓ માટે અખંડ પરમધામનું રહસ્ય પ્રગટ કરવાનું છે. હવે હું અખંડ પરમધામ તથા નશ્વર સંસારનાં રહસ્ય સ્પષ્ટ કરું છું, જેનાથી બ્રહ્માત્માઓ એનું આખું વિવરણ સમજી શકશે.

અબ લીજો એ રોસની, જો અરવા અરસ કે ।

એ નિમૂના દેખિએ, જ્યોં સુધ હોએ હિરદે ॥ ૯ ॥

જે પરમધામના આત્માઓ હશે તે હવે આ તારતમ જ્ઞાનનો પ્રકાશ ધારણ કરશે. સાથે જ અખંડ અને નશ્વરતાને ઉદાહરણ સહિત સમજશે, જેનાથી તેમના હૃદયમાં તેમની જાણકારી આવી જશે.

નાસૂત ઔર મલકૂત કા, નિમૂના દેખ કર ।

એ બલ દિલમેં લેએ કે, દેખો અરસ જાનવર ॥ ૧૦ ॥

નશ્વર દુનિયા તથા વૈકુંઠ ધામના જીવોની શક્તિનું અંતર જોઈને હવે પરમધામનાં પ્રાણીઓની શક્તિ ઉપર હૃદયપૂર્વક વિચાર કરો.

એક જાનવર અરસ કા, મેં તૌલ્યા તિન કા બલ ।

ક્યોં કહૂં તફાવત, ઓ ફના એ નેહેયલ ॥ ૧૧ ॥

મેં પરમધામના માત્ર એક પશુની શક્તિને (સંસારનાં પ્રાણીઓ સાથે) માપવા વિચાર્યું, તો બંનેના અન્તરનું હું કેવી રીતે વર્ણન કરું ? કારણ કે ક્યાં અવિનાશી ધામનાં પ્રાણી અને ક્યાં નશ્વર સંસારનાં પ્રાણી ?

લાખ બ્રહ્માંડ કી દુની કા, હે હિકમત બલ બુધ જેતા ।

દે દિલ નજરોં તૌલિયા, મેં લિયા અંદરમેં એતા ॥ ૧૨ ॥

જ્યોં કબૂતર ખેલ કે, હુએ અલેખેં ઈત ।

આદમી એક નાસૂત કા, દોઉ દેખો તફાવત ॥ ૧૩ ॥

મેં લાખો બ્રહ્માંડોના જીવોની શક્તિ તથા કુશળતાની માનસિક રૂપે સરખામણી કરી અને એટલું જ હૃદયમાં ધારણ કર્યું કે જે પ્રમાણે એક બાજુ જાદુગર દ્વારા ઉત્પન્ન થયેલ અસંખ્ય કબૂતર અને બીજી બાજુ એક મનુષ્ય આ બંનેમાં જેટલું અંતર છે, તે જ પ્રમાણે પરમધામનાં પ્રાણી તથા નશ્વર દુનિયાના જીવોમાં અંતર છે.

કોઈ કેહેસી એ કધુએ નહી, ઔર એ તો હેં જીવતે ।

એ જવાબ હે તિન કો, દેખો પટંતર એ ॥ ૧૪ ॥

કોઈ કહી શકે કે, આ જાદુનાં કબૂતર તો વાસ્તવમાં છે જ નહીં (તેમનું કોઈ અસ્તિત્વ જ નથી, તે તો માત્ર પ્રતીતિ છે.) પરંતુ એક મનુષ્ય તો જીવિત પ્રાણી છે (તેનું અસ્તિત્વ છે) તો તેમના માટે પણ આ જ જવાબ છે કે, નશ્વર દુનિયાનાં પ્રાણીનું કોઈ અસ્તિત્વ નથી જ્યારે અખંડ પરમધામનાં પશુ પણ શાશ્વત છે, આ બંનેમાં તફાવત છે.

આગૂં કાયમ અરસ કે, હે ચૌદે તબક યોં કર ।

જ્યોં આગૂં નાસૂત દુનીય કે, એ ખેલ કે કબૂતર ॥ ૧૫ ॥

અખંડ પરમધામની આગળ અનિત્ય બ્રહ્માંડના ચૌદ લોકો એ પ્રકારના અસ્તિત્વહીન છે, જે પ્રકારે નશ્વર જગતના જીવોની સમક્ષ જાદુનાં કાલ્પનિક કબૂતર અસ્તિત્વહીન છે.

જો કધૂ પૈદા કુંન સે, મેં તિન કા દેત નિમૂના ।

સો ક્યોં કહી જાએ કાયમ કો, જો વસ્ત હે જૂઠ ફના ॥ ૧૬ ॥

મેં આ ઉદાહરણ પણ એવી નશ્વર દુનિયાનું આપ્યું છે, જે પરમાત્મા થકી હો જા (કુંન) કહેવા માત્રથી ઉત્પન્ન થયું છે. હકીકતમાં દુનિયાની નશ્વર વસ્તુઓનું ઉદાહરણ આપીને પરમધામની અખંડતા (શાશ્વતા)ને કેવી રીતે સમજાવી શકાય ?

તો કહ્યા સબદાતીત કો, હદ સબદ પોહોંયત નાહેં ।

એસે જૂઠ નિમૂના દેએ કે, પછતાત હોં જીવ માંહેં ॥ ૧૭ ॥

આથી શાસ્ત્રોએ પરમધામને શબ્દાતીત કહ્યું છે. કારણ કે અનિત્ય સંસારના શબ્દો ત્યાં સુધી પહોંચી

શક્તા નથી. છતાં નશ્વર દુનિયાના શબ્દોનાં ઉદાહરણ આપતાં મને અંતરથી પશ્ચાત્તાપ થાય છે.

કદ્દુક સુખ તો ઉપજે, હિસા કોટમાં પોહોંચે તિત ।

એક જરા ન પોહોંચે હક કો, મેં તારેં દુખ પાવત ॥ ૧૮ ॥

આ નશ્વર શબ્દો દ્વારા આપેલ ઉપમાનો કરોડમો અંશ પણ કદાચ અખંડ સુધી પહોંચી શકત (અખંડનું લેશમાત્ર પણ વર્ણન કરી શકત) તો મને કંઈક આનંદ થાત પરંતુ નશ્વર શબ્દોના અંશ માત્ર પણ પરમાત્મા સુધી નથી પહોંચતા. આથી મને (પરમધામનું વર્ણન કરવામાં) દુઃખ થાય છે.

મેં દેખ્યા સુન્યા દુનીય મેં, સો સબ ફના વસ્ત ।

ઈન જૂઠે આકાર સે, ક્યોં હોએ કાયમ સિફત ॥ ૧૯ ॥

મેં દુનિયામાં જે કાંઈ જોયું અને સાંભળ્યું છે તે બધી વસ્તુઓ અનિત્ય છે. તેથી તે આ અનિત્ય શરીર થકી અખંડ પરમધામની વિશેષતાઓનું વર્ણન કેવી રીતે થઈ શકે ?

તારેં સિફત મેં ક્યોં કરું, અરસ અજીમ કી ખ્વાબમેં ઈત ।

એતા ભી કહૂં મેં હુકમેં, ઔર કેહેને વાલા ન કિત ॥ ૨૦ ॥

આથી હું આ નશ્વર દુનિયામાં અખંડ પરમધામની વિશેષતાઓનું વર્ણન કેવી રીતે કરું ? આટલું પણ હું ધામધણીના આદેશ દ્વારા જ કહી રહ્યો છું નહિ તો આટલું કહેવાવાળા પણ ક્યાંય નથી.

તારેં અરસ ઔર દુની કે, તફાવત જાનવર ।

કાયમ ઔર ફના કી, ક્યોં આવે બરાબર ॥ ૨૧ ॥

આથી અખંડ પરમધામ અને નશ્વર સંસારનાં પ્રાણીઓ વચ્ચે અંતર સ્પષ્ટ નથી કરી શક્તા, કારણ કે પરમધામનાં નિત્ય તથા સંસારનાં અનિત્ય પ્રાણીઓમાં કેવી રીતે સમાનતા હોઈ શકે ?

યુપ કિએ ભી ના બને, સમઝાએ ના બિના મિસલ ।

પસૂ પંખી અરસ ઔર ખેલ કે, દેખો તફાવત બલ ॥ ૨૨ ॥

કશું જ કદા વગર (મૌન રહેવાથી) પણ કાર્ય સિદ્ધ નથી થતું અને ઉદાહરણ (દૃષ્ટાન્ત) આપ્યા વગર સમજાવી પણ ન શકાય. ઉપર્યુક્ત ઉદાહરણથી સમજવું કે અખંડ પરમધામ તથા નશ્વર સંસારનાં પશુ-પક્ષીઓની શક્તિમાં શું અંતર છે.

ઈત અંગદ બાલ સુગ્રીવ, ગરુડ જાંબૂ હનુમાન ।

એ ઉઠાવેં પહાડ કો, એસે કહે બલવાન ॥ ૨૩ ॥

આ દુનિયામાં અંગદ, વાલી, સુગ્રીવ, ગરુડ, જામ્બવંત, હનુમાન વગેરે પ્રસિદ્ધ શક્તિશાળી પશુ-પક્ષી હતાં. જે પર્વતોને પણ ઉઠાવતાં હતાં.

લોક નાસૂતી એહ બલ, કહે જો જાનવર ।

રામ કૃસ્ન ઈનકે સિર, તો કેહે એસે જોરાવર ॥ ૨૪ ॥

નશ્વર જગતનાં પશુ-પક્ષીઓમાં પણ આટલી શક્તિ બતાવાઈ છે. તેમને શ્રી રામ તથા શ્રી કૃષ્ણનું સંરક્ષણ પ્રાપ્ત હતું. આથી તેઓ આટલા શક્તિશાળી હતા.

અબ કહૂં મલકૂત કી, બલ કી હકીકત ।

લોક જિમી આસમાન કે, એ દેખો તફાવત ॥ ૨૫ ॥

હવે હું વૈકુંઠવાસી પશુ-પક્ષીઓની શક્તિનું વૃત્તાન્ત કહું છું, જેનાથી મૃત્યુલોક તથા દેવલોકનાં પશુ-પક્ષીઓનું અંતર સમજી લેજો.

બોઝ ઉઠાવેં બ્રહ્માંડ કો, એસે જોરાવર ।

ગરુડ બલ એસા રખે, ચલે વિસ્નુ મન પર ॥ ૨૬ ॥

વૈકુંઠમાં એક તરફ ભગવાન વિષ્ણુ એટલા શક્તિશાળી છે, કે તે આખા બ્રહ્માંડના પાલન-પોષણનો ભાર ઉઠાવે છે. બીજી બાજુ એમનું જ વાહન ગરુડ એવું સમર્થ છે કે, તે ભગવાન વિષ્ણુની ઈચ્છાને અનુરૂપ તીવ્ર ગતિથી ચાલે છે.

દેખ બલ ઈન ખાવંદ કા, જો મલકૂત મે બસત ।

કોટ બ્રહ્માંડ નએ કર, અપને બંદોંકો બકસત ॥ ૨૭ ॥

આ નશ્વર સંસારના સ્વામીની શક્તિ તો જુઓ જે વૈકુંઠમાં રહે છે અને આવી કરોડો નવી દુનિયાની રચના કરી એમના સેવકોને આપી શકે છે.

ઓ તો ભએ નાસૂતમેં, મલકૂત હૈ તિન પર ।

એ તો દોઊ ફના મિને, જયોં લેહેરેં ઉઠેં મિટેં સાગર ॥ ૨૮ ॥

આ બધા ભક્ત તો મૃત્યુલોકમાં છે તથા એમના સ્વામી પણ મૃત્યુલોકથી દૂર વૈકુંઠમાં રહે છે. વાસ્તવમાં આ બંને લોક પણ સમુદ્રમાં ઊઠીને બેસી જવાવાળી લહેરોની જેમ નશ્વર છે.

નાસૂતી અવતાર કે, એસે બંદે જોરાવર ।

સો મલકૂત કે એક છિનમેં, કે કોટ જાત મર મર ॥ ૨૯ ॥

ક્ષર જગતના અવતારોના સેવકોમાં પણ આટલી શક્તિ બતાવાઈ છે, જ્યારે વૈકુંઠ લોકના એક ક્ષણમાત્રમાં આવા અનેક લોકોનાં કરોડો વાર જન્મ અને મરણ થાય છે.

નાસૂત તલે મલકૂત કે, જયોં લેહેર સાગર ।

તલે ઈન મલકૂત કે, નાસૂત હૈ યોં કર ॥ ૩૦ ॥

વૈકુંઠ (દેવલોક) સમક્ષ મૃત્યુલોકનું અસ્તિત્વ સમુદ્રની લહેરો સમાન છે. આ પ્રમાણે વૈકુંઠ સમક્ષ આ મૃત્યુલોક નગણ્ય અસ્તિત્વ ધરાવે છે.

દરિયા લા મકાન કા, તિનકી લેહેર મલકૂત ।

તિન સે લેહેર ઉઠત હૈ, સો જાનો નાસૂત ॥ ૩૧ ॥

ધારોકે શૂન્ય-નિરાકારને સાગર સમાન માની લઈએ તો આ વૈકુંઠ પણ એની લહેર સમાન થાય છે અને આ વૈકુંઠની પણ સૂક્ષ્મ લહેર સમાન નગણ્ય અસ્તિત્વવાળો આ મૃત્યુલોક છે.

એ તલે લા મકાન કે, દોઊ ફના કે માહેં ।

એ બલ મલકૂત નાસૂત, પર જરા કાયમ નાહેં ॥ ૩૨ ॥

શૂન્ય-નિરાકારની અંતર્ગત વૈકુંઠ અથવા મૃત્યુલોક બંને નશ્વર છે. વૈકુંઠ તથા મૃત્યુલોકની વિશેષ

શક્તિ પણ સ્હેજ માત્ર (લેશમાત્ર પણ) સ્થાયી નથી.

વિસ્તુ બ્રહ્મા રુદ્ર કી, સાહેબિયાં બુજરક ।

એ ચૌદે તબક્કી દુનિયાં, જાને યાહી કો હક ॥ ૩૩ ॥

આ જગતમાં ભગવાન વિષ્ણુ, બ્રહ્માજી તથા ભગવાન શંકરના પ્રભુત્વનો વિશેષ મહિમા કહ્યો છે. આથી ચૌદ લોકના જીવ એમને જ સાચા પરમાત્મા માને છે.

બિના હિસાબે ઉમતેં, કરેં સિફતેં અનેક ।

સો સારે યોં કેહેવહીં, હમ સિર એહી એક ॥ ૩૪ ॥

એમના ભક્તો પણ દુનિયામાં અસંખ્ય છે, તથા અનેક પ્રકારે એમનો મહિમા ગાય છે. તે બધા એમ જ કહે છે કે અમારા અધિપતિ આ જ છે.

ખુદા યાહી કો જાનહીં, જો મલકૂતમેં ત્રૈગુન ।

કદી લે ઈલમ આગૂં ચલે, ગલે લા મકાન જો સુન ॥ ૩૫ ॥

વૈકુંઠના સ્વામી ત્રિગુણાધિપતિઓને જ લોકો પરમાત્મા સમજે છે. કારણ કે તે વધારે જ્ઞાન મેળવીને વૈકુંઠથી આગળ વધે, તો પણ શૂન્ય-નિરાકારમાં જ લીન થઈ જાય છે.

એ જો ખાવંદ મલકૂત કે, સો ઢૂંઢે હક કો અટકલ ।

રાત દિન કરેં સિફતેં, પર પાવે નહીં અસલ ॥ ૩૬ ॥

સત્યલોક (વૈકુંઠ)ના સ્વામી ત્રિગુણાધિપતિ પણ અનુમાનથી જ પરબ્રહ્મ પરમાત્માની ખોજ કરે છે. તે રાત-દિવસ પરમાત્માનો મહિમા ગાય છે, તો પણ અવિનાશી પરમાત્માને પ્રાપ્ત ન કરી શકે.

એસે બિના હિસાબે મલકૂત, સો તીનોં ફિરસ્તે સમેત ।

સિફત કર કર આખર, કહે નેત નેત નેત ॥ ૩૭ ॥

આ સૃષ્ટિમાં આવાં વૈકુંઠ પણ અસંખ્ય છે તથા તેના અધિપતિ પણ અસંખ્ય છે. તેમણે પણ અવિનાશી પરમાત્માનાં ગુણ ગાતાં-ગાતાં, એનો છોડો ન મળ્યો અને છેલ્લે પરમાત્માને ‘નેતિ-નેતિ’ કહી દીધા.

કરેં કોટ મલકૂતી સિફતેં, દેખ નૂર જલાલ કુદરત ।

તો પટ આડા ના ટરે, કૈ કર કર ગએ સિફત ॥ ૩૮ ॥

કરોડો વૈકુંઠાધિપતિ અક્ષરબ્રહ્મના સામર્થ્યને જોઈને એમનો મહિમા ગાય છે. આ પ્રમાણે એ લોકોએ અનેકવાર પ્રશંસા કરી તોય એમના ભ્રમનું આવરણ (પટ) દૂર ન થયું.

એ સબે સિફતેં કરેં, પર પોહોંચે ન નૂરજલાલ ।

એ પૈદા લા મકાન કી, યાકો પોહોંચે ના ફૈલ હાલ ॥ ૩૯ ॥

આ બધા વૈકુંઠાધિપતિ અક્ષરબ્રહ્મનો મહિમા તો ગાય છે પરંતુ ત્યાં સુધી પહોંચી નથી શક્યા, કારણ કે એમની ઉત્પત્તિ જ શૂન્ય-નિરાકારથી થઈ છે, આથી એમની સ્તુતિ-પ્રાર્થના તથા આચરણ (કર્મ) ત્યાં સુધી પહોંચી નથી શકતાં.

ઈન વિધ ચલે જાત હેં, આખર અવલ સે ।

યોં સિફત કર કર ગએ, પર નૂર ન પાયા કિનને ॥ ૪૦ ॥

આ પ્રમાણે એમના જીવનની શરૂઆતથી અંત સુધી પ્રયત્ન કરતાં-કરતાં અનેક લોકો ચાલ્યા ગયા, અનેકોએ મહિમા ગાયો પરંતુ કોઈ પણ અક્ષરબ્રહ્મના તેજ ને પ્રાપ્ત કરી શક્યા નહીં.

અબ દેખો બલ મહંમદ કા, દઈ દુનિયાં કો સરિયત ।

કહ્યા આખર રબ આવસી, ખોલસી હકીકત ॥ ૪૧ ॥

હવે રસૂલ મહંમદની ક્ષમતા જુઓ, એમણે દુનિયાના લોકોમાં કર્મકાંડ (શરાઅ)નું જ્ઞાન આપ્યું અને કહ્યું કે અંતિમ સમયે પરમાત્મા પ્રગટ થશે અને વાસ્તવિકતાનું જ્ઞાન આપશે.

આવસી ઉમત અરસ સે, એ ખેલ કો દેખન ।

કરેં હક કો જાહેર, સબ કા એહ કારન ॥ ૪૨ ॥

એમણે એમ પણ કહ્યું કે પરમધામથી બ્રહ્માત્માઓ જગતનો નશ્વર ખેલ જોવા માટે આવશે અને પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્માને પણ પ્રગટ કરશે. દુનિયાની આ સૃષ્ટિ પણ બ્રહ્માત્માઓના કારણે જ થઈ છે.

કાયમ વતન કરેં જાહેર, કરેં જાહેર નૂરજલાલ ।

કરેં ઉમત અરસ કી જાહેર, કરેં જાહેર નૂરજમાલ ॥ ૪૩ ॥

એમણે બીજું પણ કહ્યું કે બ્રહ્માત્માઓ પ્રગટ થઈને અખંડ પરમધામનાં રહસ્યો સ્પષ્ટ કરશે અને અક્ષરબ્રહ્મની શક્તિઓ પણ પ્રગટ કરશે. એમના મૂળ (પરાત્મ) સ્વરૂપને પ્રગટ કરતાં કરતાં પૂર્ણબ્રહ્મ (નૂરજમાલ)ને પણ પ્રગટ કરશે.

જબ એ કરેં જાહેર, દેવેં પટ ઉડાએ ।

મિસ્ત દે સબન કો, લેવેં કયામત ઉઠાએ ॥ ૪૪ ॥

જ્યારે બ્રહ્માત્માઓ ઉપર્યુક્ત બધી જ વાતોને સ્પષ્ટ કરશે ત્યારે અજ્ઞાનનાં આવરણને પણ દૂર કરી દેશે. અંતિમ (કયામતનાં) સમયે બધા જીવોને નશ્વર જગતથી ઉઠાવીને મુક્તિ સ્થળમાં અખંડ કરી દેશે.

એ સબ નૂર મહંમદ કે, મહંમદ નૂર ખુદાએ ।

તો આખર આએ સબન કો, દઈ હૈયાતી પોહોંયાએ ॥ ૪૫ ॥

આ બધા બ્રહ્માત્માઓ પરમાત્મા થકી પ્રશંસિત શ્રીશ્યામાજીના તેજ સ્વરૂપ છે અને શ્રીશ્યામાજી પોતે અક્ષરાતીતનાં તેજ સ્વરૂપ છે. તેમણે આ છેલ્લા યુગમાં પ્રગટ થઈને સંસારના બધા જ જીવોને અમરત્વ પ્રદાન કર્યું છે.

બારે હજાર ઉમત કી, રૂહેં જો ઈમદાએ ।

જબરાઈલ કે પર પર, દોઉ બાજૂ બૈઠાએ ॥ ૪૬ ॥

આપ બૈઠે બીચમેં, લે અપની તીન સૂરત ।

લા મકાન ઉલંઘ કે, નૂર પાર પોહોંયત ॥ ૪૭ ॥

કુરાન પ્રમાણે પરમધામના બાર હજાર બ્રહ્માત્માઓને જિબ્રીલ ફિરસ્તાની બંને પાંખો ઉપર

બેસાડીને મહંમદ પોતે ત્રીજા સ્વરૂપ ઇમામ મહદી રૂપે સ્વયં વચ્ચે બેસશે, તથા શૂન્ય-નિરાકારને પાર કરી અક્ષર (નૂર)થી પણ આગળ પહોંચી જશે.

એસા જોસબલ મહંમદ કા, જબરાઈલ જાનવર ।

નાસૂત મલકૂત લા પરે, પોહોંચે અપને ઘર ॥ ૪૮ ॥

મહંમદનું એટલું તેજ છે કે એના પ્રતાપથી જિબ્રીલ ફિરસ્તા પણ મૃત્યુલોક, વૈકુંઠ તથા શૂન્ય-નિરાકારને પાર કરી પોતાના ઘેર અક્ષરધામ પહોંચી જાય છે.

એહ બલ મહંમદ કે, જાનવર કા જાન ।

દૂજી ગિરો ફિરસ્તે, પોહોંચાઈ નૂર મકાન ॥ ૪૯ ॥

મહંમદ પર અવતરિત જિબ્રીલ ફિરસ્તામાં એટલી શક્તિ છે કે એણે ઈશ્વરીસૃષ્ટિ (બીજા સમુદાય)ને અક્ષરધામ સુધી પહોંચાડી દીધી.

ગિરો ફિરસ્તે ઈત રહે, જબરાઈલ મકાન ।

એહ આગે ના ચલ સકેં, યાકો યાહી ઠૌર નિદાન ॥ ૫૦ ॥

ઈશ્વરસૃષ્ટિનો સમુદાય અને જિબ્રીલ ફિરસ્તાનાં મૂળ સ્થાન આ જ અક્ષરધામમાં છે. તે આનાથી આગળ નથી જઈ શકતાં કારણ કે આ (સમુદાય)નું પણ મૂળ ધામ આ જ છે.

જો રૂહેં અરસ અજમ કી, ખાસલખાસ ઉમત ।

લે પોહોંચે નૂરતજલ્લા, મહંમદ તીન સૂરત ॥ ૫૧ ॥

જે અખંડ પરમધામના બ્રહ્માત્માઓ છે તે વિશેષ સમુદાય કહેવાય છે. તેમને લઈને શ્રીશ્યામાજી પરમધામ (નૂરતજલ્લા) પહોંચી જશે, જેમની આ સંસારમાં ત્રણ સુરતાઓ માનવામાં આવી છે.

ખેલ દેખ ઉમત ફિરી, ભિસ્ત દે સબન ।

ઈતહીં બૈઠે પોહોંચહીં, અપને કાયમ વતન ॥ ૫૨ ॥

બ્રહ્માત્માઓ સુરતારૂપે સંસારનો ખેલ જોઈને પરમધામ જતા રહ્યા. તેમણે સંસારના જીવોને મુક્તિ સ્થળોમાં અમરત્વ પ્રદાન કર્યું. તેઓ મૂળ રૂપે પરમધામમાં બેસતા હોવાથી પણ સુરતા રૂપે સંસારમાં આવીને આ મુજબ ફરીથી પોતાના અખંડ ધામમાં જતા રહે છે.

એ જો દુનિયાં ચૌદે તબક, તાએ જબરાઈલ જોસ દેત ।

એ જૂઠોં ઈસક દેખાએ કે, કાયમ સબોં કર લેત ॥ ૫૩ ॥

ચૌદલોકના બધા જીવોને આ જિબ્રીલ ફિરસ્તા જોશ (ઉત્સાહ) આપે છે તથા નશ્વર સંસારના જીવોને પણ બ્રહ્માત્માઓનો સાચો પ્રેમ બતાવીને મુક્તિસ્થળનું સુખ પ્રદાન કરે છે.

ક્યોં કહૂં બલ જબરાઈલ, જિન સિર હૈં મહંમદ ।

એ સિફત ઈન બલ બુધ કી, ક્યોં કહે જુબાં હદ ॥ ૫૪ ॥

આ પ્રમાણે જિબ્રીલ ફિરસ્તાની શક્તિનું શું વર્ણન કરું. જેને મહંમદનું સંરક્ષણ પ્રાપ્ત છે. એનાં બળ અને બુદ્ધિની પ્રશંસા આ નશ્વર જીવ વડે નથી થઈ શકતી.

કાયમ જિમી અરસ કી, સાંચી જો સાબિત ।

પસૂ પંખી ઈન ભોમ કે, જો હમેસા બસત ॥ ૫૫ ॥

પરમધામની ભૂમિ અખંડ હોઈને હંમેશા નિત્ય કહેવાય છે. આથી આ અખંડ ભૂમિમાં હંમેશાં રહેવાવાળા પશુપક્ષી પણ અખંડ (નિત્ય) કહેવાય છે.

કાયમ જિમી કા ખાવંદ, જિન કો કહિએ હક ।

તિન જિમી કે જાનવર, સો હોએ તિન માફક ॥ ૫૬ ॥

આ અખંડ ભૂમિકાના સ્વામીને પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્મા કહેવાય છે. તેથી આ ભૂમિનાં પશુપક્ષી પણ હંમેશાં તેમના સમાન ચિન્મય છે.

બિના હિસાબે જાનવર, પસૂ બિના હિસાબ ।

એ બલ દિલમે લેય કે, તૌલો નિમૂના ખ્વાબ ॥ ૫૭ ॥

આવા અખંડ પરમધામમાં અસંખ્ય ચિન્મય પશુ તથા પક્ષી છે. તેમની અલૌકિક શક્તિને હૃદયમાં ધારણ કરી સ્વપ્નના જીવોની સાથે તેમની તુલના કરી જુઓ (તેમની સમક્ષ સ્વપ્નના જીવોનું કોઈ અસ્તિત્વ નથી).

કોટ ઈંડ કી દુનીય કા, ફૂવત બલ હિકમત ।

અપાર અરસ કે જાનવર, ક્યોં કહૂં બલ બુધ ઈત ॥ ૫૮ ॥

કરોડો બ્રહ્માંડોના જીવોનાં સામર્થ્ય, બળ અને કુશળતાની તુલના અપાર પરમધામના એક પશુની શક્તિ સાથે પણ સંભવ નથી. ખરેખર તે પરમધામના પશુપક્ષીઓના સામર્થ્યનું વર્ણન આ નશ્વર જીભ તથા બુદ્ધિથી કેવી રીતે કરાય ?

અલેખે બલ ઈન કા, ક્યોં દેઉં નિમૂના ઈન ।

ઝૂઠે દમ કહે ખ્વાબ કે, જાકો પેડ લા મકાન સુન ॥ ૫૯ ॥

કેમ કે, પરમધામનાં પશુપક્ષીઓની શક્તિ અવર્ણનીય છે. તેથી તેમના માટે નશ્વર જગતનાં ઉદાહરણ કેવી રીતે આપી શકાય ? એટલા માટે સંસારની બધી વસ્તુઓ (પ્રાણી) સ્વપ્નવત્ છે. તથા સંસારનું મૂળ જ શૂન્ય-નિરાકાર છે.

એ બલ સબદાતીત કો, જો સાંચે હેં સૂર ।

ઔર બલ ફના મિને, ઈત તિન કી ક્યા મજકૂર ॥ ૬૦ ॥

પરમધામનાં પશુપક્ષીઓની શક્તિ તો શબ્દાતીત છે. કારણ કે તે બધાં સાચા શૂરવીર છે. તેમની શક્તિની ચર્ચા આ નશ્વર સંસારમાં કેવી રીતે થઈ શકે ?

સાંચ ઝૂઠ પટંતરો, કબહૂં કહ્યો ન જાએ ।

સાંચ હક ઝૂઠી દુનિયાં, એ ક્યોં ત્રાજૂ તૌલાએ ॥ ૬૧ ॥

સત્ય અને અસત્યનું અંતર મુખથી ક્યારેય પણ કહી ના શકાય. સત્ય પરમાત્મા અને અસત્ય સંસારને એક જ ત્રાજવામાં કેવી રીતે તોલી શકાય ?

મલકૂત ઔર નૂર કે, ક્યોં કહૂં તફાવત ।

ઝૂઠી દુની બકા હક કો, એ કેસી નિસબત ॥ ૬૨ ॥

આ પ્રમાણે વૈકુંઠ તથા અક્ષરધામનું અંતર પણ કેવી રીતે બતાવી શકાય ? ખરેખર તો તે નશ્વર જગત તથા અખંડ અવિનાશી ધામ અને પરમાત્માનો સંબંધ જ કેવો ?

કોટ મલકૂત નાસૂત, એક પલમેં કરેં પૈદાએ ।

સો નૂર નજર દેખ કે, એક છિનમેં દેં ઉડાએ ॥ ૬૩ ॥

અક્ષરબ્રહ્મ એટલા સમર્થ છે કે તે કરોડો વૈકુંઠ તથા મૃત્યુલોકને પલમાત્રમાં ઉત્પન્ન કરે છે અને પોતાની તેજોમયી દૃષ્ટિથી જોતાં-જોતાં બીજી જ ક્ષણે તેમને મીટાવી પણ દે છે.

ઓ જાને હમ કદીમ કે, આદ હેં અસલ ।

કે ચલે જાત હેં મલકૂત, નૂરજલાલ કે એક પલ ॥ ૬૪ ॥

વૈકુંઠ વગેરે લોકના અધિપતિ પોતાને અનાદિ માને છે, પરંતુ અક્ષરબ્રહ્મની એક જ પળમાં આવા અનેક વૈકુંઠની ઉત્પત્તિ તથા લય થઈ જાય છે.

કોટ ઈંડ પૈદા ફના, કરે નૂર કી કુદરત ।

એ બલ નૂર જલાલ કા, પાવ પલ કી ઈસારત ॥ ૬૫ ॥

અક્ષરબ્રહ્મની ઈચ્છા (મૂળ પ્રકૃતિ) કરોડો બ્રહ્માંડોને ઉત્પન્ન કરી લય કરી દે છે. અક્ષરબ્રહ્મ એટલા સમર્થ છે કે એમના એક પલના ચતુર્થ અંશમાત્રના સંકેતથી આ કામ થાય છે.

ઝૂઠ તો કદુએ હૈ નહીં, સાંચ કાયમ સાબિત ।

યોં અરસ ઔર દુનીય કે, કૌન નિમૂના ઈત ॥ ૬૬ ॥

અસત્ય વસ્તુઓનું અસ્તિત્વ જ ન હોય અને સત્ય બધે જ પ્રમાણિત હોય છે. આથી અખંડ પરમધામ તથા સ્વપ્નવત્ સંસારની સરખામણીમાં કઈ ઉપમા આપી શકાય ?

બલ અલેખે ઈન કા, કોઈ ઈનકા નિમૂના નાહેં ।

તો નિમૂના દીજિએ, જો હોવે કોઈ ક્યાંહેં ॥ ૬૭ ॥

આ પ્રમાણે પરમધામનાં પશુપક્ષીઓની શક્તિ અજોડ છે, એમની ઉપમા માટે પણ નશ્વર દુનિયામાં કોઈ વસ્તુ નથી. ઉપમા તો ત્યારે થાય જ્યારે કોઈ વસ્તુનું અસ્તિત્વ હોય.

એસે અતિ જોરાવર, જો રેહેત હક હજૂર ।

તો મુખસે સબદ ના કેહે સકોં, ઈન બલ હક જહૂર ॥ ૬૮ ॥

આવા બહુ જ શક્તિશાળી પશુ-પક્ષી પરબ્રહ્મ પરમાત્માના સાન્નિધ્યમાં રહે છે. આ પ્રમાણે પૂર્ણ-બ્રહ્મના નજીક રહેવાવાળાં પશુ-પક્ષીના બળનું વર્ણન આ જીભથી ના થઈ શકે.

જો બસત અરસ જિમિએ, યા નજીક યા દૂર ।

રાત દિન ઈન કે અંગમેં, બરસત હક કા નૂર ॥ ૬૯ ॥

જે પશુ-પક્ષી પરમધામની અખંડ ભૂમિકામાં પરબ્રહ્મ પરમાત્માની નજીક અથવા દૂર રહે છે, એમના અંગ પ્રત્યંગમાં રાત-દિવસ ધામધણીના તેજનો વરસાદ થતો રહે છે.

યોં અરસ કે જાનવર, સો સારેહીં પેહેલવાન ।

બરસત નૂર ઈનોં પર, નજર હક મેહેરબાન ॥ ૭૦ ॥

આ પ્રમાણે પરમધામનાં બધાં જાનવર અને પશુપક્ષી બહુ શક્તિશાળી છે. કારણ કે તેમના પર પરમકૃપાળુ પરમાત્માની તેજોમય દૃષ્ટિની વર્ષા થાય છે.

જોત સરૂપી જાનવર, બલ બુધ કો નાહીં સુમાર ।

નજરોં અમી રસ પીવત, અરસ ખાવંદ સીંયનહાર ॥ ૭૧ ॥

આ ચિન્મય જાનવર પશુ-પક્ષીઓની શક્તિ તથા બુદ્ધિનો પણ પાર નથી. તે હંમેશા ધામધણી અક્ષરાતીતની કૃપા દૃષ્ટિના અમૃતરસનું પાન કરે છે.

કૌન બલ હોસી ઈન કા, દેખો દિલ બિચાર ।

જિન કા સકા સાહેબ, પલ પલ સીંયનહાર ॥ ૭૨ ॥

એમનામાં કેટલી મહાન શક્તિ હશે, જરા હૃદયપૂર્વક વિચાર કરીને તો જુઓ ? જેમને પળ-પળ અમૃતરસ પીવડાવનાર પોતે ધામધણી પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્મા છે.

એસે કોટ બ્રહ્માંડ કો, એક ફૂંકે દેવે તોડ ।

તો ભી નિમૂના ઈન કા, કહ્યા ન જાવે જોડ ॥ ૭૩ ॥

પરમધામનાં પશુ-પક્ષી આવાં કરોડો બ્રહ્માંડોને એક ફૂંકમાં ઉડાડી દેશે. (આવું કહેવાય) તો પણ તેમના માટે આ તુલના યોગ્ય ના થઈ શકે.

ઉડાવે કોટ બ્રહ્માંડ કો, એક જરે સા જાનવર ।

ઉડ જાએ ઈન કે બાઉસોં, જબ એ ઉઠાવેં પર ॥ ૭૪ ॥

પરમધામનું એક નાનું અમથું પ્રાણી પણ આવાં કરોડો બ્રહ્માંડોને ઉડાડી શકે છે. જ્યારે આ પક્ષી પાંખો ફેલાવીને ઉડવા લાગે છે ત્યારે પાંખોની હવા માત્રથી આવાં કરોડો બ્રહ્માંડ ધૂળની માફક ઊડી જાય છે.

એ નિમૂના અરસ ખ્વાબ કા, દેખો તફાવત ।

દેખો અકલ અસલ કી, જો હોવે અરસ ઉમત ॥ ૭૫ ॥

આ દૃષ્ટાંત દ્વારા અખંડ પરમધામ તથા નશ્વર સંસાર વચ્ચેનો તફાવત સમજી લો. જે પરમધામના આત્માઓ હશે, તેઓ પોતાની મૂળ (જાગ્રત) બુદ્ધિ દ્વારા આ અંતર સ્પષ્ટ સમજી લે.

ઉમત કો દેખલાવને, બનાએ ચૌદે તબક ।

દેનેં પેહેયાન ગિરોહ કો, યાસે જાનેં હક ॥ ૭૬ ॥

બ્રહ્માત્માઓને બતાવવા માટે જ આ ચૌદ લોકની રચના કરાઈ છે. જેથી તે તેમની નશ્વરતાને જોઈને પરમધામની શાશ્વતતા તથા ધામધણીના મહિમાને ઓળખી શકે.

પાવને બુજરકી અરસ કી, ઔર બુજરકી ખુદાએ ।

પાવને બુજરકી રૂહોં કી, કાયમ જો ઈમદાએ ॥ ૭૭ ॥

પરમધામનો મહિમા, ધામધણીનું પ્રભુત્વ તથા પોતાનું મહત્ત્વ સમજવા માટે જ સદૈવ પરમધામમાં રહેનાર બ્રહ્માત્માઓ આ સંસારમાં અવતરિત થયા છે.

સો બુજરકી તો પાઈએ, જો ફિકર કીજે દિલ દે ।

અરસ લજત પાઈયત હેં, તેહેકીક કિએ એ ॥ ૭૮ ॥

ઉપર્યુક્ત મહિમાને ત્યારે જ જાણી શકાય છે, જ્યારે (અખંડ અને નશ્વરનું) હૃદયપૂર્વક ચિંતન થાય. પરમધામના મહિમાનું નિશ્ચિત જ્ઞાન થવાથી પણ આનંદનો અનુભવ થઈ શકે છે.

સુખ લેને કો આએ હો, નહીં ભેજે સોવન કોં ।

બિચાર દેખો હાદીય કી, બાની લે દિલમોં ॥ ૭૯ ॥

હે બ્રહ્માત્માઓ ! તમે પરમધામના અખંડ આનંદનો અનુભવ કરવા માટે દુનિયામાં આવ્યા છો. તમને ઊંઘવા માટે અહીં નથી મોકલ્યા. આથી તમારા સદ્ગુરુ નિજાનંદ સ્વામીનાં વચનો હૃદયપૂર્વક વિચારી જુઓ.

ગિરો દેખત જો બ્રહ્માંડ, સો તો કછુએ નાહેં ।

સાંચ નિમૂના દૂસરા, કોઈ નાહીં અરસ કે માહેં ॥ ૮૦ ॥

હે બ્રહ્માત્માઓ ! તમે જે બ્રહ્માંડને જોઈ રહ્યા છો તેનું કોઈ અસ્તિત્વ જ નથી. અખંડ પરમધામની સત્યતાને સમજવા માટે અહીં કોઈ ઉદાહરણ જ નથી. (આથી તમને આ અસત્ય જગત બતાવ્યું છે. તેથી તેની નશ્વરતાને જોઈને તમે પરમધામની શાશ્વતતાને સમજી શકો.)

જબ ખાવંદ અરસ દેખિએ, તબ તો એહી એક ।

ઈસ બિના ઔર જરા નહીં, જો તૂં લાખ બેર ફેર દેખ ॥ ૮૧ ॥

જ્યારે પરમધામના સ્વામી અક્ષરાતીતના સંબંધમાં જોઈશું ત્યારે ખબર પડશે કે એ જ એક પરમ સત્ય છે, એમના સિવાય બીજું કંઈ જ નથી. ભલે લાખોવાર કેમ ના જોયું હોય.

જો કછૂ અરસ મેં દેખિએ, સો સબ જાત ખુદાએ ।

ઔર ખેલોને બગીચે, સો સબ જાતે કે ઈખ્તદાએ ॥ ૮૨ ॥

પરમધામમાં જે કંઈ દૃષ્ટિગોચર થાય છે તે બધાં પરમાત્માનાં જ સ્વરૂપ છે. ત્યાંનું કીડા સ્થળ, વન, ઉપવન બધી જ સામગ્રી એમનાં જ સ્વરૂપ છે.

ના અરસ જિમિએ દૂસરા, કોઈ ઔર ધરાવે નાહીં ।

એ લિખ્યા વેદ કતેબમેં, કોઈ નાહીં ખુદા બિન કાહૂં ॥ ૮૩ ॥

પરમધામની અદ્વૈત ભૂમિકામાં પૂર્ણબ્રહ્મ સિવાય કોઈ પણ વસ્તુનું અસ્તિત્વ (નામ, નિશાન) જ નથી. વેદ તથા કતેબ ગ્રંથોમાં પણ આ જ લખ્યું છે કે પૂર્ણબ્રહ્મ સિવાય કંઈ જ નથી.

ઔર ખેલોને જો હક કે, સો દૂસરે ક્યોં કેહેલાએ ।

એક જરા કહિએ તો દૂસરા, જો હક બિના હોએ ઈખ્તદાએ ॥ ૮૪ ॥

પરમધામની બધી વસ્તુઓ ધામધણીની લીલા માત્ર (રમકડાં) છે. આથી તે તેમનાથી ભિન્ન (જુદા) કેવી રીતે કહેવાય ? ધામધણી સિવાય કદાચ કંઈ હોય તો તેમનાથી ભિન્ન કહી શકાય.

ઔર પૈદા ફના જો હોત હૈ, ક્યોં દૂસરા કહિએ તાએ ।

એ ખેલ હેં ખાવંદ કે, એ જો ચલી કતારેં જાએ ॥ ૮૫ ॥

પરંતુ જે સૃષ્ટિ અક્ષરબ્રહ્મની કલ્પનાઓ દ્વારા ઉત્પન્ન અને લય થયા કરે છે, તેને બીજું કેવી રીતે કહેવાય ? કારણ કે આ તો એમની કલ્પનાની જ રમત છે અને અહીંના જીવો પણ આંધળું અનુકરણ કરતા ચાલ્યા જાય છે.

એ જો દુનિયાં ખેલ કી, સો ચીન્હત હક કો નાહેં ।

ના તો ક્યોં કહે છલ કો દૂસરા, જો હોત પૈદા ફનાઓ ॥ ૮૬ ॥

આ નશ્વર ખેલના જીવો પૂર્ણબ્રહ્મને પિછાણતા જ નથી. નહિ તો નિરંતર બનીને નાશ પામનાર આ (અસ્તિત્વહીન) ખેલને બીજો કેમ કહેત.

એ જો દુનિયાં લા ઈલાહ કી, તાએ ક્યોં હોએ ચિન્હાર ।

સો લાઈ લિએ જાત હૈ, જ્યોં ચલે ચીંટી હાર ॥ ૮૭ ॥

નશ્વર જગતના જીવોને અખંડ અવિનાશી પરમાત્માની ઓળખ કઈ રીતે થઈ શકે ? એટલા માટે તે સમજ્યા વગર કીડીઓની હારની જેમ અસત્યની પાછળ ચાલ્યા કરે છે.

બડી બુજરકી હક કી, તિન કે ખેલ ભી બુજરક ।

લિખ્યા વેદ કતેબમેં, પર ઈનોં ન જાત સક ॥ ૮૮ ॥

પરમાત્માનો મહિમા જ બહુ ભારે છે અને તેમની લીલાઓ (ખેલ) પણ ગરિમામય હોય છે. આ પ્રમાણે વેદ, કતેબ વગેરે ધર્મગ્રંથોમાં સ્પષ્ટ લખ્યું છે. છતાં સાંસારિક જીવોની શંકાઓ દૂર થતી નથી.

ઝૂઠ સાંચ કા નિમૂના, ઓ ફના એ નેહેચલ ।

ખેલ દેખેં પાઈયત હૈ, ખુદ ખાવંદ કા બલ ॥ ૮૯ ॥

સત્ય પરમધામ અને અસત્ય સંસારનું જ આ ઉદાહરણ છે કે પરમધામ અખંડ છે અને સંસાર નશ્વર છે, પરંતુ નશ્વર સંસારને જોયા પછી જ પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્માના પ્રભુત્વને ઓળખી શકાય છે.

અસલ આદમિયોં મિને, કોઈ પાઈએ ઉમત કા એક ।

એ દેખો પટંતર દિલમેં, દોઊ કા વિવેક ॥ ૯૦ ॥

સંસારમાં ઉચ્ચ કોટિના મનુષ્યોમાં પણ કોઈ એકાદ બ્રહ્મવાસના મળે છે. સામાન્ય જીવ તથા બ્રહ્માત્માઓ વચ્ચેના અંતરને હૃદયથી વિવેકપૂર્વક વિચારી જુઓ.

અબ કહૂં મૈં તિન કો, અરસ ખાવંદ કી બાત ।

ખડિયાં તલે કદમ કે, જો હૈં હક કી જાત ॥ ૯૧ ॥

હવે હું તે બ્રહ્માત્માઓને ધામધણીની વાત કહી રહ્યો છું, જે ધામધણીની જ અંગનાઓ છે અને હમેશાં તેમનાં જ ચરણોમાં આશ્રિત છે.

જો ઉતરે હૈં અરસ અજમ સે, રૂહેં ઔર ફિરસ્તે ।

કહિએ જાત ખુદાએ કી, અસલ હૈં અરસ કે ॥ ૯૨ ॥

સર્વોચ્ચ ધામ - પરમધામથી જે બ્રહ્માત્માઓ ઈશ્વરીય સૃષ્ટિની સાથે આ નશ્વર જગતમાં અવતર્યા છે, તેમનું જ મૂળ સ્થાન અખંડ પરમધામ છે તથા તેઓ જ પરમાત્માનાં અંગભૂત મનાય છે.

એ જો બાત ખુદાએ કી, સુનેંગે ભી સોએ ।
એહી હકુલયકીન, જો અરસ દરગાહ કે હોએ ॥ ૯૩ ॥

પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્માની વાત પણ તેજ બ્રહ્માત્માઓ સાંભળશે. આને જ કુરાનમાં પરમાત્મા પ્રત્યે જલ્દી વિશ્વાસ લાવવાવાળા (હક-ઉલ-યકીન) કહ્યા છે. તથા તેમનું ધામ પરમધામ બતાવ્યું છે.

સો ફુરમાન કેહેત હૈ જાહેર, જો ઉતરે અરસ સે ।
ઉતરતે અરવાહોંસોં, કૌલ ક્રિયા હક ને ॥ ૯૪ ॥

કુરાન પણ એવું સ્પષ્ટ કહે છે કે જે બ્રહ્માત્માઓ પરમધામથી સંસારમાં આવ્યા છે તેમને આવતી વખતે પરમાત્માએ વચન આપ્યું હતું.

કહ્યા ઉતરતે હક ને, અલસ્તો બે રબ કુંમ ।
ફેર કહ્યા અરવાહોંને, બલે ન ભૂલેં હમ ॥ ૯૫ ॥

બ્રહ્માત્માઓના સંસારમાં અવતરણના સમયે પરમાત્માએ કહ્યું, શું હું તમારો સ્વામી નથી ? (અલસ્તુ બિરબ્બ કુમ). ત્યારે બ્રહ્માત્માઓએ કહ્યું હતું “ચોક્કસ તમે જ અમારા સ્વામી છો, અમે ક્યારેય પણ આ વાતને ભૂલીશું નહીં.”

એ દેત અરસ નિસાનિયાં, યાદ આવસી તિન ।
સરત કરી ખાવંદને, ઉતરતે અરસ રૂહન ॥ ૯૬ ॥

આ પ્રકારના પરમધામના સંકેત બતાવવાથી બ્રહ્માત્માઓને પોતાના મૂળ ઘરની વાત યાદ આવી જશે. કારણ કે તેમના અવતરણના સમયે પરમાત્માએ તેમને (પોતે આવવાનું) વચન આપ્યું હતું.

અબ જો અસલ ઉમત કા, તાએ દેઊં અરસ નિસાન ।
તિન વિધ દેઊં સાહેદી, જ્યોં હોએ હક પેહેયાન ॥ ૯૭ ॥

હવે હું પરમધામના આત્માઓને પરમધામનાં ચિહ્ન (સંકેત) બતાવી દઉં છું. તેમને હું એવા પ્રકારની સાક્ષી આપીશ કે જેનાથી તેમને પિછાણ થઈ જશે.

કલામ અલ્લાકી સાહેદી, ઔર હદીસેં મહંમદ ।
તુમેં કહૂં તૌહીદ કી, લે રૂહ અલ્લા સાહેદ ॥ ૯૮ ॥

હવે હું તમને બ્રાહ્મી આદેશ કુરાન, રસૂલ મહંમદના કથનરૂપ હદીસ તથા નિજાનન્દ સ્વામી શ્રી દેવચન્દ્રજી મહારાજનાં વચનોની સાક્ષી આપી અદ્વૈત પરમધામની વાત સમજાવું છું.

નૂર આવે દીદાર કો, લેને સુખ સુભાન ।
એ કાયમ સુખ દેખિએ, એ ક્રિયા વાસ્તે પેહેયાન ॥ ૯૯ ॥

અક્ષરબ્રહ્મ અક્ષરાતીતનું પરમ સુખ (આનંદ) પ્રાપ્ત કરવા માટે દરરોજ તેમના દર્શન માટે આવે છે. હે બ્રહ્માત્માઓ ! ધામધણીનાં આ અખંડ સુખોનું મહત્ત્વ જુઓ, તે સુખોની ઓળખને માટે જ આ નશ્વર જગતની રચના થઈ છે.

નૂરેં યાહ્યા દિલમેં, દેખૂં ઈસક રૂહન ।

તબ તુમેં ખેલ નૂર કા, દિલમેં હુઆ દેખન ॥ ૧૦૦ ॥

અક્ષરબ્રહ્મે જ્યારે અક્ષરાતીત ધણી અને બ્રહ્માત્માઓની પ્રેમાનંદમયી લીલા જોવાની આંતરિક ઈચ્છા કરી તે જ સમયે તમારા હૃદયમાં પણ અક્ષરબ્રહ્મનો ખેલ જોવાની ઈચ્છા ઉત્પન્ન થઈ.

ખેલ કિયા તુમ વાસ્તે, દેખો દિલમેં આન ।

એ ઝૂઠ ખેલ દેખાઈયા, કરને હક પેહેયાન ॥ ૧૦૧ ॥

હે બ્રહ્માત્માઓ ! હૃદયપૂર્વક વિચાર કરો કે આ ખેલ તમારા માટે જ બનાવવામાં આવ્યો છે. આ ખોટો ખેલ એ માટે બતાવવામાં આવ્યો છે, કે આની નશ્વરતાને જોઈને તમને અખંડ પરમધામ તથા ધામધણીની ઓળખ થઈ શકે.

બિચારો રૂહેં અરસ કી, જો દેખાઈ ઝૂઠ નકલ ।

દેખો તફાવત દિલમેં, લે અપની અસલ અકલ ॥ ૧૦૨ ॥

હે પરમધામના આત્માઓ ! વિચારો. આ નશ્વર દુનિયાનો ખેલ તમને બતાવવામાં આવે છે એની મૂળ (જગ્રત) બુદ્ધિ હૃદયમાં ધારણ કરી નશ્વર દુનિયાની અસત્યતા અને અખંડ પરમધામની શાશ્વતતાનું અંતર સમજી લો.

એ નિમૂના દેખાઈયા, કરને પેહેયાન તુમ ।

પેહેલેં ચીન્હો આપકો, પીછે હાદી ઔર ખસમ ॥ ૧૦૩ ॥

તમને યોગ્ય પિછાણ કરાવવા માટે આ માયાવી ખેલ બતાવ્યો છે. આથી હવે સૌથી પહેલાં પોતાને ઓળખી લો. તે પછી શ્યામાજી તથા પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્મા શ્રી રાજજીને ઓળખો.

એ ખાવંદ સિર અપને, આપન ઈનકે અંગ ।

અરસ વતન અપના, કાયમ હમેસા સંગ ॥ ૧૦૪ ॥

ધામધણી પરબ્રહ્મ પરમાત્મા આપણા શિરમોર છે. આપણે બધા આત્માઓ તેમની અંગનાઓ છીએ. અખંડ પરમધામ આપણું મૂળ ઘર છે, જ્યાં આપણે બધાં રોજ એક સાથે રહીએ છીએ.

કાયમ જિમી અરસ કી, સાહેબી પૂરન કમાલ ।

તો કેસા નિમૂના ઈનકા, જિન સિર નૂર જમાલ ॥ ૧૦૫ ॥

પરમધામની ભૂમિ અખંડ છે. ધામધણીનું પ્રભુત્વ પણ શ્રેષ્ઠ તથા પરિપૂર્ણ છે. જે પરમધામના સ્વામી પોતે અક્ષરાતીત પરમાત્મા છે, એમની ઉપમા (સરખામણી) કેવી રીતે આપી શકાય ?

ઈત નિમૂના તો કહિએ, જો કોઈ છોટા હોવે ઔર ।

કાયમ જિમીમેં દૂસરા, કાહૂં ન પાઈએ ઠૌર ॥ ૧૦૬ ॥

પરમધામની ઉપમા ત્યારે અપાય જ્યારે તેના જેવી અથવા તેનાથી નાની કોઈ વસ્તુનું અસ્તિત્વ ત્યાં હોય. ખરું જોતાં અખંડ (અદ્વૈત) ભૂમિકામાં તેના (પરમધામ) સિવાય અન્ય કોઈ સ્થાન જ નથી.

ના નિમૂના નૂર કા, ના નિમૂના બકા વતન ।

ના નિમૂના હક કા, ના નિમૂના હાદી રૂહન ॥ ૧૦૭ ॥

ન અક્ષર બ્રહ્મની અને ન તો અખંડ પરમધામની કોઈ ઉપમા હોઈ શકે. આ જ રીતે પૂર્ણ બ્રહ્મ પરમાત્મા, શ્યામાજી તથા બ્રહ્માત્માઓની ઉપમા પણ હોઈ શકે નહીં.

મહામત કહેં એ મોમિનો, તુમ હો બકા કે ।

હક અરસ કિયા જાહેર, સો સબ તુમારે વાસ્તે ॥ ૧૦૮ ॥

મહામતિ કહે છે, હે બ્રહ્માત્માઓ ! તમે બધા અખંડ પરમધામના વાસી છો. તેથી તમારા માટે આ રીતે પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્મા તથા અખંડ પરમધામનું રહસ્ય પ્રગટ કર્યું છે.

પ્રકરણ ૧૬ ચોપાઈ ૯૨૭

અરસ અજીમ કી હક મારફત મહાકારન

(પરમધામ તથા પરમાત્માની ઓળખ અને મહાકારણ)

કહૂં અરસ અરવાહોં કો, રૂહ અલ્લા કે ઈલમ ।

જાસોં પાઈએ હકીકત હક કી, મુઝે હુઆ જ્યોં હુકમ ॥ ૧ ॥

નિજાનંદ સ્વામી સદ્ગુરુ શ્રી દેવચન્દ્રજીના તારતમ જ્ઞાનના પ્રતાપથી હું બ્રહ્માત્માઓને એ કહી રહ્યો છું, જેવી મને આજ્ઞા થઈ છે. આ જ જ્ઞાનથી પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્માની ઓળખ થઈ શકે છે.

और कहुँ मैं अरस की, ज्यों ખબર ઉમત કો હોએ ।

સબ વિધ કહૂં કાયમ કી, જ્યોં સમઝે સબ કોએ ॥ ૨ ॥

સાથે જ હું પરમધામની વાત કહું છું જેનાથી બ્રહ્માત્માઓને તેનું યથાર્થ જ્ઞાન થઈ જાય. હું અખંડ ધામનું સંપૂર્ણ વર્ણન સ્પષ્ટ કરું છું, જેનાથી બધાંને તેનું ભાન થઈ જાય.

હક જાત જાહેર કરું, और જાહેર હાદી ઉમત ।

નૂર મકાન જાહેર કરું, એ એકે જાત સિફત ॥ ૩ ॥

પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્માના અંગભૂત શ્યામાજી, બ્રહ્માત્માઓ, સમગ્ર પરમધામ તથા અક્ષરધામનું રહસ્ય પ્રગટ કરું છું. ખરું જોતાં તે બધાં એક જ અદ્વૈત સ્વરૂપનો મહિમા છે.

મહંમદ નૂર હક કા, રૂહેં મહંમદ કા નૂર ।

એ હમેસા બકા મિને, એ એકે જાત જહૂર ॥ ૪ ॥

પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્મા દ્વારા પ્રશંસિત શ્યામાજી (મહંમદ) તેમના જ તેજ સ્વરૂપા છે. તથા બ્રહ્માત્માઓ શ્યામાજીનાં કિરણો છે. આ પરમધામ સર્વદા અદ્વૈત સ્વરૂપમાં છે તથા બધાંમાં આ અદ્વૈતતાનો પ્રકાશ ફેલાયેલો છે.

એ જો સદરતુલ મુંતહા, એ હૈ કાયમ અરસ ।

એ જાત સિફત એકે, એ હૈં અરસ પરસ ॥ ૫ ॥

કુરાનમાં જેને ‘સદરતુલ મુન્તહા’ કહેવાયું છે, તે અવિનાશી અક્ષરધામ છે. આમાં પણ પરમધામની જેમ વિશેષતાઓ છે. અક્ષર અને અક્ષરાતીત ધામમાં પરસ્પર એકસરખી શોભા સામગ્રી છે.

નૂર મહંમદ રૂહેં હક કી, એ હૈં એકે જાત ।

और बाग जोएँ હૌજ કૌસર, એ સાહેબી અરસ સિફત ॥ ૬ ॥

અક્ષરબ્રહ્મ, શ્યામાજી તથા તેમની અંગના બ્રહ્માત્માઓ, આ બધાં અક્ષરાતીતનાં અંગો છે. આ

પ્રમાણે વન, ઉપવન, યમુનાજી, હૌજ કૌસર વગેરે પરમધામની આ બધી સામગ્રીઓ અક્ષરાતીતના પ્રભુત્વનો જ મહિમા છે.

પાર ના અરસ જિમી કા, ના બાગોં કા પાર ।

પાર ના પસૂ પંખિયન કો, ના કછૂ ખેલ સુમાર ॥ ૭ ॥

પરમધામની ભૂમિકા, વન, ઉપવન, પશુ-પક્ષી તથા તેમની લીલા વગેરેનો કોઈ પાર નથી.

પાર ના બુધ બલ કો, પાર ના ખૂબી ખુસબોએ ।

પાર ના ઈસક આરામ કો, નૂર પાર ના ઈત કોએ ॥ ૮ ॥

તે પશુ-પક્ષીઓની બુદ્ધિ, ક્ષમતા, કુશળતા તથા સુગંધનો કોઈ પાર નથી. એટલું જ નહિ તેમનો પ્રેમ, વિશ્રાન્તિ, તેજ વગેરે કોઈનો પણ પાર પામી શકાતો નથી.

એક પાત વૃછ કો ના ગિરે, ના ખિરે પંખી કા પર ।

ના હોએ નયા કછૂ અરસમેં, જંગલ યા જાનવર ॥ ૯ ॥

પરમધામમાં ઝાડનું એક પાંદડું પણ નથી ખરતું અને પક્ષીઓની પાંખ પણ ખરી પડતી નથી. ત્યાંનાં વન તથા પશુ-પક્ષીઓમાં કોઈ જૂનું નથી થતું અને કોઈ નવું ઉત્પન્ન પણ નથી થતું (બધા સમરસ થઈને નિત્યનૂતન શોભા અર્પણ કરે છે.)

અબ કહૂં બેવરા ખેલ કા, હુઆ જિન કારન ।

સો વાસ્તા કહૂં ઈન ભાંતસોં, જયોં હોએ સબે રોસન ॥ ૧૦ ॥

હવે હું આ નશ્વર ખેલનું વિવરણ કરું છું, કે આની રચના કોના માટે કરી છે ? આ ખેલના મૂળ કારણ (મહાકારણ)ને આ પ્રમાણે સ્પષ્ટ કરું છું, જેનાથી બધું જ સ્પષ્ટ થઈ જશે.

નૂર મકાન જો હક કા, જિત હોત હૈ હુકમ ।

હોએ પલમેં પૈદા ફના, એસે લાખ ઈડ આલમ ॥ ૧૧ ॥

અક્ષરાતીતના સદંશ અક્ષરબ્રહ્મ અક્ષરધામમાં રહે છે. એમને અક્ષરાતીતનો આદેશ પ્રાપ્ત થાય છે. આ જ અક્ષરબ્રહ્મ થકી સૃષ્ટિમાં લાખો બ્રહ્માંડો પળમાત્રમાં ઉત્પન્ન થઈને નાશ પામે છે.

અરસ ખાવંદ હૈ એકલા, આપૈ હક જાત ।

બિના કુદરત કાદર કી, ક્યોં પાઈએ સિફત ॥ ૧૨ ॥

ધામધણી અક્ષરાતીત અદ્વિતીય (એક જ) છે. પરમધામની સંપૂર્ણ સામગ્રી એમનું જ સ્વરૂપ છે. આવા અક્ષરાતીત ધણીનું પ્રભુત્વ પ્રકૃતિજન્ય ખેલ જોયા વગર ન સમજી શકાય.

ઈત હમેસા હોત હૈ, ન કાદર કી કુદરત ।

એ ખેલ ઈન ખાવંદકે, દેખો નૂર સિફત ॥ ૧૩ ॥

આ તરફ અક્ષરધામમાં અક્ષરાતીત ધણીની આજ્ઞા અનુસાર અક્ષરબ્રહ્મ પ્રકૃતિજન્ય ખેલની કલ્પના કરતા રહે છે. દુનિયાનો આ ખેલ જેમના દ્વારા રચાયો છે, તે અક્ષરબ્રહ્મનો મહિમા જુઓ.

ખેલમેં કે મુદત, હોત હૈ દુનિયાં કોં ।

કે કોટ હોત પૈદા ફના, નૂર કે નિમખમોં ॥ ૧૪ ॥

આ ખેલમાં સાંસારિક જીવોનો વધારે પડતો સમય વ્યતીત થયો હોય એવું દેખાય છે, પરંતુ

અક્ષરબ્રહ્મના નિમેષ માત્રમાં આવાં કરોડો બ્રહ્માંડો ઉત્પન્ન થઈને લય પામે છે.

જબ કદૂ પૈદા ના હુઆ, જિમી યા આસમાન ।

સો હુકમ તબ ના હુઆ, જિનથેં ઉપજી જહાન ॥ ૧૫ ॥

જ્યારે આકાશ કે ધરતી કોઈની પણ ઉત્પત્તિ થઈ ન હતી, ત્યારે જેનાથી આ સંપૂર્ણ સૃષ્ટિનું સર્જન થાય છે તે અક્ષરબ્રહ્મને પણ અક્ષરાતીતનો આદેશ પ્રાપ્ત થયો ન હતો.

અબ સુનો ઈન ખેલ કી, રૂહેં ઉતરી જિન વાસ્તે ।

ફુરમાન લ્યાયા રસૂલ, ઔર ઉતરે ફિરસ્તે ॥ ૧૬ ॥

હવે આ ખેલનું વિવરણ સાંભળો જેને જોવા માટે બ્રહ્માત્માઓ અવતરિત થયા છે. તે જ બ્રહ્માત્માઓના નામે સંદેશ લઈને રસૂલ મહંમદ આવ્યા તથા ઈશ્વરી સૃષ્ટિ પણ અવતરિત થઈ.

એ બીય લા મકાન કે, ખેલ જિમી આસમાન ।

ચૌદે તબક ભઈ દુનિયાં, આખર ફના નિદાન ॥ ૧૭ ॥

શૂન્ય અને નિરાકાર અંતર્ગત આકાશ અને ધરતી વચ્ચે આ ખેલ રચવામાં આવ્યો. આ પ્રમાણે ચૌદલોકનું આ બ્રહ્માંડ બન્યું, જે અંતે અવશ્ય નાશ પામશે.

એ ખેલ હુઆ મહંમદ વાસ્તે, ઔર અરસ ઉમત ।

આખર જાહેર હોએ કે, ખોલસી હકીકત ॥ ૧૮ ॥

આ ખેલની રચના પ્રશંસિત શ્યામાજી (મહંમદ) તથા બ્રહ્માત્માઓને માટે થઈ છે. એ જ અંતિમ સમયે પ્રગટ થઈને એની યથાર્થતા પ્રગટ કરશે.

અરસ ઉમત હોસી જાહેર, ઔર જાહેર હક જાત ।

કરસી દુનિયાં કાયમ, એ મહંમદ કી સિફાત ॥ ૧૯ ॥

અંતિમ સમયે બ્રહ્માત્માઓ પ્રગટ થશે તથા અદ્વૈત પરમધામનું રહસ્ય પણ સ્પષ્ટ થશે. શ્યામાજીના અવતરણનો આજ મહિમા હશે, કે તે સંસારના જીવોને અખંડ મુક્તિ પ્રદાન કરશે.

રૂહ અલ્લા ઉતરે અરસ સે, હોય કાજી લેસી હિસાબ ।

દે દીદાર કરસી કાયમ, યોં કહે મહંમદ કિતાબ ॥ ૨૦ ॥

કુરાનમાં આ પ્રમાણેનો ઉલ્લેખ છે કે રૂહઅલ્લાહ પરમધામથી અવતરિત થશે અને ન્યાયાધીશ બનીને બધાંના લેખા-જોખા લેશે તથા પોતાના દર્શનથી સંસારના જીવોને પરમપદ અપાવશે.

મહંમદ મેહેદી આવસી, કરસી ઈમામત ।

બકા પર સેજદા ગિરોહ કો, કરાવસી આખરત ॥ ૨૧ ॥

એમ પણ લખ્યું છે કે અંતિમ સમયે મહદી મહંમદ પ્રગટ થઈને બધાંને ધર્મનો ઉપદેશ (ઈમામત) આપશે તથા આત્માઓને એક જ પરમાત્મા પ્રત્યે નમન કરાવશે.

સબ કહેં કિતાબેં હક કે, ખેલ હુઆ હુકમેં ।

કિસ વાસ્તે હુકમ કિયા, એ ના કહ્યા કિનને ॥ ૨૨ ॥

આ પ્રમાણે બધા ધર્મગ્રંથ આ જ કહે છે કે પરમાત્માના આદેશથી જ આ ખેલ રચાયો છે. પરંતુ

કોઈએ પણ એમ કહ્યું નથી કે કોના માટે આ ખેલની રચનાનો આદેશ થયો છે ?

અબ દેખો દુનિયાં જાહેરી, કરમકાંડ સરિયત ।

ઈન કે ઈસક ઈમાન કી, કહૂં સો હકીકત ॥ ૨૩ ॥

સંસારના બાહ્ય કર્મકાંડ (શરાઅ)માં પડેલા લોકોનું આચરણ હવે જુઓ. તેમના પ્રેમ અને વિશ્વાસની વાસ્તવિકતાને હું પ્રગટ કરી રહ્યો છું.

દુની કહે હક કો, વજૂદ નહીં મુતલક ।

તો એ હુકમ કિનને કિયા, જો સૂરત નાહીં હક ॥ ૨૪ ॥

સંસારના લોકો કહે છે કે પરમધામની આકૃતિ (સ્વરૂપ) ચોક્કસ છે જ નહિ. જ્યારે પરમાત્માનું કોઈ સ્વરૂપ છે નહિ તો આ સંસાર બનાવવાનો આદેશ કોણે આપ્યો ?

ના ઠૌર ઠેહેરાવેં અરસ કો, ના હક કી સૂરત ।

હુકમ સૂરત બિના ક્યોં હોએ, ઔર હુકમ રખે સાબિત ॥ ૨૫ ॥

આવા કહેવાતા જ્ઞાનીજનો પરમાત્માના ધામ અને સ્વરૂપનો નિશ્ચય નથી કરી શકતા. સૃષ્ટિ રચનાને માટે પરમાત્મા દ્વારા આપેલ આદેશને તો તેઓ પ્રમાણભૂત માને છે, પરંતુ તેમના સ્વરૂપને નથી માનતા. તેથી તે સ્વરૂપ વગર આદેશ કોણે આપ્યો ? (આના ઉપર વિચાર નથી કરતા.)

હક વજૂદ મહંમદ કહે, નૂર પાર તજલ્લા નૂર ।

રદ બદલ વાસ્તે ઉમત, પોહોંચ કે કરી હજૂર ॥ ૨૬ ॥

રસૂલ મહંમદે તો પરમાત્માને કિશોર સ્વરૂપ (અમરદ સૂરત) વાળા કહ્યા છે. જે અક્ષર (નૂર)થી પર અક્ષરાતીત (નૂરતજલ્લા) છે. રસૂલે તો પરમાત્માની નજીક પહોંચીને પોતાના આત્માઓને (સમુદાય) માટે વાર્તાલાપ પણ કર્યો.

હકેં હુકમ યોં કિયા, કહે હરફ નબે હજાર ।

તીસ જાહેર કીજિયો, તીસ તુમ પર અખત્યાર ॥ ૨૭ ॥

તે સમયે પરમાત્માએ નેવું હજાર શબ્દોમાં જ્ઞાન આપી આ આદેશ આપ્યો કે આમાંથી ત્રીસ હજાર શબ્દોને સ્પષ્ટ કરજો. બીજા ત્રીસ હજાર શબ્દોને કેવી રીતે (સંકેત માત્રમાં) પ્રગટ કરવા એ તમારે આધીન છે.

ઔર તીસ ગુઝ રખો, વે આખર પર મુદાર ।

સો હમ આએ કે ખોલસી, અરસ બકા કે દ્વાર ॥ ૨૮ ॥

બાકીના ત્રીસ હજાર શબ્દોને ગુપ્ત રાખો, તે અંતિમ (ક્યામતના) સમયે પ્રગટ કરવા માટે છે. તે સમયે અમે પોતે પ્રગટ થઈ પરમધામનાં દ્વાર ખોલીશું.

સો સાહેબ આખર આવસી, કિયા મહંમદ સોં કૌલ ।

ભિસ્ત દરવાજે કાયમ, સબ કો દેસી ખોલ ॥ ૨૯ ॥

તે પરમાત્મા અંતિમ સમયે અવશ્ય આવશે. તેમણે રસૂલ મહંમદને આવવાનું વચન આપ્યું છે. એ સમયે પ્રગટ થઈને એ બધા જીવો માટે અખંડ મુક્તિ સ્થળોનાં દ્વાર ખોલી દેશે.

કાજી હોએ કે બૈઠસી, હોસી સબોં દીદાર ।

તો ભી ઈમાન ના દુની કો, જો એતી કરી પુકાર ॥ ૩૦ ॥

અંતિમ સમયે તે પરમાત્મા ન્યાયાધીશ બનીને બેસશે, ત્યારે સૌને તેમનાં દર્શન થશે. આટલું બધું કહીને પોકારવા છતાં પણ પરમાત્માના આગમન પ્રત્યે દુનિયાના લોકોને વિશ્વાસ બેઠો નહિ.

ઐસા ઈમાન ઈન દુની કો, કહે મહંમદ કો બરહક ।

ઔર મહંમદ કે ફુરમાએમેં, ફેર તિનમેં લ્યાવે સક ॥ ૩૧ ॥

દુનિયાના લોકોનો વિશ્વાસ જ એ પ્રકારનો છે કે, એ રસૂલ મહંમદને સત્યનિષ્ઠ (બરહક) કહે છે, પરંતુ તેમના આદેશ (ફરમાન) પર શંકા કરે છે.

મહંમદ બાતેં હકસોં, પોહોંચ કે કરી હજૂર ।

દુની ન માને હક સૂરત, જાસો એતી ભઈ મજકૂર ॥ ૩૨ ॥

રસૂલ મહંમદે તો પરમાત્માની નજીક પહોંચીને તેમની સાથે વાતો કરી. પરંતુ દુનિયાના લોકો (બાહ્ય દ્રષ્ટિવાળા હોઈ) એ પરમાત્માના સ્વરૂપને જ માનતા નથી કે જેમની સાથે રસૂલને આટલી વાતચીત થઈ છે.

ઔર કહું લૈલત કદર કી, જો કહે તકરાર તીન ।

હાદી હુકમેં રૂહેં ફિરસ્તે, બીચ નાજલ ઈસલામ દીન ॥ ૩૩ ॥

હવે હું મહિમાવાળી રાત (લૈલ-તુલ-કદ્ર)ની વાત કહું છું, જેના ત્રણ ખંડ બતાવ્યા છે. (તેમાંથી એક ત્રીજા ખંડમાં) પરમાત્માનાં આદેશથી સદ્ગુરુ (હાદી), બ્રહ્માત્માઓ તથા ઈશ્વરી સૃષ્ટિ સાચા ધર્મના માર્ગદર્શન માટે અવતરિત થયા છે.

ઔર આગે નૂહ તોફાન કે, બીચ લૈલત કદર ।

ગિરો ઉતરી અરસ સે, જો ચઢી કિસ્તી પર ॥ ૩૪ ॥

આ પ્રમાણે પૂર્વમાં રાસલીલા (નૂહ-તૂફાન)ના સમયે અર્થાત્ આ મહિમાવાળી રાત (લૈલ-તુલ કદ્ર)ના મધ્યભાગમાં પરમધામથી અવતરિત આ બ્રહ્માત્માઓને યોગમાયાની નાવમાં ચઢાવીને વૃંદાવન પહોંચાડ્યા.

દો તકરાર પેહેલેં કહે, જો ગુજરે માહેં લૈલ ।

તોફાન પીછે એ તીસરા, જો ભયા ફજર કા ખેલ ॥ ૩૫ ॥

આ મહિમાવાળી રાતના બે ખંડો (વિભાગ) (વ્રજ અને રાસ)ની લીલાઓ પહેલેથી જ પૂરી થઈ ગઈ. વ્રજ તથા રાસ (હૂદ તથા નૂહ તુફાન) પછીની આ ત્રીજી લીલાને જાગણી અર્થાત્ પ્રભાતની લીલા કહે છે.

દસમી લગ રોજ રબ કા, સો દુની કે સાલ હજાર ।

કહ્યા બેહેતર મહીને હજાર સે, લૈલ તીસરા તકરાર ॥ ૩૬ ॥

રસૂલ મહંમદ (હિજરી સન)ની દશમી શતાબ્દી સુધી દુનિયાની ગણતરીમાં એક હજાર વર્ષ થાય છે. (જેમને કુરાનમાં ખુદાનો એક દિવસ બતાવ્યો છે.) આ પ્રમાણે હજાર મહિનાથી પણ વધારે

લાંબી રાત (લગભગ સો વર્ષ જેટલી) પણ બતાવાઈ છે. તે પછી (અગિયારમી શતાબ્દી પછી) મહિમાવાળી રાતના ત્રીજા ખંડનો આરંભ માન્યો છે.

મહંમદ મેહેદી ઈસા નાજલ, અસરાફીલ જબરાઈલ ।

રૂહે ફિરસ્તે ઊપર, હકે ભેજે એહ વકીલ ॥ ૩૭ ॥

આ ત્રીજા ખંડ ઈસા રૂહઅલ્લાહ (સદ્ગુરુ શ્રી દેવચન્દ્રજી મહારાજ) તથા મહંમદ મહદી (છેલ્લા ધર્મગુરુ)ની સાથે ઈસ્ત્રાફીલ અને જિબ્રીલ ફિરસ્તા અવતરિત થયા છે. બ્રહ્મસૃષ્ટિ તથા ઈશ્વર સૃષ્ટિના પ્રચાર માટે પરમાત્માએ આ બંનેને મોકલ્યા છે.

રહે સાલ ચૌરાસી લૈલ મેં, તિન ઊપર હુઈ ફજર ।

અગ્યારેં સદી મિને, મેરી બાતૂન ખુલી નજર ॥ ૩૮ ॥

આ પ્રમાણે સદ્ગુરુ શ્રી દેવચન્દ્રજી (રૂહ અલ્લાહ) ચોર્યાસી વર્ષ પર્યન્ત આ મહિમાવાળી રાતના ત્રીજા ખંડમાં (પ્રત્યક્ષ તથા પરોક્ષ સમયમાં જાગણી કાર્ય કરતા) રહ્યા ત્યાર પછી મારા હૃદયમાં પૂરી રીતે જ્ઞાનનું પ્રભાત ઊગ્યું (ત્યારે મેં લૌકિક કામ ત્યજીને દીવથી પૂર્ણપણે ધર્મનું કામ શરૂ કરી દીધું.) આ પ્રમાણે રસૂલ મહંમદ પછી અગિયારમી શતાબ્દીના સમયમાં મારી અંતરદૃષ્ટિ પૂરી રીતે ખુલ્લી ગઈ. (ત્યારથી હું ધર્મકાર્ય છોડીને લૌકિક કામોમાં મગ્ન નથી થયો.)

ચૌદે તબકોં ન પાઈયા, અરસ હક કા કિત ।

સો નજીક દેખાએ સેહેરગ સે, ઈલમ ઈસા કે ઈત ॥ ૩૯ ॥

ચૌદ લોકના કોઈ પણ પ્રાણી આ સમજી શક્યાં નહીં કે પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્માનું ધામ ક્યાં છે ? સદ્ગુરુ પ્રદત્ત તારતમ જ્ઞાન દ્વારા એવા અગમ્ય પરમધામને શ્વાસનળીથી પણ નજીક બતાવી દીધું.

અરસ ના ચૌદે તબકમેં, સો લિએ ઈલમ ઈસા કે ।

નજીક દેખાયા સેહેરગ સે, બીચ અરસ બૈઠાએ લે ॥ ૪૦ ॥

ચૌદ લોકમાં પરમધામનું જ્ઞાન ન હતું. સદ્ગુરુ શ્રી દેવચન્દ્રજી જ આ બ્રહ્મજ્ઞાનને લઈને દુનિયામાં આવ્યા છે. એમના દ્વારા તેમણે પરમધામને શ્વાસનળી (શહરગ)થી પણ નજીક બતાવ્યું અને એવો અનુભવ કરાવ્યો કે આપણે પરમધામમાં બેઠા-બેઠા જ દુનિયાનો આ ખેલ જોઈ રહ્યા છીએ.

ઔર મેહેર કરી મોહે રૂહઅલ્લા, દિયા ખુદાઈ ઈલમ ।

તૂં રૂહ હૈ અરસ અજમ કી, તુઝ કો દિયા હુકમ ॥ ૪૧ ॥

આ પ્રમાણે સદ્ગુરુએ મારા ઉપર બહુ કૃપા કરતાં બ્રહ્મજ્ઞાન-તારતમજ્ઞાન આપ્યું અને કહ્યું કે તમે પરમધામના આત્મા (ઈન્દ્રાવતી) છો, તમારા માટે આ આદેશ છે.

ગિરો આઈ લૈલ કે ખેલમેં, સો તુમેં મિલસી આએ ।

દિલ સાફ ઈનોં કે કરકે, અરસમેં લીજે ઉઠાએ ॥ ૪૨ ॥

બ્રહ્માત્માઓ દુનિયાના અજ્ઞાનમય ખેલમાં (સુરતા રૂપે) અવતરિત થયા છે તે બધાં આવીને તમને મળશે. તારતમજ્ઞાન દ્વારા તેમના હૃદયને નિર્મળ બનાવીને એમને પરમધામમાં જાગ્રત કરજો.

એ બાત મેં દિલમેં લઈ, તબ મહંમદ હુએ મેહેરબાન ।

હકીકત મારફત કે, પટ ખોલ દિએ કુરમાન ॥ ૪૩ ॥

જ્યારે મેં સદ્ગુરુની આ આજ્ઞા હૃદયપૂર્વક શિરોધાર્ય કરી ત્યારે તે મારી ઉપર બહુ કૃપાળુ થયા. એમણે મારા હૃદયમાં બેસીને કુરાનમાં નિર્દિષ્ટ યથાર્થ જ્ઞાન (હકીકત) અને પૂર્ણ પિછાણ (મારફત)નાં સાંકેતિક રહસ્યો સ્પષ્ટ કરી દીધાં.

સખ સુધ ભઈ અરસકી, હુઈ હકસોં નિસબત ।

ગિરો મિલી મોહે વતની, તાએ દેઊં અરસ ન્યામત ॥ ૪૪ ॥

સદ્ગુરુના જ્ઞાનથી મને પરમધામની બધી જાણકારી પ્રાપ્ત થઈ. ધામધણી સાથેનો મારો સંબંધ પણ સ્પષ્ટ થઈ ગયો. હવે પરમધામના આત્માઓ મને મળવા લાગ્યા. તેમને હું પરમધામની અમૂલ્ય સંપત્તિથી માહિતગાર કરાવી દઉં છું.

એ સુકન પેહેલેં લિખે, બીય કતેબ વેદ ।

સોએ કરત હોં જાહેર, જો દિએ દોઊ હાદિયોં ભેદ ॥ ૪૫ ॥

બ્રહ્માત્માઓની આ વાત વેદ તથા કતેબ ગ્રંથોમાં પહેલાંથી જ સંકેતરૂપે લખી હતી. હું તેમની વાતો પ્રગટ કરી રહ્યો છું, જેનું રહસ્ય સદ્ગુરુ શ્રી દેવચન્દ્રજીએ આપેલ તારતમજ્ઞાન અને રસૂલ મહંમદના કુરાન થકી સ્પષ્ટ થયું છે.

રહેં બેનિયાજ થીં, બીય દરગાહ બારે હજાર ।

જાને ના આપ અરસ કી, સાહેબી અપાર ॥ ૪૬ ॥

અખંડ પરમધામમાં બાર હજાર બ્રહ્માત્માઓ તેમની જ મસ્તીમાં હતા. એમને પોતાની તથા પરમધામના મહિમાની જાણકારી પણ ન હતી.

સુધ નાહીં દુખ સુખ કી, ના સુધ બિરહ મિલાપ ।

ના સુધ બુજરક અરસ કી, ખબર ન ખાવંદ આપ ॥ ૪૭ ॥

આનંદમય પરમધામમાં તેમને સુખ દુઃખ તથા વિરહ-મિલનનો કોઈ અનુભવ ન હતો. એટલે સુધી કે તેમને મહાન પરમધામ, પરબ્રહ્મ પરમાત્મા તથા પોતાનું પણ ભાન ન હતું.

સાહેબ બંદે કી સુધ નહીં, છોટા બડા ક્યોં કર ।

ના સુધ એક ના દોએ કી, ના સાંચ જૂઠ ખબર ॥ ૪૮ ॥

બ્રહ્મધામમાં બ્રહ્માત્માઓને સ્વામી તથા સેવકની જાણકારી પણ ન હતી. અદ્વૈત ભૂમિમાં નાના અને મોટા કેવી રીતે હોઈ શકે ? (બધા એક રસ છે.) તેમને અદ્વૈત (બ્રહ્મ) તથા દ્વૈત (માયા)નું અને સત્ય તથા અસત્યનું પણ ભાન ન હતું.

ના સુધ દોસ્ત ના દુસમન, ના સુધ નફા નુકસાન ।

ના સુધ દૂર નજીક કી, ના સુધ કુફર ઈમાન ॥ ૪૯ ॥

મિત્ર તથા શત્રુ, લાભ તથા હાનિ, દૂર તથા નજીક, વિશ્વાસ તથા અવિશ્વાસ એ કશાયનું પણ ભાન તેમને ન હતું.

તિસવાસ્તે ખેલ દેખાઈયા, એ ખાત દિલમેં આન ।

ઝૂઠ નિમૂના દેખાએ કે, રૂહોં હોએ હક પેહેયાન ॥ ૫૦ ॥

ઉપરોક્ત બધી વાતોને હૃદયંગમ કરીને ધામધણીએ આ માયાનો ખેલ એટલા માટે બતાવ્યો કે આ અનિત્ય ઉદાહરણો આપવાથી બ્રહ્માત્માઓને સત્ય (પરમાત્મા)ની ઓળખ થઈ શકે.

સાંચી સાહેબી હકકી, કોઈ નાહીં દૂજા ઔર ।

ઝૂઠ નકલ દેખે બિના, પાવેં ના અરસ ઠૌર ॥ ૫૧ ॥

ધામધણીને એવો અનુભવ કરાવવો હતો, કે એમનું જ પ્રભુત્વ સત્ય છે. એમના સિવાય કોઈનું પણ અસ્તિત્વ નથી. પરંતુ દુનિયાના આ ખોટા પ્રતિબિંબને જોયા વગર બ્રહ્માત્માઓને અખંડ ધામના મહત્ત્વનો અનુભવ થઈ શકતો નહોતો.

બિના નિમૂને ન પાઈએ, ક્યોં હૈ તફાવત ।

કધૂ દૂજા દેખે બિના, પાઈએ ના હક સિફત ॥ ૫૨ ॥

ઉદાહરણ આપ્યા વગર આ સ્પષ્ટ થાય નહીં કે અનિત્ય દુનિયા અને નિત્ય પરમધામમાં શું તફાવત છે. કેટલીક બીજી વસ્તુ (દ્વૈત-માયા)ને જોયા વગર અદ્વૈત પરમાત્માનું મહત્ત્વ પણ જાણી શકાતું નથી.

યોં જાન બીય બકા મિને, દિલમેં લ્યાએ હક ।

નૂર જલાલ રૂહન કો, દેખેં અસલ ઈસક ॥ ૫૩ ॥

પરમધામ અંતર્ગત આ બધી વાતો ઉપર વિચાર કરી શ્રીરાજજીને પોતાના હૃદયમાં એવો ભાવ થયો કે મારા સત અંગ અક્ષરબ્રહ્મ મારા બ્રહ્માત્માઓના સાચા પ્રેમનો પ્રત્યક્ષ અનુભવ કરે.

ઔર લિયા એ દિલમેં, જો અરવાહેં અરસ કી ।

દૂજા બિના જાનેં નહીં, હક કેસી હૈ સાહેબી ॥ ૫૪ ॥

શ્રી રાજજીને એવો ભાવ પણ એમના હૃદયમાં થયો કે પરમધામના બ્રહ્માત્માઓ દ્વૈત માયા જોયા વગર જાણી નહીં શકે કે એમના ધણીનું પ્રભુત્વ (મહિમા) કેવું છે.

જિત દૂજા કોઈ હૈ નહીં, એકે સાહેબ હક ।

તો તિન કો દૂજા બિના, કૌન કહે બુજરક ॥ ૫૫ ॥

બ્રહ્મધામમાં અદ્વૈત પરમાત્મા સિવાય બીજું કંઈ છે જ નહિ. બધે જ એમના અદ્વૈત સ્વરૂપની સત્તા છે. આથી એમના સિવાય દ્વૈત માયાનો વિસ્તાર જોયા વગર આને કોણ શ્રેષ્ઠ કહી શકશે ?

અસલ હોએ જિત અકેલા, ઔર હોએ નાહીં નકલ ।

સો નકલ દેખે બિના, ક્યોં પાઈએ અસલ ॥ ૫૬ ॥

જ્યાં વાસ્તવિક (અસલ) સ્વરૂપ જ હોય, પ્રતિબિંબ હોય જ નહીં તો પ્રતિબિંબને જોયા વગર કેવી રીતે જાણવા મળે કે આ વાસ્તવિક છે.

જિત દુખ કોઈ જાને નહીં, હોએ અકેલા સુખ ।

એ સુખ લજત તબ પાઈએ, જબ દેખિએ કધૂ દુખ ॥ ૫૭ ॥

આ પ્રમાણે જ્યાં કોઈ દુઃખ છે જ નહીં, માત્ર સુખ જ સુખ છે, તો તે સુખનો અનુભવ ત્યારે જ થઈ શકે જ્યારે કંઈક દુઃખ પણ અનુભવાય.

સાંચ હોએ જિત એકે, પાઈએ ના જિદ કે છૂટ ।

સાંચ હક તબ પાઈએ, જબ હોએ નિમૂના ઝૂઠ ॥ ૫૮ ॥

જે પરમધામમાં સઘળી સામગ્રીઓ સત્ય જ સત્ય છે, ત્યાં હઠ (જિદ) કરવાથી પણ સત્ય અને અસત્યનું નિરૂપણ નથી થઈ શકતું. તેથી તે સત્ય પરમાત્માનું યથાર્થ જ્ઞાન ત્યારે થશે, જ્યારે કોઈ નશ્વર અથવા મિથ્યા (જુઠું) ઉદાહરણ સામે આવી જાય.

દૂસરા કોઈ હૈ નહીં, જિત એકે હોએ ।

તો તિન કી સુધ દૂજે બિના, ક્યોં કર દેવે સોએ ॥ ૫૯ ॥

જ્યાં આગળ બીજું કોઈ છે જ નહિ, માત્ર એક જ અદ્વૈત સ્વરૂપ છે, તો તે અદ્વૈત સ્વરૂપ પરમાત્માની જાણકારી અર્થાત્ પરમાત્મા એક જ છે, આ તથ્યની પુષ્ટિ કરવા કોઈ બીજા (દ્વૈત માયાના) ઉદાહરણ વગર કેવી રીતે સંભવ થશે ?

જિત સાહેબ હોવેં એકલા, ના સાહેદી દૂજે બિન ।

બિન દિએ સાહેદી તીસરે, ક્યોં આવે ઈમાન તિન ॥ ૬૦ ॥

જ્યાં કેવળ એક પરમાત્મા (અદ્વૈત સ્વરૂપ) જ છે, તે પરમધામની સાક્ષી દ્વૈત માયાના વિવેચન વગર કેવી રીતે સંભવ થઈ શકે છે. તેથી શાસ્ત્રોની સાક્ષી આપ્યા વિના અદ્વૈત પરમાત્મા પ્રત્યે વિશ્વાસ કેવી રીતે ઉત્પન્ન થઈ શકે ?

તો કહ્યા ખુદા એક હૈ, ઔર મહંમદ કહ્યા બરહક ।

સો ન આવે ખ્વાબી દમ પર, જોલોં હોએ ન રૂહે બુજરક ॥ ૬૧ ॥

આથી કુરાનમાં પણ કહ્યું છે કે પરમાત્મા એક છે તથા તેમના સંદેશવાહક રસૂલ શ્રેષ્ઠ (સત્ય) છે. આવા મહાન રસૂલ શ્રેષ્ઠ બ્રહ્માત્માઓને આવવાનું નક્કી થયા વિના સ્વપ્નના જીવો માટે સંદેશ લઈને નથી આવતા.

એ ખેલ હુઆ તિન વાસ્તે, હક કે હુકમ ।

મહંમદ આયા રૂહોં વાસ્તે, લે ફુરમાન ખસમ ॥ ૬૨ ॥

આ જ બ્રહ્માત્માઓને બતાવવા માટે ધામધણીના આદેશથી સંસારનો આ ખેલ રચવામાં આવ્યો છે અને રસૂલ મહંમદ પણ બ્રહ્માત્માઓ માટે ધામધણીનો સંદેશ લઈને આ જગતમાં આવ્યા છે.

જો લ્યાએ ફુરમાન રસૂલ, સો અબ ખોલી હકીકત ।

અરસ રૂહે ફિરસ્તે, હુઈ હક કી મારફત ॥ ૬૩ ॥

રસૂલ મહંમદ જે કુરાનને લઈ આવ્યા છે, હવે તેની યથાર્થતા સ્પષ્ટ કરી દીધી છે. તેનાથી પરમધામના બ્રહ્માત્માઓ, ઈશ્વરી સૃષ્ટિ તથા પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્માની પૂરેપૂરી પિછાણ થઈ ગઈ છે.

લિખ્યા થા જો અવલ, સો આએ પોહોંચી ક્યામત ।

ભિસ્ત દુની કો દેય કે, હાદી લે ઉઠસી ઉમત ॥ ૬૪ ॥

કુરાન વગેરે ગ્રંથોમાં પહેલેથી જ જેનું વર્ણન કર્યું હતું, તે ક્યામતની ઘડી આવી પહોંચી છે. આ ઘડીને માટે એમ કહેવાયું હતું કે સંસારના જીવોને મુક્તિસ્થળોનું સુખ આપીને શ્યામાજી

(સદ્ગુરુ) બ્રહ્મસૃષ્ટિઓના સમુદાયને લઈને પરમધામમાં જાગ્રત થશે.

ઈન વિધ કહૂં બેવરા, જ્યોં રૂહેં જાનેં બુજરકી ।

દેખાએ બિના જાનેં નહીં, હક કેસી હૈ સાહેબી ॥ ૬૫ ॥

આ પ્રકારનું વર્ણન એટલા માટે કર્યું છે કે બ્રહ્માત્માઓ તેનાથી ધામધણીનો મહિમા જાણી શકે. કેમકે તે નશ્વર ખેલને બતાવ્યા વગર ધામધણીના પ્રભુત્વને તેઓ જાણી શકશે નહીં.

હકેં દેખાઈ અરસ સાહેબી, હાદી રૂહોં કો યોં કર ।

દુઈ દેખાઈ જૂઠ જ્વાબમેં, પાવને પટંતર ॥ ૬૬ ॥

આ પ્રમાણે નશ્વર ખેલ બતાવીને ધામધણીએ શ્યામાજી તથા બ્રહ્માત્માઓને પરમધામનું મહત્વ સમજાવ્યું. સત્ય અને અસત્ય (દ્વૈત અને અદ્વૈત) વચ્ચેનો તફાવત સ્પષ્ટ કરાવવા માટે તેમને સ્વપ્નવત્ સંસારમાં માયાનો દ્વૈત ભાવ બતાવી દીધો.

ચઢના હૈ નાસૂત સે, તિન ઊપર હૈ મલકૂત ।

તિન પર લા મકાન હૈ, તિન પર નૂર બકા સાબૂત ॥ ૬૭ ॥

હવે આ મૃત્યુલોક (નાસૂત)થી પોતાની સુરતાને ઊંચે ચઢાવવાની છે. મૃત્યુલોકની ઉપર (ચૌદ લોકમાં સર્વોચ્ચ) વૈકુંઠ ધામ (મલકૂત) છે, તેનાથી ઉપર શૂન્ય-નિરાકાર (લા-મકાન) છે તથા તેનાથી પણ ઉપર અક્ષરધામ છે.

કોટ નાસૂત કી દુનિયાં, મલકૂત કો પૂજત ।

ખુદા યાહી કો જાનહીં, એ મલકૂત સાહેબી ઈત ॥ ૬૮ ॥

આ નશ્વર જગત (મૃત્યુલોક)ના કરોડો જીવો વૈકુંઠ ધામના અધિપતિ (બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, મહેશ)ની પૂજા કરે છે અને તેમને જ પરબ્રહ્મ માને છે. સંસારમાં વૈકુંઠ ધામનો આટલો બધો મહિમા બતાવ્યો છે.

કોટ મલકૂત કે ખાવંદ, લા કે તલે બસત ।

નૂર સિફત કર કર ગએ, પર આગૂં ના પોહોંયત ॥ ૬૯ ॥

આવા કરોડો વૈકુંઠલોકના સ્વામી શૂન્ય નિરાકાર (મહાશૂન્ય)ની અંતર્ગત છે. તેમણે અક્ષરબ્રહ્મનો મહિમા વારંવાર ગાયો છે. છતાં પણ તેઓ (શૂન્ય નિરાકારથી) આગળ નથી પહોંચ્યા.

વેદેં નામ ધરે ખેલ કે, પૂત બંઝા સીંગ સસક ।

આકાસ ફૂલ ઈનકો કહ્યા, એક જરા ન રખી રંચક ॥ ૭૦ ॥

વેદાદિ શાસ્ત્રોમાં નશ્વર સંસારને માટે અનેક સંજ્ઞાઓ આપવામાં આવી છે. ત્યાં વંધ્યાપુત્ર, શશક શ્રૃંગ (સસલાનું શીંગડું), આકાશ પુષ્પ વગેરે ઉપમા આપીને આ જગતના લેશમાત્ર અસ્તિત્વને પણ નકાર્યું છે.

કતેબ કહે તલે લા કે, સો ખેલ હૈ સબ લા ।

એ કુંન કેહેતે હો ગયા, સો કયામત કો ફના ॥ ૭૧ ॥

આ પ્રકારે કતેબ ગ્રંથોમાં પણ આજ કહ્યું છે કે શૂન્ય નિરાકાર (લા મકાન) નીચેનો ખેલ અસ્તિત્વહીન નહિવત્ (લા) છે. આ બધું પરમાત્મા દ્વારા ‘હો જા’ (કુંન) કહેવાની સાથે ઉત્પન્ન

થયું છે અને પ્રલય (ક્યામત)ના સમયે નષ્ટ થઈ જશે.

જો જાને ખેલ કો સાહેબી, સો ખેલૈ કે કબૂતર ।

ઈન કી સહૂર સુરૈયા લગ, સો હકે પોહોંયે ક્યોં કર ॥ ૭૨ ॥

જે લોકો આ નશ્વર જગતનું જ મહત્વ જાણે છે, તે તેને જાદુઈ ખેલના કબૂતર સમાન (સ્વપ્નવત્) ગણે છે. આવી સમજ પણ જ્યોતિ સ્વરૂપ (સુરૈયા) સુધીની જ છે. આથી તેઓ પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્મા સુધી કેવી રીતે પહોંચી શકે ?

કહે કબૂતર ખેલ કે, ખેલ સરીક હક કા ।

હક હમેસા વેદ કતેબમેં, ખેલ તીનોં કાલ ફના ॥ ૭૩ ॥

જાદુઈ ખેલના કબૂતર સમાન સ્વપ્નવત્ સંસારના જીવો આ નશ્વર જગતના ખેલને પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્મા સમાન અખંડ માને છે. વેદ કતેબ વગેરે ગ્રંથોમાં તો પરમાત્માને શાશ્વત કહ્યા છે અને આ રચનાને ત્રણ કાળ (ભૂત, વર્તમાન અને ભવિષ્ય)માં અનિત્ય કહ્યા છે.

એક સાહેબી નૂર હક કી, ઔર ખેલ કહ્યુએ નાહેં ।

ના સરીક ના નિમૂના, એ લિખ્યા વેદ કતેબોં માહેં ॥ ૭૪ ॥

વેદ, કતેબ વગેરે ધર્મગ્રંથોમાં એમ પણ કહ્યું છે કે એક પરબ્રહ્મ પરમાત્માના તેજ (નૂર)નું જ અસ્તિત્વ (પ્રભુત્વ) છે, તેના વિના આ ખેલનું કોઈ અસ્તિત્વ છે જ નહિ. પરમાત્મા સમાન કોઈ થઈ શકતું નથી અને તેનું કોઈ ઉદાહરણ બની શકે નહીં.

ખેલ તો જૂઠા ફના કહ્યા, સાહેબ હમેસા હક ।

જૈસા સાહેબ બુજરક, ખેલ ભી તિન માફક ॥ ૭૫ ॥

આ પ્રમાણે સ્વપ્નવત્ ખેલ અનિત્ય છે અને પૂર્ણબ્રહ્મ પરમાત્મા શાશ્વત છે. પરંતુ જેવો પરમાત્માનો અપાર મહિમા છે તેવો જ આ નશ્વર ખેલ પણ અદ્ભુત છે.

જૂઠ નિમૂના હક કો દીજિએ, એ કેસી નિસબત ।

એ જૂઠા ખેલ દેખાઈયા, લેને હક લજત ॥ ૭૬ ॥

સત્ય પરમાત્માને સમજાવવા માટે નશ્વર જગતનું ઉદાહરણ આપવામાં આવે છે. વાસ્તવમાં સત્ય અને અસત્યનો સંબંધ શું ? પરંતુ બ્રહ્માત્માઓને આ નશ્વર ખેલ એટલા માટે બતાવવામાં આવ્યો છે કે તે આનાથી અખંડનો અનુભવ કરી શકે.

કોટ ઈંડ પૈદા ફના, હોવેં નૂર કે એક પલ ।

ઐસી નૂર જલાલ કી, કુદરત રખે બલ ॥ ૭૭ ॥

અક્ષરબ્રહ્મના પળ માત્રમાં કરોડો બ્રહ્માંડ ઉત્પન્ન થઈને લય પામે છે. તેથી તે અક્ષરબ્રહ્મની પ્રકૃતિ (સંકલ્પ શક્તિ) માત્રમાં આટલું મોટું સામર્થ્ય છે.

તિન સે કાયમ હોત હૈ, સદરતુલ મુંતહા જિત ।

હોએ નાહીં ઈન જુબાં, નૂર મકાન સિફત ॥ ૭૮ ॥

કુરાનમાં જેને ‘સદ્રતુલ મુંતહા’ કહ્યા છે, આવા અક્ષરધામના સ્વામી દ્વારા નિત્ય પ્રતિ બ્રહ્માંડોની રચના અને લયનો સંકલ્પ થતો રહે છે. અક્ષર બ્રહ્મના આ ધામના મહિમાનું વર્ણન નશ્વર જીભ

વડે સંભવ નથી.

સદરતુલ મુંતહા થેં, આવત નૂર જલાલ ।
જિત હૈ અરસ અજમ, ખાવંદ નૂર જમાલ ॥ ૭૯ ॥

અક્ષરધામથી અક્ષરબ્રહ્મ નિત્યપ્રતિ પોતાના ધણી અક્ષરાતીતનાં દર્શન માટે પરમધામ આવે છે, જ્યાં પરમધામના ધણી અક્ષરાતીત બિરાજમાન છે.

સો નૂર નૂરતજલ્લા કે, દાયમ આવેં દીદાર ।
ઈન દરગાહમેં ઉમત, રૂહેં બારે હજાર ॥ ૮૦ ॥

આવા અક્ષરબ્રહ્મ (નૂર) નિત્યપ્રતિ અક્ષરાતીત (નૂરતજલ્લા)નાં દર્શન માટે પરમધામ આવે છે. આ અક્ષરાતીત પરમધામમાં બાર હજાર બ્રહ્માત્માઓનો સમુદાય છે.

એહ મરાતબા રૂહન કા, જિન કા હાદી અહંમદ ।
મીમ ગાંઠ જબ ખુલી, તબ સોઈ હક અહદ ॥ ૮૧ ॥

બ્રહ્માત્માઓની આ મોટી પ્રતિષ્ઠા છે કે શ્યામાજી તેમના શિરોમણિ સદ્ગુરુ બનીને આ ખેલમાં આવ્યા છે. કુરાન અનુસાર જ્યારે આ મુશ્કેલ ગાંઠ ખુલ્લી જશે, અર્થાત્ માયા (ફરામોશી ઊંઘ)નું આવરણ દૂર થઈ જશે (બ્રહ્માત્માઓ ધામમાં જાગ્રત થશે), ત્યારે તે બધા પોતાના અદ્વૈત સ્વરૂપ પરમાત્મા (હક અહદ વાહિદ)માં જ એકાકાર અનુભવશે.

મહામત કહેં એ મોમિનો, દેખો ખસમ પ્યાર ।
ઈસા મહંમદ અંદર આએ કે, ખોલ દિએ સબ દ્વાર ॥ ૮૨ ॥

મહામતિ કહે છે, કે હે બ્રહ્માત્માઓ ! ધામધણીના પ્રેમને તો જુઓ. સદ્ગુરુ શ્રી દેવચન્દ્રજી (ઈસા) અને રસૂલ મહંમદે મારી અંદર બિરાજમાન થઈને બધાં દ્વાર ખોલી નાખ્યાં. અર્થાત્ બધા ધર્મગ્રંથોનું રહસ્ય સ્પષ્ટ કરી પરમધામનો અનુભવ કરાવી દીધો.

પ્રકરણ ૧૭ ચોપાઈ ૧૦૦૯

અબ તુમ નિકસો નીંદ સે, આએ પોહોંચી સરત ।
કૌલ કિયા થા હકને, સો આઈ ક્યામત ॥ ૧ ॥

હે બ્રહ્માત્માઓ ! હવે તમે આ અજ્ઞાનરૂપી ઊંઘમાંથી જાગો. ધામધણીએ પોતે પ્રગટ થવાનું જે વચન આપ્યું હતું, તે આત્મ-જાગૃતિ (ક્યામત)ની ઘડી આવી ગઈ છે.

જબરાઈલ હક હુકમેં, લ્યાયા નામેં વસિયત ।
ફુરમાન ફકીરોં સફકત, લે આવે દુની બરકત ॥ ૨ ॥

ધામધણીના આદેશથી જિબ્રીલ ફિરસ્તા મક્કાથી અધિકારપત્ર (વસિયતનામું) લઈને આવ્યા. તેમની સાથે જ તે કુરાનની શક્તિ (બરકત), ફકીરોના આશીર્વાદ (શફક્ત) તથા લોકોનો વિશ્વાસ વગેરે પણ લઈને આવી ગયા.

દ્વાર તોબા કે બંદ હોએસી, અગ્યારેં સદી આખર ।
જો હોવે અરવા અરસ કી, સો નીંદ કરે ક્યોં કર ॥ ૩ ॥

કુરાનમાં આ જ કહ્યું છે કે મહંમદી અગિયારમી શતાબ્દીના અંતમાં પ્રાયશ્ચિત્ત (તૌબા)નાં દ્વાર

પણ બંધ થઈ જશે. આ વાતો સાંભળીને પરમધામના આત્માઓ અજ્ઞાનરૂપી નિદ્રામાં કેવી રીતે પડી રહેશે ?

આએ લૈલ કે ખેલમેં, લેને અરસ લજત ।

સુખ સાંચે ઝૂઠે દુખમેં, લેને કો એહ બખત ॥ ૪ ॥

પરમધામના અખંડ આનંદનો વિશેષ અનુભવ કરવાને માટે જ બ્રહ્માત્માઓ આ સ્વપ્નવત્ ખેલ (લૈલ)માં અવતરિત થયા છે. આ અનિત્ય સંસારનાં દુઃખોમાં રહેલા પરમધામના અખંડ આનંદ (સુખ)નો અનુભવ કરવાનો આ જ સારો અવસર છે.

આપન બેઠે બીચ અરસ કે, અરસ કો નાહીં સુમાર ।

દસોં દિસ મન દોડાઈએ, કાહૂં ન આવે પાર ॥ ૫ ॥

હકીકતમાં આપણે બધાં અખંડ પરમધામની અંતર્ગત મૂલમિલાવામાં જ બેઠાં છીએ. પરમધામનો કોઈ પાર નથી. દશેય દિશાઓમાં મન દોડાવીએ છતાં પણ તેનો પાર પામી નથી શકાતો.

ખસમેં ખ્વાબ દેખાઈયા, બીચ અરસ અપને ઈત ।

હક હાદી રૂહેં મિલાએ કે, ઉડાએ દે ગફલત ॥ ૬ ॥

પરમધામના મૂલમિલાવામાં બેસાડીને ધામધણીએ સ્વપ્નવત્ જગતનો ખેલ બતાવ્યો અને અહીં શ્યામાજીએ તારતમ જ્ઞાન દ્વારા બ્રહ્માત્માઓને એકત્ર કરી જાગ્રત કર્યા અને અજ્ઞાનરૂપી ઊંઘ ઉડાડી દીધી.

એ ખેલ તો જરા હે નહીં, સખ હે અરસ ખસમ ।

બેઠે ઈતહીં જાગિએ, ઉઠો અરસમેં તુમ ॥ ૭ ॥

હકીકતમાં આ સ્વપ્નવત્ ખેલનું લેશમાત્ર પણ અસ્તિત્વ નથી. વાસ્તવમાં જે છે તે ધામધણી તથા તેમનો આદેશ જ છે. આથી અહીં બેઠાંબેઠાં તારતમ જ્ઞાન દ્વારા જાગ્રત થઈને પોતે પરમધામમાં બેઠા પછી અનુભવ કરવો જોઈએ.

અરસ બાગ હૌજ જોએ કે, કરો યાદ હક કે સુખ ।

જયોં પેડ ઝૂઠે ખ્વાબ કા, ઉડ જાએ સખ દુખ ॥ ૮ ॥

હે બ્રહ્માત્માઓ ! પરમધામનાં વન, ઉપવન, હૌજકૌસર, યમુનાજીનું સ્મરણ કરતાં (કરતાં) ધામધણીના અખંડ સુખોનો અનુભવ કરો. જેવું સંસારનું સ્વપ્ન નિર્મૂળ થઈ જશે કે તરત અહીંનાં બધાં દુઃખો પણ દૂર થઈ જશે.

અસલ આરામ હિરદે મિને, અરસ કો અખંડ ।

તખ એ ઝૂઠે ખ્વાબ કો, રહે ન પિંડ બ્રહ્માંડ ॥ ૯ ॥

જ્યારે હૃદયમાં પરમધામના વાસ્તવિક આનંદનો અનુભવ થઈ જશે ત્યારે આ સ્વપ્નવત્ ખેલનો પિંડ તથા બ્રહ્માંડનું અસ્તિત્વ પણ મટી જશે.

કાયમ હક કે અરસમેં, બેઠે અપને ઠૌર ।

હક કે ઈત વાહેદતમેં, કોઈ નાહીં કાહૂં ઔર ॥ ૧૦ ॥

ધામધણીના અખંડ ઘર પરમધામના મૂલમિલાવામાં આપણે બધા આત્માઓ બેઠા છીએ. ધામધણીની આ અદ્વૈત ભૂમિમાં તેમના સિવાય બીજું કોઈ નથી.

મહામત કહે એ મોમિનો, ઇસક લીજે હક ।

અસલ અરસ કે બીયમેં, હક કા નામ આસિક ॥ ૧૧ ॥

મહામતિ કહે છે, હે સુંદરસાથજી ! આ પ્રકારે ધામધણીનો અખંડ પ્રેમ પ્રાપ્ત કરો. કારણ કે અખંડ પરમધામમાં શ્રી રાજજીને પ્રેમી (આશિક) કહેવાયા છે.

પ્રકરણ ૧૮ ચોપાઈ ૧૦૨૦

[કિતાબ કુરાનકી. ઇનમેં એતે બાબ હૈં, ખુલાસા ફુરમાન કા, ગિરો દીન કા, મ્યારાજ નામેકા, ખુલાસા ઇસલામકા, ભિસ્ત સિફાયત કા બેવરા, હકકી સૂરત કા, નાજી ફિરકે કા, રૂહોંકી બિને, નૂર નૂરતજલ્લા, જહૂર નામા, દો નામા કે પ્રકરણ પાંચ, મીજાન, અરસ અજીમકી મહાકારન, મોમન આએ અરસ અજીમ સે ।]

કિતાબ કુરાનની. આમાં આ બાબતો છે :- ખુલાસો ફરમાનનો, ખુલાસો ધર્મનિષ્ઠ સમુદાય (ગિરો દીન)નો, ખુલાસો સાક્ષાત્કાર (મ્યારાજ)નો, ખુલાસો ઇસ્લામનો, મુક્તિધામોની વિશેષતાઓનું વિવરણ (ભિસ્ત સિફાયત કા બેવરા), નાજી ફિરકાનું વિવરણ, પરમાત્માનું સ્વરૂપ (હક સૂરત), બ્રહ્માત્માઓના નિયમ (રૂહોંની બિને), અક્ષર, અક્ષરાતીત (નૂર નૂરતજલ્લા)ની પિછાણ, જહૂરનામા, દો-નામાનાં પાંચ પ્રકરણ, મીજાન, પરમધામ (અરસ અજીમ)નું મહાકારણ, બ્રહ્માત્માઓ (મોમિન) આવ્યા અરસ અજીમથી]

કુલ પ્રકરણ ૩૬૦ કુલ ચોપાઈ ૮૪૮૨

શ્રી ગ્રંથ ખુલાસા સંપૂર્ણ

पहले बीज उदय हुआ, पुरी जहां नीतन ।
सब पुरियों में उत्तम, हुई धन धन ॥
ए मधे जे पुरी कहावे, नीतन जेहनुं नाम ।
उत्तम चौदे भवनमां, जिहां वालानो विश्राम ॥

- महामति श्री प्राणनाथ

श्री ५ नवतनपुरीधाम, जामनगर